

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı

SEVGİ SOYSAL'IN ESERLERİNDE ERKEKLİK KURGULARI

Furkan AYKANAT

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2024

SEVGİ SOYSAL'IN ESERLERİNDE ERKEKLİK KURGULARI

Furkan AYKANAT

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2024

KABUL VE ONAY

[Öğrencinin Adı Soyadı] tarafından hazırlanan “[Tezin Adı]” başlıklı bu çalışma, [Savunma Sınavı Tarihi] tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından [Tezin Türü] olarak kabul edilmiştir.

[Unvanı, Adı ve Soyadı] (Başkan)

[Unvanı, Adı ve Soyadı] (Danışman)

[Unvanı, Adı ve Soyadı] (Üye)

[Unvanı, Adı ve Soyadı] (Üye)

[Unvanı, Adı ve Soyadı] (Üye)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof.Dr. Uğur ÖMÜRGÖNÜLŞEN

Enstitü Müdürü

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kağıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan “**Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge**” kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü / Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. ⁽¹⁾
- Enstitü / Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. ⁽³⁾

...../...../.....

Furkan AYKANAT

“**Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge**”

- (1) Madde 6. 1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez **danışmanın** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu** iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
- (2) Madde 6. 2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internette paylaşılmaması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez **danışmanın** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulunun** gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.
- (3) Madde 7. 1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, **tezin yapıldığı kurum** tarafından verilir *. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, **ilgili kurum ve kuruluşun önerisi** ile **enstitü** veya **fakültenin** uygun görüşü üzerine **üniversite yönetim kurulu** tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir. Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

* Tez **danışmanın** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu** tarafından karar verilir.

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında zgn olduğunu, **Doç. Dr. Hayrunisa TOPÇU** danışmanlığında tarafımdan retilildiğini ve Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığını beyan ederim.

Furkan AYKANAT

TEŞEKKÜR

Bu tezde yanımda olan ve desteğini esirgemeyen danışmanım Doç. Dr. Hayrunisa Topçu'ya, yanımda olup bana her zaman destek vereceğine inandığım arkadaşlarım ve aileme, varlığı ile beni her zaman mutlu eden hayat arkadaşım Tuğba UYGUN AYKANAT'a teşekkür ederim.

ÖZET

AYKANAT Furkan. *Sevgi Soysal'ın Eserlerinde Erkeklik Kurguları*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2024.

Bu tezde, Sevgi Soysal'ın *Tutkulu Perçem*, *Yenişehir'de Bir Öğle Vakti*, *Tante Rosa*, *Şafak*, *Yürümek*, *Barış Adlı Çocuk*, *Hoş Geldin Ölüm* ve *Venüslü Kadınların Serüveni* isimli eserlerindeki erkeklik biçimleri değerlendirilecektir. Tezin birinci bölümünde toplumsal cinsiyet üzerinden cinsiyet ve cinsiyet rollerine değinilecektir. İkinci bölümde ise erkeklik çalışmalarının tarihi incelenecek, erkeklik çalışmalarının Türkiye'deki yansımalarına değinilecektir ve R. Connell'in erkeklik tipolojileri açıklanacaktır. Üçüncü bölümde ise Sevgi Soysal'ın yaşamı ve eserleri hakkında bilgi verildikten sonra eserlerindeki erkeklik kurguları üzerine incelemeler yapılacaktır.

Anahtar Sözcükler

Sevgi Soysal, Toplumsal Cinsiyet, Erkeklik, Hegemonik Erkeklik.

ABSTRACT

AYKANAT Furkan. *Masculinity Fiction in Sevgi Soysal's Work*, Master's Degree Thesis, Ankara, 2024.

In this thesis, *Tutkulu Perçem*, *Yenişehir'de Bir Öğle Vakti*, *Tante Rosa*, *Şafak*, *Yürümek*, *Barış Adlı Çocuk*, *Hoş Geldin Ölüm* ve *Venüslü Kadınların Serüveni* will be evaluated. In the first part of the thesis, gender and gender roles will be addressed through gender. In the second part, the history of masculinity studies will be examined, the reflections of masculinity studies in Turkey will be mentioned, and the typologies of masculinity in R. Connell will be explained. In the third part, after learning about the life and works of Love Soysal, studies on the masculinity fictions in his works will be done.

Keywords

Sevgi Soysal, Gender, Masculinity, Hegemonic Masculinity.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY.....	i
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI.....	ii
ETİK BEYAN.....	iii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar DİZİNİ.....	viii
GİRİŞ.....	1
1.BÖLÜM: TOPLUMSAL CİNSİYET	6
1.1. CİNSİYET VE TOPLUMSAL CİNSİYET.....	6
1.2. TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ.....	9
2. BÖLÜM: ERKEKLİKLER.....	14
2.1. ERKEKLİK ÇALIŞMALARI VE ERKEKLİK KAVRAMI	14
2.2. RAEWEYN CONNELL'IN ERKEKLİK KURAMI VE ERKEKLİK TİPOLOJİLERİ	22
2.2.1. Hegemonik Erkeklik.....	28
2.2.2. Suç Ortağı Erkeklik.....	31
2.2.3. Madun Erkeklik.....	33
2.2.4. Marjinal Erkeklik.....	35
3. BÖLÜM: SEVGİ SOYSAL'IN ESERLERİNDEKİ ERKEKLİK KURGULARI.....	37
3.1. SEVGİ SOYSAL ÜZERİNE	37
3.2. ESER ÖZETLERİ.....	38
3.2.1. Tutkulu Perçem.....	39

3.2.2. Tante Rosa.....	41
3.2.3. Yürümek.....	46
3.2.4. Yenişehir’de Bir Öğle Vakti.....	48
3.2.5. Şafak.....	49
3.2.6. Barış Adlı Çocuk.....	50
3.2.7. Hoş Geldin Ölüm.....	51
3.2.8. Venüslü Kadınların Serüvenleri.....	52
3.3. ESERLERDEKİ ERKEKLİK KURGULARI.....	52
3.3.1. Hegemonik Erkeklikler.....	52
3.3.2. Suç Ortağı Erkeklikler.....	104
3.3.3. Madun Erkeklikler.....	121
3.3.4. Marjinal Erkeklikler.....	121
SONUÇ	135
KAYNAKÇA.....	139
TABLolar.....	142
EK 1. ORİJİNALLİK RAPORU.....	143
EK 2. ETİK KURUL / KOMİSYON İZNİ YA DA MUAFİYET FORMU.....	145

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1: Connell'ın Hegemonik Erkeklik Teorisi ve Eserlerdeki Karakterler.....	31
Tablo 2: Connell'ın Suç Ortağı Erkeklik Teorisi ve Eserlerdeki Karakterler.....	33
Tablo 3: Connell'ın Marjinal Erkeklik Teorisi ve Eserlerdeki Karakterler.....	36
Tablo 4: Connell'ın Erkeklik Teorisi ve Sevgi Soysal'ın Eserleri.....	141

GİRİŞ

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ortaya koymaya çalışan feminizm, bu eşitsizliğin sosyo-kültürel ve politik öğelerle birlikte yaşandığını ortaya koyar. Kadının sosyal konumunu, toplumda ötekileştirilip ezildiğini ortaya koymaya çalışan çalışmalar “kadın çalışmaları” adı altında akademik bir alan hâline gelmiştir. 1970’lerden sonra yapılan kadın çalışmalarında kadınlığın daha çok kültürel bir inşa süreci olduğu ve kadınların hem farklı toplumlarda hem de kendi aralarında farklı özellikler gösterdiğini ortaya koymuştur. Bu düşünce kadının bütün toplumlarda ikincil konumda olduğu, aynı ezilmişlik içinde olduğu düşüncesini tartışmaya açmıştır. Bu tartışmalar farklı erkekliklerin olabileceği gibi farklı eril iktidar konumlarının da olabileceği düşüncesini doğurmuştur. Bunun sonucunda kadın çalışmalarına paralel olarak toplumsal cinsiyet farklılıklarının oluşumunu odağına alan “Eleştirel Erkeklik Çalışmaları” alanı ortaya çıkmıştır. Avrupa ve Amerika’da özellikle 1980’lerden sonra R.W. Connell’in çalışmaları ile “Eleştirel Erkeklik Çalışmaları” oldukça ilgi görmüş, bu konuda birçok çalışma yapılmıştır. Connell’in ortaya koyduğu erkeklik tipolojilerine birçok eleştiri gelmiş ve Connell ele aldığı kavramları daha çok genişletmiştir. Connell ile birlikte bu alana farklı teorisyenler de katkı sağlamıştır. Bunlar; Michael Kimmel, Amerikalı sosyolog Michael Kimmel ve Michael Messner, Jeff Hearn, David Morgan ve Judith Butler gibi yazarlardır. Ancak Connell diğer teorisyenlerden ayrı bir konumdadır.

Connell, erkeklik çalışmaları alanında "hegemonik erkeklik" kavramını geliştirerek büyük bir etki yaratmıştır. Connell’in erkeklik çalışmalarında ortaya koyduğu hegemonik erkeklik kavramı, ortaya koyduğu teorelin Avusturalya ile başlayıp Batı merkezli küresel bir perspektif oluşturması ve çok katmanlı erkeklik analiziyle diğer teorisyenlerden ayrılır. Bu özelliklerden dolayı alanda öncü isimlerden biri olarak kabul edilir. Tezimizde özellikle Connell’in erkeklik tipolojilerinden yararlanmamızın temel sebebi bunlardır.

Erkeklik çalışmalarının tarihi 1998 yılına dayanır. 1998 yılında Oğuz ONARAN, Seçil BÜKER ve Ali Atıf BİR tarafından Eskişehir’de *erkeklerin rol ve tutumlarına* ilişkin bir alan çalışması yapılmıştır. Daha sonra bu alanla ilgili birçok makale, çeviri kitap ve tezler yazılmıştır. Son yıllarda ise bu alana olan ilgi daha çok artmış ve son zamanlarda erkeklik çalışmalarının Türkiye’deki içerikleri genişlemiştir. Özellikle Türkiye’deki

erkeklik biçimleri üzerine kategorileştirmeler yapılmış ve bölgesel olarak erkeklik incelemelerinde bulunulmuştur.

Eleştirel erkeklik çalışmaları tek bir erkeklik yapısının olmadığını ve her kültürde bireylerin egemen ya da ezilmiş olabileceğini ifade eder. Toplumsal yapıda da erkekliklerin egemenlik rollerini hegemonik erkeklik ile karşılamaktadır. Hegemonik erkeklik, toplumda en yüksek prestije sahip idealize edilen erkeklik formudur. Bu, diğer tüm erkeklik ve kadınlık formlarına üstünlük sağlayan, güç ve otorite ile ilişkilendirilen bir modeldir. Bu erkeklik tipolojisi sadece bireylerin davranışlarıyla değil, aynı zamanda kurumlar, kültürel normlar ve politikalar aracılığıyla da desteklenir. Bu egemen erkeklik idealine karşılık farklı erkeklikler de toplum içinde var olmaktadır. Bununla birlikte erkeklikler içinde bulunulan zamana, mekâna veya kültüre göre farklı özellikte karşımıza çıkmaktadır. Erkeklik sürekli dönüşen dinamik bir yapıdadır. Özellikle toplumsal, kültürel veya politik değişimler; erkeklik düşüncesinin ve toplum içindeki pratiklerinin zaman içinde nasıl dönüştüğünü etkileyen faktörlerdendir. Erkekliğin bu kadar karmaşık ve iç içeliği zaman içinde bir araştırma alanı olarak karşımıza çıkmıştır.

Eleştirel erkeklik çalışmaları medyadan sinemaya, siyasetten spora her alanda çalışma konuları yaratmıştır. Erkeklik çalışmalarının bir diğer alanı ise edebiyattır. Türk edebiyatında ise edebiyat çalışmaları Batı'daki çalışmalara göre daha geç başlamıştır. Türk edebiyatında bu alandaki ilk çalışmalar 2000'li yıllara dayanmaktadır. İlerleyen süreçlerde yazarlar ve eserleri üzerine birçok çalışmalar yapılmıştır.

Bu tezde ise özellikle Sevgi Soysal'ın yaşadığı dönemdeki feminizm düşüncesi, içinde bulunduğu dönemde Türkiye'nin karmaşık yapısının hem hayatına hem de eserlerine yansması erkeklik çalışmaları için bize önemli referanslar vermektedir. Sevgi Soysal, sonraki eserlerinde toplumsal eleştiriler içeren, sorgulayıcı bir üsluba sahiptir. Özellikle 1970'lerdeki politik ve toplumsal olaylara duyarlı bir yazar olarak tanınır. Eserlerinde sıkça kadın hakları, sınıf mücadelesi, adaletsizlik gibi temaları işler. Sevgi Soysal'ın içinde bulunduğu dönem, Türkiye'de siyasi ve toplumsal açıdan oldukça karmaşık bir zaman dilimini kapsar. Özellikle 1960'lar ve 1970'ler, Türkiye'de siyasi çalkantıların yaşandığı bir dönemdir. 12 Mart 1971 Muhtırası gibi askeri müdahaleler, sol ve sağ görüşlü gruplar arasındaki çatışmalar, sendikal hareketlerin yükselişi gibi olaylar bu

dönemin önemli unsurlarıdır. Bu dönemde Türkiye'de sol ve sağ siyasi görüşler arasındaki gerilimler artmış, özellikle 1970'lerin başlarında üniversitelerde öğrenci hareketleri ve sendikal faaliyetler yoğunlaşmıştır.

1970'lerde Türkiye'de erkeklik algısı, geleneksel ve heteroseksüel normlara dayanıyordu ve çoğunlukla hegemonik erkeklik modeline uygun davranışları teşvik ediyordu. Ancak, dönemin siyasi ve toplumsal değişimleri, bu algıyı etkileyen faktörlerden bazılarıydı. 1970'lerde Türkiye'de, genellikle erkeklerin aile reisi ve toplumsal otorite figürleri olarak görülmesi yaygındı. Erkekler, aile geçimini sağlamakla yükümlü ve ailenin koruyucusu olarak kabul ediliyordu. Toplumun genelinde erkeğin güçlü, baskın ve lider konumda olması bekleniyordu. Ayrıca siyasi çalkantıların yaşandığı bir dönemdi. Bu dönemde siyasi ve toplumsal aktivizm yükselişe geçti ve gençlik hareketleri, sol görüşlü gruplar ve sendikal hareketler önem kazandı. Bu hareketlerde genellikle erkeklerin liderlik rollerini üstlendiği görülüyordu. 1970'lerde Türkiye'de iş gücüne katılım oranları yüksekti ve erkeklerin çalışma hayatında aktif olmaları bekleniyordu. Erkekler, genellikle ailelerini geçindirmek için çalışıyorlardı ve iş hayatında güçlü ve rekabetçi olmaları bekleniyordu. 1970'lerde Türkiye'de siyasi baskılar arttı ve sol görüşlü gruplar hükümetle çatışmaya girdi. Bu süreçte, siyasi baskılara maruz kalan erkeklerin direniş göstermesi ve tutuklanmaları gibi olaylar yaşandı. Bu durum, erkeklik algısını etkileyen faktörlerden biriydi ve bazı erkekler için marjinal erkeklik biçimlerine yol açtı. 1970'lerde Türk medyası ve kültürü, genellikle erkekleri güçlü ve kahraman olarak tasvir ediyordu. Sinema, edebiyat ve popüler kültürde erkek kahramanlar, genellikle cesur, güçlü ve karizmatik figürler olarak gösteriliyordu. Bu faktörler, 1970'lerde Türkiye'nin erkeklik algısını etkileyen önemli unsurlardı.

Dönemin siyasi ve toplumsal değişimleri, geleneksel erkeklik normlarına meydan okuyan yeni erkeklik biçimlerinin de ortaya çıkmasına ve toplumun erkeklik algısının çeşitlenmesine yol açtı. Sevgi Soysal, 1970'lerde Türkiye'deki siyasi ve toplumsal değişimlerin önemli figürlerinden biriydi ve erkeklik bağlamında öne çıkan bir konuma sahipti. Ancak, Soysal'ın konumu sadece erkeklik bağlamında değil, aynı zamanda kadın hakları mücadelesi ve toplumsal eleştiri alanlarında da önemliydi.

Sevgi Soysal, siyasi baskılar ve toplumsal eşitsizliklere karşı aktif bir şekilde mücadele eden bir yazardı. Sol görüşlü bir aktivist olarak, toplumun çeşitli sorunlarına dikkat

çekti ve siyasi sistemde reformlar yapılması çağrısında bulundu. Bu duruşuyla, geleneksel erkeklik normlarına meydan okuyan bir figür olarak öne çıktı. Kadınların eşit haklara sahip olması ve toplumsal cinsiyet rollerinin sorgulanması için mücadele etti. Eserlerinde kadın karakterlerinin güçlendirilmesi ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğine karşı eleştirel bir bakış açısı sunması, onun feminist bir duruşa sahip olduğunu gösterir. Edebî çalışmaları, toplumsal eleştiri ve politik mesajlarla doluydu. Romanları ve öyküleri, dönemin siyasi ve toplumsal sorunlarını ele alırken, erkeklik normlarına ve geleneksel rollerine de değiniyordu. Bu çalışmalarıyla, erkeklik algısını sorgulayan ve toplumun cinsiyet normlarına dikkat çeken bir yazar olarak öne çıktı. Sevgi Soysal, siyasi baskılara maruz kalan bir figürdü. Sol görüşlü aktivist kimliği ve siyasi görüşleri nedeniyle hükümet tarafından taciz edildi ve baskı gördü. Bu durum, onun hegemonik erkeklik biçimlerine meydan okuyan bir duruş sergilemesine yol açtı ve siyasi mücadelesinde kararlılıkla ilerlemesini sağladı.

Soysal'ın eserlerinde toplumsal cinsiyet rolleri, güç dinamikleri ve kimlik konularının önemli bir yer tuttuğu daha önce de belirtilmiştir. Özellikle Soysal'ın karakterleri, toplumun baskılarına ve cinsiyet rollerine meydan okuyarak, kendi kimliklerini arayış içinde görülebilir. Sevgi Soysal'ın eserlerindeki erkeklik kurgularını anlamamıza yardımcı olacak olan R. Connell'in çalışmaları, bu tür toplumsal cinsiyet dinamiklerini ve güç ilişkilerini anlamak için önemli bir çerçeve sağlar. Ayrıca, Connell'in "toplumsal değişim" üzerine yaptığı çalışmalar da Soysal'ın eserlerinin analizinde önemlidir. Soysal, Türkiye'deki sosyal ve politik değişimleri, özellikle de 1970'lerdeki siyasi çalkantıları ve toplumsal dönüşümleri ele alır. Bu bağlamda, Connell'in toplumsal değişim ve dönüşüm üzerine kuramı, Soysal'ın eserlerinin toplumsal arka planını ve karakterlerinin davranışlarını anlamak için değerli bir çerçeve sunabilir. Sevgi Soysal'ın eserlerinde, özellikle toplumsal cinsiyet rolleri, güç ilişkileri ve toplumsal değişim gibi konuları ele aldığı birçok karakter bulunmaktadır. Bu karakterler, R. Connell'in kuramlarına uygun özellikler sergiler. Soysal'ın eserlerinde genellikle aile içinde baskın birer figür olarak tasvir edilen babalar, hegemonik maskülinlik özelliklerini yansıtabilirler. Bu karakterler genellikle ailedeki karar alma süreçlerinde söz sahibi olan, otoriter ve geleneksel erkek rollerini temsil eden figürlerdir. Ayrıca Soysal'ın eserlerinde siyasi arenada aktif olan, toplumsal gücü ellerinde bulunduran erkek karakterler de hegemonik erkeklik özelliklerine sahiptirler. Bu karakterler genellikle

toplumun normlarını belirleyen, karizmatik ve etkileyici figürler olarak tasvir edilirler. Bununla birlikte toplumsal normları ve değerleri korumak adına aktif olan erkek karakterler de hegemonik erkeklik özelliklerine sahiptirler. Bu karakterler genellikle toplumun güvenlik ve düzenini sağlama görevini üstlenirler ve bu doğrultuda otoriter ve disiplinli davranışlar sergilerler.

Connell'ın kuramı, toplumsal cinsiyet rollerinin güç ilişkileriyle bağlantılı olduğunu vurguladığı için, bu karakterlerin analizi Connell'ın kuramı açısından önemli olabilir. Connell'ın toplumsal değişim üzerine kuramı, bu tür karakterlerin dönüşüm süreçlerini anlamak için bir çerçeve sunar. Sevgi Soysal'ın karakterlerinin Connell'ın kuramıyla nasıl ilişkilendirilebileceği, karakterlerin eserdeki rollerine, davranışlarına ve kimliklerine bağlı olarak değişebilir.

Sevgi Soysal üzerine erkeklikler bağlamında yazılan yazılar ise sınırlıdır. Çimen Günay-Erkol'un *Hegemonik Erkeklik ve Şafak'ın Erkekleri* yazısı ile Devrim Dirlikyapan'ın Sevgi Soysal'dan *Bir Delikli Erkeklik Öyküsü* yazısı bu alan ile ilgili yazılan yazılardır. Bunun dışında Sevgi Soysal'ın eserlerine erkeklik çalışmaları açısından bakılmamıştır. Bu yazılar Sevgi Soysal'ın eserlerindeki erkekliklere bütüncül bir bakış açısı oluşturmadığı için böyle bir çalışmaya gidilmiştir. Bu çalışma Sevgi Soysal'ın eserlerine başka bir perspektiften bakıp Sevgi Soysal'daki erkeklik düşüncesini anlayabilmeyi ve kavrayabilmeyi amaçlamaktadır.

1. BÖLÜM

TOPLUMSAL CİNSİYET

Toplumsal cinsiyet başlığı altında R. Connell'ın kuramını daha detaylı anlayabilmek için öncelikle cinsiyetin tanımlarından yola çıkarak toplumsal cinsiyetin ne olduğuna ve cinsiyetle aradaki farklarına değinilecektir. Daha sonra toplumsal cinsiyetin oluşturduğu rollerden bahsedilecektir.

1.1. CİNSİYET VE TOPLUMSAL CİNSİYET

Toplumsal cinsiyet kavramı, kadının toplumsal hayata dâhil olmasını amaçlayan ve cinsel özgürlüğünü amaçlayan feminizmin II. dalga feminizm hareketiyle 1960'lı yıllarda ortaya çıkmıştır. Bu hareket etrafında birçok farklı kuram geliştirilmiştir. 1980 yılına gelindiğinde ise toplumsal cinsiyet araştırmaları feminist çalışmalara dâhil olmuştur. Raewyn W. Connell (2019, s. 84), toplumsal cinsiyetin kuramsal gelişiminin 1930'lu yıllara kadar uzandığını belirtir. Toplumsal cinsiyeti literatüre kazandıran ilk kişi ise Aan Oakley'dir. Aan Oakley cinsiyeti, biyolojik erkek-kadın ayrımı olarak aktarırken; toplumsal cinsiyeti ise erkeklik ile kadınlık arasındaki buna paralel ve toplumsal bakımdan eşitsiz bölünme olarak düşünmektedir.(Marshall, 1999, s. 98). Cinsiyet, biyolojik ve fizyolojik farklılıklara dayalı olarak atanmış olan kadın veya erkek kimliğini ifade eder. Genellikle doğum anında belirlenen cinsiyet, biyolojik özelliklere dayalıdır; y kromozomlarına sahip bireylere erkek, x kromozomlarına sahip bireylere ise kadın denir. Zehra Y. Dökmen cinsiyetin ikili bir sınıflamaya karşılık geldiğini ve bunların kadın ve erkek olduğunu belirtir (2009, s. 21). Bununla birlikte bebeklerin de doğduklarında (hatta doğmadan önce) sahip oldukları cinsiyet organlarına bakılarak onların kadın cinsiyet grubuna veya erkek cinsiyet grubuna ait olduğunu ifade eder. Toplumsal cinsiyetin cinsiyet tanımından ayrışan yönü üzerine ise Dökmen biyolojik olarak temellenen cinsiyet farklılıklarının doğuştan gelen kadın ve erkek arasındaki anatomik farklılıklardan oluştuğunu ancak toplumsal cinsiyetin dayattığı kadınlık ve erkeklik rollerinin toplumsal yapı tarafından inşa edilerek öğrenildiğini söyler (2009, s. 25). Butler ise cinsiyetin başlangıçta biyolojinin bir kader olduğu düşüncesine karşı çıkmak için kullanıldığını, ancak toplumsal cinsiyeti oluşturan

etkenlerin kültürel bir inşa sürecinde ortaya çıktığını belirtir (2014, s. 50). Bir diğer önemli sosyolog olan Connell, toplumsal cinsiyeti oluşturan insanların eril ve dişil olarak üremeye dayalı rollerinin belirlenmesinin, bu belirlenim kapsamında örgütlenmiş bir kullanım biçimi olduğunu ve toplumsal cinsiyetin nesne olmaktan çok devam eden bir süreç olduğunu söyler. Ayrıca Connell (1998), *Toplumsal Cinsiyet ve İktidar* adlı kitabında bu sürecin katı bir şekilde toplumsal olduğunu ve bu toplumsal cinsiyetin de toplumsallıkta yer alan bir fenomen olduğunu açıklamaktadır.

Toplumsal cinsiyet üzerine yapılan tanımlar farklılaşsa da tanımların ortak noktası kültürden kültüre değişmesidir. Toplumun bireye yüklediği sorumluluklar farklılık gösterebilir. Ayşe Seda Gülseven, toplumsal cinsiyetin kültürel olarak belirlenmesinden dolayı toplumsal cinsiyet rollerinin içeriğinin toplumdan topluma ve tarihsel olarak değişebileceğini ifade eder (2017, s. 186). Biyolojik cinsiyet ayrımını sağlayan kromozomlar, cinsiyet hormonları, üreme organları, ikinci cinsiyet özellikleri ve beden yapısı gibi ölçütlerin tarih boyunca aynı kalmış olmasına rağmen, toplumsal cinsiyeti belirleyen ölçütlerin, diğer bir ifadeyle erkeksi ve kadınsı özelliklerin daima değişim içerisinde olduğunu düşünür.

Dökmen'e göre (2009, s. 20) de toplumsal cinsiyet içerisinde kadın ve erkek olarak ayrılan bireylerin rollerini toplumun kültürü ve bireylerin biyolojik yapısıyla ilişkisi olan psikolojik özellikleri oluşturur. Judith Butler ise toplumsal cinsiyetin sadece cinsiyetin kültürel olarak yorumlanması olarak anlaşılmamasına itiraz eder ve toplumsal cinsiyetin cinsiyetleri tesis eden bir üretim mekanizması olduğunu ifade eder (2014, s. 52). Merry E. Wiesner-Hanks gelişmiş toplumlardan Afrika'nın kabile halinde yaşayan toplumlarına kadar toplumsal cinsiyetin biyolojiden ziyade kültürel normlara dayandığını söyler ve çocukların hormonlar ve kromozomlardan önce toplum içindeki rollerini öğrendiğini belirtir. Bu açıklamayla beraber kadın ve erkeğin doğuştan ama kadınlık ve erkekliğin toplumsal rollerle meydana geldiği tespit edilmiştir. Scott (2007, s. 34) ise cinsiyetin toplumsal cinsiyet sistemi ile toplumsal cinsiyete dönüştüğünü ifade etmiştir. Ayrıca Scott'a göre (2013, s. 94) toplumsal cinsiyet; siyasi iktidarın kavranması, sonraki süreçlerde bu iktidarın meşrulaştırılması ve eleştirilmesi için devamlı yinelenen referanslardan biridir. Scott toplumsal cinsiyet ilişkilerine dair oluşan bu toplumsal süreç ve ikili karşıtlıkların sonraki süreçlerde bizzat iktidarı anlamının

parçası hâline geldiğini, bunların herhangi bir açıdan sorgulanmasının veya değiştirilmesinin, bütün sistemi tehdit ettiğini söyler. Bu açıdan değerlendirildiğinde toplumsal cinsiyet, hem toplumsal yapıyı inşa eden hem de toplumsal dinamiklerle denetlenen bir yapıdadır. Scott'un belirttiği gibi, toplumsal cinsiyet, siyasi iktidarın anlaşılması, meşrulaştırılması ve eleştirilmesi için sürekli başvurulmuş bir referans noktasıdır. Türkiye, çeşitli kültürel ve tarihsel etkileşimlerin kesişim noktasında yer alan bir ülke olarak, geleneksel ve modern değerler arasında bir denge arayışı içindedir. Bu durum, toplumsal cinsiyet rollerinin tanımlanması ve yaşanmasında da kendini gösterir. Geleneksel ahlaki ve kültürel normlar, erkeklerin aile içinde ve toplumda otoriter ve koruyucu roller üstlenmesini, kadınların ise daha çok ev içi sorumluluklar ve çocuk bakımı ile ilişkilendirilmesini teşvik eder. Bu roller, eğitimden medyaya, iş hayatından siyasete kadar geniş bir yelpazede toplumsal beklentileri ve davranış kalıplarını şekillendirir. Türkiye'deki siyasi ve ekonomik iktidar yapıları da toplumsal cinsiyet rollerinin şekillenmesinde önemli bir rol oynar. Siyasi alanda erkek egemen yapının sürdürülmesi, kadınların siyasi temsil ve karar alma mekanizmalarında yeterince yer almamasına yol açar. Ekonomik alanda ise, kadınların iş gücüne katılım oranlarının düşük olması ve belirli sektörlerde yoğunlaşması, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin devam etmesine katkı sağlar. Bu iktidar yapıları, toplumsal cinsiyet rollerini pekiştirir ve kadınların ve LGBTİ+ bireylerin toplumsal, ekonomik ve politik hayatta eşit haklara sahip olmalarının önündeki engelleri oluşturur. Scott'un vurguladığı gibi, toplumsal cinsiyet ilişkilerinin sorgulanması ve değiştirilmesi, mevcut iktidar yapılarını ve toplumsal düzeni tehdit edebilir. Türkiye'de kadın hareketleri, LGBTİ+ hakları savunucuları ve sivil toplum kuruluşları, toplumsal cinsiyet eşitliği için mücadele ederek, cinsiyet rollerinin ve iktidar yapılarının dönüştürülmesi yönünde önemli adımlar atmaktadır. Bu çabalar, toplumsal cinsiyet rollerinin daha adil ve eşitlikçi bir şekilde yeniden tanımlanmasına yönelik toplumsal ve kültürel değişimleri teşvik eder.

1.2 TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ

Toplumsal cinsiyet rolü bireyin toplum içerisinde uyguladığı kalıplaşmış eylemler bütünüdür. Dökmen (2009, s. 31) sosyolojik bir kavram olarak rolün daha çok sosyalizasyon sürecinde öğrenildiğini ve aktarıldığını, bu öğrenme aşamasına ise toplumsal cinsiyet rollerinin kazanıldığını söyler. Kazanılan toplumsal cinsiyet rolünün

ise kadına ve erkeğe kültür tarafından uygun görülen bir davranış biçimi olduğunu, erkek için uygun olduğu düşünülen davranışların erkeksi, kadınlar için uygun olduğu düşünülen davranışların ise kadınsı cinsiyet rolleri olarak adlandırıldığını ifade eder. Cordelia Fine ise (2020, s. 29), toplumsal cinsiyetin kadın ve erkeğin üreme organlarıyla sınırlı olmadığını, örtük çağrışımlar aracılığıyla kadın ve erkeklere çeşitli rollerin uygun görüldüğünü açıklar. Bununla birlikte toplumsal cinsiyetin örtük çağrışımlar aracılığıyla kadınların aile ve evcilik, eşitçilik ve düşük otoriteyle ilgili çağrışım alanlarına uygun olduğunu; erkeklerin ise daha çok akıl ve otoriteyle ilişkili olarak bilim, matematik, kariyer, hiyerarşi ve yüksek otoriteye dayanan alanlara uygun olduğunu söyler. Aynı şekilde Baird (2019, s. 127), toplumsal cinsiyetin biyolojik cinsiyetten çok daha farklı kodlarının olduğunu ve toplumsal, kültürel, psikolojik ve tarihsel özellikler olduğunu söyler ve toplumsal cinsiyetin toplumdaki rolleri, işleri, giyim kuşamları ve bireylerin nasıl davranmaları gerektiğini betimlemek için kullanıldığını vurgulayarak, nüfus cüzdanına yazılan erkek ya da kız ibaresinin çocuğun başına gelecek her şeyi etkilediğini söyler. Vatandaş (2007, s. 33) ise yapılan tanımların hepsinin toplumun bireyden istediği davranışa vurgu yaptığını söyler ve rolün bir boyutuyla toplumsal diğer boyutuyla bireysel olduğunu belirtir. Bu bağlamda, birey dişi veya erkek doğabilir ama kültürel kuşatmalarla ve çevreyle kurulan ilişkilerle kadın ve erkek olmanın çeşitli özelliklerini birey birden fazla şekilde ortaya koyabilir. Dolayısıyla, Ökten (2009, s. 302-303) bir toplumda kadın ve erkeğin toplumdaki statüsünün ve buna uygun rollerinin büyük oranda toplumsal olarak kurulan toplumsal cinsiyet rollerini belirlediğini ifade eder. Ayrıca; toplumsal cinsiyet rollerinin, rejimlerinin ve buna uygun olarak gelişen yöntem ve mekanizmaların coğrafyaya, zamana, sınıfa ya da ırka göre olduğu kadar toplumun siyasi ve ekonomik koşullarına göre de çeşitlilik gösterdiğini belirtir.

Toplumsal cinsiyet rolleri için ise farklı kuramlar geliştirilmiştir.

Ralf Dahrendorf gibi genel rol teorisi savunucularının oluşturduğu baskın cinsiyet rolü teorisine göre, cinsiyet rollerinin öğrenilmesi, toplumsallaşma veya içselleştirme aracılığıyla gerçekleşmektedir. Öğrenmeyi temel alan bu yaklaşıma göre, cinsiyet rolleri başka bir şey nasıl öğreniliyorsa öyle öğrenilmektedir. Bu öğrenmede iki temel mekanizma söz konusudur. İlk olarak, çocuklar cinslerine uygun davranışları açısından ana-babaları ve toplumdaki diğerleri tarafından

pekiştirilirlerken, cinslerine uymayan davranışları için cezalandırılırlar... Bir diğer yaklaşımı temsil eden bilişsel kurama göre, cinsiyet rollerinin gelişimi, çocukların belli bir bilişsel gelişim düzeyine ulaştıklarında mümkün olan bir tür anlayış ve değerlendirme ile gerçekleşir. Çocuklar ilk olarak kendi cinsel kimliklerini ve sonra başkalarınınkini öğrenirler. Hemen sonra da, kendi cinslerine ilişkin kalıplaşmış tutumları öğrenirler. Daha sonra da kendi cinslerine ilişkin kalıplaşmış tutumlara uygun olarak davranmak zorunda olduklarını anlarlar. Bilişsel kurama göre, birey ancak tüm bunlardan sonra cinsiyet damgalı davranışlar sergileyebilir (Vatandaş, 2007, s. 35).

Her iki teori de cinsiyet rollerinin öğrenilmiş sosyal davranışlar olduğu ve bireylerin bu rolleri toplumsal etkileşimler ve bilişsel süreçler aracılığıyla öğrendikleri konusunda birleşir. Ancak, genel rol teorisi, öğrenmenin daha çok dışsal ödül ve ceza mekanizmalarıyla gerçekleştiğini savunurken, bilişsel kuram bireyin içsel bilişsel süreçlerine ve aktif rolüne vurgu yapar. Her iki yaklaşım da cinsiyet rollerinin toplumsal yapısının anlaşılmasında önemli katkılarda bulunur ve cinsiyet rollerinin nasıl değiştirilebileceğine dair önemli ipuçları sunar. Connell (1998, s. 245) kadınlar ve erkekler, yaradılışları, karakterleri, dış görünüşleri, düşünüş biçimleri, yetenekleri ve hatta tüm kişilik yapıları açısından birbirlerinden farklıdır, diyerek toplumsal cinsiyet rollerinin oluşumundaki temel ayrımları sıralar. Connell'a göre rol kavramının temelleri 1930'lu yıllara dayanır. Connell'in rol üzerine geliştirdiği ilk iki teorisi temel metaforu, diğer üç teorisi ise sahnelenme ve yazıya dökülme araçlarından oluşur. Temel metafor üzerinden oluşturduğu ilk özellik kişi ile işgal ettiği konum arasındaki analitik ayrım, ikinci özellik ise söz konusu konuma özgü eylemler veya rol davranışları kümesidir. Bu iki temel metafor üzerinden 3 aşamalı sahneleme ve yazıya dökme araçları devreye girer. Belirli bir konuma hangi eylemlerin uygun olduğunu rol beklentileri ve normlar tanımlar; bunlar, karşıt konumları işgal eden insanların (rol göndericiler, gönderme grupları) kontrolündedir, öyle ki bu insanlar bunları yaptırımlar aracılığıyla (ödülleri, cezalar, olumlu ve olumsuz pekiştireçler) uygulatırlar (Connell, 1998, s. 84). Connell'in gruplandığı bu rol teorisi, temel kısıtlamalarını kalıplaşmış kişiler arası beklentilere yerleştiren toplumsal yapıya bir yaklaşım biçimidir (Connell, 1998, s. 85). Rol teorisi, toplumsal cinsiyet

ilişkilerine de kolayca uygulanabildiği için erkek ve kadından beklenen roller bu teori sayesinde kurallaşır.

Simon de Beauvoir'ın *İkinci Cins* kitabında ikon haline gelen “Kadın doğulmaz, kadın olunur.” ifadesi cinsiyetin atanan rollerle oluştuğunu ifade eder. Cinsiyet, doğulan cinsiyetten bağımsız olarak sosyalleşme sürecinde "öğrenilen" bir konumdur. Cinsiyet rollerinin oluşumunda toplumsal normların, değerlerin etkisi, anne karnında başlayarak devam eder. Toplumsal cinsiyetin dünyası, bebeğin kıyafetlerinin seçiminden itibaren somutlaşır (Kılıçaslan & Işık, 2016, s. 3) Bu somutlaşma biçimleri bireyin varoluşu boyunca karşısına çıkar. Connell (1998, s. 255), yeni doğan bir bebeğin biyolojik cinsiyete sahip olduğunu söyler. Daha sonra toplumsallaşma sürecinde; aile ile beraber medyanın, arkadaş gruplarının ve okulun çocuğun cinsiyetine uygun kurallar, şablonlar ve davranışlar ile çocuğun bunları sahipleneceği bir ortamın hazırlandığını ifade eder. Toplumsal yapı içerisinde kuşaktan kuşağa aktarılıp devam eden bu şablonlar, kurallar ve davranış modelleri kimi zaman değişen toplumsal ve ekonomik şartlara göre yeniden biçimlenmekte ve yok olma ihtimalini de kaybetmeden bir süreklilik arz etmektedir. Süreklilik içerisinde her bebek oluşturulan cinsiyet şeması ile hayatına devam eder. Nitekim bireylerin bebeklik ve çocukluk dönemlerindeki yetiştirilme şekillerini de bu kategoriler belirginleştirir:

Cinsiyetleri tipleştirme/ayırıştırma sürecinde çocuk, hem kendilik kavramını oluşturur hem de dünyayı algılamak için içselleştirdiği bu cinsiyet şemasını kullanır. Gelen bilgileri cinsiyet şemasına göre algılar, kodlar ve örgütler. Buna göre çocuk, kız çocuğunu zayıf vb. olarak, erkek çocuğunu kuvvetli vb. olarak algılamayı; zayıf erkek çocuklar ile güçlü kız çocukları fark etmemeyi öğrenir (Dökmen, 2009, s. 70).

Erkek çocuklar; duygularını kontrol edebilen, kırılgan olmayan, mücadeleci ve girişken bir özelliğe sahipken kız çocuklarına duyguları ile hareket eden nahif ve kırılganlık yaratan davranışlar dayatılır.

Toplum tarafından belirlenen cinsiyetlere göre davranış şekilleri sonraki dönemlerde bireylerin davranışlarında ve uygulamadaki rollerinde de etkili olmaktadır. “Annelik kavramı, kadının şefkatli ve sevecen bir özelliğe sahip olması gerektiği fikrini oluşturur. Kadından beklenen bir diğer davranış şekli evin düzeni, çocuk bakımı, yemek, bulaşık gibi evin rutin işlerini yapmakla beraber, sürekli güler yüzlü olması ve eşini tatmin etmesidir” (Dökmen, 2009, s. 82-83). Erkek bireyler için de belirlenen davranış şekilleri

mevcuttur. “Öncelikle erkek bireylerden beklenen her türlü işi yaparken duygularından arındırılmış ve sonuç odaklı davranması gerektiğidir. Her zaman otoriter ve söz sahibi olmalıdır. Erkekler için dışarıdaki hayatın etkin elemanı olarak bahsedilir” (Vatandaş, 2007, s. 39-40). Bu ayrışma sonucunda erkek kadına göre kamusal alanda daha üstün olurken kadın ise ataerkil sistemde özel alan olarak nitelenen evde pasif duruma düşer. Kadın ve erkeğin kamusal ve özel alanlarda oluşturdukları rollere sadık kalması ve sınırlar içerisinde devam etmesi istenir. Toplumsallaşma süreciyle başlayan bu tahakküm, aile içerisinde kategorileşmiş davranış kalıplarıyla çocuk üzerinden yeniden üretilir. Bu kültür üzerine şekillenen davranış rolleriyle yetişen çocuk ise, zamanla kendini toplumun dayattığı kadınlık ve erkeklik rolleri içerisinde bulur ve ona göre davranışlar sergiler. Yapılan davranış rolleri ise nesilden nesile aktarılır. Bu aktarma sürecinde kadınlar ister istemez sistemi onaylar ve yine kadın yoluyla diğer nesle aktarılır. Elbette bu aktarım süreci de çift yönlüdür, hem erkek hem de kadın aktarım sürecine dâhil olur. Kadın tarihine dair araştırmalarda bulunan Leonore Davidoff ve tarihçi Catherine Hall'in,

Erkeklik ve kadınlık tarihsel zamana ve yere özgü oluşumlardır. İdeolojiler, toplumsal kurumlar ve pratikler içinde sürekli olarak biçimlendirilen, karşı konulan, yeniden işlenen ve yeniden onaylanan kategorilerdir. Farklı yorumlar, genelde bütünleşmiş gibi görünen bir 'sağduyu' tarafından örülse bile, bu çelişkili tanımlar üzerinde daima tartışma ve değişikliğe gitme olanağı vardır. Toplumsal cinsiyet sınırlarını ihlal eden erkekler de kadınlar da şiddete kadar bir dizi yaptırıma maruz kalmıştır ve kalmaktadır. (Segal, 1992, s. 140)

açıklaması bize erkeklik ve kadınlığın tarihe ve yere göre değişebileceğini ve toplumsal cinsiyet rollerinin oluşturduğu sınırı ihlâl eden erkeğin de kadının da her türlü psikolojik ve fiziki şiddete maruz kalabileceğini anlatır.

Toplumsal cinsiyet kalıplarına özgü davranışların iktidarın mekanizmaları tarafından bireye empoze edildiği düşünülür. Direk (2018), toplumsal cinsiyetin insanlara bir kalıp davranış oluşturduğunu ve insanlar arasında iktidar ilişkisi yarattığını ifade eder. Aynı zamanda toplumsal cinsiyetin toplumun her kurumunu çevreleyip iktidar ilişkilerini düzenlediğini söyler. Erkek ve kadın arasındaki iktidar normalleştiği için sorgulanmasının saçma olduğunu belirtir. Bu açıdan toplumsal süreç bir yandan bireyin inşasını biçimlendirirken bir yandan da bu sistem içerisindeki dinamiklerle değişmeye veya yeniden yapılanmaya karşı oluşan tehdidi yok etmeye çalışır. İktidarın meşruiyetini oluşturmak için kullandığı araçlarla erkek, kadın üzerinde hegemonya

oluşturur ve meşruiyet sũrecinde kadın da erkek de sistem içerisinde ũzerine dũřen rolleri yapmaya devam ederler. “Öte yandan mevcut eril iktidara boyun eğen yahut doğru bir ifadeyle suskun kalan pasif agresif yapıdaki erkekler de egemen erkeklik normlarına uymasalar da sessiz kalarak mevcut durumdan kazançlar elde ettikleri ya da erkek ũstœnlũęũnũn başka tarzlarına yœneldikleri sœylenir” (Sancar, 2016, s. 188). Erkeklerin eril iktidar karşısındaki bu konumları daha sonra gœreceęimiz Connell’ın kuramlarında daha detaylı olarak karşımıza çıkacaktır.

2.BÖLÜM

ERKEKLİKLER

Bu bölümde toplumsal cinsiyetin araştırma alanlarından biri olan erkeklik kavramının çıkış noktası, dünyada ve ülkemizdeki gelişimi ve R. W. Connell'ın ortaya koyduğu erkekliklere yer verilecektir.

2.1. ERKEKLİK ÇALIŞMALARI VE ERKEKLİK KAVRAMI

Literatürde erkeklik meselesine olan bakış ilk olarak psikanalitik bir çerçevede yer almaktadır. Freud ile başlayıp Jung ve Adler'e kadar uzanır. Freud'a göre "dişillik ve erillik kavramları kırılmalı ve karmaşık bir yapıdır. Bu nedenle toplumsal cinsiyet kavramları için zemin oluşturmak adına dişillik ve erillik, etken ve edilgen olarak tanımlanmaktadır (Horzum, 2018, s. 81). Dişillik ve erillik kavramları üzerinden temellenen cinsiyet kavramları daha sonra toplumsal cinsiyetin başlangıç noktası hâline gelir. Feminizmin kadının toplumsal eşitliği üzerine çalışmaları ile devam eden süreç ise erkeklik çalışmaları ile ayrı bir koldan devam eder. Sancar (2016, s. 24); erkekliğin, büyük ölçüde biyoloji, anatomi ve kısmen de psikoloji ile birlikte ilk kez feminist kuramın sosyal bilimler alanına getirdiği bakış açısı sayesinde toplumsal bir olgu hâline geldiğini söyler. Erkeklik çalışmalarının temeline bakıldığında ise Connell, Kimmel ve Aronson'un "kısa ömürlü erkek özgürlük hareketi adını verdikleri ve 1960'ların sonu 1970'lerin başındaki tüm cinsiyet kimliklerini ve rollerini kapsayan, şemsiye girişim olarak adlandırılacak kadın özgürlük hareketinin akabinde ortaya çıkmış bir girişim (Horzum, 2018, s. 77) ile karşılaşılır. Tarihsel açıdan erkeklik kavramının ilk ortaya çıkışı feminist yazarların politikalarına dayanır.

Horzum'a göre;

İlk dalga feminizm, kadınların siyasal alanda erkek gibi özne olabilmek adına mücadele vermesi, kadınları oy kullanma, mülkiyet ve eğitim hakkı üzerinden eşit-özne kılma çabasını içerir. İkinci dalga feminizm sürecinde kadınlar bedenleri üzerinden özne olabilmek mücadelesini vermişlerdir...1990'larda başlayan üçüncü dalga feminizm, önceki dönemde mutlak eşitlik istemine ek olarak farklılıkların da dile getirilmesinin gerekliliğini vurgulamaktadır. Bu bağlamda, ikinci dalga feminizmin odak noktasında kadınların birleştirici gücü

vurgulanmakta iken, üçüncü dalga feminizmde kimliklere önem verilerek ırk ve cinsel yönelim üzerinden özne dışı kılınan (ötekileştirilen) kadınlar düşünce kapsamına alınmaktadır...İkinci dalga feminizmde kadınların bedenleri üzerinden verdikleri var olma/özne olma mücadelesi ile yükselişe geçen kadın çalışmaları alanı, bu dönemde akademik bir alan olan erkeklik çalışmaları alanının ortaya çıkışında ve gelişiminde büyük rol oynamaktadır (Horzum, 2018, s. 17-18).

Sancar (2016, s. 25); erkeklik araştırmalarına kapı aralayan bir gelişmenin feminist politikaların farklı kadınlık deneyimlerinin yarattığı, farklı ezilme bağlamlarını anlamak gereği sonucunda ortaya çıktığını söyler. Bu gelişme ile erkek kimliğinin de kadınlar kadar benzer kalıplar ile bir mücadelesi olabileceği sorgulanmaktadır. Bu sorgulama bizi toplumsal cinsiyet çalışmalarında erkekliklerin de inceleme alanı olabileceğini düşündürmüştür. Aksu Bora (2008, s. 13); cinsiyet ve cinsiyet ilişkilerinden söz edildiğinde genellikle kadınlar ve kadın sorunlarının aklımıza geldiğini, cinsiyet ilişkilerinin yalnızca kadın sorunlarından ibaret olmadığı gibi kadın sorunları olarak görülen sorunların da aslında yalnızca kadınların sorunu olmadığını ifade etmiştir. Bu dönüşüm öncesinde, yani 1980'lere kadar, genellikle ideal erkek kavramı etrafında şekillenen bir görüş mevcuttu. Sonraki süreçte sosyal bilimlerin farklı alanları erkeklik konusunu kendi malzemeleri ve araştırma yöntemleri vasıtasıyla incelemeye başladı. Böylece erkeklik farklı cephelerden ele alınarak tek tipleştirici ve derinliksiz anlayıştan uzaklaştırıldı. 1980'lerden itibaren ise erkeklik çalışmaları içinde, erkekliğin değişmez bir öze sahip olduğu düşüncesi terk edilmeye başlandı. Bu dönemlerde farklı erkeklik pratikleri üzerine çalışmalar yapıldı. 1993 yılında bu alandaki literatürün önemli kaynaklarından birisi, *Men's Studies Review*'in adını '*Masculinities*' olarak değiştirmesidir. Bu değişim "erkeklik" in belirli, sınırları tanımlanmış bir erkek grubuna özgü bir olgu değil, evrensellik ve kaba genellemelerden uzak ve çok daha karmaşık bir olgu olarak görülmesi eğiliminin kazandığı gücü göstermesi açısından önem taşımaktadır (akt. Türk, 2008, s. 120-121).

Ataerkil hegemonyanın tüm cinsiyetler üzerinde bir tahakküm kurduğu fikrine dönüşmesi erkeklik çalışmalarını gerek akademik gerekse ideolojik açıdan tutarlı bir çizgiye sokar. Böylece ataerkilliğin yalnızca kadınları değil aynı zamanda erkekleri de tahakküm altına aldığı ve onlara çeşitli yaptırımlar getirdiği düşüncesi desteklenir. Tunç'un ifadesiyle; cinsiyet sosyolojisi veya cinsiyet çalışmaları, kadın çalışmaları, feminist çalışmalar ve eleştirel erkeklik çalışmaları gibi başlıklar altında toplanan yeni

yeni alanlar (Tunç, 2020, s. 11) ortaya çıkar ve erkeklikler pek çok farklı disiplinin gündemini meşgul etmeye başlar.

Erkekler ve erkeklikler üzerine incelemeler, ağırlıklı olarak ikinci dalga feminizmin alanı olmasına karşın, sosyal ve beşerî bilimlerin bu alanda postmodern, postyapısalcı, postkolonyal, yapıbozumcu ve çok kültürcü yaklaşımları, son yıllarda öne çıkmıştır. Bu incelemelerde Bozok’a göre (2009, s. 276) üçüncü dalga feminizmin etkileri ile beraber daha önce modernite çerçevesinde tartışılan erkekliğin, artık postmodern bir bakış açısıyla değerlendirilmeye başlanmasıdır.

1970’lerden itibaren hem geçerli toplumsal cinsiyet rollerini eleştirel biçimde sorgulayan, yani feminist düşünceleri destekleyen hem de feminizmin giderek artan kazanımlarından rahatsız olan anti-feminizm gibi erkek hareketleri ortaya çıkmaya başlamıştır. J. Hearn, feminizm karşıtı çalışmaları “Erkek Çalışmaları” (Men’s Studies and Manhood Studies), feminizm yanlısı çalışmaları ise “Eleştirel Erkek Çalışmaları” (Masculinity Studies) olarak tasnifler (Atay, 2004, s. 13). Türkiye’de erkeklik çalışmalarının nasıl başladığına bakılacak olursa geç isimlendirilen bir alan olarak karşımıza çıkar. Bunun nedenini sosyo-kültürel ve akademik çerçevede değerlendirebiliriz. Türkiye’de cinsiyet rolleri geleneksel olarak belirgin bir şekilde ayrılmıştır. Eşitsizlikle oluşan bu düzende erkekler güçlü, bağımsız ve aile reisi olarak görülür. Bu durum erkeklerin toplumsal cinsiyet sisteminde sorunlu değil sorunsuz olarak görülmesine yol açmıştır. Ayrıca Türkiye’de erkeklik çalışmalarının sayısının azlığı ve yeterli kaynakların olmaması bu alanın gelişimini yavaşlatmıştır. Erkeklik, işsizlik ve milliyetçilik gibi farklı konular altında çalışılmış fakat adına erkeklik sorunu denmemiştir. “Türkiye’de adı açıkça konulmadan erkeklikler üzerine çalışılmışsa da başarılı/başarısız erkek sosyalizasyonlarının Eleştirel Erkeklik Çalışmaları adı altında toplumsal cinsiyet çözümlemeleri odaklı olarak çalışılması yeni bir aşamadır” (Günay , 2018, s. 22). Türkiye’de bu araştırmalara öncülük eden isim Deniz Kandiyoti’dir. 1997 yılında basılan, makalelerini topladığı *Cariyeler, Bacılar, Yurttaşlar: Kimlikler ve Toplumsal Dönüşümler* adlı kitabı Erkeklik Çalışmaları için özel bir kaynaktır. Kandiyoti’nin kitabında bulunan “Erkeklik Paradoksları: Ayrımcılığın Yaşandığı Toplumlar Üzerine Bazı Düşünceler” başlıklı makalesi, “çoğu kişi tarafından Türkiye kökenli bir araştırmacı tarafından gerçekleştirilen ve hegemonik erkeklik kavramını

kapsamlı bir şekilde tartışan ilk çalışma olarak kabul edilir” (Göç, 2020, s. 16). Deniz Kandiyoti’nin alana en önemli katkılarından biri ise “ataerkil pazarlık” kavramıdır. Bu kavram kadınların erkek egemen sistemle iş birliği yapması anlamına gelir. Kadınlar sistemin devamına hizmet ettikleri takdirde daha üstün bir konum elde ederler.

Günay (2018, s. 23) alandaki kapsamlı ilk çalışmaların, erkeklik rol ve tutumları üzerine yürütülen bölgesel incelemeler olduğunu söyler. Oğuz Onaran, Seçil Büker ve Ali Atıf Bir’in 1998’de ‘Eskişehir’de Erkek Rol ve Tutumlarına İlişkin Alan Araştırması’nın Türkiye’deki ilk örneklerden biri olduğuna işaret eder. Cenk Özbay ve Serdar Soydan’ın eşcinsel kadınlar üzerine yürüttükleri 2003 yılındaki araştırmalarının ise erkeklik performanslarının kadın bedenleri üzerinden tartışılmasına olanak sağladığını belirtir.

2004 yılında, *Toplum ve Bilim* dergisinin 101. sayısı erkeklikle ilgili yazılmış makalelerden oluşmaktadır. Tayfun Atay’ın “‘Erkeklik’ En Çok Erkeği Ezer!” Adlı çalışması derginin önemli bir makalesi olmakla birlikte, erkekliğin doğal bir hâl olmadığı ve erkeklerin uygulaması gereken kültürel pratikler altında ezildiklerini anlatmaktadır. Bu makale başta olmak üzere dergideki diğer makaleler de erkekliğin bir erkek sorunu olduğunu anlattığı için dikkat çekicidir. ‘Erkeklik’ özel sayılı dergileri Günay Erkol, 2007 *KAOS GL*, 2016’da *Fe Dergi*, 2017’de *Psikeart* ve 2018’de *K24* gibi çeşitli dergiler olarak sayar (Günay , 2018, s. 23). Serpil Sancar’ın 2009 tarihinde yayımlanan *Erkeklik İmkânsız İktidar: Ailede, Piyasada ve Sokakta Erkekler* adlı kitabında altmış erkekle derinlemesine görüşülmüş ve farklı erkeklik kimlikleri analiz edilmiştir. Bu açıdan Sancar’ın kitabı “Türkiye’de eleştirel erkeklik çalışmaları açısından çığır açıcı bir dönüm noktası olarak kabul edilir” (Göç, 2020, s. 20). Nitel ve nicel araştırmalar ışığında yapılan bir diğer çalışma ise 2017 yılında Hale Bolak Boratav, Güler Okman Fişek, Hande Eslen Ziya’nın *Erkekliğin Türkiye Halleri*’dir. Sekiz ilde elli sekiz erkekle yapılan görüşmeler erkeklerin farklı kültürlerden ve toplumsal kesimlerden gelerek sergiledikleri babalık, kocalık rolleri ve erkekliğe ilişkin genel yargı ve söylemleri kapsamaktadır. *Erkeklik İmkânsız İktidar ve Erkekliğin Türkiye Halleri* adlı çalışmalar sundukları nitel bulgularla, erkeklerin duygu ve düşüncelerini, kendilerini ifade etme şekillerini doğrudan yansıtmalarıyla erkeklik çalışmalarına ve toplumsal cinsiyet literatürüne büyük katkılar sunmuştur. Göç, 2013 yılında kendisinin de içinde bulunduğu Eleştirel Erkeklik İncelemeleri İnisiyatifinin,

akademisyenler ve aktivistlerin katılımıyla oluştuğunu, 2014 yılında Türkiye’de bu alanda ilk uluslararası sempozyumun düzenlendiğini söyler (Göç, 2020, s. 17) Yapılan bu çalışmalarda Türkiye’de erkekliğin monolitik bir yapıdan çok, farklı sosyo-kültürel ve ekonomi bağlamında çoklu kimliklerden oluştuğu görülür. Sancar’ın çalışması erkekliğin hem iktidar kaynaklı olduğu hem de bireyler üzerinde baskı unsuru yaratan bir imkânsız iktidar olduğunu tespit etmiştir. Bununla birlikte yapılan çalışmalar erkeklerin toplumsal cinsiyetin yüklediği rollere ve bu roller içerisindeki beklentilerine nasıl tepki verdiğini veya karşı çıktığını göstermiştir. Türkiye’deki erkeklerin duygu ve düşüncelerini ifade etme biçimlerinin, hegemonik erkeklik normlarının ötesinde bir duygusal ifade alanı olduğunu göstermiştir. Erkekler, baskın erkeklik anlayışlarının ötesinde kendi deneyimlerini, zorluklarını ve duygusal ihtiyaçlarını dile getirmişlerdir. Bu çalışmalar, Türkiye’de toplumsal cinsiyet rolleri ve erkeklik anlayışlarının zaman içinde nasıl değişebileceğini ve bu değişimin toplumsal yapılar üzerinde nasıl etkiler yaratabileceğini göstermektedir. Erkeklerin toplumsal cinsiyet eşitliği konusundaki tutumları ve bu konudaki aktif rolleri, değişimin potansiyel yollarını işaret etmektedir.

Erkeklik çalışmalarının tarihiyle ilgili çalışmalar bunlardır. Son olarak “Eleştirel Erkeklik İncelemeleri İnisiyatifi’nin de bir miktar katkısı ile 2019 yılı sonu itibari ile Türkiye’deki üniversitelerde eleştirel erkeklik çalışmaları bakış açısını odağına alan 150’den fazla lisansüstü çalışma, sayısız makale, basılı derleme ya da telif kitap mevcuttur” (Göç, 2020, s. 17) Yapılan çalışmalarla beraber bu alana ilgi daha çok artmaktadır.

Erkeklik denilince erkeklerin davranışlarının mı, kimlik olarak kurulmuş erkekliğin mi, ilişkisel olarak temsil edilen erkekliğin mi, imge olarak sunulan erkekliklerin mi yoksa söylem olarak kurulmuş bir erkekliğin mi kastedildiği belirgin değildir (Sancar, 2016, s. 20). Çoğunlukla kabul edilen görüş ise erkekleri karakterize eden belli başlı kişilik özelliklerinin olduğudur. Fakat erkeklik; biyolojik cinsiyetin ötesinde tarihî, kültürel ve toplumsal olarak inşa edilen, şekillendirilen ve sürekli yeniden kurgulanan, dönüştürülen bir olgudur. Dolayısıyla erkek olmak aynı zamanda değişken dinamiklere sahip olmak demektir. Bu nedenle erkekliğin kültürler, dönemler ve erkekler için ortak ve tek bir tanımını yapmak mümkün değildir. Sancar’a göre (Sancar, 2016, s. 26) erkeklik çalışmaları, erkekliğin tıpkı bir meta gibi sahip olunan veya kaybedilen bir

özellik olarak algılanmasını sorgulamaya başlamıştır ve erkekliğin hiçbir zaman ve hiçbir yerde genel geçer ve tutarlı bir erkeklik tanımının olmadığı da açıktır.

Bora'ya (2008, s. 13) göre, cinsiyetten ve cinsiyet ilişkilerinden söz edildiğinde genellikle kadınlar ve kadın sorunları aklımıza gelmektedir. Ancak, cinsiyet ilişkilerinin yalnızca kadın sorunlarından ibaret olmadığı ve kadın sorunları olarak görülen sorunların da aslında yalnızca kadınların sorunları olmadığı görülmektedir. Connell (1998, s. 24) toplumsal cinsiyetin oluşturduğu eşitsizlikleri anlamak için sadece daha az ayrıcalıklı kesimi oluşturan kadınları değil, ayrıcalıklı kesimi oluşturan erkekleri de anlamak gerektiğinin altını çizmektedir. Ayrıca Connell kadınların ezilmişliğiyle toplum içinde nasıl yaşadığını anlamak kadar, erkeklerin eril iktidar konumlarını nasıl sürdürüp dönüştürdüklerini ve eril tahakkümü nasıl inşa ettiklerini anlamının da önemli olduğunu ifade eder. Sancar'a (2009, s. 23) göre erkeklik, bugüne kadar hakkında konuşulan ancak politik, ideolojik ve akademik olarak fazla irdelenmemiş bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bununla birlikte Sancar, cinsiyet eşitsizliğine karşı mücadele etmenin sadece kadınlara bırakılmış bir siyaset alanı olduğu ve erkeklerin “gölge etmemesi” gerektiğini söyleyen feminist anlayış geçerliliğini yitirirken; cinsler arasındaki eşitliğin ve adaletin sağlanmasında erkeklerin özellikle yer alması gerektiği görüşünün politik olarak kabul görmeye başladığının altını çizmektedir. Bu değişim, dikkatlerin erkeklerin davranışlarına odaklanmasına yol açmaktadır.

Erkekliğin ne olduğu üzerine ise farklı görüşler hakimdir. Connell (1998, s. 13) erkekliği, toplumsal cinsiyet sistemi içinde kurulan ve bu sistem içerisinde kadınlarla ve erkeklerle arasında iktidar ilişkilerini sürdüren toplumsal bir yapılanma olarak görür. Pierre Bourdieu (2018, s. 71) içinse erkeklik, diğer erkekler için ve onların önünde dişiliğe karşı ve dişil olma korkusuyla kurulan kategoridir. Tayfun Atay (2004, s. 14) ise erkekliği, bir biyolojik cinsiyet olan erkeğin, toplumsal yaşamda nasıl düşünüp, duyup, davranacağını belirleyen, ondan salt erkek olduğu için beklenen rolleri, tutum ve alışkanlıkları içeren bir pratikler toplamı şeklinde tanımlamıştır. Bu tanımlardan hareketle erkeklik, biyolojik cinsiyetten sıyrılarak toplumsal bir anlam kazanmıştır.

Kepekçi, (2012, s. 62) evrensel bir erkeklik tanımının mümkün olamamasına rağmen ortak erkeksi birtakım özelliklerin evrensel olarak varsayıldığını ifade ederek erkek

olmanın yahut olamamanın ortak bir paydasından söz edilebileceğini vurgular. Connel'in ifadesiyle:

Erkekliğin fiziksel anlamı basit bir şey değildir. Boy pos ve şekli, tavır ve hareket alışkanlıklarını, belirli fiziksel becerilere sahip olmayı ve belirli becerilerin eksik kalmasını, kişinin kendi beden imajını ve bunun öteki insanlara sunuluş biçimini ve bu insanların buna karşılık verme biçimlerini, kişinin bedeninin çalışma ve cinsel ilişkilerdeki işleyiş biçimini içerir. Bunların hiçbiri, hiçbir anlamda XY kromozomlarının sonucu değildir. Hatta erkeklik tartışmalarının büyük bir sevgiyle üzerinde durduğu şeyin, yani penisin yarattığı bir sonuç da değildir. Erkekliğin fiziksel anlamı, toplumsal pratiğin kişisel tarihi, toplumdaki yaşam çizgisi aracılığıyla gelişir (1998, s. 134).

Toplumsal kodlar tarafından çeşitli erkeklik modelleri üretildiği için tek bir erkeklik modelinden bahsetmek yanlıştır. Erkeklik olgusunu konu edinen pek çok araştırma, kadına tersten bakış olarak karşımıza çıkmaktadır. Toplumsal cinsiyet bağlamında erkek ile kadın bütün toplumlarda farklı bir biçimde algılandılar da aslında bu iki cins birbirini tamamlamakta ve kadını anlamak için erkeğe ve bulunduğu sisteme, erkeği anlamak için de kadına ve bulunduğu sisteme bakılması gerekmektedir. Erkeklik olgusu da tıpkı kadınlık gibi; belli bir zamana, mekâna ve kültüre ait olmayan göreceli ve dinamik bir kavramdır.

Bu dinamik ve çoğul yapısı gereği kavram, yalnızca erkeklik değil, 'erkeklik(ler)'olarak; cinsiyet, toplumsal cinsiyet ve buna bağlı rollerin çoklu yapısını da içerebilecek bir nitelendirmeye muhtaçtır. (...) Bir toplumda yaşayan erkekliklerin farklı veya aynı zamanlarda hemcinsleri ve karşı cinsleri tarafından her defasında yeniden tanımlandığını görmek mümkündür. Tarih, psikoloji, bireysel tavır gibi pek çok dinamik, bu yeniden üretim mekanizmasının sürekliliğini sağlar" (Gökpınar, 2018, s. 18).

Erkek, kültürel ve ideolojik yapılandırmalarla erkeklik kimliğini kazanıp, gerekli normları yerine getirerek iktidarın bir parçası olurken, ataerkil düzenin hâkim olduğu iktidar ilişkilerinde aynı payı bazen alamaz. Toplumdaki bu ilişkiler bağlamında farklı erkeklikler şekillenmekte ve birbiriyle çatışmaya girmektedir. Erkek bireyler hayat içerisinde devamlı tahakküm kuvvetini ve iktidarını sergileme, ne olursa olsun üstün, galip, hükmedici olmak zorundadır. Çünkü erkeklik daima birtakım tahakküm süreçlerini içeren, bireye bir egemenlik alanı sağlayan, bu tahakküm süreçlerinin bulunmaması durumunda kaybedilen bir olgudur. Dolayısıyla erkeklik, kendisine ulaşabilmek adına birtakım sınamalardan geçilmesi gereken bir statüdür. "Bir dizi ritüel ve zorluk, aşılarak kazanılan erkekliğin sürekli olarak pekiştirilmesi gerekmektedir zira aksi halde erkek, egemenliğini kaybetme tehlikesiyle karşı karşıyadır" (Zeybekoğlu,

2010, s. 6). Dolayısıyla erkek varlığını sürdürmek için her zaman toplumsal roller içerisinde yaşamak zorundadır. Berktaş ise (2018, s. 142), erkek olmak için erkek doğmanın yeterli olmadığını ve erkek kalmak için sürekli çaba harcanması gerektiğini söyler. Erkeğin karakter, görünüş ve bedensel özellikleriyle kadınlık durumunu hatırlatacak her belirtiyi dışlamayı öğrenmesi gerekir.

Erkeğin mevcut varlığını koruma süreci çocukluk çağlarından itibaren devam etmektedir. Kız çocuklarından farklı olarak, erkek çocuğun olgunlaşma yolculuğunda adımlar ve ayrılık aşamaları vardır” (Bell, 2003, s. 52). Bu adımlar ve ayrılıklar, dönüm noktaları olarak erkeğin tüm yaşamını kaplar.

“Eril dili” öğrenme, “kadınsı” olarak nitelendirilen tutum ve davranışlarda bulunmama, (bazı kültürler için) sünnet olma, ilk cinsel deneyim, erkekliğin tanımlandığı kimi alanlarda bulunma (örneğin zorunlu askerlik görevini yerine getirme, en az bir spor dalıyla yakından ilgilenme ve bu sporu icra etme, düzenli bir işte çalışma gibi), her daim güçlü ve kontrol sahibi olarak diğerlerinin (annesi, babası, kardeşi, eşi kısacası bakmakla yükümlü olduğunu düşündüğü ve toplumca buna inandırılan herkesin) sorumluluklarını alma, gücü ve cesareti sergileme yönünde her türlü girişimde bulunma bu dönüm noktalarından bazılarıdır (Çelik, 2016, s. 2).

Erkek olmanın kimi özelliklerinden söz edilmektedir. Bunlar genel ifadeler olmakla birlikte erkekliği belirleyen bileşenlerin zaman içinde çağın gereklerine uygun bir şekilde toplumdan topluma değişebildiği de söylenebilir. Scully (2014, s. 99), Brannon’un yapmış olduğu sınıflandırmaya değinerek “erkek olma”nın a) “hanım evladı olmamak”- yani kadınsı tüm özelliklerden kaçınma; b) “temel dişli olmak” yani başarı, statü kazanımı ve ailenin geçimini sağlama; c) “kaya gibi sağlam olmak”- güçlülük, güven ve bağımsızlık; d) “göster gününü” tavrı sergilemek - saldırganlık, şiddet ve cesaret bileşenlerine vurgu yapmaktadır. Buna paralel olarak Bozok (2011, s. 62), erkekliğin dört şartından bahsetmektedir. Bunlar;

Erkeğin karısını hamile bırakması, erkeğin kendisine ‘bağımlı’ olanların bakımını sağlaması, ailesini koruması ve erkeğin kişisel özerkliği”dir. Bu bileşenleri yerine getirme ve “erkek olma” yolunda erkek, erkeklik sosyalizasyonunu en iyi şekilde tamamlama umuduyla yaşamı pahasına mücadele etmektedir. Erkeklik bu özellikleriyle hem krizi hem de hegemonik erkekliği üreten bir sistemdir (2017, s. 54).

Türkiye’deki erkeklik varoluşuna ilişkin Selek kategori oluşturmuştur. Bunlar; sünnet, askerlik, iş bulma ve evlilik olarak sınıflandırılır. Bozok, bu sınıflamaya bazı eklemeler yaparak şöyle ifade eder: “Türkiye’de erkeklerin yaşam döngüsünün başlıca dönüm

noktaları, doğumu izleyen süreçte dilin öğrenilmesi, sünnet, ilk cinsel deneyim, zorunlu askerlik hizmeti, para kazanmaya başlamak, evlenmek (ve düğün), baba olmak, yaşlı ve sözü dinlenir bir erkek olmak olarak değerlendirilmektedir” (Bozok, 2011, s. 73). Bozok’un Türkiye üzerinden çizdiği kategorileşme Türkiye’deki farklı kültürlerde daha farklı biçimlerde ortaya çıksa da temel özellikler bakımından büyük benzerlikler taşır.

2.2. RAEWEYN CONNELL’IN ERKEKLİK KURAMI VE ERKEKLİK TİPOLOJİLERİ

Erkeklik çalışmalarında önemli bir yere sahip olan ve çalışmamızın kuramsal çerçevesini oluşturan Raeweyn Connell’in erkeklikler kuramı’na bakacağız. Bölüm boyunca referans alınan kaynaklar ağırlıklı olarak Connell’in *Erkeklikler ve Toplumsal Cinsiyet ve İktidar: Toplum, Kişi ve Cinsel Politika* kitapları ile Connell ve Messerschmidt’in ortak çalışması olan *Hegemonic masculinity: Rethinking the concept*’tir.

Connell “Erkeklikler” kavramını 1987’de yayımladığı *Toplumsal Cinsiyet ve İktidar: Toplum, Kişi ve Cinsel Politika* kitabından toplumsal cinsiyet ve cinsiyet politikalarıyla genel bir perspektif çizerek tartışmıştır. 1998’de yazdığı *Erkeklikler* kitabıyla ayrıntılı bir kuram oluşturmuştur. Daha sonra gelen eleştiriler üzerine 2005 yılında bir revizyon yaparak kuramını şekillendirmiştir.

Tezin bu bölümünde çalışmanın kuramsal çerçevesini ortaya koymak amacıyla Connell’in literatüre kazandırdığı toplumsal cinsiyet sisteminin üzerinde durulacak ve ardından hegemonik erkeklik, marjinal erkeklik, madun erkeklik ve suç ortağı erkeklik temsilleri açıklanacaktır. Daha sonra bu teorilere yönelik eleştirilere yer verilecektir.

Cornell’in yaşamı, ortaya koyduğu teorinin bir yansımasıdır. Bu bağlamda, öncelikle Cornell’in yaşam öyküsünün kuramı ile bağlantısı vardır. Doğduğunda kendisine Robert William ismi verilen Connell, ilerleyen yıllarında cinsiyet değiştirerek transseksüel bir birey olmuştur. Daha sonra yayımlayacağı çalışmalarda ismini de değiştirip 2006 yılından itibaren Raewyn Connell adıyla yayınlamaya devam etmiştir.

R. W. Connell *Toplumsal Cinsiyet ve İktidar* kitabı üzerinden toplumsal cinsiyet sistemini ele alırken bir tür toplumsal cinsiyet düzeninden bahsetmektedir. Bu ifadeyle

anlatılmak istenen toplumsal yapı içerisindeki iktidarın sistem içindeki ilişkilerine dayalı olarak şekillenen hiyerarşik bir yapılanmadır. Connell toplumsal ilişkileri belirleyen etmenlerin iktidar sistemleri olduğunu ifade etmiştir. Yine Connell'a göre (2019, s. 76) toplumsal cinsiyet içerisinde etnisite, sınıf gibi değişkenlerin arasındaki etkileşimden dolayı farklı erkeklikleri tanımlamak mümkün hâle gelmiştir. Bu durumda, siyahi bir erkeğin erkeklik pratikleri beyaz bir erkeğinkinden etnisite temelinde farklı olabilirken işçi sınıfına ait bir erkeğin erkeklik pratikleri de orta sınıf bir erkeğinkinden sınıfsal ayrılıklara bağlı olarak farklılık gösterebilir.

Birden çok erkekliği tanımanın yalnızca ilk adım olduğunu belirten Connell, erkeklikler arasındaki ilişkilerin de ayrıca irdelenmesi gerektiğine değinir. Connell bu noktada farklı sosyo-kültürel altyapılara sahip olup toplumsal cinsiyete ilişkin farklı pratikler sergileyebilecek erkek kimliklerinden bahseder. Teorinin bir sonraki basamağı ise Batı dünyasındaki mevcut toplumsal cinsiyet sisteminde erkeklik örüntülerini inşa eden pratik ilişkilere bakmaktır: Bunlar ise hegemonya, madunluk, suç ortaklığı ve marjinalleşmedir (Connell, 2019, s.149).

Toplumsal cinsiyet sisteminde farklı erkekliklerin, kadınların bağımlı kılınmasında ortak bir özellik olarak alınması, sistemine yönelik eleştirileri beraberinde getirmiştir. Örneğin; Donaldson (1993) toplumsal cinsiyet sistemini, kadınların bütün erkekler tarafından topyekün boyun eğdirilmesi üzerine kurulu basit bir stratejisi olduğu gerekçesiyle eleştirmiştir. Connell, erkeklik teorisine yapılan eleştirileri değerlendirirken toplumsal cinsiyet sisteminin farklı erkeklikleri göz ardı ettiğine yönelik getirilen eleştirileri kabul etmiştir. Connell ve Messerschmidt'e göre toplumsal cinsiyet sistemi, farklı erkeklikler fikrinin, erkeklerin yaşam tarzına indirgenmesini önlemede yararlı olsa da farklı erkeklik biçimleri arasındaki ilişkileri ve kadınların egemen hegemonik erkekliklerle ilişkisini açıklamada yetersiz kalmıştır (Connell ve Messerschmidt, 2005, 846-847).

Ayrıca Connell'a göre belirlenen toplumsal cinsiyet sistemi; iktidar ilişkileri, üretim ilişkileri ve kateksis olmak üzere üç yapıdan oluşmaktadır. İktidar ilişkileri, ataerkil yapının oluşturduğu ve devamlılığını sağladığı yapıdır. Üretim ilişkileri ise cinsiyete dayalı iş bölümünün şekil bulmuş halidir. Toplumsal cinsiyet sisteminin son ayağı olan kateksis ise; arzuyu gerçekleştiren ve şekillendiren pratiklerdir (Connell, 2019, s. 145-

147) Kateksis daha çok öteki insanlarla kurulan duygu içerikli toplumsal ilişkilerdir. Bundan dolayı arzuyu gerçekleştiren pratikler biçimi olarak tanımlanır.

İktidar ilişkileri, toplumsal cinsiyet sistemini oluşturup inşa eden yapılardan biridir. Althusser'in, *İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları* adlı eserinde ele aldığı şekliyle egemen ideolojinin toplumda devamlılığını sağlayan araçlar din, okul, aile, hukuk, siyaset, sendika, haberleşme ve kültür olarak sıralanabilir (2015, s. 50). Bu bakımdan ataerkil ideolojide kurumların işleyişini ve örgütlenme şekillerini kontrol altında tutan iktidar; sürdürülen kültür, kullanılan dil, verilen eğitim, kitlesel iletişimi sağlayan basın yayın araçları ve hukuk gibi mekanizmalarla toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini meşru kılarak devamlılığını sağlamaktadır. İnşa edilen toplumsal cinsiyet hiyerarşisinin meşruluğunu kaybetmesi, iktidar ilişkilerinde krize neden olmaktadır. Cinsiyete dayalı iş bölümü ise üretim ilişkileri etrafında oluşturulur. Üretim ilişkileri; kadınların ve erkeklerin toplumsal statülerinin farklılaştığı bir toplumsal cinsiyet sistemi kurar. Cinsiyete dayalı iş bölümünde kadınlar, ev ve aile ilişkileri gibi özel alanlarda rol alırken erkekler; iktidar ilişkilerinde doğrudan veya dolaylı olarak rol alabilecekleri kamusal alanlarda görevlendirilir. Cinsel arzuyu şekillendiren kateksis ilişkileri ise heteroseksüel ilişki ve homofobi üzerine kurulur. Heteroseksüel cinsel yönelim kurumlar aracılığıyla desteklenir.

Toplumsal cinsiyetin sürekliliğini sağlan bu üç unsurun erkeklere avantajı olduğu kadar dezavantajı da vardır. Örneğin üretim ilişkilerinde erkeklerin üretim faaliyetlerinde kadınlardan daha aktif rol oynaması ve para kazanması avantajlı bir durumken erkeğin çalıştığı işin ağır ve tehlikeli şartları durumun dezavantajı olabilir. Aynı şekilde iktidar ilişkilerinde erkeğin toplumda daha fazla yer alması avantaj sağlarken işlenen suç oranlarında erkeklerin fazla olması iktidar ilişkilerinde erkekleri dezavantajlı konuma getirir. Bir diğer yapı ise kateksistir. Kateksiste erkekler toplum içerisinde duygusal açıdan desteklenmektedir. Ama erkeklik rolleri gereği duygularını dışa vuran erkekler daha kadınsı ve zayıf olarak görülmektedir. Bu bağlamda oluşturulan toplumsal cinsiyet sistemi erkeğe avantajla beraber dezavantaj da sunar.

Connell (2019, s. 137) erkekliği birkaç yüzyıllık geçmişe sahip, toplumsal olanın ürettiği bir icat olarak görür ve bugün, her kültür erkeklikle ilgili bahiste bir bakıma kendine özgü dinamiklerle, toplumsal cinsiyetin yeniden üretildiğini söyler. Erkeklik

tanımları yapılırken kültürel kalıpların sorgusuz sualsiz benimsendiğini ancak eril insan tipi belirlenirken birbirinden farklı bazı stratejilere başvurulduğunu ifade eder. Buna göre pratikte aynı kapıya çıktığı düşünülse de mantıksal olarak birbirinden farklılaşan dört temel yaklaşım vardır. İlki özcü tanımlardır.

Özcü tanımlar, eril olanı, kendisini temsil ettiği düşünülen bir unsura dayandırıp erkeklik evrenini ve erkeklerin yaşamını o öz etrafında değerlendirir. Buna örnek olarak; sonrasında bunun meseleyi basite indirgemek olduğu gerekçesiyle bu düşüncesinden vazgeçen Freud'un, kadınlığı edilginlik, erkekliği ise etkinlik sıfatlarıyla tanımlayarak cinsiyeti özcü bir yaklaşımla ele alması gösterilebilir. Sonraki araştırmacıların da erkekliğin özünü yakalama çabalarıyla bazı betimleyici unsurlar üzerinden ilerledikleri görülmüştür. Bunlar kimi zaman “sorumluluk”, “risk almak” gibi nitelermeler olurken kimi zaman “saldırganlık”, “sorumsuzluk” vb. şiddete gönderimde bulunan yine de erkeksi olduğu için normal hatta olumlu sayılan betimlemelerdir. (Connell, 2019, s. 137)

Özcü tanımların evrensel bir erkeklik açılımında yetersiz/zayıf kalacağı aşikârdır. Her şeyden önce bu tanımlar öznel tanımlardır. Bu nitelik, bu tanımların geçerliliğini ve kanıtlanmasını imkânsızlaştırır. Dolayısıyla bu tanımların üzerinde uzlaşılması da mümkün olamayacak kadar zorlaşır. Bu nedenle bu tanımlar, erkekliği evrensel olarak tanımlamaktan ziyade tanımlı yapanın dünya görüşüyle kısıtlanmış birer şahsi fikir olmaktan öteye geçemezler (Connell, 2019, s. 138) Özcü tanımların temel sorunu erkekliği ve kadınlığı evrensel, sabit ve değişmez bir özellik olarak görmesidir. Connell'ın işaret ettiği gibi bu tanımlar öznel olup gerçeklikteki çeşitliliği ve toplumsal cinsiyetin kültürel sosyal ve tarihsel bağlamını yansıtmamaktadır. Erkeklik özellikleri olan risk alma, sorumluluk ve saldırganlık gibi özellikler erkekliği ve toplumsal cinsiyet rollerini sınırlı bir alana sokar ve erkekliğin farklı yönlerini göz ardı eder. Ayrıca bu yaklaşım, erkeklik deneyimlerinin ve kimliklerinin çeşitliliğini, dinamik yapısını ve toplumsal bağlamlarla olan etkileşimini ihmal eder. Özcü tanımların yetersizliği, erkekliği ve toplumsal cinsiyeti anlamada daha kapsayıcı, esnek ve eleştirel yaklaşımların önemini ortaya koyar.

İkinci tanım ise pozitivist sosyal bilimcilerin erkeklik tanımlarıdır. Pozitivist sosyal bilimlerin erkeklik tanımları doğrudan “erkekler ve onların yaptıklarına” odaklanır. Bu

tanımlar, erkek ve kadın grupları arasında istatistiksel dağılımlar üzerinden irdelenen erilik ve dişillik ölçeklerini belirleme ve tanımı da bu verilere dayandırma prensibine dayanır. Bu tanımlar, iki cinsiyete dair belirlenen yaşam kalıplarını temel alır ve etnografik erkeklik incelemelerine de zemin oluşturur. Bu tanımlar ilk olarak; bakış açılarından bağımsız olarak betimleme yapılamayacağı için tarafsızlık ilkesiyle ters düşerler. İkincisi, erkeklerin ve kadınların yapıp ettiklerinin kayda alınması demek, hâlihazırda bir kadın ve erkek kategorizasyonuna gidilmesi demektir.

Bu açıdan bakıldığında pozitivist yöntemin toplumsal cinsiyet araştırmalarında incelediği düşünülen kalıpları önden kabul etmesi sorunludur. Son olarak da “erkeklik açılımının “erkeklerin yaptıkları” üzerinden ilerlemesi, baştan belirlenmiş kalıplara uymayan kadınların “erkeksi”, erkeklerinse “kadınsı” olarak nitelendirilmesi, kadın-erkek ikiliği üzerinden ilerleyen tanımın kendisiyle çelişmekte, ters düşmektedir. Tüm bu nedenlere bağlı olarak erkeklik tanımlanmasında izlenen bu yaklaşım da sorunludur denilebilir” (Connell, 2019, s. 138-139)

Bir diğer tanım ise normatif tanımlardır. Normatif tanımlar, kadın-erkek arasındaki farklılıkları açıkça betimleyerek belli ölçütler belirler. Bu durumun gerçek hayata yansması en çok medyada ve medya çalışmalarında görülür. Erkekliği erkeklerin davranışını belirleyen toplumsal normlar olarak ele alan katı cinsiyet rolü kuramının ele aldığı konular arasında filmlerde karşımıza çıkan “sıkı erkek” karakterlere sıkça rastlanır. Bu “sıkı erkekler”e baktığımızda gerçek hayatta karşılık bulması imkânsız denebilecek kadar uç nitelikler barındırdıklarını görürüz. Buna göre: Robert Brannon’ın “kültürümüzde erkekliğin inşa planı” olarak nitelediği kurallar topluluğu, “hanım evladı olmamak, ağır olmak, kapı gibi olmak ve gözünü daldan sakınmamak” (akt. Connell, 2019, s.137) erkeklerden beklenen ve onları tanımlayan başlıca meziyetlerdir.

Ne var ki normatif tanımlar, birbirinden farklı erkeklerin erkeklik normlarını farklı oran ve çeşitlilikte taşımalarına imkân sağlıyor gibi görünse de çeşitli çatışmaları beraberinde getirir. Öyle ki, baştan belirlenmiş olan normların, sinemada ya da kültür tarihinde kahramanlaştırılmış bazı tiplerde olduğu gibi idealize edilmiş birkaç örnek dışında gerçek hayatta neredeyse hiçbir erkekte vücut bulmadığı görülür. Bu durumda, neredeyse kimsenin karşılayamadığı birtakım niteliklerin norm oluşundan söz edilemeyecektir. Aksi hâlde yaşayan erkeklerin pek çoğunun erkeksi olmadıkları sonucu ortaya çıkacaktır. Bu da muhtemelen sorunlu bir genelleştirme olacaktır. Bunun yanı sıra; erkekliğin yalnızca normatif bir tanımla betimlenerek, onun kişilik açısından ele

alınmasının önünün tıkanması sorunludur. Nitekim Connell'ın, Joseph Pleck'ten aktarımla örneklediği gibi, kimlikle rolün birbirinin karşılığı olduğu kabulü dayanaksızdır. Bu açılardan bakıldığında normatif tanımların ne denli büyük çelişkilere gebe olduğu anlaşılmaktadır (Connell, 2019, s. 139-140)

Göstergebilimsel yaklaşımlar ise erkekliği, eril ve dişil karşıtlığından müteşekkil simgesel bir alan üzerinden izah eder. Buna göre “erkeklik, dişil olmayandır.” Bu yaklaşım yapısalcı dilbilimin; “dilsel ögeler anlamlarını birbirine olan karşıtlıkları üzerinden edinir” savını takip eder. Yaklaşım en çok, Lacancı psikanaliz ve simgecilik eksenindeki çalışmalarda rastlanır. Göstergebilimsel tanım daha önceki yaklaşımlardan daha etkili olmuşsa da kapsamı kendi içinde sınırlıdır. Göstergebilimin temelindeki, bir simge ancak içinde bulunduğu ve bağlantılı olduğu diğer simgelerle birlikte anlamlıdır düşüncesinde olduğu gibi, erkekliğin toplumsal cinsiyet ilişkileri evreni dahilinde var olduğunu ve bunun dışında ortaya çıkmasının mümkün olmadığını söylemek yanlış olmaz (Connell, 2019, s. 141).

Connell'a göre (2019, s. 142), erkekliği bir kişilik tipi, bir norm ya da davranış biçimi gibi nesneleştirerek tanımlamaya çalışmaktan ziyade kadın ve erkekleri toplumsal olarak cinsiyetlendirilmiş bir hayata tabi kılan gerekçelere odaklanmak gerekir. Nitekim erkeklik aynı anda hem toplumsal cinsiyet ilişkileri içinde bir yerdir hem de kadınların ve erkeklerin toplumsal cinsiyetli bu yere bağlanmalarıyla sonuçlanan pratikler ve bu pratiklerin bedensel deneyim, kişilik ve kültür üzerindeki etkileridir.

Toplumsal cinsiyet sisteminde erkekler, kadınlar üzerinde uygularken, ataerkil düzenin hâkim olduğu iktidar ilişkilerinde aynı payı almazlar. Tahakkümün ortak çıkarların farklı olması, erkeklerin bir bütün olarak değerlendirilmemesi gerektiği düşüncesini doğurmuştur. Farklı çıkarlar buna paralel olarak farklı erkeklikler düşüncesine yol açmıştır “Böylece, erkekler arasındaki farklılıkları ortaya koymak yoluyla, feminist kuramı erkekler ve erkeklikleri de kapsayacak şekilde zenginleştirerek, erkekleri salt kadınları ezen ve ataerkil iktidardan aynı derecede pay alan bir toplumsal kategori olarak indirgemeci bir biçimde değerlendirme tehlikesinden korunmasını sağlamıştır (Bozok, 2009, s. 274). Erkeklik incelemelerine asıl etkiyi ise Connell'in ortaya koyduğu kuramlar gerçekleştirmiştir. Connell kuramlarını ilk kez ortaya attığı yıllardan bu yana birçok kez gözden geçirmiştir. Kuramları da yeniden formüle etmiştir. Son olarak 2005

yılında Connell ve Messerschmidt, *Hegemonic masculinity: Rethinking the concept* adlı makale çalışmasıyla erkeklikleri formüle etmiştir. Bu süreç içerisinde erkeklik çalışmaları için zemin oluşturmuştur.

1999 yılında çıkardığı *Masculinity* eserinden sonra Connell, kitabın yeniden baskısında, ilk yayımlanmasından sonraki on yılda erkeklik çalışmalarının gelişimini ele alır, küresel cinsiyet ilişkileri, yeni teoriler ve erkeklik araştırmalarının pratik kullanımları üzerine tartışmalar sunar. Ayrıca, erkekliklerin politikası ve erkeklik araştırmalarının güncel dünya sorunlarını anlamada nasıl önemli olabileceği konularına değinir. Kitap, neo-muhafazakâr politikaların hakim olduğu ve giderek daha bölünmüş bir dünya bağlamında, insan topluluğunun geleceği hakkında önemli sorular ortaya koyar

Connell, bu eserlerinde farklı erkeklikleri sınıflandırma yoluna gitmiştir. Connell *Masculinities* (Erkeklikler) adlı eserinde, toplumsal cinsiyet sisteminden hareketle erkeklik tipolojisini ortaya koymuştur. Connell'in erkeklik tipolojisi; hegemonik erkeklik, suç ortağı erkeklik, madunlaştırılan erkeklik ve marjinalleştirilen erkeklik olmak üzere dört erkeklik temsilinden oluşmaktadır.

2.2.1 Hegemonik Erkeklik

Hegemonik erkeklik kavramı, ilk olarak Connell tarafından öne sürülmüş ve çalışmalara konu olmuştur. Ayrıca diğer erkek tipolojilerine göre en çok çalışılan ve eleştirilen kavram halini almıştır. Yapılan eleştiriler doğrultusunda farklı erkeklik kavramları ortaya konmuş ve ortaya konulan teori ile erkeklik üzerine tartışmalar geniş yelpazede incelenmiştir. Connell, erkeklik tipolojisinin ilk temsili olan hegemonik erkekliği, Gramsci'nin 'hegemonya' kavramı ile açıklamıştır. Hegemonya kavramı, Gramsci tarafından sınıflar arasındaki ilişkileri inceleme amacıyla öne sürülmüş olup bu hegemonya kavramından hareketle egemen sınıfın meşruiyetini sağlayıp devam ettirme biçimini ortaya koymuştur. Gramsci'ye göre hegemonya:

Hem yönetici bir sınıf olarak proletaryanın hem de yönetimin uygulanmasına ilişkindir. Bu egemen sınıfın, karşıt gruplar üzerinde zorunlu olarak uygulayacağı zorlama demektir. Bunun yanı sıra bu proletarya ile iş birliği yapmaya hazır olan ve bu tutumuna etkinlik kazandırılması söz konusu olan müttefiklerinin fikir ve kültür alanında yönetilmesi de demektir.” (Antonio, 1997, s. 28).

Hegemonya Gramsci'ye göre egemenlik, zorbalığa ve diktatörlüğe dayalı bir itaat alanından çıkıp güce ve rızaya dayalı bir alana dönüşmüştür. Burada egemen sınıf

mevcut düzene karşı toplum içinde gücünü hissettirip karşılıklı rızayla kendi meşruiyetini ortaya koyar.

Güç ve rızaya dayalı hegemonya kavramı daha sonra erkeklik tipolojilerini belirtmek için ortaya konulan hegemonik erkeklik kavramına zemin hazırlamıştır. Bu kavrama göre, “Bütün erkekler ataerkil iktidardan pay almasına ve yararlanmasına karşın sınıfsal üstünlük ve politik iktidara yakın olan bazı erkekler ataerkillikten diğer erkekliklerden daha fazla pay almaları nedeniyle diğer erkekliklerin inşa ve yeniden inşa süreçlerinde belirleyici olmuşlardır” (Connell, 2019, s. 245). Erkeğin üstün olma mücadelesi ve bunu iktidarlaştırma süreci ise bizi hegemonik erkeklik kavramına götürür. İşte bu üstün gelme, iktidar kurma, galip olma gibi odaklar bizi çalışmamızın odak noktalarından biri olan “hegemonik erkeklik” kavramına götürmektedir. R. W. Connell bu kavramı şöyle açıklamıştır:

Kadınlık ve erkeklik biçimlerinin karşılıklı ilişkisi, tek bir yapısal gerçek üzerine, erkeklerin kadınlar üzerindeki küresel egemenliğine oturtulur. (...) Bu yapısal olgu, bir bütün olarak toplumda hegemonik bir erkeklik biçimini tanımlayan erkekler arası ilişkilerin ana temelini oluşturur. “Hegemonik erkeklik” daima kadınlarla ilgili olduğu kadar, ikincil konuma itilmiş çeşitli erkeklik biçimleriyle ilgili olarak da inşa edilmektedir. Farklı erkeklik biçimleri arasındaki etkileşim, ataerkil bir toplumsal düzenin işleyiş biçiminin ayrılmaz bir parçasıdır” (2019, s. 134).

Bununla birlikte hegemonik erkeklik toplumsal cinsiyet pratiklerinin düzenlenmiş hali olarak kabul edilir. Oluşan bu düzenle erkek üst kadın ise alt konumda yer alır. Bu erkekliğin genelinin üstte yer aldığı anlamına gelmemektedir. Bu sistem içerisinde hegemonik erkeklik, hegemonyasını yalnızca kadınlar üzerinde değil belirlenen rolleri gerçekleştirmeyen erkekler üzerinde de güç ve rızayı egemen kılmaya çalışır. Ezilenler de sadece kadın olmayıp herhangi bir dönemde sosyokültürel ve siyasal olarak erkeklik çağrışımı yapmayan erkekler de toplumsal cinsiyet düzeninde alt sıralara itilir.

Öyle ki, kavramı tekrar ele alan Connell (2019, s. 832) hegemonik erkekliğin diğer erkekliklerden, özellikle de madun erkeklikten, ayrıldığını söylerken erkeklerin azınlığının hegemonik erkeklik sergilediğini belirtir. Dolayısıyla, hegemonik erkeklik bir idealdir ve erkek olmanın en şerefli, en “el üstünde tutulan” türüne gönderme yapar. Buradan hareketle hegemonik erkekliğin bir ideal erkeklik temsili olduğu söylenebilir.

Hegemonik erkeklik bir ideal olma özelliğiyle genel bir erkek cinsiyet rolünden farklıdır. Bir kişilik özelliği veya gerçek bir karakter değildir. Erkekliğin bir var oluş

özelliğidir. Bu özelliklerle erkeklik idealleştirilir ve erkeklerin bu ideale yakınlaşması istenir. İdeale yakınlaşmak için ise bireyin bin bir türlü yoldan geçmesi gerekmektedir. Bu da hegemonik erkekliğin kendi içerisindeki tehlikelerindendir. Her erkek oluşturulan ideal erkeklik biçimlerinde kendi erkekliğini kanıtlamak için istenen pratikleri uygulamak zorunda kalacaktır. Böylece yaşamı boyunca erkek imkânsız olanı oluşturma çabası içine girecektir.

İdeal erkeklikler aynı dönemlerde, farklı bölgelerde farklı şekillerde karşımıza çıkabilir veya farklı zamanlarda aynı bölgelerde farklı şekilde sergilenebilir. Bir ideal erkeklik biçimini sergileyen insanların sayıca az olduğu hegemonik erkeklik biçimini Connell ve Messerschmidt (2005, s. 832) şu şekilde ifade eder:

Hegemonik erkeklik, diğer erkekliklerden, özellikle de ikincil erkekliklerden ayırt edildi. Hegemonik erkekliğin istatistiksel anlamda normal olmadığı varsayılmıştır; sadece azınlıktaki bir erkek bunu kabul edebilir. Ama kesinlikle normatifti. Şu anda en onurlu bir erkek olma şeklini somutlaştırdı, diğer tüm erkeklerin de kendilerini buna bağlı olarak konumlandırmalarını istedi ve kadınların küresel olarak erkeklere bağımlı olmalarını ideolojik olarak meşrulaştırdı.

Hegemonik erkek kimliği ailede, okulda ve kitle iletişim araçları ile topluma empoze edilir. Aile içerisindeki erkek, baba veya eş rollerinde hegemonik erkekliğin temsilcisidir. Diğer taraftan ordular katı cinsiyet sisteminin hâkim olduğu yapılardır. Ordular erkekliğin getirdiği savaşma, eril güçleri kullanma gibi özelliklerle erkekte hegemonik erkeklik ideali oluşturur. Okullar ise çizilen figürlerle ve derslerle bireyde kalıp düşüncelerin oluşmasına ön ayak olmaktadır. Bununla birlikte kitle iletişim araçları da bireye figürler ve davranışları aracılığıyla bir ideal erkeklik biçimi oluşturur. Erkeklerin toplum içerisinde keskin sınırlar ve kalıplaşmış söz ve ifadeleriyle çizilen sınırları farklı erkekliklerin mümkün olmadığı algısını oluşturur. Böylece hegemonik erkeklik toplumda ideal erkeklik biçimini oluşturur.

Connell, hegemonik erkekliğin üç farklı biçimi olduğunu ifade eder. (Connell & Messerschmidt, 2005) Bunlar “yerel”, “bölgesel” ve “küresel” hegemonik erkeklik biçimleridir. Yerel hegemonik erkeklik daha çok küçük topluluklarda ve ailelerde görülen biçimlerdir. Bölgesel hegemonik erkeklikler ise daha çok ulusal ve kültürel alanları kapsar. Küresel hegemonik erkeklik de ulus ötesi alanlara ulaşan medya veya

küresel siyaset gibi alanları kapsar. Bu özelliklerle birlikte hegemonik erkeklik farklı alanlarda kendine yer bulur.

Tablo 1: Connell’ın Hegemonik Erkeklik Teorisi ve Eserlerdeki Karakterler

Sevgi Soysal’ın Eserleri	Eserlerdeki Hegemonik Erkeklikler
<i>Tutkulu Perçem</i>	Baba
<i>Tante Rosa</i>	Tante Rosa’nın babası
<i>Yürümek</i>	Ela’nın mahalle arkadaşları, Mehmet, Nuri, Mahmut, Hakkı.
<i>Yenişehir’de Bir Öğle Vakti</i>	Ahmet, Necip Bey, Mehtep’in babası, Doğan Bey, Ali
<i>Şafak</i>	Mustafa, Ekrem, Hüsrev, Abdullah, Zekai Bey, Muzaffer Bey, Turgut Sabuncu
<i>Barış Adlı Çocuk</i>	Necip, Hanife’nin ailesi
<i>Hoş Geldin Ölüm</i>	Sefer, Sefer’in Babası
<i>Venüslü Kadınların Serüveni</i>	Bilge Erkek ve Erkekler

2.2.2. Suç Ortağı Erkeklik

Connell’ın en yaygın erkeklik biçimi olarak ifade ettiği ve “complicit masculinity” olarak kavramlaştırdığı, Türkçe karşılığı “suç ortağı erkeklik” olarak literatüre giren bu kavramı Serpil Sancar “iş birlikçi erkeklik” olarak tanımlamıştır.

Suç ortağı erkeklik hegemonik erkeklik düşüncesini içinde barındırır. Ama Connell ve Messerschmidt (2005, 839), erkeklik tipolojisindeki suç ortağı erkekliği ayrı bir grup olarak tanımlamıştır. Fakat suç ortağı erkeklik ile hegemonik erkeklik arasındaki

ayrımın bir dereceye kadar örtüşme veya bulanıklaşmanın son derece muhtemel olduğunu ve her zaman belirgin bir biçimde yapılamayacağını ifade etmiştir.

Suç ortağı erkeklik, Connell'ın ayrı bir grup olarak belirttiği erkeklikler arasındaki hiyerarşik düzende en üst tabakada bulunan ve ideal erkekliğin temsili olan hegemonik erkeklikle iş birliği içinde bir özelliktir. Ancak suç ortağı erkekler, hegemonik erkeklik yerine ona daha yakın bir ideali benimseyerek iktidardan pay alabilecekleri konuma yerleşirler. Connell da (2005, s. 79) suç ortağı/işbirlikçi erkekte bahsederken suç ortağı/işbirlikçi erkeklerin ataerkil yapının kendilerine sağladığı ayrıcalıkları doğrudan kullanmadıklarını belirtmektedir. Diğer bir deyişle, suç ortağı erkekler, doğrudan olmasa da ataerkilliğe onay vererek kadınların ikincil kılınmalarından faydalanmaktadırlar. Connell (2019, s. 154) “ataerkil pay” (*patriarchal dividend*) kavramından bahsederek bu erkeklerin ataerkinin ön saflarında mücadele etmenin neden olacağı gerginliklerden ve risklerden uzak durarak ataerkil kazançtan pay sahibi olacak şekilde inşa edilmiş erkeklikler olduğunu söyler. Ataerkinin nimetlerinden faydalanan birçok erkeğin eşlerine ve annelerine saygı gösterdiğini, asla kadınlar karşısında şiddete başvurmadığını, ev işlerini paylaşmaya alışkın olduğunu, aylık maaşını eve getirdiğini ve kendisini feministlerin sutyen yakan aşırılıkçılar olduklarına kolaylıkla inandırabildiklerini belirtir. Ayrıca Connell'a göre bu tip erkekler, gerektiğinde ailenin reisi rolünü üstlenerek tahakküm kurmanın getirilerinden faydalanırken gerektiğinde karısına yardımcı olmakta ve anlayışlı tutumlar sergilemektedirler. Bu özelliklerden hareketle suç ortağı erkeklikleri hem ataerkil düzen içerisinde çıkar elde edip kadınların pasif kılınmasına göz yuman hem de kadınlarla uzlaşma sağlayıp sorumluluk sahibi olarak beliren birer baba, eş veya çocuk olarak belirtebiliriz. Bu erkekler kendilerine verilen ayrıcalıkların farkındadır fakat ataerkil yapının daha sonra oluşabilecek risklerini göze almamak için hegemonik erkeklerin iktidarına seyirci kalırlar. Aynı zamanda kendisine de verilen ataerkil payı kaybetmek istemeyerek ataerkil yapının yeniden üretilmesine katkı sunarlar. Hegemonik erkeklik pratiklerine sahip erkekler ise bu yapının üreticisi ve devam ettiricisi olduklarından yapıya karşı duruş sergileme potansiyeli olan suç ortağı erkeklikleri de baskılayarak tahakküm kurarlar. Bu davranışlar, kadınların haklarına veya refahına zarar verebilecek veya kadınlara karşı ayrımcılığı sürdürebilecek sistemlerin devam etmesine yardımcı olabilir.

Bozok’a göre “Suç ortağı erkeklikler taraf değiştirip feminist erkekler hâline gelerek kadın ezilmişliği ve ikincilleştirilmesine karşı mücadele vermeyi tercih edebilecek ve muhalif erkekler hâline gelebilecek erkeklerdir.” (2009, s. 439). Ataerkil paydan yararlanmak istemeyen ve hegemonik erkeklik idealinin dışına çıkmak isteyen muhalif erkekler dayatılan rollere bir karşı duruş sergiler.

Tablo 2: Connell’ın Suç Ortağı Erkeklik Teorisi ve Eserlerdeki Karakterler

Sevgi Soysal’ın Eserleri	Eserlerdeki Suç Ortağı Erkeklikler
<i>Tutkulu Perçem</i>	
<i>Tante Rosa</i>	Hans, Mathes
<i>Yürümek</i>	Mehmet, Mahmut, Semih, Bülent, Tekin
<i>Yenişehir’de Bir Öğle Vakti</i>	Ahmet, Salih Bey
<i>Şafak</i>	Hüseyin, Abdullah, Zekeriya
<i>Barış Adlı Çocuk</i>	Hasan Özçakar
<i>Hoş Geldin Ölüm</i>	
<i>Venüslü Kadınların Serüveni</i>	

2.2.3. Madun Erkeklik

Kültürel tahakkümün bir yansıması olan hegemonik erkeklik oluşturduğu idealleştirmeye erkekliğin toplum içindeki sınırlarını belirler. Oluşturulan bu hegemonya kendisinden olmayanı, kendisi gibi davranmayan ve kendisine benzemeyeni ötekileştirecek ve kendisine bağlı kılmaya çalışacaktır. Hegemonik erkeklik idealinin dışına çıkan bir diğer erkeklik ise madun erkekliktir.

Madun erkeklik, “Heteroseksüellik dışındaki cinsel yönelimleri nedeniyle erkek egemenliğin toplumsal ayrıcalıklarından en az yararlanan grup” (Bozok, 2011, s. 439) şeklinde tanımlanır. Arapça kökenli olan madun sözcüğü “aşağı konumda olan” ve “buyruk altında olan” anlamına gelmektedir. Bu ifadelerden de kavramın özelliklerine dair bir genel çıkarım yapılmaktadır. Connell da madun erkekliği çoklu erkeklik şemasında en alt tabakada olan erkeklik olarak belirtmiştir. (2019, s. 152). Madun erkekliğin en alt basamakta olmasının sebebi ise ataerkil yapı içerisindeki baskın cinsel yönelimin heteroseksüellik olmasıdır. Hegemonik anlayışın cinsiyetler arası hiyerarşiye dayanan düzende; heteroseksüel erkek egemenliğinin, homoseksüel, biseksüel, trans vb. heteroseksüel olmayan bütün erkekleri madunlaştırdığı görülür. Bundan dolayı eşcinsellik en alt basamağa yerleştirilir. Çünkü “Ataerkil ideolojide eşcinsellik, hegemonik erkeklikten simgesel olarak dışlanan ne varsa onu bünyesinde barındırır.” (Connell, 2019, s.153). Bununla birlikte madunlaştırılan tek erkek grubu eşcinseller değildir. Connell, heteroseksüel erkeklerin ise kadınsılığı çağrıştıran herhangi bir eylemde bulunduklarında bu baskıya maruz kaldıklarını belirtmiştir (2019, s. 152-153). Bu noktada hegemonik erkeklik kadınlık, kadınsılık ve erkeklik üzerinde tahakküm kurar. Toplumsal rolleri belirgin olarak çizer ve erkeklik inşasında kadınsılığa ait davranışları dışlayarak hegemonik erkekliğin devamını sağlar. Burada verilen rollerde erkek güçlü ve korkusuz özelliklerle erkeklik inşasını oluşturup dışlanma korkusuyla kadınsılık özelliklerini bastırmak zorunda kalır. Bu inşayı gerçekleştiremeyenler ise kadınsılık veya eşcinsel yönelimlerle madunlaştırılır. Connell, bu erkeklikleri, her coğrafyada madunlaştırılan erkeklerin aşına olduğu etiketlerle tanımlar:

Eşcinsel erkeklik en göze çarpan erkeklik olmakla beraber, yegâne madun erkeklik tipi değildir. Bazı heteroseksüel erkekler ve oğlanlar da meşruiyet alanından dışlanmaktadır. Zengin bir hakaret dağarcığı bu sürece damgasını vurmaktadır: ‘pısırık’, ‘muhallesi çocuğu’, ‘ahmak’, ‘beceriksiz’, ‘hanım evladı’, ‘tabansız’, ‘dönek’, ‘ödlek’, ‘çitkırıldım’, ‘bamy’a’, ‘sümsük’, ‘salon erkeği’, ‘ılık’, ‘mıymıntı’, ‘orospu çocuğu’, ‘süt oğlanı’, ‘ana kuzusu’, ‘dört göz’, ‘mülayim’, ‘ebleh’, ‘korkak’ vb. Burada da simgesel olarak erkekliğin kadınsılıkla bulanıklaştırıldığı aşikardır.” (2019: 153).

Bu dışavurum daha çok fiziksel zayıflık, ağlama ve duygularını fazla ön plana çıkarma gibi atıflar üzerinden tanımlanmaktadır. Connell’a göre (1998 s. 249), madun erkeklikler, hiyerarşik erkeklikler sınıflanmasında en ağır şiddeti deneyimleyenlerdir.

Bundan dolayı madun erkeklerin hem doğrudan hem de ideolojik bir savaşa girmeleri gerektiğini söyler.

2.2.4. Marjinal Erkeklikler

Connell'ın erkeklik tipolojilerinde bir diğer erkeklik kavramı da marjinal erkekliktir. Marjinal erkekliğin diğer erkeklik tipolojilerinden farklılıkları vardır. Connell'ın toplumsal cinsiyet ilişkilerini dayandığı üç başlıktan daha önce bahsetmiştik. Bunlar, üretim ilişkileri, iktidar ilişkileri ve kateksisten oluşur. Marjinal erkeklik daha çok iktidar ve üretim ilişkileri ile bağlantılıdır. Bu erkeklikler toplumda genel olarak kabul gören beyaz, orta sınıf, heteroseksüel yönelim dışında kalıp, ırk, sınıf ve etnisite gibi unsurlardaki farklılaşmalara göre yaratılmaktadırlar. Diğer bir deyişle, toplum tarafından üretilen standart ve ideal kavramlarının dışında kalan tüm erkekler marjinal erkekler kategorisine dahildir (Connell, 2005, s.155). Buna toplum içindeki baskın etnik grubun azınlık gruba hegemonyası, beyaz tenlilerin siyah tenlilere hegemonyası, tam zamanlı çalışan beyaz yakalının mavi yakalı işçiye hegemonyası gibi örnekler verilebilir.

Marjinalleştirme sürekli olarak hegemonik erkekliğin yetkilendirilmesi ile ilişkilidir (Connell, 2005 s.156). “*Hegemonik erkekliğin yetkilendirilmesi*” ile kastedilen hegemonik erkekliğin marjinal erkekliklere oluşturduğu sınırlardır. Connell’a göre (2019, s. 155-156), Amerika’da bulunun siyahi sporcuların çok azı hegemonik erkeklik pratiklerini sağlayabilir. Bunları sağlayan sporcu ne kadar şöhret ve servete sahip olursa olsun toplumsal süreçlerde de etkili olamaz. Çünkü Connell beyaz heteroseksüel bir erkeğin otorite sağlanmasına izin vermeyeceğini söyler.

İrk, sınıf ve etnisite gibi unsurlarla standart erkekliklerin dışında kalan marjinal erkeklikler de hegemonik erkeklik pratiklerinin sağladığı avantajlardan yararlanabilmektedir. Çünkü ataerkil yapıya sahip toplumlarda ırk, sınıf ve etnisite erkeği marjinal kılarsa da kadına karşı hegemonik erkekliklere sahip oldukları için ataerkil pay üzerinden yaralanmaktadırlar.

Connell'ın ortaya koyduğu “Erkeklik” teorisi ve teorinin ele aldığı erkeklik türlerini bu şekilde oluşturabiliriz. Bu erkeklikler dışında literatürde metroseksüel erkeklik, hipererkeklik, ve yine Connell'ın oluşturduğu protest erkeklikler de vardır. Ancak

Connell daha çok hegemonik erkeklik başta olmak üzere dört erkeklik tipolojisi üzerinde durmuştur.

Tablo 3: Connell’ın Marjinal Erkeklik Teorisi ve Eserlerdeki Karakterler

Sevgi Soysal’ın Eserleri	Eserlerdeki Marjinal Erkeklikler
<i>Tutkulu Perçem</i>	
<i>Tante Rosa</i>	Tante’nin ikinci kocası
<i>Yürümek</i>	Alişan, Aleko
<i>Yenişehir’de Bir Öğle Vakti</i>	Necip Bey, Ali, Çingene Necmi
<i>Şafak</i>	Hüsrev, Zekeriya, Veyis, Teberdar, Abdullah
<i>Barış Adlı Çocuk</i>	Cellat Fuch, Hasan
<i>Hoş Geldin Ölüm</i>	Ömer, Hasan
<i>Venüslü Kadınların Serüveni</i>	

3. BÖLÜM

SEVGİ SOYSAL VE ESERLERİNDEKİ ERKEKLİK KURGULARI

Bu bölümde öncelikle Sevgi Soysal'ın eserlerindeki toplumsal cinsiyet ve buna bağlı olarak erkeklikler üzerine kısa bir açıklama yapılacaktır. Ardından Soysal'ın eserlerinin genel özetiyle birlikte R. Connell'ın erkeklik türleri kuramını odağımıza alarak eserleri kronolojik olarak ele alıp inceleyeceğiz.

3.1. SEVGİ SOYSAL ÜZERİNE

Sevgi Soysal, Türk edebiyatının önemli yazarlarından biridir. Selanik göçmeni mimar Mithat Yenen ile Alman eşi Annelise Rupp'un üçüncü çocuğu olarak dünyaya gelir. Eğitim hayatını devam ettirdikten sonra 1953'te Ankara Üniversitesi, Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi'nde Arkeoloji eğitimine başladı. Geçen sürede tiyatrodan tanıştığı Özdemir Nutku ile 1955 yılında evlendi. Almanya'ya taşındı ve daha sonra 1958'de Türkiye'ye döndü, aynı yıl oğlu Korkut doğdu. Sonraki süreçte Ankara Radyosu'nda çalıştı. 1962'de ilk kitabı *Tutkulu Perçem* basıldı ve Almancaya hâkim olduğu için Alman Büyükelçiliği Kültür İşleri'nde çalıştı. Bu süreçte Başar Sabuncu ile yakınlaştı ve Özdemir Nutku ile boşanıp Başar Sabuncu ile evlendi. *Papirüs* ve *Yeni Dergi* gibi önemli dergilerde hikâyeleri yayımlandı. 1968'de *Tante Rosa* basıldı. Ardından 1970'te *Yürümek* romanı basıldı ve roman, TRT Sanat Ödülleri Yarışması'nda Başarı Ödülü kazandı. Bu roman, 12 Mart döneminde müstehcenlik gerekçesiyle toplatıldı. Bu olaydan sonra TRT'den ayrılmak zorunda kaldı, devam eden süreçlerde Mümtaz Soysal ile evlendi. 12 Mart Muhtırası'na muhalefetten ve komünizm propagandasından dolayı tutuklandı, Ankara'daki Yıldırım Bölge Kadınlar Koğuşu'na gönderildi. Daha sonra sürgün olarak gönderildi. Bu yıl Bertold Brecht'ten çevirdiği *Beş Paralık Roman*'ı çevirip yayımladı. 1973'te *Yenişehir'de Bir Öğle Vakti* romanı yayımlandı. Bu roman, ona 1974'te Orhan Kemal Roman Armağanı'nı kazandı. 1975'te *Şafak* romanı basıldı, yazara kanser teşhisi kondu; 1976'da *Barış Adlı Çocuk* kitabı yayımlandı. 1976'da cezaevindeki günlerini anlatan *Yıldırım Bölge Kadınlar Koğuşu* ve *Hoş Geldin Ölüm*'ü yazmaya başladı. 22 Kasım 1976'da Mecidiyeköy'de özel bir klinikte öldü. (Şahin, 2020).

Sevgi Soysal'ın eserlerini iki tema üzerinden inceleyebiliriz. *Tutkulu Perçem*'den *Şafak*'a kadar olan kısım yazarın dönemin popüler temalarından biri olan varoluşçu

temadır. Atilla Özkırımlı (1980, s. 108) yazarın ilk eserinden son eserine bireysellikten toplumsallığa doğru bir geçişin olduğunu ve toplumsallığa geçişin ilk ürünü olarak da *Yenişehir’de Bir Öğle Vakti* eserini gösterir. Bundan önce yazılan *Yürümek*, *Tante Rosa* ve *Tutkulu Perçem*’de bireysellik hâkimdir.

Murat Belge ise bu konuda şunları yazar:

Bireysel bir aydın olarak başlamıştı, doğruyu bireysel planda araştırıyordu. Böyle bir başlangıç, daha doğrusu bu başlangıcın içtenliği, onu zamanla bir toplumsal aydın haline getirdi. Tante Rosa’dan Şafak’a kadar böyle gelindi. Bu iki uç arasında çok önemli farklar vardır. Bu fark, yalnızca bir mesafe sorunu değildir. ... Fark bir bakıma 1960’ların sonlarıyla 1970’lerin ortaları arasında, Türkiye’de yaşanan radikal tarihi değişikliğin Sevgi Soysal’da yansımasıdır (Belge, 1976, s. 7)

Murat Belge’nin de aktardığı gibi Sevgi Soysal’ın hayatı ve bunun esere yansıması ülkenin içinde bulunduğu sosyo-politik durumla alakalıdır.

Sevgi Soysal üzerine yazılmış birçok kitap, tez ve makale bulunmaktadır. Bu eserler dahaçpok biyografik özelliklerle beraber Soysal’ın feminizm kimliği üzerinedir. Soysal üzerine yazılan kitaplar şunlardır: Erdal Doğan’ın *Sevgi Soysal: Yaşasaydı Aşık Olurdum* araştırma kitabı, Seval Şahin İpek Şahbenderoğlu’nun derleme çalışması olan *İsyankar Neşe*, yine *Seval Şahin’in Ne Güzel Suçluyuz Biz Hepimiz!*, Atilla Birkiye’nin *Sevgi Soysal ile Son Röportaj*, Sefa Yüce’nin *Sevgi Soysal Hayatı, Sanatı, Eserleri*, Erdal Doğan’ın *Sevgi Soysal Yaşasaydı Aşık Olurdum* eserleri Soysal üzerine yazılan kitaplardır. Soysal üzerine yazılan 19 tez çalışmasının ise 10’ Soysal’ın feminizm kimliği ve toplumsal cinsiyet üzerinedir.

3.2. ESER ÖZETLERİ

Sevgi Soysal’ın kronolojik olarak özetleyeceğimiz eserlerinin ilki bir hikâye olan *Tutkulu Perçem* (1962)’dir. Ardından ikinci eseri olan *Tante Rosa* (1965) adlı hikâye kitabı çıkar. Yazarın üçüncü kitabı ve ilk romanı ise *Yürümek* (1970) adlı eserdir. Soysal; daha sonra *Yenişehir’de Bir Öğle Vakti* (1974) ve *Şafak* (1975) romanlarını, *Barış Adlı Çocuk* (1976) hikâye kitabını yayımlar. Ölümünden sonra ise *Hoş Geldin Ölüm* (1980) adlı yarım kalan eseri yayımlanır. Yazarın yayımlanan son eseri ise *Venüslü Kadınların Serüvenleri* (2018) adlı tiyatro eseridir. Bu eserlerinde hegemonik suç ortağı ve marjinal erkekliklere rastlanmıştır. Ancak madun erkeklik kavramına dair özellik bulunamamıştır. Bunun birçok sebebi vardır. Öncelikle Sevgi Soysal’ın yaşadığı dönemde Türkiye’de toplumsal cinsiyet eşitsizliği daha çok kadın ve erkek üzerine tartışmalarla ilerlemiştir. Bundan dolayı LGBTQ üzerine düşünceler ve tartışmalar daha sonraki yıllarda karşımıza çıkar. Soysal’da eserinde daha çok kadın ve erkek eşitsizliği üzerinde durmuştur. Bir diğer sebep ise Soysal’ın 1971 muhtırası sonrası yaşadığı

söylem değişikliğidir. Bu dönemde Soysal, bireyin bunalımlarından sıyrılıp kendi yaşadığı cezaevi sürecinin etkisiyle toplumsal meselelere yönelmiştir.

3.2.1. Tutkulu Perçem

İlk hikâye olan “*Tutkulu Perçem*’de sokakta dolaşan ve eve giden kadın anlatılmaktadır. Hikâye kadının kimse tarafından görülmemesiyle başlar. Perçemleriyle dikkat çekmeye çalışmaktadır. Onu görmeyenler arasında erkekler vardır. Erkeklerle özellikle ceketli erkeklerin duyarsızlığına kızgındır ama ceketsiz ve kravatsız erkeklerden biraz daha umudu vardır. Kadın ardından bir otobüs durağına geçer. Orada farklı farklı kadınlar ve iki liseli bulunmaktadır. Kadının iki liseliye laf atmasıyla liseliler oradan uzaklaşır. Ardından otobüse biner. Yolda ise yalnızlaşmanın ve tutkusunu gerçekleştirememenin sebebini perçemlerine bağlar. Daha sonra tutkularından vazgeçer. “Onlar böylesi kıvrılmasalar asmiyacaktım tutkularımı uçlarına asmiyacaktım” (Soysal, 2021, s. 18).

Bir sonraki *Kalabalıklarda* hikâyesi ise şiirle başlamaktadır. Kalabalıkların içinde olmaktan bahseden yazar ilk suçunun yatmak olduğundan, tutkularla beraber toplumun onu yalnızlaştırdığından bahseder. Kentin kalabalığından kaçıp tepelere sığınan yazar kalabalıkların verdiği yorgunluktan da biraz olsun kurtulur. Gün batımında ise yalnızlığını daha çok hatırlamaktadır.

Üçüncü hikâye olan *Ne güzel suçluyuz biz hepimiz* bölümünde ise yalnızlık, sevgisizlik ve duyarsızlık teması hâkimdir. Kadın söyleyeceklerini ona değil karıncalara söylemek ister. Kendisi gibi bozkırın da yalnız olduğunu söyler. Sevmek isteyen kadın, güzel olduğunu ve en güzel güzelliğinin ise onun bilmezliği duymazlığı hatta boş dalmalar olduğunu söyler (Soysal, 2021 s. 35). Yazar somut varlıkların insanı tutsak kıldığını, kendisi ve sevdiği kişideki soyut varlığın ise tutsaklık yaratmayacağını belirtir.

Bir şeydi hiçliği hiç olup gitti hikâyesinde ise babasına ilgi gösteren kızın babasından ilgi görmemesi anlatılır. Küçük kızın bilinçaltındaki düşünceler yansıtılmaktadır. Babasının sevgisizliğine rağmen yine de babasını sever.

Baba, dedi.

Sana bebek almıyacağım, de-dedi.

Sana cici elbise almıyacağım, de-dedi.

Sana muz da almıyacağım, de-dedi.

Fındık gözler sıcak, ateşli.

Seni yine de seviyorum, dedi (Soysal, 2021, s. 22)

On bir ayın birisinde gidelim güzel gidelim hikâyesi sıkılan bir kadınla başlar. Bu kadının ormanlık yerlerde yürüyen, soluk hasta benizli ve ilgi dilenen biridir. Sıkıldığı için yürüyüşe çıkan kadın bir bankta oturur ve bir süre sonra yanına yetmiş beşlik din profesörünü andıran yapısıyla yaşlı bir adam oturur. Kadın kocalarını, erkek torunlarını anlatmaya başlar. Adam topraklarını satıp satmama konusunda kararsızken ise satmasını ve güneye yerleşmesini önerir. Ölümünden sonra da iyi olmak isteyen adam oğullarına kalması için satmamaya karar verir. Bu durumdan sıkılan kadın kocasına dönmesi gerektiğini söyler ve aynı anda kalkarlar. Erkek ağaçların arasında kol kola yürürken yaşlı adam kadını öpmek ister ve kadın ve yaşlı adamı öper.

Düşmanlığı olan bu sevinçte hikâyesi ise küçük bir kızı anlatır. Hikâye yemek masasında babanın eşine karşı aşağılayıcı ve ezik tavrı ile başlar. Daha sonra küçük kız babasına benziyor söylemleri ile ona benzemekten korkar. Kız bundan korkar ama o sıralar İkinci Dünya Savaşı'nın yarattığı kaostan korkmaz. Çünkü küçük kız kentten köye dönecek ve orada daha özgür olacaktır. Savaş olmayacağını anlayan küçük kız umutlarını kaybeder ve aldatıldığını hisseder: “Aldatıldım. Sevincimi boğazıma düğümlediler. En güzel bekleyişimi paramparça ettiler- Bundan böyle savaşız”

Hani savaş Nerde savaş İşte savaş Güzel savaş hikayesinde yazar kendi yüzünde toplumu, toplumun yüzünde kendini gören biridir. Burada toplum ve bireyde yozlaşma kokuşmuşluk ve kendini tanımama konu alınmaktadır.

Bir sonraki hikâye ise *Diyerekten bizi bir yarın kıyısına bıraktılar Baktık Biziz aşağılardadır*. Hikâyede can sıkıntısı içinde yürüyen kadın yolda lacivert perdesüsü ve kurbağa gözleri ile arkadaşına rastlar. Onunla vakit geçirdikten sonra erkek arkadaşının evine geçerler. Evde iki oda ve odalarda yataklar vardır. Kadın ile adam evde devamlı içki içmeye başlar. İçtikçe bilincini kaybeder ve her şey kadının gözünde çirkinleşmeye başlar. Bütün güzellikler bir anda uzaklaşır. Bu duyguyla erkeği öldürüp iç organlarını parçalar. Evden çıkıp uzaklaşır.

Üç portakalın aşkı hikâyesinde kente uzaktan bakan kadın onu güzel görür ve bir anda kentin çirkinliği üzerine bulut gibi çöker. Bu çirkin görüntü kadında yalnızlık ve bunalım duygusuna yöneltir. Çünkü kadın erkek arkadaşına hayır diyemediği için Roma umumhanesinde birlikte olmuştur. Bu durum kadında tiksinti ve bunalım yaşatmıştır.

Sen ey saçma barışlar getiren yağmur Ne verebilir hikâyesinde ise erkek arkadaşını meyhanede bekleyen yalnız bir kadın anlatılır. Meyhanede tek kadın odur. Ama çevredeki erkeklerin bu durumu umursamaması onu rahatlatır. Kadın bekledikçe daha çok özlediğini fark eder. Radyoda aşk şarkıları çalar ve meyhanedeki gözler usulca kadına doğru yönelir. Kadın aşk türküsü söylemeye başlar. Meyhane kapanmaya başlayınca çıkar, sokakları dolaşır. Kendisi ile ilgili o gerçekleşmeyen hayalleri ve yıkılmış iç dünyasıyla baş başa kalır.

İkili hikâyesi ise diyalog şeklindedir. Diyaloglar mantıksal sıralamayla ilerlememektedir. Erkek kadına onunla yalnız kalmak istediğini söyler ama kadın hep yalnızdır. Kadın karmaşık duygularla sorulara farklı yanıtlar verir.

Bir sonraki hikâye ise *Köstebeklerdir*. Köstebek bunalım ile beraber her yerin bir karnavala dönüşeceğini ve kendisi gibi bunalımda olanların düzlemsiz yaşayacaklarını ve herkesin kimseye karışmadan kendi şarkısını söyleceğini anlatır.

Tutkulu Perçem’in son hikâyesi olan *Tek kırmızı bir de* hikayesinde yazar kara örtülü kadınların duygularını anlatmaktadır. Özlemine yitiren kadınların gelecek ile ilgili beklentilerinin olmadığından bahsedilir.

3.2.2. Tante Rosa

Sevgi Soysal’ın hayatının bir bölümünün Almanya’da geçmesi onun eserlerine de yansımıştır. *Tante Rosa* eserindeki Rosa, kendi hayatındaki teyzesidir.

“Eserin de merkezinde Sevgi’nin anneannesi ve teyzesi kadar kendisi de vardır. Üç kadının hayatındaki bu benzerliklerden tek bir kadına, Tante Rosa’ya ulaşılır. Soysal, bu öykülerle ilk kez çocukluğunda tanışır... Rosa’yla yazarının arasındaki en belirgin benzerlik, her ikisinin de eşlerini bırakmayı bilmesidir. Yaşam çizgisine paralel giden hayatları, özellikle annesinin ailesinde başka kadınların da olmasıdır” (Doğan, 2003, s. 99-100).

Kitabın ilk hikâyesi olan *Tante Rosa at cambazı olamadı* bölümünde on bir yaşında at cambazı olmak isteyen bir kız çocuğu anlatılır. Hikâye Tante Rosa’nın dergide süvari

birliklerini görüp etkilenmesiyle başlar ve Rosa at cambazı olmaya karar verir. Babası Rosa'nın sızlanmalarına çaresiz kalarak kızını sirke götürür. Atın üstünden düşerek babasından dayak yiyen Rosa at cambazlığını bir süre unuttur. Babası öldükten sonra annesi tekrar evlenir ve üvey babasından izin aldıktan sonra sirke götürülür. Ancak at cambazlığı yerine sirk hayvanlarının gübrelerini toplamakla görevlendirilir. Az cambazı ise güzel bir kızdır. Sevgilisi ise üniformalı bir subaydır. Savaş yıllarında subayla sevgili olmak çok havalıdır. Sirkte bir gün kız gösteri yaparken yangın çıkar. Subay da bu gösteriyi izlemektedir. Kız attan yere düşer. Subay ise çitlerden atlayarak uzaklaşmaya çalışır. Ata binip kaçarken yere düşen kızı çiğner. Rosa bu olaydan sonra at cambazı olmaktan vazgeçer.

Tante Rosa, rahibeler okulunda hikâyesinde Rosa Katolik rahibeler okuluna gider. Burada Rosa'nın kişiliğine uymayan birçok yasak vardır. Rosa bu yasaklara aldırmaz. Arzularına gem vuramadığı için mahzene kapatılır. Bu olaydan sonra Katoliklerden nefret eder. Burada vücudun görünmesi yasaktır. Rosa bir gün düşer ve ayağı kanar. Rahibeler vücudu görünmesin diye çorabını çıkartmaz ve Rosa'nın bacağı iltihaplanır. Rahibeler ise onun tanrı tarafından cezalandırıldığını düşünürler. Rahibeler okulunda Paskalya yontusu vardır. Burada kızlar melek rolü için saçlarını şekerle örerler. Rosa ise saçını ucundan çözdüğü sırada kurallara uymadığı için yoksul çocuk rolü verilir ve başarılı olur. Papaz Rosa'ya bir haç hediye eder.

Rosa bir gün mutfakta çörek yapmaktadır. Yapılan çöreğin Bavyera'daki ismi ise “oğlan çükü”dür. Rosa ise bir anda gözleri büyüyerek, “Ah, ne güzel oğlan çükleri.” (Soysal, 2021, s. 25) diye haykırır. O günden sonra okuldan uzaklaştırılır ve evine gönderilir.

Tante Rosa'nın hayvanları hikâyesinde ise Rosa'nın zorla evlenmesi anlatılır. Rosa savaşın bittiği gün yıkıntıların arasında bir kaplumbağa görür, kendi yuvasını taşıyan kaplumbağayı evine götürmek ister ama bir lojmanda kaldığı için bundan vazgeçer. Cumartesi günü komşusunun oğlu Hans bir birahaneye gider burada içki içip dans ettikten sonra Hans Rosa'yı ormana götürür. Orada cinsel ilişkiye girerler. Rosa hamile kalır. Namusuna leke sürülmesini istemediği için Hans ile evlenmek zorunda kalır. Okuduğu “Sizlerle Başbaşa” dergisindeki aşk romanları gibi bir aşkın olmadığını anlar. Hayal kırıklığı yaşar.

Tante Rosa aforoz ediliyor hikâyesinde ise bir pazar günü Rosa üçüncü çocuğunu emzirmekte olduğu için kiliseye gidemez. Çocuklar ise dışarıda kartopu oynamaktadır. Birden Rose'nın camına kartopu gelir ve cam kırılır. Rosa ise camı memesiyle kapatır. Memesi bir süre sonra üşür. Kiliseden çıkanlar Rosa'nın bu halini görüp ayıplarlar. Daha sonra Rosa sandığın içinde bir mektup görür ve kim olduğunu hatırlar. Ardından üç çocuğunu ve eşini terk ederek bir kente yerleşir. Kilise ise Rosa'yı aforoz eder. Kentte tutunamayacağı düşünülen Rosa orada biriyle evlenir ve gazete bayisinde “Sizlerle Başbaşa” dergisini satar.

Tante Rosa mezarlıkta üretici oluyor adlı hikâyede Rosa gazete bayisi işletmeye devam etmektedir. Savaş döneminde ticaret yavaşlamadığı gibi gazete satışları iyi gitmektedir. Savaş sonrası satışlar düşmüştür. Rosa'nın eşi keman çalar ve Hint felsefesine meraklanır. Bir süre sonra eşi hastalanır. Hastalığı yüzünden savaşa gidemez. Bundan dolayı toplum tarafından yadırganır. Daha sonra ölür. Ölmeden önce eşi Hint felsefesine göre yakılarak gömülmek ister. Kendisi de inançsız olan Rosa eşinin bu isteğini meraklı komşularının da bakışları arasında gerçekleştirir ve eşinin küllerini mezara gömer. Ancak mezarın sağ tarafı temizken sol tarafı berbat ve bakımsızdır. Rosa'nın aklına yeni bir fikir gelir; mezar bakım firması kurmak. Rosa, hemen dergiye ilan verir. İlanda “Tante Rosa ve Co. Mezar Bakım Firması'na başvurunuz” (Soysal, 2021, s. 48) yazılıdır. Rosa, bu yeni firmada çocukları ile birlikte çalışarak bir süre para kazanır. Bu gelişmeden haberdar olan mezarlık memurları belediyeyi tehdit ederler. Bunun üzerine belediye mezarlıkları temiz tutma kampanyası başlatır. Böylece Rosa'nın işleri aksamaya başlar.

Tante Rosa soluk kır çiçeklerine geri dönüyor hikâyesinde ise Rosa'nın eşi askere gider. Arkasında yaptığı doğa resimlerini bırakır. Rosa bir süre sonra bu resimlerden sıkılır ve dışarı çıkar. Eve döndüğünde ise yatağında bir adam olduğunu görür. Adamla birlikte olur. Daha sonra eşi askerden çıkagelir. Yataktaki adamla kocası karşılaşır. Rosa bu durumu umursamaz ve adam kendini pencereden atıp oradan uzaklaşır. Rosa eşine artık beraber olamayacaklarını söyler ve işe evi terk eder. Bir ay önce Rosa bir ilan okumuştur. “Çiftlikte geçen yalnız günlerimi sevgisiyle paylaşacak bir kadına” (Soysal, 2021, s. 47). Rosa bu ilandan sonra İngiltere'ye yola çıkar. İnmesi gereken istasyonu kaçırmak bir sonraki istasyonda iner. İlan sahibi ise onu istasyonda bekler. Rosa

ilandaki eve gelir, banyoya girer ve ev sahibini bekler. Ev sahibi uzun bekleyişten sonra Rosa'yı evinde g r ce onu kovar. Rosa ise ilk trenle Almanya'ya döner.

Tante Rosa bütün r zg rlara açık hikâyesinde ise Rosa ikinci el eşyaları açık arttırmadan alıp pahalı bir fiyata satma işine girmiştir. Aldığı şeyleri deneyen Rosa en son aldığı şişme sandalda da yatmaya karar verir. Aklına elinde kalan son parası gelir. Rosa bir gün *Sizlerle Başbaşa* dergisinde bir pansiyon ilanı görür. Kendi evini de pansiyon yapmaya karar verir. Gelen ilk müşteri de bir erkektir. Ancak ev sadece bir oda ve mutfaktan oluşmaktadır. Odada ise kelepirden aldığı eşyalarla vardır. Müşteri bu durumdan memnun olmasa da bu saatten sonra kalacak bir yeri yoktur. Rosa'nın o günden sonra müşterileri gidip gelmeye başlar. Rosa bir pazar sabahı müşterileri olan Fernando ve Carlo'ya pikniğe gitmeyi teklif eder. Carlo bu duruma iyi bakmasa da av tüfeğini gördükten sonra kabul eder. Üç kişi şişme sandalla g lde açılır ancak sandal deliktir ve su alır. Bir süre sonra boğulma tehlikesi yaşarlar. Fernando ve Carlo kurtulur. Rosa'yı da çevredekiler kurtarır. Fernando ve Carlo Rosa'yı terk eder. Rosa ise evine geri döner.

Tante Rosa yaşamakta ısrar ediyor adlı hikâyede ise iş bulmak isteyen Rosa sokakta gezinirken personel ilanı görür ve başvurur. İşe kabul edilir. İş ise helaya girenlerden ücret almaktır. Rosa'yı bir uykusuzluk hali alır. Günlerce uyumamaya başlar. Rosa yavaş yavaş yaşlandığını hisseder. Bir gün Rosa kahvesini içerken kadınlar tuvaletine bir erkek girer. Rosa buranın kadınlar tuvaleti olduğunu söyler. Erkek de kanıtlamasını ister. Rosa erkeği tuvalete kilitleyip işten ayrılır.

Bir sonraki hikâye olan *Tante Rosa I love you* Rosa'nın bir i  sorgulamasıyla başlar. Hiçbir şeyi beceremediğini düşünen Rosa parasız kalmasına ve işsiz olmasına rağmen aşkı,  şık olmayı düşünür. Eline gitarı alıp, “Tante Rosa, Tante Rosa I love you” (Soysal, 2021, s. 65)demeye başlar. Rosa hayatta birçok kez boğulduğunu ve her şeyi teptiğini düşünür. Rosa bir süre sonra iş aramaya karar verir ve “Sizlerle Başbaşa” dergisini eline alır. Bir kasiyerlik ilanı görür. Rosa'nın bulduğu iş yeri bir randevu evidir. Rosa iş yerine girdiğinde onu karşılayan kadın onu randevu evinde çalışmak isteyen biri sanır. Rosa durumu anlar ve çıkar gider. Hemen ardından tekrar içeri girer ve kasiyerlik için başvurduğunu söyler. İşi alır. Gün geçtikçe Rosa kendisinin oradaki çalışanlara benzediğini fark eder. Bir gün Rosa'ya bir şeyler sormak isteyen sarhoş

müşteriyi Rosa odaya kapatır. Bunu gören çalışanlar kapıyı kırıp Rosa'yı dövüp dışarı atar. Aylığını bile alamadan işinden olur. O andan sonra Rosa her şeyin parsellendiğine, her şeyin örgütlü olduğuna karar verir.

Tante Rosa grand düşes ş.şm hikâyesinde ise Rosa'nın bir gün kapısına eski kocası Mathes gelir. Onu görmek istemeyen Rosa arka kapıdan pazara gider. Döndüğünde Mathes merdivenlere oturur. Mathes yılda bir gelip kalan eşyalarını alma bahanesiyle Rosa'yı görür. Mathes aynı zamanda Rosa'nın büfesini batırdığı için ona karşı mahcuptur. Mathes eve geldiğinde ise Rosa ona ev işleri yaptırır. Mathes önce bulaşıkları yıkayıp, sonra kahve yapıp, elma pastası yapmıştır. Daha sonra eve kızı gelir. Rosa'nın kızını çağırmak için kartın arkasına "Stuttgart'ın en birinci orospusuna" diye yazdığı yazı kızı çok sinirlendirir. Annesini mahkemeye vermekle tehdit eder.

Rosa para bulmak için papağanı ve evini satar. Mathes ise kendisine totodan on bin mark çıktığını söyler. Bir büfe kiralayıp dükkânı kapıcıya emanet eden Rosa ve Mathes Paris'e gider. Gelinceye kadar para biter ve borçlar biter. Geldiğinde ise Paris'teyiz notunu bırakıp kaçarlar.

Tante Rosa'nın papağanı hikâyesinde Rosa yaşlanmıştır ama hala ilgi çekmek için ikinci elden aldığı modası geçmiş süslü şeyler giymektedir. Bu durum da yeteri kadar ilgi çekmeyince Rosa papağan almaya karar verir. Atılmış şişeleri toplayıp parasını biriktirir ve bir dükkâna girer. Dükkân sahibi Rosa'ya evinin soğuk olup olmadığını sorar. Rosa çekimser cevap verip evet der. Dışarı da soğuktur. Rosa yapılacak bir işi olduğunu sonra gelip papağanı alacağını söyler ve çıkar. Rosa papağanı almaktan vazgeçer.

Tante Rosa'nın düşü hikâyesinde Rosa hayatına giren bütün insanları rüyasında görür. Annesi, babası, akrabaları, çocukları, sevdiği, sevmediği insanlar. Bunlar bir cenaze törenine gelmişlerdir. Rosa düşünde kendini ölmüş olarak görür. Bu kısımlar iç monolog ile ilerler.

Tante Rosa'nın yolculuğu hikâyesi Rosa'nın evine gelen faturalar, belgeler, dergiler, mektuplar ve bunun gibi birçok postayla başlar. Rosa evden dışarı çıkamaz. Çünkü gelen postalar kapının önünü doldurmuştur. Rosa yaşlanmaktadır ve bu durum Rosa'yı üzmektedir. Kimden olduklarını bilmedikleri çocukları bir gün Rosa'yı trene bindirir.

Rosa yol boyunca iç monologlarla geçen zamanı ve eski Rosa ile yeni Rosa'yı karşılaştırır.

Tante Rosa kitabının son hikâyesi olan *The end Tante Rosa* bölümünde Rosa bir kaza sonucu ölür. Mezar çinko tabuta konulmalı ve gömülmelidir. Bulunduğu kasabada akrabası olmadığı için hastane yetkilileri akrabalarına ulaşmaya çalışır ama başarılı olamaz. Eski kocası Mathes ile iletişime geçmeye çalışır ama ulaşamaz. Katolik kilisesine başvurulur ama Katoliklikten ayrıldığı ve dinsiz olduğu için kilise kabul etmez. Belediye gazeteye Mathes için ilan verir. Mathes gelir ve Rosa yakılıp külleri Mathes'e verilir. Mathes Rosa'nın evine geçer. Kül olan kovayı masaya bırakır. Kedilerden biri ayağını vurur ve kova devrilir. Bir kedi de üzerine gelip işeyerek "Tante Rosa the end" yazar.

3.2.3. Yürümek

Yürümek romanında Ela ile Mehmet'in hikâyeleri karşılıklı olarak anlatılır. Geçiş kısımlarında ise doğa ve hayvanlar ile ilgili betimlemeler yapılır. Roman Samanpazarı tasviriyle başlar. Burada Yenişehir adında memurların bürokratların oturduğu bir semt kurulur. Ela bu semtte oturmaktadır. Ela'nın Şükran, Ataç, Esin, Gürbüz ve Atilla adında arkadaşları vardır. Şükran ile Ela arasında ise gizli bir rekabet vardır. Bunun sebebi ise çocukların Şükran'ın her isteğini yerine getirmesidir. Bir gün Şükran'ın şikâyeti üzerine Gürbüz, Atilla ve Cüneyt kapıcının oğlu Sümüklü Alişan'ı dövmek ister. Bunu öğrenen Ela Osman Bey'e haber verir ve Alişan dövülmekten kurtulur. Ela aradan geçen bir hafta sonra apartmanın bodrum katında Alişan'ı görür ve Alişan Ela'yı zorla öper. Bu olayı kimseye anlatamaz.

Romanın bir diğer başkahramanı Mehmet ise Tirebolu'da yaşayan Mühendis Necip Bey'in oğludur. Romanda Mehmet ile ilgili kısım, Mehmet ve arkadaşı Nuri'nin genel ev sohbetleri ile başlar. Mehmet babası evde yokken onun silahını alır ve dışarı çıkar. Oyuna dalıp silahı duvara bırakır. Nuri ise tabancayı alıp Mehmet'i korkutur. Mehmet ise Nuri'yi annesine şikâyet etmek ister. Bu sırada evde Mehmet'in arkadaşı Rıfat'ın annesi vardır. Mehmet'in annesi genelev ile ilgili konuşmaları öğrendiği için Mehmet'e kızar. Mehmet ise kendisini savunur. Ununla ilgili bir şey bilmediğini söyler ve dışarı çıkar. Nuri ile barışır. Mehmet hırsız-polis oyununu oynar. Babası eve gelince olanları

öğrenir ve Mehmet'i döver. Daha sonra Fransız Lisesinde eğitimine devam eder. Buraya uyum sağlamakta zorlanır. Nuri ile genelev muhabbetlerini hatırlar ve bir gün bir geneleve gider ve orada başarısız olur. Bu olaydan sonra gitar öğrenmeye başlar. Arkadaşı Demir'in evinde partiye katılır. Orada bir kızla dans eder ve kızı öpmek ister. Kız buna izin vermez ve Mehmet'e tokat atar.

Mehmet öğrendiği gitarıyla balkonda şarkı söyler. Alt komşusu Serpil ise yüksek sesle şarkı söyler. Mehmet bu durumdan rahatsız olur. Ama Serpil Mehmet'in peşini bırakmaz. Evde tek olduğu bir gün Mehmet'i evine çağırır ve orada birlikte olurlar. Mehmet'in yaşadığı cinsel sorunlar ise son bulur ve erkek olduğunu hisseder. Daha sonra Mehmet kaldığı yatılı yurttaki arkadaşlarıyla konuşurken herkesin yaşadığı cinsel deneyimleri anlatmasını ister. Sıra Mehmet'e gelince abartılı bir şekilde Serpil ile olanları anlatır. Mehmet'ten sonra sıra Sökeli arkadaşı Cengiz'e gelmiştir. Cengiz köylerinde eşeklerle yaşanan cinsel münasebeti ayrıntılı olarak anlatır. Buna dayanamayan Mehmet'in midesi bulanır ve kendini dışarı atar. Karşısında yurt müdürünü görür. Aradan geçen zamanda Serpil Mehmet'i arar ama Mehmet Serpil'in yüzüne telefonu kapatır. Mehmet bir süredir bir kızı takip eder. Kız da takip edildiğinin farkındadır. Mehmet bir gün playboy dergisi almak için kitapçıya gider. Orada takip ettiği kızla karşılaşır. Kıza Rilke'nin şiir kitabını hediye eder. Parası kalmadığı için dergiyi alamaz ve dergiyi çalar.

Roman bundan sonra Ela'nın hikâyesini anlatmaya devam eder. Ela'nın Şenel adında bir arkadaşı vardır. Babası küçük yaşta ölmüş annesi de bakanlıkta çalışmaktadır. Şenel Ela'ya göre daha rahat büyütülen bir kızdır. Şenel ile Ela'nın arkadaşlıkları aralarındaki ilişkinin değişmesiyle lezbiyenliğe gider.

Yaz dönemlerinde Ela ve ailesi Büyükkada'daki evlerine giderler. Burada Ela'nın Aleko adlı sevgilisi vardır. Ela'nın babası Hulusi Bey kızının Rum biriyle arkadaşlık kurmasını istemez. Adada geçirdikleri zamanda Hulusi Bey rahatsızlanır ve ölür. Aradan geçen zamandan sonra Ela üniversiteye gider. Daha sonra Avukat Hakkı Bey ile evlenir. Bir kız çocuğu olur ama hala evliliği ile ilgili kafasında soru işaretleri vardır. Bir süre sonra şiddetli geçimsizlikten ayrılırlar. Ela Ankara'ya taşınır ve kendini işine verir. Ela bir gün arkadaşlarını aramak için Yenışehir Postanesine gider. Çantasından jeton alacağı sırada içindekiler dökülür ve eşyaların üstünden Mehmet'in kedisi Otto 1

geçer. Ela kediyi alıp sevmeye başlar. Mehmet ile de orada tanışrlar. Birlikte vakit geçirdikten sonra Ela'nın evine giderler ve orada birlikte olurlar. Mehmet artık Ela'nın evinde yaşamaya başlar.

Mehmet ile Ela İmroz adasına tatile giderler. Bu süreçte Ela Mehmet'in davranışlarını gözlemler. İmroz adasına Türk askerleri çıkartma yapar ve Ada'nın bazı yerleri yasaklı bölge haline gelir. Mehmet ve Ela tatillerini bitirmek zorunda kalarak Ankara'ya geri dönerler. Bu süre boyunca Mehmet'in kendisi ile uyumlu olmadığını düşünür. Roman Ela'nın sergileri gezmesi ve yüksek alkolden dolayı renklerde çağrışımlar yaşayıp Ankara sokaklarında yürümesiyle son bulur.

3.2.4.Yenişehir'de Bir Öğle Vakti

Roman Ankara'nın yeni kurulan bölgelerinden olan Yenişehir'de geçmektedir. Burada bulunan bir kavak ağacı devrilmek üzeredir. İtfaiye ağacın düşmemesi için halatla bağlamış ve çevreye polisler gelmiştir. Roman kavak ağacının sallanmasından düşmesine kadar geçen süreyi anlatmaktadır. Kavağın çevresinde bulunan kişiler geriye dönüşlerle anlatılır. Romanın sonunda ise kavak ağacı düşer ve kapıcıya çarpar. Kapıcı ise ölür.

Kitabın ilk bölümünde Ahmet ve Şükran'ın ilişkileri anlatılır. Ahmet orta halli bir ailenin çocuğudur ve zengin olmak ister. Maaşının büyük kısmını yeni aldığı kıyafetlerine harcar. Bu durum kendisini zengin hissettirir. Ahmet'in takıntılı olduğu kişi olan Şükran ise namus kavramına çok önem vermektedir. Ahmet ile Şükran Kızılay'da zaman geçirdikleri bir gün onu Kızılay'daki mağazanın bodrum katına götürür ve onunla birlikte olmak ister. Şükran sert tepki verir ve orayı terk eder.

Ahmet, arkadaşı Şükran'la beraber olduğu bir gün onu Kızılay'daki Büyük Mağaza'nın bodrumuna götürür. Bodrumun bekçiliğini, mahalle arkadaşı Çetin yapar. Ahmet, bodrumda Şükran'ı elde etmek ister fakat beklemediği sert bir tepkiyle karşılaşır. Ahmet'e âşık olan Şükran için evlilik önemlidir ama bunu Ahmet'te görememektedir.

İkinci bölümde ise emekli Öğretmen Hatice Hanım anlatılmaktadır. Hatice Hanım herkese sinirlenen her zaman haklı olmak isteyen biridir. Girdiği markette azarlandıktan sonra marketten bir bardak çalıp oradan uzaklaşır.

Üçüncü bölümde ise mirasyedi Necip Bey anlatılmaktadır. Yurt dışında öğrenimini tamamlayıp İstanbul'da kalan Necip Bey babasından kalan mirasın son parasını çekmek üzeredir. Aynı zamanda boşandığı evin nafakası ve oğlunun ona söylediği sözler aklına gelir ve mutsuz olur.

Dördüncü bölümde ise Necip Bey'in para çekmek için gittiği bankada çalışan Mehtap Hanım anlatılır. Mehtap Hanım Konya'da fakirlik içerisinde büyümüş, abisi ile ailesini geçindiren biridir. Mehtap daha sonra okuyarak işe girer ve ailesini geçindirmeye devam eder ama ailesini yoksulluktan kurtaramaz.

Beşinci bölümde ise Güngör anlatılmaktadır. Babası tutuklanan Güngör ailesine bakmak için iş kovalar. Tesadüfen Amerikalılarla karşılaşır ve onlarla ticarete atılır. Apartmanın sahibinin kızı Gülsen'le evlenir. Güngör kısa zamanda çok zengin olur ve mağazalar açmaya başlar. Zenginlikle beraber eşini beğenmez olur ve başka kadınlardan hoşlanmaya başlar.

Altı ve yedinci bölümde ise Salih Bey ve Mevhibe Hanım anlatılır. Salih Bey başarılı bir öğrencidir. Kısa zamanda profesörlüğe kadar yükselir. Mevhibe Hanım'ın babası ise Milletvekilidir. Daha sonra Bakan olur. Hükümet değişir ve babası olan Doğan Bey görevden alınır. Üzüntüden dayanamaz ölür. Salih Bey ve Mevhibe Hanım evlenir ve Doğan ve Olcay adlı iki çocukları olur.

3.2.5 Şafak

Roman; Baskın, Sorgu ve Şafak bölümlerinden oluşur. Kısa bir süreyi anlatan roman kahramanların tanıtılmasıyla, geriye dönüşlerle ve iç monologlarla detaylandırılır.

Baskın Oya'nın sürgüne yollandığı Adana'nın tasviri ile başlar. Oya bir gecekondu evine misafirdir. Bu evde fabrika işçisi Ali, yeğenleri Hüseyin ve Mustafa, eşi Gülşah ve yeni evlenmiş Zekeriya ve Ziyne vardır. Hüseyin ve Mustafa sülalenin okuyan iki çocuğudur. Hüseyin avukat, Mustafa ise öğretmendir. Dayıları Ali ise onların okumasına yardım eden akrabalarıdır. Hüseyin geniş çevresine güvenerek Avukat olmuş ve büro açmıştır. Çevresinden iş geleceği için bürosuna gelen akrabalara tahammül eder. Mustafa ise İstanbul'da okurken Güler ile tanışır. İkisi de solcudur. Okulları bitmeden ikisi de evlenir. Aynı düşüncede oldukları için anlaşabileceklerini düşünürler.

Mustafa Urfa’da bir öğretmenlik bulur ve oraya yerleşirler. Mustafa’nın akrabaları Güler’den sürekli kendilerine hizmet etmelerini ister. Ayrıca Mustafa hareketten birilerini sürekli eve çağırır. Bir süre sonra Güler bu durumlardan rahatsız olur ve ilişkilerinde sorunlar artmaya başlar. Mustafa’nın tek düşündüğü şey içinde bulunduğu harekettir. Bir gün ev baskını yaşanır ve Mustafa tutuklanır, cezaevine atılır. Aradan geçen zamanda Mustafa hiç beklemediği anda serbest bırakılır ve Güler’i bulmak için kuzeni Hüseyin’in bürosuna gelir. Oya komünizm propagandası yapma sebebiyle Mamak’taki Kadınlar Bölge Koğuşu’na gönderilir. Oradan Adana’ya sürgüne yollanır. Adana’da bir otelde kalır ve her gün karakola gidip imza verir. Bir gün Adana Adliyesinde Avukat Hüseyin ile tanışır. O zamana kadar kimseyle konuşmamış ve hiçbir olaya dâhil olmak istememiştir. Aradan geçen zamanda Oya, kaldığı otelde Hüseyin ve Mustafa ile karşılaşır. Hüseyin onu gecekondudaki eve yemeğe davet eder. Hüseyin cezaevinden çıkmıştır, kuzeni Mustafa ile birlikte gittikleri yemekte polis, evi basar. Mustafa, Hüseyin, Oya, Ali, Zekeriya ve Ekrem gözaltına alınır.

Sorgu bölümünde ise Oya diğerlerinden farklı bir koğuşta tutulur. Gelen seslerden diğerlerine işkence yapıldığını düşünmektedir. Gözaltında kaldığı aralıkta çevredeki nesneler Ankara’da kaldığı cezaevini ve mahkûmları hatırlar. Geriye dönüşlerle orada arkadaşlık kurduğu kadınların hayatlarını anlatır. Oya’nın sorgusuna Şube Müdürü Zekai Bey ve Abdullah katılır. Oya korkar ve iç hesaplaşma yaşar. Sorgulama sabaha kadar devam eder. Oya’ya savunmasını yazması istenir. Oya ise büyük harflerle cop yazar. Soruşturma sonunda bir şey bulunamaz. Herkes serbest bırakılır.

Şafak bölümü ise Adana sabahının tasviriyle başlar. Abdullah tutukluları bir jipe alıp Sıkıyönetim Komutanlığına götürüyormuş gibi yapar. jip komutanlığın kapısına gelir. Burada önce Zekeriya ve Ali serbest bırakılır. Sonra da Hüseyin, Oya ve Mustafa serbest kalır. Hüseyin hemen oradan ayrılır ve Oya ile Mustafa yalnız kalırlar. Mustafa Güler’i ve kızını bulmak için Urfa’ya gideceğini söyler. Oya buradan kurtulmak için gün saymaya başlar.

3.2.6. Barış Adlı Çocuk

İlk hikâye olan *Delikli Nazarlık*’ta İzzettin Efendi’nin oğlu Necip anlatılmaktadır. Doğmadan önce ve doğduktan sonra herkes onun rahatı için çalışır. *Mal ayrılığı* ve

şampanya kovası öyküsünde ayrılmaya karar veren eşlerin, mal paylaşımı sırasında yaşadıkları olaylar anlatılır. *Cellat Fuchs, kent halkına nasıl karıştı?* hikâyesinde yazar, Orta çağ'dan 1900'lere kadar Fuchs ailesinin cellatlık serüveni ile birlikte cellatların halka karışma eylemlerini anlatır. *Nasıl öğreteceğim köpeğe Aport'u?* hikâyesinde ise İspanyol av köpeğinin eğitimi ile bilinç akışı tekniği içinde, çocuklar, sözcükler, kadınlar ve nesnelerin hikâyedeki adamın iç dünyasına yansımaları anlatılır. *Deli tank ve çocuk*'ta yazar, on yaşındaki bir çocuğun bir yılbaşı günü gördüğü düşü anlatır. *Yapı* hikâyesinde, Hasan Özçakar'ın on yıl süren ev inşaatı anlatılır. Maddi yetersizliğinden dolayı ev 10 yılda ancak bitirilir. *Ayı boyamak* hikâyesinde yazar, Hasan Özçakar'ın bir tesadüf sonucu Kızılay ihalesini kazandıktan sonra başından geçen olayları anlatır. Boyacılığı öğrenip bu işe koyulur ama sonu hüsrarla biter. *Hanife* adlı hikâyede, Hanife'nin kötü yola düşmesi sonucu ailesi tarafından infaz edilişi anlatılmaktadır. *Eskici* hikâyesinde, bir kadının eve aldığı eşyaları kullanmayarak bunların zamanla evi nasıl işgal ettikleri anlatılır. *Savaş ve barış* hikâyesinde kadın tutukluların birbirleriyle ilişkileri ve mücadeleleri anlatılır. *Bir görüş günü* hikâyesi de çeşitli suçlardan tutuklu kadınların birbirleriyle olan ilişkilerini anlatır. *Barış adlı çocuk* hikâyesinde, siyasi tutukluların polis memuruyla yaptıkları tartışmalar anlatılır. *Bir ağaç gibi* hikâyesi de yazarın hastalık dönemiyle ilgili biyografik öğeler taşıyan öyküsüdür. *Zulmet sevinci* hikâyesinde, siyasi tutuklu bir kadının Yıldırım Bölge Cezaevi'nden mahkemeye gidişini anlatılır.

3.2.7. Hoş Geldin Ölüm

Sevgi Soysalın yarım kalan romanındaki ana karakter Sema'dır. Sema, Yenişehir'de dergi satmaktadır. Yanında da yeni eşi Ömer vardır. Eski Eşi olan Hasan ise Sema'nın üniversite hocasıdır. Sema ve Hasan 12 Mart Dönemi'nde üniversiteden atılırlar. Daha sonra Hasan ayrı kalmayı kabul edemez ve Sema'ya mektup yazıp ayrılmak ister ve geçen zaman içerisinde boşanırlar. Geçen zamanda Sema kendi düşüncesine yakın hissettiği Ömer ile evlenir.

Dergi satışı bittikten sonra Sema işinden evine giderken yaşadığı mücadeleleri hatırlar.

3.2.8. Venüslü Kadınların Serüveni

Sevgi Soysal'ın tiyatro türündeki eserinde halk Venüs'te yaşamaktadır. Venüs'te toplumu bir arada tutan bir anıt vardır. Bu anıt yazılı bir belge niteliğindedir. Bunu yorumlayan erkekler erkek egemen bir toplum oluşturmuşlar ve kadınları toplumun dışında bırakmışlardır. Kadınlar tabletleri ve erkeklerin ortaya attığı düşünceleri mantıklarıyla anlatmaya çalışırlar. Ancak duyguları ve eğitimleri onların kararlılığını uzun süre devam ettirememiştir. Yüzyıllar boyunca yaşadıkları alışkanlıklarla durumu değiştirmeye cesaret edememişlerdir. Bilge Kadın bir savaş başlatır ancak daha sonra erkeklerin yanına geçtiği için savaş kadınlar kaybeder.

3.3. ESERLERDEKİ ERKEKLİK KURGULARI

Sevgi Soysal, kadınların ve erkeklerin toplumsal yaşamdaki yerlerini, cinsiyet eşitsizliklerini ve bu eşitsizliklerin üstesinden gelme yollarını araştırarak, toplumsal cinsiyet normlarını sorgulayan önemli bir yazardır.

Sevgi Soysal'ın eserlerinde toplumsal cinsiyet meselelerine odaklanması, onun yazını hem edebi hem de sosyal açıdan önemli kılar. Soysal, kadın karakterlerini ve onların yaşam mücadelelerini merkeze alarak, kadınların toplumsal, ekonomik ve politik yaşamdaki yerini sorgular. Bu yaklaşımıyla, kadınların birey olarak karşılaştıkları zorluklara, baskılara ve eşitsizliklere dikkat çeker.

Soysal, sadece kadınlara yönelik baskı ve eşitsizlikleri değil, aynı zamanda erkeklikle ilgili toplumsal beklentileri ve hegemonik erkeklik anlayışını da eleştirir. Eserlerinde, erkek karakterler aracılığıyla erkekliğin toplumsal olarak inşa edilmiş yönlerini, erkekler üzerindeki baskıları ve bu baskıların hem erkekler hem de kadınlar üzerindeki olumsuz etkilerini gözler önüne serer. Sevgi Soysal'ın eserlerindeki bu temalar, onun toplumsal cinsiyet meselelerine duyarlı bir yaklaşım sergilediğini gösterir. Bu bakış açısı bize Sevgi Soysal'ın eserlerini Connell'in erkeklikler üzerine teorisi ile açıklamamızda yardımcı olacaktır.

3.3.1. Hegemonik Erkeklikler

Soysal, hegemonik erkekliğin toplumsal yapılar ve kurumlar üzerinde nasıl bir etkiye sahip olduğunu ele alır. Bu, özellikle iş hayatı, aile yapısı ve siyasi sistem gibi alanlarda

görülür. Hegemonik erkeklik, bu yapılarda erkek otoritesinin ve kontrolünün sürdürülmesine yardımcı olan bir araç olarak işlev görür. Soysal'ın eserlerinde, bu yapıların erkek egemenliğini nasıl pekiştirdiği ve kadınların bu yapılar içindeki konumlarının ne şekilde sınırlı tutulduğu incelenir.

Hegemonik erkeklik, Soysal'ın eserlerinde bireysel ilişkiler üzerindeki etkisini de gösterir. Erkek ve kadın karakterler arasındaki ilişkiler, toplumsal cinsiyet rollerinin nasıl içselleştirildiğini ve bireylerin bu rollerle nasıl mücadele ettiğini ortaya koyar. Özellikle erkek karakterler, hegemonik erkeklik normlarına uygun davranış sergileme baskısı altındayken, bu durum onların kişisel ilişkilerine ve duygusal ifadelerine zarar verebilir. Soysal, erkeklerin de bu toplumsal beklentilerden nasıl olumsuz etkilendiğini ve bu baskıların üstesinden gelme çabalarını işler.

Soysal, hegemonik erkeklik kavramını eleştirirken, bu anlayışın kadınlar üzerindeki baskıcı etkilerine odaklanır. Hegemonik erkeklik, kadınların sosyal, ekonomik ve politik yaşamdaki yerini sınırlandırır ve cinsiyet eşitsizliğini pekiştirir. Soysal, kadın karakterlerin bu baskıcı erkeklik anlayışına meydan okumasını ve kendi özgürlüklerini arayışını detaylı bir şekilde ele alır. Bu mücadele, kadınların hem toplumsal cinsiyet rollerine karşı koyuşunu hem de genel olarak toplumsal adaletsizliklere karşı direnişini simgeler.

Soysal, hegemonik erkeklik anlayışına alternatif olarak sunulan farklı erkeklik biçimlerini de eserlerinde işler. Bu, bazen hegemonik normlara uymayan, daha duygusal, işbirlikçi ve empatik erkek karakterler aracılığıyla yapılır. Bu karakterler, erkekliğin tek bir kalıba sığmadığını ve erkeklerin de bu kalıpların dışına çıkabileceklerini gösterir. Soysal, böylece toplumsal cinsiyet rollerinin katılığını sorgular ve bireylerin kendi kimliklerini daha özgür bir şekilde ifade etme imkânlarını araştırır.

Soysal, karakterlerini kurgularken genellikle toplumsal cinsiyet rolleri ve baskıları eleştirel bir bakış açısıyla ele alır, dolayısıyla onun eserlerinde tek bir kalıba sığan net hegemonik erkek karakterler bulmak yerine, bu karakterlerin yaşadıkları iç çatışmaları, sosyal baskılar ve kişisel dönüşümler ön plana çıkar. Ancak, genel olarak hegemonik erkeklik özelliklerini taşıyan karakterler, güç, otorite sahibi, rekabetçi, duygusal olarak

mesafeli ve toplumsal cinsiyet rollerine sıkı sıkıya bağlı kişiler olarak tasvir edilir. Bu karakterler, genellikle toplumsal beklentilere uygun davranışlar sergileyen ve bu davranışlarıyla cinsiyet normlarını pekiştiren kişilerdir.

Soysal'ın eserlerinde bu tür karakterler genellikle erkek egemen toplumun birer yansıması olarak karşımıza çıkar. Bu karakterler, kadınların toplumdaki yerine dair geleneksel görüşleri destekleyen, iş ve sosyal hayatta baskın rolleri üstlenen, kadın karakterlere karşı otoriter veya koruyucu bir tavır sergileyen erkekler olabilir. Ancak, Soysal bu karakterleri tek boyutlu veya tamamen olumsuz olarak değil, genellikle onların da toplumsal yapının birer kurbanı olabileceğini gösteren bir perspektifle ele alır.

Kronolojik bir incelemeyle gidilecek bu incelemede ilk eser olan *Tutkulu Perçem* eserindeki ilk hikâye olan *Tutkulu perçem* hikâyesinde kadın yolda yürürken karşısına çıkan erkekleri görüp onlarla ilgili düşüncelerini aktarıyor: “Erkeklerle, erkeklerle, en çok onlara, bu kendilerini, sonra yine kendilerini sevenler kızgınlığım. İki düğmeli, tek düğmeli, üç düğmeli ceketleriyle duyarsızlar ordusu yığın yığın geçiyorlar. Ceketsiz, kravatsızlarda biraz olsun umudum vardı, oysa tek dolaşmıyor onlar” (Soysal, 2021, s. 15). Yazarın gördüğü ceketli erkeklerle bir eril erkeklik şablonu oluşturuyor ve ceketli erkeklerden umutlu olmadığını bunun karşısında erkeklik sembollerinden uzak olan ceketsiz erkeklerle daha fazla umutlu olduğundan bahsediyor.

Tutkulu Perçem hikâyesinde bir diğer hegemonik erkek temsili ise *Düşmanlığı olan bu sevinçte* adlı hikâyede yer alan baba figürüdür. Buradaki babanın karşısındaki kızı ve eşi anlatılmıştır.

“Takırtılar, çakırtılar, sessizlik, büyüyen sessizlikte bir kız çocuğu, çatal bıçak takırtısı, babasının ağırlığı üstünde, sofrada başında baba, takırtılar, çakırtılarla büyüyen sessizlik yüklenmiş ona, sofrada başında, sofrada başında... Soğumuş çorbasıyla, "Doydun mu?" diye soran, sorabilen kadın bir de. Onun, o adama gürül gürül akan sevgisi, bu sevginin arta kalanlarda bıraktığı doyumsuzluk, eziklik itilmişlik, bunların yükü, anlatılmaz bir sevginin yükü bir de” (Soysal, 2021, s. 27).

Buradaki baba figürü, ailenin ve geniş çapta toplumun otoritesini, gücünü ve koruyuculuğunu simgeler. Bu figür, genellikle aile içindeki karar verici olarak gösterilir ve ailenin ekonomik ve sosyal refahından sorumlu tutulur. Geleneksel erkeklik anlayışına göre baba, aynı zamanda disiplin sağlayan ve aile üyeleri üzerinde denetimi

elinde bulunduran kişidir. Bu rol hem bireylerin kişisel özgürlüklerine hem de özellikle kadın ve çocukların kendi kimliklerini ifade etme biçimlerine kısıtlamalar getirebilir. Bu pozisyon, cinsiyet eşitsizliklerini pekiştirir ve genellikle kadınların ve diğer aile üyelerinin bağımsızlıklarının sınırlandırılmasıyla sonuçlanır. Baba figürü, bu anlamda, toplumsal cinsiyet hiyerarşisinin sürdürülmesinde merkezi bir role sahiptir. Bu kısımda da baba karşısındaki kız ve kadın ataerkil sistemdeki iktidarını sürdürmek isteyen ve bundan dolayı kadının ve kızın üzerinde otorite kuran hegemonik erkekliğin bir temsilidir. Hegemonik erkeklik idealinin sürdürülmesini sağlayan erkekler dışında kadınların da bu ideale destek verdiği görülür. Metindeki kadının ezilmişliğine ve itilmişliğine rağmen hâlâ eşine karşı doyumsuz bir sevgi beslemesi bunun örneklerindendir.

Sevgi Soysal'ın 1968 yılında yayımladığı bir diğer hikâye kitabı olan *Tante Rosa* adlı eseri otobiyografik nitelikler taşır. Teyzesini ve anneannesini anlattığı bu eserinde Rosa'nın erkeklerden vazgeçişini ile Soysal'ın hayatındaki erkekler arasında bir benzerlik vardır. Bu eser aynı zamanda yazarın 12 Mart dönemiyle beraber toplumsallığa geçişinden önceki eseridir. *Tante Rosa* eseri, toplumsal cinsiyet rolleri, cinsiyetçilik ve bireysel özgürlük arayışı gibi temaları ele alır. Bu eserde, baskıcı toplumsal normlar ve cinsiyet eşitsizliklerine karşı çıkan kadın karakterler ön plandadır. *Tante Rosa* esas olarak kadın karakterlerin deneyimleri ve perspektifleri üzerinden ilerler. Bu, kadın karakterlerin çeşitli sosyal, ekonomik ve kişisel baskılara nasıl tepki gösterdikleri ve bu baskılara karşı nasıl bir özgürlük mücadelesi verdikleri üzerinden işlenir. "Tante Rosa" daha çok kadınların özgürlük arayışlarını, kendi kimliklerini bulma çabalarını ve cinsiyetçi toplumsal yapılarla olan mücadelelerini vurgular.

Tante Rosa'nın kendi kimliğini bulma yolunda karşısına çıkan ilk engel ise babasıdır. Babası sert mizaçlı bir adamdır. Rosa'nın at cambazı olmasını istemez. Devamında ise babası Rosa'nın bu isteğini ona şiddet göstererek engellemeye çalışır. Buradaki baba figürü daha önce karşımıza çıkan evin reisi olan ve bu rolünden dolayı aile üzerinde denetim kuran kişidir. Hegemonik erkek rolüyle iktidarını korumak istemektedir.

Tante Rosa'daki bir başka hegemonik erkeklik ise *tante rosa mezarlıkta üretici oluyor* adlı hikâyede yer almaktadır.

“Eve para getiren erkekleri bilirdi o. "Koca dediğin adamın gönlünü hoş tutmalı." Böyle diyordu ona kocasının niçin dükkânın işlerinde yardımcı olmadığını soranlara. Böyle diyordu ona kocasının niçin dükkânın işlerinde yardımcı olmadığını soranlara.” (Soysal, 2021, s. 38).

Bazı durumlarda, kadınlar bilinçli veya bilinçsiz olarak erkek egemenliğini ve üstünlüğünü destekleyen tutum ve davranışları onaylayabilir. Bu, erkek çocukların daha bağımsız ve rekabetçi olmaları için teşvik edilmesi, erkeklerin karar verme süreçlerinde daha fazla söz sahibi olmalarını desteklemek veya erkek otoritesine itaat etmek şeklinde kendini gösterebilir. Rosa işlettiği dükkânla eve para getirir ancak kendisi hegemonik erkekliğe destek vererek erkeğin otoritesini kabul edip onun gönlünü hoş etmek istemektedir.

Sevgi Soysal’ın 1970 yılında Sevgi Sabuncu adıyla yayımladığı kitap olan *Yürümek* romanı; toplumsal cinsiyet rolleri, özgürlük arayışı ve bireysel kimlik meseleleri üzerine yoğunlaşan bir eserdir. 1970’lerin Türkiye’sinde geçen bu roman, dönemin politik ve sosyal atmosferi içinde bireyin kendini bulma çabasını ve toplumsal normlara, özellikle de toplumsal cinsiyet beklentilerine meydan okuma hikâyesini anlatır. Sevgi Soysal’ın toplumsal cinsiyet rolleri, özgürlük ve bireysel kimlik meselelerine derinlemesine eğilir, bu eserde erkek karakterler aracılığıyla erkeklik ve hegemonik erkeklik anlayışlarını da ele alır. Soysal, erkek karakterlerin geleneksel erkeklik beklentilerine nasıl tepki gösterdikleri, bu beklentilerle nasıl mücadele ettikleri veya onlara nasıl uyum sağladıkları üzerinden toplumsal cinsiyet rollerini sorgular.

Yürümek’teki ana karakterlerden biri olan Ela’nın arkadaşları Gürbüz, Atilla, Ataç ve Cüneyt ellerine musluk borularını geçirip mahallenin “Sümüklü Alişan” diye adlandırdığı çocuğu dövmek için hazırlık yapmışlardır. Bu olay bize hegemonik erkekliğin çocukluktan itibaren erken yaşlarda oluşturulduğunu göstermektedir. Hegemonik erkeklik teorisine göre, erkek çocuklar çoğunlukla toplumsal beklentilere uygun davranış modellerini benimseyerek sosyalleşirler. Bu sosyalizasyon süreci, aile üyeleri, akranlar, eğitim sistemi ve medya gibi çeşitli sosyal etmenler aracılığıyla gerçekleşir. Çocukluk dönemindeki Gürbüz, Atilla, Ataç ve Cüneyt’in kavgaları, erkeklik statüsü kazanma, sosyal hiyerarşi içinde yer edinme ve akranları arasında güç ve otorite kurma çabalarının bir parçası olarak görülebilir.

Connell ve diğer sosyologlar, hegemonik erkeklik anlayışının, erkekler ve kadınlar arasındaki eşitsizlikleri ve güç dengesizliklerini nasıl pekiştirdiğini eleştirir. Bu teori, aynı zamanda, erkeklerin hegemonik erkeklik modeline uymayan davranışları sergilediklerinde maruz kaldıkları sosyal baskı ve dışlanma mekanizmalarını da açıklar. Çocukluk dönemindeki kavgalar ve rekabetçi davranışlar, hegemonik erkeklik normlarının nasıl içselleştirildiğinin ve bireylerin bu normlara nasıl uyum sağladığının veya direndiğinin somut örnekleri olarak değerlendirilebilir.

Yazar daha sonra Mehmet'in yaşadığı yer olan Tirebolu'yu, buradaki toplumun yaşadığı kültürü ve ritüelleri anlatır. “Beş on liralık, beş on bin liralık, yüz görümlüklü başlıklı, düğün yemekli, sünnetli, oruçlu, şeker ve kurban bayramlı, büyüklerin eli öpülesi, erkekten tat alınmayası ve kadının insandan sayılmayası, çünkü erkeklik gururlu ve aile namuslu, tüfekli, tabancalı bir sınırı” (Soysal, 2021, s. 33). Metinde bahsedilen düğünler, sünnet törenleri, bayramlar ve diğer sosyal ritüeller, toplumsal cinsiyet rollerinin toplumda nasıl inşa edildiği ve aktarıldığına örnek teşkil eder. Bu tür ritüeller, bireylerin cinsiyete dayalı beklentileri öğrenmelerine ve bu beklentilere uygun davranmalarına yardımcı olur. Erkek çocukların sünnet töreni gibi ritüellerle “erkekliğe adım atmaları”, erkeklikle ilişkilendirilen cesaret ve dayanıklılık gibi değerlerin pekiştirilmesine hizmet eder. “Erkeklik gururlu ve aile namuslu” ifadesiyle de toplumsal cinsiyet rollerinin ve hegemonik erkeklik anlayışının, erkeklerin aile içindeki konumunu nasıl şekillendirdiğine işaret eder. Burada, erkekliğin ve aile namusunun korunmasının, erkek bireylerin sorumluluğunda olduğu vurgulanır. Bu anlayış, erkekler üzerinde büyük bir sosyal baskı oluştururken, kadınların sosyal ve aile içi rollerini sınırlayıcı bir şekilde tanımlar. Metindeki "tüfekli, tabancalı bir sınır" ifadesi, erkekliğin ve aile namusunun korunması adına şiddetin meşrulaştırılmasına dair bir eleştiri sunar. Bu, erkekliğin agresiflik, güç ve koruyuculuk gibi özelliklerle ilişkilendirildiği hegemonik erkeklik modelini pekiştirir. Aynı zamanda, kadınların “insandan sayılmadığı” ifadesiyle, bu modelin kadınlara yönelik eşitsizlik ve adaletsizliği nasıl meşrulaştırdığına dikkat çeker.

Mehmet cinselliği çocuk yaşta sosyal çevresinden öğrenmiştir. Rıfat'ın ona ilçedeki genelevi göstermesi ve genelev ile ilgili bilgiler vermesi Mehmet'in hafızasında yer

edinmiştir. Daha sonra Mehmet gittiği yatılı okulda arkadaşlarına kendisinin de geneleve gittiğini söylemiştir.

“Ders boyunca bütün sınıf arkadaşlarına sordu. Geneleve gidip gitmediklerini. Tabii, önce, "ben gittim" diye yalan atarak. Yalansız olur mu, olur mu? Aldığı cevaplar kötüydü. Yalandan kötü. Çok kötü, hafta sonu eve çıkamamaktan da kötü, her şeyini, daha çok şeylerini yitirmekten kötü. Memet ve bütün sınıf geneleve gitmişlerdi. Ama Memet yalan söylediğine göre, kendi sözünün yalan olduğunu kesin olarak bildiğine göre, koca sınıfta bir Memet, kesin olarak gitmemiştii geneleve.

Burada Memet'in akranları arasında prestij kazanmak veya grubun bir parçası olarak kabul edilmek için yalan söylediği bir durum anlatılır. Bu durum, Connell'in hegemonik erkeklik teorisinin temel unsurlarından birini yansıtır: erkekler arası rekabet, toplumsal beklentiler ve cinsiyet normlarının içselleştirilmesi.

Alıntıdaki durum, erkekler arasındaki sosyal dinamikler ve cinsel deneyimler üzerinden statü kazanma çabasını gösterir. Mehmet ve sınıf arkadaşlarının geneleve gitme deneyimi, erkeklerin "gerçek erkeklik" standartlarına ulaşma ve akranları tarafından kabul görme çabalarının bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Bu tür sosyal baskılar, erkeklerin hegemonik erkeklik normlarına uymalarını teşvik eder ve bu normlardan sapmanın sosyal reddedilme veya dışlanma ile sonuçlanabileceği korkusunu yaratır. Ayrıca Mehmet'in yalan söylemesi ve sonrasında hissettiği hayal kırıklığı, hegemonik erkeklik performansının bireysel düzeyde nasıl yaşandığını gösterir. Bu performans, erkeklerin toplumsal cinsiyet beklentilerine uygun davranışlar sergilemesini, hatta gerçeği saptırmasını gerektirebilir. Mehmet'in deneyimi, erkeklerin bu toplumsal cinsiyet performansını sürdürmek için yalan söylemeye bile başvurabileceğini ve bu durumun bireyin özbenliği ile nasıl çatışabileceğini vurgular.

Mehmet'in daha sonra Salih ile geneleve gitme üzerine diyalogları devam eder.

“Yatakhane de yanında yatan, aslında sınıfın kendince en illeti olan Eşşek Salih'e bir kez daha sordu:

- Sen kaç kez gittin?

- Her hafta sonu giderim ben oğlum. "Yalancı, yalancı eşşek" diye düşündü Memet. Ama, ya her yalanın gizlediği doğru? Ya her yalanın dönüşebileceği doğru? Her yalanın belki de doğru olabileceğini bilmenin korkusu?

- Yarın yine gideceğim, dedi Salih. "Benim hafta sonu okulda kalacağımı bildiği için mahsus söylüyor eşşoğlusu," diye düşündü Memet.” (Soysal, 2021, s. 45).

Mehmet düşünde genelevin kapısından bir türlü cesaret edip de giremeyen Ali'yi görmüştür. Mahalleden arkadaşı Nuri'nin sesiyle ona “Erkeksel girsene lan!” (Soysal, 2021, s. 45) diyerek Salih'e seslenmiştir. Burada Salih'in her hafta sonu geneleve gittiğini iddia etmesi ve Memet'in bu iddialara şüpheyle yaklaşması, genç erkekler arasında yaygın olan cinsellik ile ilgili övünme ve rekabetin bir örneğidir. Bu tür davranışlar, erkeklerin cinsel deneyimler üzerinden statü kazanmaya çalıştığını ve cinsellik konusundaki aktif ve iddialı tutumların, hegemonik erkeklik anlayışı içinde değerli görüldüğünü gösterir. Ayrıca Memet ve Salih'in diyalogu, yalanın ve gerçeğin sosyal inşasıyla ilgili daha derin temaları da ortaya koyar. Memet'in “ya her yalanın gizlediği doğru, her yalanın belki de doğru olabilmesi?” (Soysal, 2021, s. 45) düşüncesi, sosyal etkileşimlerde yalanın ve gerçeğin karmaşıklığına işaret eder. Bu, erkeklerin hegemonik erkeklik normlarına uyum sağlama çabalarında sıklıkla başvurduğu bir strateji olabilir. Gerçeklikle yalan arasındaki bu bulanık sınır, erkeklerin hegemonik erkeklik anlayışına uygun bir imaj çizmeye çalışırken yaşadıkları iç çatışmayı gösterir.

Eserin ilerleyen kısımlarında Mehmet'in hegemonik erkekliğin temsili olan Nuri'nin genelevi üzerinden Mehmet'i aşağıladığı anlatılır. Nurinin ailesine Gavurkesen denirdi. Nurinin dedesinin, onun da dedesinin Rumları kesmelelerinden dolayı böyle tanınırlar. Nuri'nin Mehmet'in silahını alması ve Mehmet'in buna cesaret edememesi roman boyunca Mehmet'in sürekli hatırlayacağı bir olay olacaktır. Burada ise Mehmet Nuri'nin sesiyle düşüncelerini aktarır.

“Nuri'nin sesiyle “ben geneleve gitmedim ki” diye ağlayan Memet'e, “gideydin lan” diye yapıştırdılar lafı. Memet'in utangaçlığını, çekingenliğini, hanım evlatlığını, aile çocukluğunu beş kuruşluklara, on kuruşluklara bozdular, on kuruşlukları, beş kuruşlukları liralara tamamlayıp sokağın yolunu tuttular. Elini uzattı duvardan tabancasını alacaktı; baktı yok. Tabanca Nuri'nin elinde. Hırsız-polis oyununda tabancasını çalan Nuri polis oldu, Memet hırsız. Nuri tabancayı Memet'e doğrulttu: “Yakarım piç kurusu!” dedi. Memet tabanları yağladı sokağa doğru, tabancayı Nuri'ye bırakıp” (Soysal, 2021, s. 55).

Bu pasajda Memet'in geneleve gitmediği için yaşadığı utangaçlık ve çekingenlik, diğer erkekler tarafından yetersiz bir erkeklik performansı olarak değerlendirilir. Hegemonik erkekliğin temsili olan Nuri'nin “Gideydin lan” ifadesi, hegemonik erkeklik normlarının bir parçası olarak görülen cinsel deneyim ve cesaretin bu kültür içindeki önemini vurgular. Erkeklerin birbirlerini bu normlara uygun davranışlar sergilemeye teşvik etmeleri, hegemonik erkeklik anlayışının sosyal olarak nasıl pekiştirildiğini ve

aktarıldığını gösterir. Ayrıca Mehmet ve Nuri'nin oynadığı oyun da bulundukları erkeklik türleri için önemli bir referanstır. “Hırsız-polis” oyunu, çocuklar ve gençler arasındaki sosyal etkileşimlerde toplumsal cinsiyet rollerinin nasıl öğrenildiğini ve pekiştirildiğini gösterir. Bu oyun, güç dinamiklerini, rekabeti ve erkekler arası hiyerarşiyi temsil eder; çocukların ve gençlerin bu tür oyunlar aracılığıyla hegemonik erkeklik normlarını içselleştirmeleri beklenir. Oyunda polis olan Nuri güç ve otoriteyi, “hırsız” olan Mehmet ise bu otoriteye boyun eğmek zorunda kalmayı simgeler.

İlerleyen sayfalarda ise Mehmet'in genelevdeki ilk cinsel deneyimi anlatılmaktadır. Mehmet'e yönelik akran baskısı ve onun bu baskıya tepkisi, erkeklerin toplumsal beklentilere uyum sağlama çabasını yansıtır. Mehmet'in geneleve gitmesi, akranlarının ve toplumun beklediği bir “erkeklik ritüeli” olarak görülebilir. Bu ritüel, Mehmet'in erkeklik kimliğini kanıtlaması ve hegemonik erkeklik normlarına uyum sağlaması beklenen bir adımdır. Ancak burada Mehmet'in iç çatışmaları ve cinsel performansı ile ilgili endişeleri ortaya çıkar. “O gün ev yıkılaydı, bir Mehmet kalırdı altında, herkes kaçsa, herkes kurtarıcılarım çağırırsa, o çağıramazdı; ta yakınına uzanan ele uzanamazdı” (Soysal, 2021, s. 57). Genelevde yaşadığı deneyim, onun toplumsal cinsiyetle ilgili beklentilere ve kendi kimliğine dair sorgulamalarını derinleştirir. Bu durum, hegemonik erkeklik anlayışının bireysel düzeyde nasıl iç çatışmalara ve kimlik sorgulamalarına yol açabileceğini gösterir. Mehmet'in deneyimi, hegemonik erkeklik normlarının bireyler üzerinde yarattığı baskının ve bu normlara uyum sağlama veya bunlara direnme sürecinde yaşanan çatışmaların somut bir örneğini sunar.

Mehmet'in yaşadığı cinsel deneyim sonraki süreçlerde kadınlarla yaşadığı olaylar onu kadınlara karşı uzaklaştıracaktır. Bunlara bir örnek olarak Mehmet'in Burgaz Ada'da dolaşırken arkadaşı Güner'in onu partiye çağırması ve partide tanıştığı kızı öpmek isteyince tokat yemesi gösterilebilir. Mehmet yaşadığı bu olumsuz sonuç karşısında kadınlara karşı daha çekimser davranmıştır.

Mehmet'in kadınlarla yaşadığı bu olumsuz deneyimden sonra bu deneyimin son bulacağı Serpil Hanım ile karşılaşır. Kendisinden yaşça büyük olan komşusu Serpil Hanım merdivenlerde Mehmet'i her gördüğünde selam verir ve Mehmet kızarır. Aralarındaki ilk etkileşim ise Mehmet'in mutfakta gitar çalması ve Serpil Hanımın kendi mutfağında bulaşık yıkıyor gibi yapıp ona eşlik etmesidir. Daha sonra Mehmet bu

durumdan çekinecek ve pencereyi kapatacaktır. Memet'in Serpil Hanım ile yakınlaşma çabası, daha önce yaşadığı olumsuz deneyimlerin ardından bir tür duygusal ve sosyal iyileşme arayışı olarak yorumlanabilir. Bu, hegemonik erkeklik kapsamında erkeklerin cinsel ve duygusal başarılarına verilen önemin bir göstergesi olabilir. Bu yakınlaşma, Memet için, erkeklik kimliğini pekiştirmenin ve toplumsal cinsiyet beklentilerine uyum sağlamanın bir yolunu sunar.

Mehmet ve Serpil arasındaki bu iletişim daha sonraki günlerde Serpil'in Mehmet'i ev telefonundan aramasıyla tekrar başlar. Serpil Mehmet'i evine çağırır ve Mehmet iç monologla içinde bulunduğu ezilmişliği utangaçlığı ve çekimserliği aktarır. Mehmet bu iç monologda çocukken silahını alan Nuri ile çatışma yaşamaktadır:

“Anlatsa bile değiştirmiyor. Nuri'nin çocukken tabancamı almasını. Benden güçlü olmasının nedenlerini. Mühendis babama ve oyuncaklarıma rağmen. Babamdan, Tirebolu memur lokaline serbest giriş kartı olan babamdan bana artakalan, kalacak bütün giriş kartları tabancamı geri almaz bana. Beni Nuri'den güçlü kılamaz. Bütün bu mısralar. Nuri kendinin olmayan tabancayla polis olabilir. O anda, başkasının tabancasıyla. Memet'in tabancasıyla polis olmaya karar verebilir. Ben bugün bile bilmiyorum. Tabanca benim, ama hırsız mıyım, polis mi?” (Soysal, 2021, s. 79).

İlerleyen kısımlarda da Mehmet'in Nuri üzerine düşünceleri devam edecektir:

“Düşünde Nuri. Memet'in tabancasıyla. Düş görmediğini, düşündüğünü biliyor. “Tabancayı ne yapayım lan!” dedi Nuri. Tabancayı Memet'in başına fırlattı. Nuri'nin Serpil'i istediğini anladı. Sırayla, her şeyi. Hep Memet'ten koparıp alacağını. Memet'ten alacak, ama Memet yine de hırsız kalacak. Nuri'den çaldığı bir şeyi geri verir gibi. Nuri hep polis olacak. Memet'in tabancasıyla. Polis olmaya karar verdiği için. Hırsız kovalayacak. Memet'i. Ne hırsız, ne de polis olanı. Karar veremeyeni, seçim yapamayanı.” (Soysal, 2021, s. 81).

Bu düşüncelerden sonra Serpil Mehmet'e yakınlaşır ve birlikte olurlar. Ardından Mehmet evine döner. Evde annesini gören Mehmet: “Nuri'den tabancamı geri aldım anne!” der.

Mehmet'in çocukken yaşadığı, Nuri tarafından tabancasının alınması olayı, erken yaşta başlayan rekabet ve güç mücadelelerini simgeler. Bu deneyim, Mehmet'in erkeklik algısını ve kendine olan güvenini şekillendirir. Nuri'nin güç kullanarak Mehmet'ten tabancayı alması ve polis olmayı seçmesi, hegemonik erkeklik normlarına uygun davranışları ve bu normların erkek çocukları arasında nasıl pekiştirildiğini yansıtır. Mehmet'in "Beni Nuri'den güçlü kılamaz" düşüncesi, erkekler arasındaki hiyerarşik

ilişkilerin ve güç dinamiklerinin içselleştirilmesini gösterir. Bununla birlikte Mehmet'in iç monologları, bireysel kimlik ve toplumsal cinsiyet rolleri arasındaki karmaşık ilişkiyi ortaya koyar. "Hırsız mıyım, polis mi?" sorusu, toplumsal cinsiyet normlarına uygun bir erkeklik kimliği inşa etme sürecinde yaşanan belirsizlikleri ve çatışmaları simgeler. Hegemonik erkeklik normları, erkeklerin güçlü, kontrol eden ve otoriter olmalarını bekler; ancak Mehmet, bu normlara tam olarak uymayan bir konumda kendini bulur.

Mehmet ve Serpil arasındaki ilişki, toplumsal cinsiyet rolleri ve ilişkiler üzerine hegemonik beklentilerin nasıl baskı yaratabileceğini gösterir. Mehmet'in Nuri üzerine düşünceleri, rekabetin ve sahiplenmenin ilişkiler üzerindeki etkisini ve erkek egemen toplumda erkeklerin kadınlar üzerindeki kontrol arzusunu vurgular. Nuri'nin "hep polis olacak" olması, toplumsal cinsiyet hiyerarşisinde üst sıralarda yer almayı amaçlayan erkeklerin sürekli bir güç ve kontrol mücadelesi içinde olduğunu gösterir. Mehmet'in "Nuri'den tabancamı geri aldım anne!" demesiyle de artık kişisel zafer kazanılmıştır ve erkeklik kimliği yeniden kazanılmıştır. Bu ifade, hegemonik erkeklik normları çerçevesinde bireyin kendini güçlü ve kontrol eden bir erkek olarak konumlandırma çabasını ve bu normların bireysel kimlik üzerindeki derin etkilerini yansıtır. Connell'in hegemonik erkeklik teorisi, Mehmet'in deneyimlerini, erkeklikle ilişkilendirilen güç ve kontrol beklentileri, rekabet ve erkekler arası ilişkilerin karmaşıklığı açısından anlamamıza yardımcı olur.

İlerleyen sayfalarda Ela'nın ise üniversite dönemi anlatılmıştır. Buradaki öğrencilerin sürekli takıldığı yer kantindir. Öğrencilerden biri olan Ece arkadaşlarının ısrarıyla sürekli şarkı söyler. Askeri öğrenci Mahmut ise Ece ile sürekli birlikte olmayı düşlemektedir. Mahmut'un yaşama dair çeşitli düşünceleri vardır:

“Benim felsefeme göre, üniversiteye adımını atmış kızla evlenilmez”, “Benim felsefeme göre, milliyetçi öğrenciler daha temiz giyinirler”, “Benim felsefeme göre, Türkiye ancak askerî disiplinle kalkınır” falan. Şu anda da Mahmut'un felsefesine göre... “Ece anasını gönderip istenecek ağırlıkta bir kız” değildi. “Atın hafifi, kızın ağırı.” (Soysal, 2021, s. 71).

Bu metin; toplumsal cinsiyet rolleri, güç ilişkileri ve sosyal statü konularında erkek egemen toplumun nasıl işlediğini ve bireylerin bu yapı içindeki konumlarını eleştirel bir şekilde incelememizi sağlar. Mahmut'un davranışları ve düşünceleri, hegemonik erkeklik normlarının, bireysel ilişkiler ve toplumsal yapılar üzerindeki etkisinin somut

örneklerini sunar. Bunlar arasında Mahmut'un "üniversiteye adımını atmış kızla evlenilmez" gibi ifadesi, kadınlara yönelik toplumsal cinsiyet rollerine ve beklentilere dair yaygın önyargıları yansıtır. Bu tür düşünceler, kadınların eğitim ve kariyer hedeflerinin erkekler tarafından nasıl değerlendirildiğini ve bazen negatif bir şekilde nasıl algılandığını gösterir.

Mahmut'un "atın hafifi, kızın ağır" sözünde ise toplumun kadınlara yönelik "ağır" ve erkeklere yönelik "hafif" olma beklentilerini dile getirir. Burada "ağır" olmak, kadınların ahlaki ve toplumsal açıdan "saygın", "namuslu", ve "itaatkar" olmalarını ifade ederken; "hafif" olmak ise kadınların daha özgür, bağımsız ve namuslu olmayan pozisyonlarında olmalarını simgeler. Bu özellikler, kadınların toplumsal yaşamda nasıl konumlandırıldığını ve cinsiyete dayalı beklentilerin ne olduğunu gösterir. Ayrıca Mahmut'un Ece'yi "eve atma" fikri, erkeklerin kadınlar üzerinde kontrol ve güç kurma arzusunu vurgular. Bu durum, Connell'in hegemonik erkeklik anlayışında merkezi bir tema olan erkek egemenliğinin devamını sağlayan sosyal pratiklerle örtüşür. Ece'nin bir obje olarak görülmesi ve ilişkilerde bir eşitlikten ziyade, bir kontrol ve sahiplenme meselesi olarak ele alınması, hegemonik erkeklik normlarının kadınlarla erkekler arasındaki ilişkileri nasıl zehirleyebileceğini gösterir. Bununla birlikte Mahmut'un eğitimdeki başarısızlığına rağmen ailesi ve çevresi tarafından hala değerli ve saygın bir birey olarak görülmesi, hegemonik erkeklik normlarının sadece belirli başarı kriterlerine dayanmadığını gösterir. Erkekler, başarısızlıklarına rağmen, toplumsal cinsiyet rollerine uygun davranışlar sergiledikleri sürece, toplum tarafından desteklenebilir ve saygı görebilir. Bu özelliklerinden dolayı Mahmut'un karakteri, hegemonik erkeklik anlayışının çeşitli yönlerini temsil eder.

Sonraki süreçlerde Ela Hakkı ile evlenmiş ve balayına gitmiştir. Balayında ve sonrasında kafasında sürekli olarak kendisini ve evliliğini sorgulamaktadır. Artık Hakkı ile evlendiği için birlikte yaşamak zorunda olduğunu düşünür. Balayında Hakkı'nın görevlilere ve Ela'ya davranışları Ela'yı rahatsız etmektedir:

"Hakkı'nın kat garsonuna verdiği buyruklarla bölmek istedi düşüncelerini. Hakkı ellerini çırpı. Elâ, arkası dönük, yüzünü görebiliyordu Hakkı'nın. Kontrat imzalamış bir işadamı gibi. Memnun. Ya da yeni bir oyuncağa sevinen bir çocuk gibi mi? Yeni aldıkları arabayı her gün yıkayan adamlar vardır. Arabayı yıkadıktan sonra öyle Hakkı gibi ellerini çırparak seyrederler; arabacıklarını. "Karıcığım!" Şimdi Hakkı, beni, yeni yıkanmış bir araba gibi... Yüzünde mutlu

bir gülümsemeyle Hakkı'ya döndü, kemiği efendisinin ayaklarına götürecektir bir köpek gibi. Elâ şimdi ne olacağını, el çırpmanın ardından ne olacağını..." (Soysal, 2021, s.83).

Hakkı'nın kat garsonuna verdiği buyruklar ve Ela'ya karşı takındığı tutum, hegemonik erkeklikte sıklıkla vurgulanan güç ve kontrol özelliklerini yansıtır. Hakkı'nın davranışları, bir erkeğin evlilikteki lider rolünü ve eşine karşı koruyucu ya da yönlendirici konumunu pekiştirir. Bu, erkek egemen toplumlarda erkeklerin kadınlar üzerindeki kontrolünü ve üstünlüğünü meşrulaştıran bir yapıyı gösterir. Ela'nın Hakkı'nın kendisini "yeni yıkanmış bir araba gibi" görmesi düşüncesi ise kadınların nesneleştirilmesi ve mülkiyet olarak görülmesi sorununa işaret eder. Bu, kadınların bireyselliklerinin ve özerkliklerinin erkekler tarafından görmezden gelindiği ve kadınların, erkeklerin "sahip olma" ve "kontrol etme" isteklerini tatmin etmek için var oldukları anlayışını yansıtır. Connell'a göre, hegemonik erkeklik, bu tür nesneleştirici tutumları ve kadınların erkek egemen toplumda ikincil konumunu pekiştirir.

Ela'nın evliliği ve Hakkı ile olan ilişkisini sorgulaması, hegemonik erkeklik normlarının evlilikte nasıl işlediğine dair bir örnektir. Evlilik, sıklıkla belirli toplumsal cinsiyet rollerini ve beklentilerini içerir; bu roller, erkeklerin ailede otorite sahibi ve kontrol eden, kadınların ise itaatkar ve destekleyici olmalarını bekler. Ela'nın yaşadığı çatışma ve rahatsızlık, hegemonik erkeklik normlarının bireysel düzeyde nasıl içsel çatışmalara ve memnuniyetsizliğe yol açabileceğini gösterir.

İlerleyen sayfalarda Mehmet ve arkadaşlarının yurt odasındaki diyalogları aktarılır. Mehmet "Herkes bir zamparalık hikâyesi anlatsın" (Soysal, 2021, s. 86) teklifinde bulunur. Bunu Serpil ile yaşadığı birlikteliği anlatmak için söylemiştir. Daha sonra Cengiz'in köyde eşek ile birlikte olma hikayesini anlatmasıyla Mehmet kendini dışarı atar ve kusar. Bu sırada Serpil okulu telefonla arar ve Mehmet'in eve neden uğramadığını sorar. Mehmet'in yaşadığı cinsel deneyim sonrası Serpil ile mesafeli durur ve sorduğu soruyu geçiştirir. Serpil'in başkası mı var sözlerine ise Mehmet evet cevabını verir. Aradan geçen zamanda Serpil Mehmet'i arar ama Mehmet Serpil'in telefonu yüzüne kapatır.

Mehmet'in "Herkes bir zamparalık hikayesi anlatsın" önerisi, erkek grupları içinde cinsel deneyimlerin övünç kaynağı olarak kullanılmasını ve erkeklik performansının bir parçası olarak görülmesini yansıtır. Bu, erkekler arasında cinsel başarı hikâyelerinin

hegemonik erkeklik normlarına uyum sağlama ve erkeklik statüsünü pekiştirme aracı olarak kullanıldığını gösterir. Bu tür hikayeler, erkeklerin birbirleriyle rekabet ettiği ve cinsel deneyimler üzerinden hiyerarşi kurduğu bir ortamı teşvik eder.

Mehmet'in Serpil ile yaşadığı cinsel deneyim sonrası ona mesafeli durması ve sorularını geçiştirmesi, erkeklerin duygusal ifade ve ilişkilere dair yaşadığı iç çatışmaları gösterir. Connell'a göre, hegemonik erkeklik, erkeklerin duygusal açıdan mesafeli ve bağımsız olmalarını bekler. Mehmet'in Serpil'e “evet” cevabını vermesi ve ilişkideki samimiyeti azaltma eğilimi, bu toplumsal cinsiyet normlarına uyum sağlama çabasını yansıtır.

Mehmet bir süredir bir kızı takip eder. Kız da takip edildiğinin farkındadır. Mehmet bir gün *Playboy* dergisi almak için kitapçıya gider. Orada takip ettiği kızla karşılaşır. Kız oradayken *Playboy* dergisini alamaz. Bu süreçte Mehmet kızdan çok derginin önemli olduğunu düşünür.

“Kim bu kız? Tanışıyor muyuz? Ne ilgim var onla? Peki oğlum madem ilgin yok, neden bir aydır kızın ardından seğirtip duruyorsun? Baktı, aslında kız hiç güzel olmadığını gördü. Oysa kız Memet'in kendisini beğendiğinden emin. İyice belli bu. Şimdi gitsem kızın yanına, “kızım ne sanıyorsun kendini, ne yapayım ben seni. Brigitte Bardot'nun fotoğrafı daha çok işime yarar benim” desem.” (Soysal, 2021, s. 96).

Bu düşüncesinden hemen sonra kızla tanışır ve kıza Rilke'nin şiir kitabını hediye eder. Parası kalmadığı için dergiyi alamaz ve dergiyi çalar.

Mehmet'in *Playboy* dergisine olan ilgisi ve kızı takip etme davranışı, kadınların cinsel objeler olarak görülmesi ve değerlendirilmesi bağlamında hegemonik erkeklik anlayışıyla örtüşür. Bu durum, erkeklerin kadınları cinsel tatmin aracı olarak gördüğü ve medyanın da bu bakış açısını pekiştirdiği bir toplumsal yapıyı yansıtır. Mehmet'in kızın güzellik standartlarına uymadığını düşünerek onu değersizleştirilmesi, kadınların görünüşlerine dayalı olarak değerlendirildiği toplumsal bir normun tezahürüdür. Aynı zamanda Mehmet'in kızla ilişkisinde güç dinamikleri de önemli bir rol oynamaktadır. Mehmet'in kızı takip etmesi ve sonra da onunla nasıl konuşacağını hayal etmesi, erkek egemen toplumda erkeklerin kadınlar üzerindeki kontrolünü ve güçlerini nasıl kullanabileceklerini gösterir. Bu, kadınların erkekler tarafından nasıl kontrol edildiği ve değerlendirildiği konusunda hegemonik erkeklik normlarının etkisini vurgular.

Mehmet'in dergiyi çalması ve kıza Rilke'nin şiir kitabını hediye etmesi, toplumsal cinsiyet normlarına uygun davranışlar ve bu normlardan sapma arasındaki çatışmayı gösterir. Bu eylemler, Mehmet'in hem toplumsal cinsiyet beklentilerine uyum sağlama çabasını hem de bu beklentilerle olan iç çatışmasını yansıtır. Şiir kitabını hediye etmesi, belki de Mehmet'in kızla daha derin ve anlamlı bir bağ kurma arzusunu gösterirken, dergiyi çalması cinsel isteklerini ve hegemonik erkeklik normlarına uyum sağlama baskısını ortaya koyar.

Mehmet sonraki günlerde yolda ilerlerken çocukluk arkadaşı ve silahını çalan Gavurkesen Nuri'yi görür. Uzun zamandır birbirlerini görmedikleri için neler yaptıklarını sorarlar. Bu konuşmada Mehmet isteksiz bir tavırdadır. Çocukluktan kalma kötü bir hatıra ile karşı karşıyadır. Nuri şu an bir fabrikada işçi olarak çalıştıktan sonra sendikaya girip orada çalışmaya başlamıştır. Mehmet daha sonra Nuri'nin şişmanladığını ama hala güçlü olduğunu görür.

“dışarının bütün oyunlarını, çelmelerini biliyor, tanıyordu. Memet'in sırtına bir tokat patlattı:

İşin düşerse, gâvurlardan bunalırsan... ara beni, partiden... Belki krediye falan ihtiyacın olur” (Soysal, 2021, s. 108).

Mehmet bu sözler üzerine borç para almayı düşündü. Ama aklına geçmişte yaşadığı olaylar geldi.

“Hem Nuri'nin vereceği para ne olursa olsun, Memet'ten zorla aldığı oyuncakların karşılığı olamazdı. Ama Memet Nuri'den borç istemezdi. Nuri'den hiçbir şey istemezdi. İstemek ve almak; Nuri'ninişiydi bunlar. Nuri'nin Memet'ten çok daha erken, çok daha ustaca öğrendiği bir şey. Memet Nuri'nin niçin güçlü, kendinden güçlü, döven, koparan olduğunu hiç düşünmediğini anlamıştı o gün” (Soysal, 2021, s. 108).

Nuri'nin geçmişte Mehmet'in oyuncaklarını zorla alması ve şimdi de yardım teklifinde bulunması, hegemonik erkeklik anlayışında güç ve hakimiyetin merkezî unsurlar olduğunu gösterir. Nuri'nin “işin düşerse, gâvurlardan bunalırsan... ara beni” demesi, onun güç pozisyonunu koruduğunu ve bu gücü Mehmet üzerinde bir etki aracı olarak kullanmaya devam ettiğini ortaya koyar. Bu, erkekler arası ilişkilerde baskın olanın yardım ve koruma sunarak alttaki erkekleri kendi etki alanında tutma stratejisini yansıtır.

Mehmet'in Nuri'den borç istemeyi düşünmesi ancak geçmişte yaşananların bunun önünde bir engel oluşturması, çocukluk döneminde yaşanan güç ilişkilerinin ve rekabetin uzun vadede nasıl içselleştirildiğini gösterir. Nuri'nin "istemek ve almak" eylemlerini daha erken ve ustaca öğrenmesi, hegemonik erkeklik normlarının erken yaşta nasıl benimsendiğini ve bireylerin bu normlara nasıl uyum sağladığını veya bu normlara karşı nasıl direnç gösterdiğini ortaya koyar.

Mehmet'in Nuri'yi güçlü olarak algılaması ancak kendini güçsüz hissetmesi, hegemonik erkeklik içerisindeki çeşitli erkeklik halleri arasındaki hiyerarşiyi ve güç dengesizliğini vurgular. Mehmet, Nuri'nin kendisinden daha güçlü ve etkili olduğunu kabul ederken, bu durumu değiştiremeyeceğini ve Nuri'den herhangi bir yardım veya destek istemeyeceğini fark eder. Bu, hegemonik erkeklik anlayışının bireylerin öz-kavrayışlarını ve diğer erkeklerle olan ilişkilerini nasıl şekillendirdiğine dair bir örnektir.

Şirketin üst kata taşınmasıyla üst katta yeni bir düzen oluşacaktır. Rıdvan kullandığı masadan daha büyük eski bir masayı odacılara taşıtıp yukarı çıkartmıştır.

“Elleri beline dayalı. Büyük bir meydan savaşını yönetir gibi masanın yerleştirilmesi “harekâtı”nı yönetti. Öyle bir yere konmalıydı ki masa, odaya giren, en önemli kişinin o olduğunu sansın; öyle bir yere konmalıydı ki masa, en önemli evrak ona gelsin, en önemli terfiler ve siciller” (Soysal, 2021, s. 114).

Rıdvan'ın karakteri ve davranışları, hegemonik erkeklik normlarının çalışma hayatında nasıl tezahür ettiğini ve bireylerin bu normlara uyum sağlama veya onlara direnme yollarını gösterir. Rıdvan, güç ve otoritesini pekiştiren davranışlar ve mekânsal düzenlemeler aracılığıyla hegemonik erkeklik normlarını sürdürürken, bu durum, çalışma ortamındaki sosyal hiyerarşilerin ve güç mücadelelerinin daha geniş toplumsal cinsiyet normlarıyla nasıl iç içe geçtiğini vurgular.

Ela ile Mehmet tanışır ve beraber vakit geçirip beraber yaşamaya başlarlar. Bu süre içerisinde Mehmet ile Ela'nın kişiliklerinin, insan ilişkilerinin, toplumsal bağlılıklarının ve duyarlılıklarının farklı olduğu ortaya çıkar. Ela bunu fark edip belirten kişidir.

Mehmet ile Ela İmroz adasına tatile gitmişlerdir. Ela'nın bu süre içerisinde istediği şey Mehmet'in onu korumasıdır. “Döndü Memet’e baktı. Gözlerinde, ağzında, burnunun kıvrımlarında ısınmak istedi. Sarıldı Memet’e. Yüreğine, yürek atışlarına, soluğuna

sığınmak istedi. Bütün soğuklardan korumalı beni, şimdi ve sonra. Üşümeleri engellesin, yürek atışları, soluğu, sadece varlığıyla ya da” (Soysal, 2021, s. 130). Ela'nın Mehmet'e sarılması ve onun varlığından güven ve koruma bulma arzusu, ilişkilerdeki güç dinamiklerini de ortaya koyar. Ela, Mehmet'in fiziksel ve duygusal varlığına sığınarak kendini güvende hissetmek istemektedir. Bu, erkeklerin koruyucu ve güçlü, kadınların ise korunmaya muhtaç ve daha kırılgan olarak görüldüğü hegemonik erkeklik anlayışıyla uyumludur. İlişkideki bu güç dengesizliği, erkeklerin toplumsal cinsiyet hiyerarşisinde üst sıralarda konumlandırılmasını ve kadınların bu hiyerarşide daha altta yer almasını pekiştirir. Ama Mehmet'in bu isteğe karşılık vermemesiyle kendisinde yaşanan çatışmalar belirgin hale gelmiştir.

Mehmet'in çocukluk, gençlik ve yetişkinlik dönemlerinde yaşadığı olaylar ve hayatındaki tamamlanmamışlıklar onu iç çatışmalara götüren ve en sonunda sosyal kabule ihtiyaç duyan bir birey haline dönüştürmüştür. Kendi tabiriyle çemberin içinde olmak isteyen biridir. Çocukluk dönemindeki Nuri'ye boyun eğmesi, babası tarafından silahını kaybettiği için dayak yemesi, genelevdeki ilk cinsel deneyimi, üniversiteyi yarıda bırakması, Ela'nın arkadaşları tarafından kabul görme isteği gibi olaylar onu iç çatışmalara götürmektedir. Aynı zamanda Serpil ile olan cinsel deneyimi, kitapçıdaki kız ile iletişimi onu hegemonik erkeklikler üzerinden kabul gören bir konuma ulaştırmıştır.

Sevgi Soysal'ın dördüncü eseri olan ve 1974 yılında yayımlanan *Yenişehirde Bir Öğle Vakti* eseri Soysal'ın 12 Mart döneminde tutuklu kaldığı Yıldırım Bölge Kadınlar Koğuşu'nda yazılır. Sevgi Soysal'ın toplumsal cinsiyet rolleri, erkeklik ve kadınlık halleri üzerine derinlemesine eğildiği bir eserdir. Roman, dönemin Türkiye'sindeki sosyal ve kültürel yapıyı, özellikle de cinsiyet rollerinin nasıl şekillendiğini ve bireylerin bu roller içinde nasıl konumlandırıldığını ele alır. Sevgi Soysal'ın eserleri genellikle toplumsal cinsiyet meselelerini, bireysel özgürlük arayışlarını ve sosyal adaleti sorgular. *Yenişehir'de Bir Öğle Vakti* de bu temaları içeren çalışmalardan biridir ve özellikle erkeklik kurgusunu ve bu kurgunun kadınlar üzerindeki etkilerini detaylı bir şekilde işler.

Roman Kızılay'da bulunan bir kavak ağacının devrilmek üzere olduğu an ile başlamaktadır. Soysal, Orhan Duru ile yaptığı bir söyleşide *Yenişehir'de Bir Öğle Vakti* romanını yazma amacını şöyle açıklar:

Evet, yoksa durup dururken, bir kavak benzetmesi yapmak, yazarlığında genellikle başvurmadığım bir yol. 12 Mart 1971 sıralarıydı. Piknik'in orda bir kavak devrildi, itfaiyeciler falan geldi. Ben de tesadüfen ordaydım. Bu karşılaşma etkiledi beni. Kavağın devrilişi sürecinde düşüncemde kurduğum bağlantıları yazmak istedim. Sonuç: 'Yenişehir'de Bir Öğle Vakti' oldu (Duru, 1973, s. 49).

Romanda karşımıza çıkan ilk kişi tezgahtar Ahmet'ttir. Ahmet Kızılay'da bir mağazada tezgahtarlık yapmaktadır. Ahmet giyimine özen gösteren biridir. Mağazadan aldığı maaşın büyük bir kısmını üst başına ayırıyordu. Yeni modaları kaçırmayan biriydi. Ahmet yoksul hayatından kurtulmak istiyordu. Plakçada gördüğü kız hoşuna gitmişti. Bu kızı Güler ile kıyaslıyordu.

Güzel, ilik gibi bir kız, tıfıl bir oğlanla sarmaş dolaş. Bu kız bakire midir? Şu tıfıl oğlanın bozduğu kız, bakireliğini yitirmiş sayılmaz canım... Kız hem güzel, hem masum yüzlü, böylesi az olur, diye düşündü Ahmet... Şükran'ın ablak yüzü geldi aklına. Ala ala iyice ayrılmış olan kaşları arasındaki kaba, enli burun kemiği, kocaman dizleri geldi (Soysal, 2021, s. 21).

Ahmet kendini sürekli babasıyla kıyaslıyor, onun yaptığı şeyleri yapmak istemiyordu. Babasının yıllarca odacı olup da üzerine bir şey almamasını kınıyordu. "Babası sanki önüne çıkan tüm engellerin başı, ezilesi başı. Benim de onlar gibi bir babam olsa" (Soysal, 2021, s. 23). Ahmet'e baktığımızda babasını, hegemonik erkeklik modelinin tam tersi olarak görüyoruz. Babası yıllarca odacı olarak çalışmış, maddi açıdan pek bir şey başaramamış ve Ahmet'e göre "ezilesi" bir konumdadır. Ahmet ise babasından farklı olmak istiyor. Hegemonik erkeklik modelinin öngördüğü gibi güçlü, başarılı ve saygın bir erkek olmak istiyor. Babasının pasif ve zayıf tutumunu eleştiriyor ve onun gibi olmak istemiyor. "Benim de onlar gibi bir babam olsa" sözü, Ahmet'in hegemonik erkeklik modelini benimsediğini ve babasını bu modele uymadığı için onaylamadığını gösteriyor.

İlerleyen sayfalarda Ahmet Şükran ile buluşuyor. Şükran'ın yanında ise bir köyde öğretmen olan arkadaşı Günseli vardır. Sonraki sayfalarda Günseli yaşadığı bir olayı arkadaşlarına anlatır. Günseli'nin yaşadığı köyde Döndü adında bir kız kayını ile samanlıkta basılmıştır. Köylüler erkeği dövmüş, kadını ise uçurumdan aşağı atmak

istemişlerdir. Döndü'yü de şahit olarak çağırmışlar. Döndü onları jandarmaya şikayet edeceğini söyleyince vazgeçmişler ama köy meydanında kızı taşlamışlar. Bunun üzerine Şükran bu duruma üzülür ama Ahmet'in düşüncesi farklıdır. "Namus meselesi bu, karışılmaz. Ya, peki kızı bozan herifi niye atmıyorlar? O erkek . . . Kız kendi namusuna sahip çıkmadıktan sonra o niye...2 Anladık anladık. Senden zaten ne beklenir?" (Soysal, 2021, s. 29). Ahmet, Döndü'nün yaşadığı olayı "namus meselesi" olarak yorumlar ve bu meseleye karışmak istemez. Kızı "namusuna sahip çıkmadığı" için eleştirir ve erkeğin herhangi bir şekilde cezalandırılmasını gerekli görmez. Bu görüşler, hegemonik erkeklik modelinin temel unsurlarıyla örtüşmektedir. Şükran ise Ahmet'ten farklı bir bakış açısına sahiptir. Döndü'nün yaşadığı olayı bir "trajedi" olarak görür ve ona üzülür. Kızın taşlanmasını kınar ve bu olayı ahlaki açıdan sorgular. Şükran'ın bakış açısı, hegemonik erkeklik modelinin dışına çıkan bir bakış açısıdır. Ahmet ve Şükran'ın diyalogu, erkeklik olgusunun karmaşıklığını ve hegemonik erkeklik modelinin kadınlar üzerinde yarattığı baskıyı göstermektedir. Ahmet'in geleneksel erkeklik anlayışı, Şükran'ın daha eşitlikçi ve modern bakış açısıyla karşı karşıya gelir. Connell'in hegemonik erkeklik kuramına göre, toplumda erkekler arasında eşitsiz bir hiyerarşi vardır. Hegemonik erkeklik, bu hiyerarşinin en üst noktasında yer alan erkeklik modelidir. Bu modele uymayan erkekler, marjinalize edilir ve aşağılanır. Ahmet, hegemonik erkeklik modelinin tipik bir örneğidir. Güçlü, duygularını bastıran ve geleneksel cinsiyet rollerine inanan bir erkektir. Şükran ise hegemonik erkeklik modelinin dışına çıkan bir kadın figürü olarak karşımıza çıkar. Kadınların da erkeklerle eşit haklara sahip olması gerektiğine inanan bir kadındır.

Ahmet'in hegemonik erkeklikle örtüşen düşünceleri sonraki süreçlerde de karşımıza çıkmaktadır. Şükran ile Günseli üzerine konuşurlar.

"Günseli senin gibi aptal mı ? Boş kalmaz o. Kimbilir şimdiye kadar kaç kez?

Ne biliyorsun?

"Biz bir kızın bakire olup olmadığını on metreden anlarız kızım.

Bakire değil mi yani?

Onun kızlığı çoktan devalüasyona uğramış.

O da ne demek?

Erkek lafi. Para bozulunca, devalüasyon oldu denir ya , işte öyle, bozulmuş demek” (Soysal, 2021, s. 30).

Bu söz, kadın bedenini erkeklerin kontrolünde bir alan olarak gören ve kadınların cinselliğini erkeklerin onayına ihtiyacı olan bir şey olarak tanımlayan hegemonik erkeklik anlayışının bir göstergesidir. Ahmet, Günseli'nin “kızlığının devalüasyona uğramış” olduğunu söyler. Bu söz, kadınların değerini bekaretlerine bağlayan ve bekaretini kaybeden bir kadının değerini yitirdiğini düşünen hegemonik erkeklik anlayışının bir örneğidir.

Sonraki sayfalarda Ahmet, Şükran ile birlikte olmak için onu bir mağazanın deposuna götürür. Deponun bekçisi Çetin, Ahmet'in arkadaşıdır. Çetin Şükran'a bakmadan, onu görmek istemeden Ahmet'le konuşuyordu. “Erkek arkadaşlar birbirlerinin düşürdükleri kızlara bakmazlar” (Soysal, 2021, s. 32). Çıktıklarında da Çetin'in yanından konuşmadan geçerler. Ahmet bir şey yapmadıkları anlaşılmasın diye Şükran'ın elini tutar.

İçeri geçtiklerinde Ahmet Şükran'ın canını acıttığı için tartışmaya başlarlar.Şükran'ın “Niye veriyormuşum? Kız kardeşin versin” (Soysal, 2021, s. 33). sözü üzerine Ahmet sinirlenir ve kızını iteler. Ahmet kız kardeşinin bu işe karıştırılmamasını ister. Şükran Ahmet'in kız kardeşinin neler yaptığını söylemeye başlayınca Ahmet tokat atar. Bu olay sonrasında düşünür:

“Eşek, eşek ne olacak. Bir ton para harcadım bu şıllığın gözünü boyayacağım diye. Şimdi ağzını havaya aç bakalım Şu vitrinde gördüğüm mor kazağı alırdım o kadar parayla. Namus numarası yapıyor bize haspam. Daha çocukluğunda mahallesinde kırmadığı ceviz kalmamış. Murat ballandıra ballandıra anlattı o kadar. İnek. Alacağım mı sanıyor ne? Alınacak kız mısın sen ulan? Üç günlük sevgilisiyle Büyük Mağaza bodrumuna inen kızını alacak enayi suratı var mı bende?” (Soysal, 2021, s. 34).

Hegemonik erkeklik sadece kadınlara karşı değil, aynı zamanda erkekler arasındaki ilişkilerde de egemenlik kurar. Ahmet ve Çetin arasındaki etkileşim, bu dinamiği yansıtır. Ahmet'in Çetin'in Şükran'a bakmaması gerektiğine dair yorumu, erkekler arası dayanışmayı ve kadınların erkekler arasında nasıl bir "değiş-tokuş nesnesi" olarak görülebileceğini gösterir. Bu, erkeklik hiyerarşisinde belirli pozisyonlar ve rollerin nasıl pekiştirildiğini ve hegemonik erkekliğin toplumsal cinsiyet ilişkilerini nasıl

şekillendirdiğini gösterir. Metindeki Ahmet karakteri, hegemonik erkeklik kalıplarını takip etmeye çalışan bir erkek örneği olarak görülebilir. Ahmet'in davranışları, toplumsal cinsiyet hiyerarşisinde üstünlük kurma ve kadınlara karşı kontrolü elinde tutma arzusunu yansıtır. Bu durum, kadınlara yönelik şiddet, cinsiyetçi değer yargıları ve kadınların nesneleştirilmesi yoluyla ifade edilir. Ahmet'in Şükran'ı değersizleştirilmesi, ona fiziksel şiddet uygulaması ve kadınların cinsellik üzerinden aşağılanması, hegemonik erkeklik modelinin nasıl toksik davranış kalıplarını teşvik edebileceğinin bir örneğidir. Ahmet'in Çetin'in yanından konuşmadan geçmesi ve Şükran'ın elini tutması, onların ilişkisindeki güç dinamiklerini ve Ahmet'in hegemonik erkeklik normlarına uygun davranma çabasını vurgular. Ahmet'in Şükran'ın elini tutması, onunla birlikte olma niyetini ve bu eylemin toplumsal cinsiyet normları içindeki anlamını pekiştirirken, aynı zamanda Şükran'ı bir mülkiyet olarak gösterir ve Ahmet'in ona karşı sahip olduğu kontrolü sembolize eder.

Metindeki Ahmet karakteri, hegemonik erkeklik kalıplarını takip etmeye çalışan bir erkek örneği olarak görülebilir. Ahmet'in davranışları, toplumsal cinsiyet hiyerarşisinde üstünlük kurma ve kadınlara karşı kontrolü elinde tutma arzusunu yansıtır. Bu durum, kadınlara yönelik şiddet, cinsiyetçi değer yargıları ve kadınların nesneleştirilmesi yoluyla ifade edilir. Ahmet'in Şükran'ı değersizleştirilmesi, ona fiziksel şiddet uygulaması ve kadınların cinsellik üzerinden aşağılanması, hegemonik erkeklik modelinin nasıl toksik davranış kalıplarını teşvik edebileceğinin bir örneğidir. Ahmet'in davranışları, hegemonik erkekliğin sadece bireysel bir tercih değil, aynı zamanda toplumsal ve kültürel normlar tarafından desteklenen ve pekiştirilen bir sistem olduğunu gösterir.

Bir sonraki kişi ise Necip Bey'dir. Necip Bey babasından kalan mirasla lüks bir hayat süren ama artık elinde sadece bankadaki parası ve bir apartmanı olan biridir. Zenginlerin gittiği briç partilerine bir daha gidememenin kendisine üzüntü vereceğini hatta bu durumun ölmekle eş değer olduğunu ifade eder. Okuldan tanıdığı Necmi'yi de burada görür. Necminin yoksul olduğunu liseden sonra Teknik Üniversiteye gittiğini, taşıtlara binmediğini, üstünün eski giysilerden oluştuğunu hatırlar:

İşte geçen gün kulüpte rastlamıştı Necmi'ye. Şişmanlamış, göbek bağlamış. Bir rahat, bir güvenli. O eski huzursuz, yanakları çökük, kompleksli oğlan gitmiş, kahkahalar savurarak briç oynayan, masadakilere ardı ardına viski ısmarlayan,

hesaba doğru dürüst bakmadan garsona bir dolu bahşiş sıkıştıran biri gelmiş yerine şu anki bütün o içilmeyen çaylar, yenmeyen abur cuburlar, binilmeyen tramvaylar, gidilmeyen sinemalar birikmiş birikmiş, bir gökkuşağı olmuş ve onun altından geçen Necmi'yi tümüyle değiştirivermişti. Necip Bey'e şöyle pek önemsemeden ama içten bir selam vermişti (Soysal, 2021, s. 59).

Necip Bey'in durumu, hegemonik erkeklik normlarına ulaşmanın geçici ve değişken doğasını vurgular. Babasından kalan mirasla lüks bir yaşam sürmesine rağmen, artık sınırlı mali kaynaklara sahip olması ve zenginlerin gittiği sosyal etkinliklere katılamama ihtimalinin onu derinden etkilemesi, hegemonik erkeklik normlarının sürdürülebilirliğine dair soru işaretleri yaratır. Necip Bey için, briç partilerine katılamamak, sadece sosyal bir izolasyon değil, aynı zamanda hegemonik erkeklikten düşmenin sembolü olarak görülebilir. Bu durum, hegemonik erkekliğin yalnızca ekonomik güçle değil, aynı zamanda sosyal ağlar ve statü göstergeleriyle de sıkı sıkıya ilişkili olduğunu gösterir. Öte yandan Necmi'nin hikayesi, hegemonik erkeklik normlarına uymayan bireylerin de başarıya ve sosyal kabule ulaşabileceğinin bir örneğini sunar. Liseden sonra yaşadığı ekonomik sıkıntılara ve sosyal dışlanmışlığa rağmen, teknik üniversite eğitimi alması ve sonunda ekonomik bağımsızlığını kazanarak sosyal statüsünü yükseltmesi, alternatif erkeklik biçimlerinin de değerli olabileceğini gösterir. Necmi'nin kulüpte rahat ve güvenli bir şekilde briç oynayıp, kahkahalar atması ve cömertçe bahşiş dağıtması, daha önce ulaşamadığı sosyal ayrıcalıklara erişim kazanmış olmasının bir göstergesidir. Bu değişim, hegemonik erkeklik içindeki sabit olmayan pozisyonları ve bireysel çabaların sosyal mobilité yoluyla nasıl değişim yaratabileceğini vurgular.

Necip Bey'in toplumda statü sahibi hissettiği ilk alan babadan kalma serveti, ikincisi ise Selanik'ten göç ettikleri için kendini Avrupalı hissetmesidir. Aynı zamanda Necip Bey Avrupa'ya Avukatlık mesleğini öğrenmeye gitmiştir. Daha sonraki erkeklik türlerinden göreceğimiz gibi Necip Bey hem parasını tükettiği için ailesi ve çevresi tarafından dışlanır hem de Selanik göçmeni olduğu için Yahudi olmakla suçlanır.

Necip Bey'in bir de abisi vardır. Abisi evdeki altınları alıp Viyana'ya iş kurmaya gitmiş -söylenenlere göre hovardalık peşindeymiş- babası olan İzzeddin Bey onu evlatlıktan reddeder. Bu erkeklik türü de ileride göreceğimiz marjinal erkekliğe örnek olarak gösterilecektir.

Necip Bey'in bankadan kalan son parasını çekmek için vezneye gittiğinde romanın bir diğer karakteri Mehtap işlem için bir sonraki bekletmektedir. Mehtap yoksul bir ailede büyümüş bir de abisi olan bir kadındır. Annesi de ev hanımıdır. Babası Karayollarında uzun yıllar çalışmış, sonunda emekli olmuştur.

“Otuz yıl çalışmıştı Karayollarında. Dağ başındaki bir köprü inşaatının kaynak işleri için evden gider, haftalar sonra dönerdi. Karlı, kurt uğrağı yerlerde anasının

ağladığını söyler, kaynaktan yanmış kollar, çok yorgun bir vücutla dönerdi iş yolculuklarından. Anası ve ağabeyiyle, günlerce, bazen haftalarca, çoğu kez yarı aç beklemiş olurlardı babalarını” (Soysal, 2021, s. 65).

Mehtap'ın babasının Karayollarında uzun yıllar boyunca çalışması ve zorlu koşullarda evinden uzakta olması, hegemonik erkeklik modelinin bir parçası olarak görülebilir. Bu modelde, erkeğin ailesinin geçimini sağlaması, koruyucusu ve besleyicisi olması beklenir. Babasının karlı, kurt uğrağı yerlerde çalışması ve kaynak işleri yapması, fiziksel güç ve dayanıklılık gerektiren işlerde çalışmanın, hegemonik erkeklik normlarıyla uyumlu olduğunu gösterir. Bu durum, erkeğin aileye bakma sorumluluğunu üstlenme ve zorlu koşullara katlanma yeteneğine dayanan geleneksel erkeklik anlayışını yansıtır.

Mehtap'ın babasının karakteri, hegemonik erkeklik modeliyle çelişen bazı unsurlar da barındırmaktadır. Mehtap'ın babası, zorlu çalışma koşullarından dolayı yorgun ve kırılğan bir karakterdir. Bu durum, hegemonik erkeklik modelinin erkeklerde her zaman güçlü ve dayanıklı olmalarını beklediği gerçeğiyle çelişmektedir. Mehtap'ın babası, uzun süreli iş seyahatleri nedeniyle aileden uzak kalmak zorunda kalmıştır. Bu durum, hegemonik erkeklik modelinin erkeklerden ailenin reisi ve koruyucusu olmalarını beklediği gerçeğiyle çelişmektedir.

Babası uzun süren çalışma günlerinden sonra eve döndüğünde ailesinin yaşadığı yoksulluk kısa bir süre ötelenirdi.

“Babası yorgun yolculuklarından döndüğünde, anası bahçeye masa kurar, bir Yeni Rakı parasına kıyar, babasına ciğer kızartır, salatalık soyar, beyaz peynir, kavun kordu önüne. Mevsim kış ise, sobanın üstünde pastırma buğu yapardı şerefe. Soba, eski, kalın duvarlı evi çok iyi ısıtırdı ve babası kafayı tutsülediğinde hep emeklilik düşleri kurar, rahat yüzü görecekları günleri anlatırdı sevdiklerine” (Soysal, 2021, s. 68).

Yoksulluk içinde büyüyen bir ailede, babanın eve dönüşü bir kutlama anına dönüşür. Annesinin özenle hazırladığı yemekler ve sobanın ısıttığı eski ev, zorluklara rağmen ailenin bir araya gelip mutluluk bulabildiği anları temsil eder. Babanın emeklilik düşleri, daha iyi bir geleceğe olan özlemi ve ailesine daha iyi bir yaşam sunma arzusunu ifade eder. Mehtap'ın ailesinde görülen toplumsal cinsiyet iş bölümü, hegemonik erkeklik kavramının kadınlar ve erkekler arasındaki rolleri nasıl şekillendirdiğini gösterir. Baba, ailenin maddi ihtiyaçlarını karşılayan kişi olarak konumlanırken, anne ev

işlerini ve aile üyelerinin günlük bakımını üstlenir. Bu iş bölümü, toplumsal cinsiyet rollerinin ve beklentilerinin sosyal yapılarda nasıl yerleşik olduğunu ve bireylerin davranışlarını nasıl şekillendirdiğini gösterir.

Romadaki Hegemonik erkekliğin örneklerinden biri de Mevhibe Hanım'ın babası ve eski CHP milletvekili olan Doğan Bey'dir. Doğan Bey baskıcı ve otoriter bir yapıdadır. Çocukları ona karşı gelmenin vatana ihanet gibi bir durum olduğunu düşünmektedir.

“Babası çok sertti Mevhibe Hanım'ın. Babasına kahve götürürken yüreği korkudan patlayacak gibi çarpardı. Hiç affetmezdi babası. Hiçbir kusuru affetmezdi. Bu dikkatliliğiyle Paşa'nın gözüne girmişti. (Soysal , 2021, s.105)

Doğan Bey Trabzonlu bir çiftçinin oğluydu. Çocukluğunda onun büyük bir adam olacağını söylerlerdi. Trabzondaki akrabalar Doğan Bey'in milletvekili olduktan sonra kendilerinden biri olmadıklarını hissetmişlerdir.

hükümete girmiş olan hemşerilerine tapar olmuşlardı. Ne demek hükümete girmek? Kafaları hükümet deyince yıllar yılı, padişah, nazır, paşa gibi ulaşılmaz yükseklikteki insanları düşünmeye alışık olduğundan, Doğan Bey'i de öyle büyütmüşlerdi. Çok büyük adam olmuştu Doğan Bey yani. Ve onlar için büyük adam kısaca, yanında ayakta durulması gereken, eli öpülen, her sözü buyruk kabul edilen biriydi. Büyük adamın şiddeti de, ihsanı da Tanrı'nın lütfu gibi karşılanmalıdır. Şiddet, doğa afetleri, seller, fırtınalar gibi sayılmalı, iyi davranışlarıysa hak edilmemiş bir ihsan gibi. Böyle düşünüyordu Doğan Bey'in akrabaları ve hemşerileri (Soysal, 2021, s. 112).

Doğan Bey'in baskıcı ve otoriter yapısı, hegemonik erkeklikte sıklıkla rastlanan bir özelliktir. Bu yapı, aile içinde kesin bir otorite ve disiplin anlayışıyla kendini gösterir. Çocuklarının ona karşı gelmesinin vatana ihanet gibi algılanması, otoritenin sadece aile içi bir mesele olmadığını, aynı zamanda ulusal ve toplumsal bir boyut taşıdığını gösterir. Bu, hegemonik erkekliğin, bireylerin kimliklerini ve sosyal rollerini şekillendirmede ne kadar güçlü bir etkiye sahip olduğunun altını çizer.

Doğan Bey'in eski bir CHP milletvekili olması ve politikada etkili bir konumda bulunması, hegemonik erkekliğin toplumsal statü ve iktidarla olan ilişkisini vurgular. Toplumsal cinsiyet hiyerarşisinde üst sıralarda yer almak, sadece ekonomik güçle değil, aynı zamanda politik ve kültürel iktidarla da ilişkilidir. Doğan Bey'in milletvekili olarak elde ettiği statü, onun hem aile içindeki hem de toplum genelindeki otoritesini pekiştirir. Doğan Bey'in çevresindeki insanların ona olan hayranlığı ve itaati, hegemonik erkeklik normlarının toplumsal beklentiler ve imajlar üzerindeki etkisini gösterir. Trabzonlu

çiftçi oğlu olmasına rağmen, milletvekili olduktan sonra akrabalarının ve hemşehrilerinin onu "büyük adam" olarak görmesi ve ona duydukları saygının derecesi, hegemonik erkekliğin sosyal konum ve prestijle nasıl pekiştirildiğini ortaya koyar. Bu durum, hegemonik erkekliğin sadece bireylerin kendileri tarafından değil, aynı zamanda toplum tarafından da sürekli olarak yeniden üretilen ve pekiştirilen bir yapı olduğunu gösterir.

Doğan Bey çevresine karşı bu kadar otoriter ve baskıcı bir kimlikle var olmasına rağmen gerçek sevgisini sadece oğluna gösterir. Oğlunun onun gibi hatta daha statülü biri olmasını ister.

Babası onu bütün çocuklarından daha çok severdi. Hep sınıfının birincisiydi Mahmut. Babası, "İsviçre'de okutacağım bu çocuğu" derdi. O da babası gibi vekil olacak, hatta başbakan olacak. O kadar cimri olan adam bu çocuk için özel lisan hocası tutmuştu. Sonra tam buluş çağında Mahmut ansızın garipleşti. Kimselerle konuşmamaya başladı. Bir gün, ev halkı evlatlığın çığlığıyla altüst oldu. (Bu hikaye aslında Mevhibe'den bile gizlenen bir aile sırrıdır. Mevhibe olayı çok sonradan halasından öğrenmişti.) Mahmut önce, evlatlık kızın ırzına geçmiş, sonra onu boğmaya kalkmıştı (Soysal, 2021, s.115).

Doğan Bey'in oğlu Mahmut'a olan özel ilgisi ve ondan beklentileri, hegemonik erkeklikteki başarı ve statü kazanma arzusunu yansıtır. Oğlunu sadece kendisi gibi bir milletvekili değil, daha da yüksek bir statü olan başbakan yapma hayali, erkeklikle ilişkilendirilen başarı ve iktidarın sembolleri olarak görülebilir. Bu, aynı zamanda, hegemonik erkeklik normlarının gelecek nesillere aktarılmasının bir yansımasıdır; yani Doğan Bey, oğlunun toplumsal cinsiyet hiyerarşisinde kendisi gibi üst sıralarda yer almasını istemektedir.

Mahmut'un evlatlık kıza yönelik cinsel saldırısı ve şiddeti, hegemonik erkeklikle ilişkilendirilen cinsel hakimiyet ve kadınlara yönelik şiddetin karanlık yönlerini ortaya koyar. Bu tür davranışlar, toplumsal cinsiyet hiyerarşisinde erkeklerin üstünlüğünü korumaya yönelik baskı ve kontrol mekanizmaları olarak işlev görür. Ancak bu durum, aynı zamanda hegemonik erkeklik normlarının bireyler üzerinde yaratabileceği zararları ve bu normların sağlıklı psikolojik yapıları nasıl teşvik edebileceğini de gösterir.

Romanda hegemonik erkekliğe ait özellikler gösteren kişilerden biri de Ali'dir. Ali yoksul bir çocukluk geçirmiştir. Çocukluğunda babası onu ilk defa parka götürmüş ama kendisine ait olmayan şeylere el uzatmadığı için içerisindeki şeylere uzun uzun

bakmıştı. Sonunda kaydırağın önüne geçmiş tam atlayacakken başka çocuk onun yerini almak istemiş ama ali çocuğu aşağı itmiştir. Çevredekiler bu olaydan sonra Ali'yi tartaklamıştır. Bu olay Ali için önemli bir kırılmadır. “Başına bir şey geldiğinde , eğer o şeyle baş edecek gücü yoksa, güçlenene dek beklerdi. Kendi gücüne güvenmeyi isterdi. Kendi gücüne güvenmeden fırlamazdı öne” (Soysal, 2021, s.38). Ali'nin çocukluk deneyimi, hegemonik erkeklik normlarına uyum sağlama çabası ve bu süreçte yaşadığı zorluklar anlatılır. Ali'nin parktaki olayı, hegemonik erkekliğin temel özelliklerinden biri olan rekabetçi ve baskın olma ihtiyacını vurgular. Ali'nin bir çocuk tarafından meydan okunması ve bu meydan okumaya fiziksel güç kullanarak yanıt vermesi, erkekliğin "kendini ispat etme" ve "baskın çıkma" yönlerini ortaya koyar.

Ali'nin yaşadığı tartaklanma ve ardından gelen içsel çıkarımlar, hegemonik erkekliğe uyum sağlama sürecinde karşılaşılan zorlukları ve çatışmaları da gözler önüne serer. Ali, güçlü olmanın ve başkalarına karşı üstünlük kurmanın önemini içselleştirir. Ancak bu süreç, aynı zamanda bireysel güven ve güç konularında derin bir öz-refleksiyona da yol açar. Ali'nin "güçlenene dek beklerdi" düşüncesi, hegemonik erkeklik ideallerine ulaşma yolunda sabır ve kendini geliştirme önemini vurgular. Bu, Connell'ın erkeklik hallerinin sadece toplumsal yapılar tarafından değil, aynı zamanda bireylerin kendi seçimleri ve çabalarıyla da şekillendirildiğine dair görüşünü destekler.

Ali'nin daha sonra Doğan adında bir arkadaşı olacaktır. Bu arkadaşı ile tanışması bir sinema salonunda olmuştur. Doğan çektiği belgeselin ilk gösterimini gerçekleştirmektedir. Ali de bu filmi izlemek ve sonrasında eleştirmek için salondadır. Film bittiğinde salondakiler teker teker filmi yorumlarlar ama en can alıcı yorumu Ali yapmıştır. O sırada Doğan onun sınıfından birinin bu kadar farklı bir perspektiften bu filme bakmasına şaşmıştı.

Ben onun yerinde olsam, benim sınıfımdan biriyle dostluk kurmam derdi doğan. Doğan düşüncelerinde katılığı severdi. Ali'nin ise, sorunlara, bağlı oldukları olaylar ve durumlara göre değişik bakabildiğini ve değerlendirmelerindeki bu değişimin ona bir anlamda esneklik verdiğini seziyordu. Sonraları Doğan, Ali'ye, “Senin sınıfından olanların daha katı olmaları gerekmez mi” diye sorduğunda , “Tam tersi” demişti Ali, "asıl senin gibi, sorunlara sadece okuyarak yaklaşanlar katıdır (Soysal, 2021, s.161).

Doğan'ın düşüncelerindeki katılık ve Ali'nin durumlara göre değişik bakış açılarına sahip olma yeteneği, hegemonik erkeklik içinde farklı pozisyonları temsil eder. Doğan,

hegemonik erkekliğin tipik bir özelliği olan katı düşünce yapısına örnek teşkil eder. Bu, erkeklerin belirli bir düşünce veya davranış kalıbına sıkı sıkıya bağlı kalmasını ve toplumsal cinsiyet normlarına uygun davranışları sürdürmelerini ifade eder. Bu tür bir yaklaşım, toplumsal cinsiyet hiyerarşisini pekiştiren ve erkekler arasındaki rekabeti teşvik eden bir yapıyı destekler.

Öte yandan, Ali'nin olaylara ve sorunlara farklı perspektiflerden bakabilme yetisi, hegemonik erkeklik kalıplarının dışına çıkan bir yaklaşımı temsil eder. Bu esneklik, toplumsal cinsiyet normlarına meydan okuyan ve daha kapsayıcı, işbirliğine dayalı ilişkileri mümkün kılan bir erkeklik biçimine işaret eder. Ali'nin bu yaklaşımı, hegemonik erkeklik normlarının bireysel ve toplumsal düzeyde yarattığı sınırlamalara ve baskılara karşı bir direnç olarak görülebilir.

Doğan ve Ali arasındaki diyalog, aynı zamanda erkeklik halleri ve toplumsal cinsiyetle ilgili algılar üzerine derin bir tartışmayı da beraberinde getirir. Doğan'ın katılığı ve teorik bilgilere aşırı bağlılığı, Connell tarafından ele alınan hegemonik erkeklik düzeninin bir parçası olarak görülebilir. Bu durum, erkeklerin toplumsal beklentilere uyum sağlama biçimlerinin, bireysel korku ve güvensizliklerle nasıl iç içe geçebileceğine dair önemli bir gözlem sunar. Ali'nin Doğan'a verdiği cevap, hegemonik erkeklikle ilişkili katılığın ve teorik dogmalara bağlılığın, aslında bireysel korku ve suçluluk duygularını gizleme çabası olabileceğini öne sürer. Bu perspektif, erkeklik hallerinin çok boyutlu ve karmaşık olduğunu, ayrıca bireysel deneyimlerin ve toplumsal cinsiyetle ilgili içsel çatışmaların erkeklik algıları üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu vurgular.

Sonraki süreçlerde Ali ile Doğan yakın iki dost olurlar. Bu arkadaşlığa Doğan'ın kız kardeşi Olcay da dahil olur. Olcay Ali'nin hayata bakış açısını gördükten sonra ondan hoşlanmaya başlar. Bu bakış açısına rağmen Ali'nin derinlerde bir ataerkil erkeklik tavrı vardır.

Buluştukları zaman genellikle yürürlerdi. Ali parası olmadığı için Olcay'ı bir yere davet edemez, Olcay'ın çağrılarını ise “Biz Osmanlıyız” diye kesinlikle reddederdi. Olcay, Ali'nin bu tavrının temelinde kadını aşağı gören bir dogulu anlayışının yattığını söylerdi. O zaman Ali, “Belki haklısın, ama böyle ince işlerin çözümünün sırası değil henüz”, derdi (Soysal, 2021, s.181).

Ali'nin Olcay'la ilişkisinde sergilediği davranışlar, geleneksel ataerkil erkeklik anlayışının modern toplumsal cinsiyet ilişkileri içindeki karmaşıklığını ve çelişkilerini yansıtır. Ali'nin "Biz Osmanlıyız" diyerek Olcay'ın davetlerini reddetmesi ve bu tavrını geleneksel değerlere atıfta bulunarak meşrulaştırması, hegemonik erkeklik kuramında ele alınan ataerkil toplum yapısının bir yansıması olarak görülebilir. Bu durum, erkek bireyin kadın üzerindeki kontrolünü ve üstünlüğünü, toplumsal ve kültürel değerler aracılığıyla sürdürme çabasını gösterir.

Olcay'ın Ali'nin tavrını "kadını aşağı gören bir doğulu anlayışı" (Soysal, 2021, s.181) olarak yorumlaması, bu ataerkil tutumun eleştirel bir perspektiften incelenmesine olanak tanır. Hegemonik erkeklik, sadece erkekler arasındaki ilişkilerde değil, aynı zamanda kadınlarla olan ilişkilerde de kendini gösterir. Ali'nin davranışı, kadınları sosyal ve ekonomik etkinliklerden dışlayarak onları pasif ve ikincil konuma iten bir tutumu ifade eder. Bu, kadınların kendi bağımsızlıklarını ve özgürlüklerini ifade etme kapasitelerini kısıtlayan bir yapıyı sürdürür.

İnceleyeceğimiz bir sonraki roman ise *Şafak* adlı eserdir. Sevgi Soysal, bu eseri 6 ay olan cezasının iki ayını geçirdiği Adana'da yaşadığı gözlem ve deneyimler sonucunda yazmıştır. Bu roman onun kişiliğinin gelişimi için önemli bir kırılmadır.

12 Mart 1971 darbesi, Türkiye'nin siyasi tarihinde önemli bir dönüm noktasıdır ve bu dönem, Soysal'ın eserlerinde de izler taşır. Özellikle *Şafak* romanı, bu dönemin etkilerini yansıtan önemli bir eserdir. 12 Mart darbesi, Türkiye'de siyasi istikrarsızlık, ekonomik sorunlar ve toplumsal çalkantılarla dolu bir dönemi işaret eder. Bu dönem, aynı zamanda, devlet tarafından baskı, sansür ve siyasi muhalefetin susturulması gibi uygulamaların yoğunlaştığı bir zamanı simgeler. Sevgi Soysal, bu dönemi ve bu dönemin bireyler üzerindeki etkilerini, özellikle kadınlar ve sosyal adaletsizlikle mücadele eden kişiler üzerindeki etkilerini, romanlarında ele alır. *Şafak* romanı, 12 Mart darbesi sonrasında darbenin toplum üzerindeki baskıcı etkilerini, özellikle entelektüel kesim ve kadınlar üzerindeki baskıyı detaylı bir şekilde işler. Roman, kişisel özgürlüklerin kısıtlandığı, siyasi baskının ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin yoğun yaşandığı bir dönemi anlatır.

Roman bir ev baskını ile başlar. Yazar bu ev baskınının öncesini, kişileri, onların hayatlarını, kendileri arasındaki ilişkileri detaylı bir şekilde anlatır. Roman kuzen olan Hüseyin ve Mustafa'nın hikâyesi ile başlar. Hüseyin avukatlığı yeni bitirmiş ve Adana'da yeni bir büro açmıştır. Bundan dolayı sürekli buraya Maraşlı akrabaları gelir ve çoğu kişi de ondan kendi işleri için yardım ister. Akrabaları kendileri ile birlikte çevrelerindeki kişilerin işlerini halletmesi için ve övünmek için Hüseyin'in yanına giderler. Hüseyin ise bu akraba yoğunluğundan dolayı Adana'da büro açmak istemiştir:

Bütün bunlar Hüseyin için ne yeni, ne şaşırtıcı. O biraz da, hatta asıl bunun için okutulduğunu biliyor. Çocukluğundan beri kendisini sınıksız sarmış olan akrabalık çemberini kırmaya da niyeti yok. Bu çemberin sorumlulukları kadar yararları da var aslında. Adana'da avukatlık yapmak yürekliliğini bu çemberden aldı (Soysal, 2021, s.20).

Hüseyin'in akrabaları tarafından sürekli olarak yardım ve destek beklenmesi, onun erkeklik rolü içindeki pozisyonunu belirginleştirir. Aile içindeki bu beklenti, hegemonik erkeklik modelinin bir parçası olarak görülebilir; çünkü Hüseyin, ailesinin refahı ve sorunlarının çözümü için anahtar bir figür olarak konumlandırılmıştır. Aynı zamanda, bu durum, Hüseyin'in kendi kişisel ve profesyonel hayatını geliştirmesine engel teşkil eder. Akrabalarının sorunlarına çözüm bulma baskısı, onun mesleki gelişimini ve özgür iradesini kısıtlar, bu da Connell'in hegemonik erkeklik modelinde erkeklerin de cinsiyet rolleri tarafından sınırlandırıldığını ve baskı altına alındığını gösteren bir örnektir. Hüseyin'in, akrabalık ilişkileri ve toplumsal beklentiler nedeniyle yaşadığı çelişkiler, hegemonik erkeklik modelinin karmaşıklığını ve çelişkilerini ortaya koyar. Bu model, bireylerin sadece cinsiyetlerine göre değil, aynı zamanda sınıfsal konumlarına ve eğitim düzeylerine göre de farklılaşan beklenti ve baskılara maruz kaldığını gösterir.

Hüseyin'den sonra tanıtılan kişi ise Mustafa'dır. Mustafa'yı akrabaları okutmuştur. İstanbul'da okurken aynı dava içerisinde bulunan Güler'e aşık olmuş ve onunla evlenmiştir. Okul bitince Urfa'ya gelip orada matematik öğretmeni olmuştur. Urfa'ya geldiklerinde evleri bitmek bilmeyen akraba ziyaretleri ile Güler'in onlara ve Mustafa'ya hizmet etmesi kendisinde bir içsel çatışma yaşatmıştır. "Sofra düzenine hiç aldırmayan Maraşlılar'm önem verdiği Güler'in kocasına nasıl hizmet ettiği. Saçıma süpürge edeyim, senin kölen olayım istiyorlar. Çok kızdığı bir gün, sen onları kullanmışsın ya, beni de aynen öyle kullanasın, sömüresin istiyorlar, bile demişti" (Soysal, 2021, s. 25). Mustafa bu sözler üzerine onun yanında durmamış, onu okutan

akrabalarına mahçup olmuştur. Daha sonra öğretmenliğinin ilk yıllarında tutuklanıp cezaevine gönderilir. Çıktığında kuzeni Hüseyin'in yanına gider ama Güler'i soramaz. "Bugün Hüseyin'in yazıhanesinde, onun saçmasapan sorularına karşılık verdim de bir türlü ağzım varıp Güler'i sormadım. Erkeklik var serde" (Soysal, 2021, s. 28). Mustafa, politik aktivizme katılan ve aile reisi rolünü üstlenen güçlü ve baskın bir erkek figürü olarak tasvir edilir. Karısı Güler'in fikirlerini ve duygularını göz ardı ederek kendi isteklerini ve önceliklerini ön plana çıkarır. Mustafa'nın eşi Güler ile ilişkisi ise cinsiyet rolleri ve beklentileri açısından zengin bir inceleme alanı sunar. Güler, hareketin içinde olmasına rağmen, evlendikten sonra geleneksel kadın rollerine itilmiştir. Mustafa ve Güler'in ilişkisi, erkek egemen toplumda kadınların maruz kaldığı rollerin sınırlılığını ve bu rollerin evlilik içinde nasıl devam ettirildiğini gösterir. Güler'in Urfa'dan memnun olmaması ve Maraşlı akrabalarla ilişkilerinin bozulması, kadının kendi kimliğini ve özgürlüğünü koruma mücadelesini simgeler.

Mustafa'nın içsel çatışmalarını ve toplumsal cinsiyet rollerine uyum sağlama baskısını da metin içinde görmekteyiz. Mustafa'nın Güler'i sormakta tereddüt etmesi, "Erkeklik var serde" ifadesiyle kendini gösteren, erkekler arasında yaygın olan duygusal ifadeyi sınırlayan bir toplumsal normun tezahürüdür. Bu durum, hegemonik erkeklik anlayışının, erkeklerin duygusal açıdan kendilerini ifade etme şekillerini nasıl kısıtladığını gösterir. Toplumsal cinsiyet rolleri, erkeklerin güçlü, duygusuz ve bağımsız olmalarını bekler. Mustafa'nın Güler hakkında soru sormakta tereddüt etmesi, bu beklentilerle uyum sağlama arzusunun bir sonucudur; çünkü duygusal açıdan kırılganlık göstermek, toplumsal cinsiyet normlarına göre, "erkekliğe" aykırıdır. Mustafa'nın yaşadığı iç çatışma, hegemonik erkeklik modelinin, erkeklerin duygusal ihtiyaçlarını ve ifadelerini nasıl bastırdığını ve sınırladığını gösterir. Erkeklerin duygusal açıdan kendilerini ifade etmelerine izin verilmemesi, hem kişisel ilişkilerde hem de geniş toplumsal bağlamda önemli sonuçlara yol açabilir. Bu durum, erkeklerin duygusal desteğe erişimini sınırlayabilir ve onların duygusal refahı üzerinde olumsuz etkilere sahip olabilir.

Mustafa ve dayısı Ali arasındaki bağ ise bir vefa borcudur. Mustafa'yı okutan Ali onu kendi çocuklarından ayırmamaktadır. O da meslek sahibi olunca Ali'nin oğlu Hasan'a bakacaktır.

Evde okuyan var diye, büyük kızını ortaokula göndermemiştir. O zaman Mustafa doğal karşılamıştı bunu. Okutulacaksa erkekler okutulur. Oğul sahibi olanın gücü yetmezse, amcalar, dayılar, oğlanın okuması, evlenmesi ya da askerliği için yardım ederler. Güçler birleşecek, özellikle oğullar için. Oğullar umut, tek umut çünkü. Mustafa da Adana'da okurken Ali'ye, "Büyüyüp adam olunca, senin ufak oğlanı, ben okutacağım," derdi. O da meslek sahibi olunca Ali'nin oğlu Hasan'a bakacaktır (Soysal, 2021, s. 31).

Mustafa'nın Ali'nin küçük oğlunu okutma sözü vermesi, aile içindeki dayanışma ve destek anlayışını gösterir. Ancak bu destek, yine erkek çocukların eğitimi üzerine odaklanırken, kız çocuklarının eğitimi göz ardı edilir. Bu, erkek egemen toplumun kız ve erkek çocukları arasında ayrım yaparak, erkek çocuklara daha fazla yatırım yapılmasını teşvik ettiğinin bir göstergesidir. Bu durum, Connell'in hegemonik erkeklik teorisiyle de ilişkilendirilebilir. Hegemonik erkeklik, baskın toplumsal cinsiyet normlarını ve erkeklerin toplumdaki üstünlüğünü sürdürmeye yönelik pratikleri içerir. Ali'nin ve Mustafa'nın hikayesi, erkek çocukların eğitime yapılan yatırımın ve kız çocuklarının eğitim fırsatlarının sınırlandırılmasının, hegemonik erkeklik normlarının bir parçası olduğunu gösterir.

Şafak romanındaki ana karakterlerden biri olan Oya, tıpkı Sevgi Soysal gibi sürgüne yollanmıştır. Burada belirli aralıklarla karakola imza verip oradan kaldığı otele gitmektedir. Parası da az olduğu için olabildiğince az harcamaya çalışır. Bir gün adliyeden çıkarken Hüseyin ile karşılaşır ve birkaç kez görüşürler. Son görüşmelerinde Hüseyin Mustafa'yı da almır yanına. Ali'yi ziyaret edeceklerdir. Oya'yı da yemeğe davet eder:

Ali Mustafa'yı Hüseyin'den daha çok seviyordu. Ona bağlılığı daha fazlaydı. Ama Ali'ye karşı saygılıydı her zaman. Ayrıca, Aliler'e, "saygılı, sabırlı" olmalıydı derdi hep. Kaldı ki Ali'ye ayrı bir sevgisi, bağlılığı vardı. Ali ise çok sever Mustafa'yı. Hüseyin'den üstün tutar. Hüseyin avukat oldu, Mustafa öğretmen. Maraşlı aile için avukat öğretmenden daha yararlı (Soysal, 2021, s.47).

Ali'nin çağrısı üzerine eve Ekrem de gelir. Ekrem Almanya'da işçi olarak çalışmış ve işi ticarete döküp Adana-Almanya arasında gidip gelmektedir. Evdeki erkeklere göre farklı bir ideolojiye sahiptir. Para uğruna her şeyi yapabilir. "İş hayatında, diye işçi mişçi, Türklük bile takmam ben," (Soysal, 2021, s. 50). Ekrem'in paraya olan bu bağlılığı masadaki Mustafa, Hüseyin ve Ali ile tartışmasına neden oluyor. "Ekrem de sanki onları gıcık etmeye gelmiş. Azdıkça azıyor. Sendikaların işçi parası ütmeyi akıl eden kurnazların buluşu olduğunu ileri sürüyor. Hayatta kimseye kaptırmamış parasını;

paralarını sendikacılara kaptıran işçiler enayi imişler, sefaleti hak ederlermiş” (Soysal, 2021, s. 50). Ekrem'in durumu, hegemonik erkeklik kavramının çeşitli yönlerini gösterir. Almanya'da işçi olarak çalışmış ve sonrasında işini ticarete dökerek ekonomik bir başarı elde etmiş olması, hegemonik erkekliğin temel özelliklerinden biri olan ekonomik güç ve bağımsızlığı simgeler. Ekrem'in "Para uğruna her şeyi yapabilirim" yaklaşımı, bu erkeklik modelinde bireysel başarının ve maddi kazancın merkezi bir yere sahip olduğunu yansıtır. Ayrıca, sendikalar ve işçi haklarına karşı tutumu, hegemonik erkekliğin rekabetçi ve bireyci yönlerini vurgular; topluluk yerine bireysel başarı ve güç kazanımını ön planda tutar.

Ekrem'in, işçi sınıfına ve onların hak arayışlarına bakış açısı, hegemonik erkeklik ile diğer erkeklik biçimleri arasındaki hiyerarşik ilişkiyi de gösterir. İşçileri ve sendikaları küçümsemesi, hegemonik erkeklik modelinin sadece kadınlara değil, aynı zamanda hegemonik olmayan erkeklik biçimlerine karşı da üstünlük kurduğunu ortaya koyar. Bu durum, Ekrem'in Ali, Mustafa ve Hüseyin gibi karakterlerle olan ilişkilerinde de kendini gösterir. Ekrem'in ideolojisi ve tutumları, aile içindeki diğer erkeklerle çatışma yaratır, çünkü onların değerler sistemine ve toplumsal cinsiyet rollerine dair görüşlerine meydan okur.

Hegemonik erkeklik sürekli olarak yeniden üretilir ve meydan okumalara uğrar. Ekrem'in hikayesi, hegemonik erkeklik ideallerine meydan okuyan ve bu ideallerin sosyal yapılar içinde nasıl müzakere edildiğini gösteren bir örnektir. Aynı zamanda, hegemonik erkeklik modelinin homojen olmadığını ve farklı sosyal, ekonomik ve kültürel bağlamlarda nasıl farklı biçimler alabileceğini de gösterir. Ekrem'in karakteri, hegemonik erkeklik kavramının karmaşıklığını ve toplumsal cinsiyet ilişkilerindeki dinamik güç mücadelelerini vurgular.

Ali gelen misafire değer verir, onu memnun etmeye çalışır. Hüseyin'in misafiri olarak gelen Oya da Ali'nin gözünde böyle bir konumdadır. Ama kadın kimliği onu Ali'nin gözünde cinsiyetsiz kılmıştır. “Ali ile Oya'yı, Hüseyin'in konduğu diye başının üstünde tutuyor. Ali için ne kadın, ne erkek, yalnızca Hüseyin'in uzantısı. Oya, bu kişiliksiz, cinsiyetsiz durumu doğal karşılıyor” (Soysal, 2021, s.51). Ali ve Oya'nın, Hüseyin'in konukları olarak özel bir konuma sahip olmaları ve bu bağlamda Oya'nın "kişiliksiz, cinsiyetsiz" bir konumda algılanması, R.W. Connell'in hegemonik erkeklik teorisinin bir

başka yönünü açığa çıkarır. Bu durum, toplumsal cinsiyet hiyerarşisindeki bireylerin konumlarının, sadece kendi cinsiyetlerine göre değil, aynı zamanda sosyal ilişkiler ve bağlantılar üzerinden de şekillendiğini gösterir.

Oya'nın durumu, toplumsal cinsiyet normlarının ve hegemonik erkeklik yapısının, kadınların sosyal konumunu ve kimliklerini nasıl etkileyebileceğinin bir örneğidir. Oya, Hüseyin'in konuğu olarak özel bir konuma sahipken, bu konum ona bireysel bir kimlikten ziyade Hüseyin ile ilişkili bir kimlik atfeder. Bu, Oya'nın toplumsal cinsiyet kimliğinin, bir erkekle olan ilişkisine indirgenmesi ve bu bağlamda onun kişisel özelliklerinin ve bağımsızlığının öneminin azaltılması anlamına gelir. Oya'nın bu "kişisiz, cinsiyetsiz" konumu doğal karşılaması, toplumsal cinsiyet rollerinin ve hegemonik erkeklik yapısının içselleştirilmesinin bir göstergesidir. Bu, bireylerin toplumsal cinsiyetle ilgili normları ve beklentileri sorgulamadan kabul ettiğini ve bu normlar çerçevesinde kendilerini ve diğerlerini konumlandığını gösterir. Ayrıca, bu durum, toplumsal cinsiyet hiyerarşisinde kadınların erkeklerle ilişkileri aracılığıyla değerlendirildiği ve bu ilişkilerin kadınların sosyal konumunu belirlemede önemli bir rol oynadığı fikrini pekiştirir.

Toplumsal cinsiyet hiyerarşisi ve hegemonik erkeklik yapısı, sürekli olarak yeniden üretilir ve meydan okunur. Bu bağlamda, Ali ve Oya'nın öyküsü, toplumsal cinsiyet normlarının ve beklentilerinin bireylerin kimlikleri ve sosyal ilişkileri üzerinde nasıl etkili olabileceğini ve bu etkileşimlerin toplumsal cinsiyet yapılarını nasıl hem pekiştirdiğini hem de sorgulayabileceğini ortaya koyar.

Masada bulunan Ekrem ise geldiğinden bu yana Oya'ya bakıyor ve onunla ilgili kendisine göre kesinlikle yanılmayacağı düşünceler oluşturuyor. “İçki meclisinde bir kadın. Aranıyor demek ki. Ortadaki fırsatı kaçırmamak Ekrem'in sözde ustalığı! Yukardan atarak konuşan Ekrem'in Oya'ya bakışları ne Hüseyin'in, ne Mustafa'nın gözünden kaçmadı. Mustafa'nın öfkesi arttı. Oya durumundan daha da sıkıldı (Soysal, 2021, s. 50-51).

Ekrem'in Oya'ya yönelik tutumu ve diğer karakterlerin buna verdiği tepkiler, Connell'in hegemonik erkeklik teorisinin çeşitli yönlerini aydınlatır. Ekrem'in, Oya'yı bir “fırsat” olarak görmesi ve ona “yukarıdan” bakışı, hegemonik erkekliğin toplumsal cinsiyet ilişkilerindeki güç dinamiklerini ve kadınlara yönelik nesneleştirici bakış açısını vurgular. Bu durum, kadınların erkeklerin sosyal ve cinsel ilgisinin nesnesi olarak

konumlandırıldığı ve bu ilginin kadınların kendi ajanslarından bağımsız olarak meşrulaştırıldığı bir toplumsal yapıyı yansıtır.

Hegemonik erkeklik, erkek egemen toplumsal yapıların ve pratiklerin devamını sağlayan normatif erkeklik ideallerini içerir. Ekrem'in davranışları, kadınların varlıklarını ve sosyal rollerini erkek bakış açısıyla değerlendirme eğilimini gösterir. Bu durum, kadınların erkekler tarafından değerlendirilmesine ve sınıflandırılmasına dayanan bir güç hiyerarşisinin varlığını ortaya koyar. Ekrem'in Oya'yı "içki meclisinde bir kadın" olarak görmesi ve onu arzulanan bir "fırsat" olarak değerlendirmesi, kadınların toplumsal cinsiyet hiyerarşisinde nasıl konumlandırıldığının ve nesneleştirildiğinin açık bir örneğidir.

Romanda etnik köken üzerinden oluşturulan kişilikler de bulunmaktadır. Hasan'ın babası Ali ile arkadaşı Hüsrev'in babası arasında sürekli çatışma yaşanır ve bu çatışmada birbirlerini etnik köken üzerinden aşağılarlar.

Bir takışmışlık, çekemezlik var ortada, bildiği o kadar. "Dinini s..tiğimin Arap uşağı!" diye sövüyor babası. Hüsrevler Arap uşağı. Mahallede Maraşlılar'la Arap uşakları takışır sık sık. Karakolda biter dalaşmalar. Sonunda iki taraf da komiserden dayak yer. Olsun, yine de birbirlerini düşman bellerler(Soysal, 2021, s. 57).

Romandaki bu çatışma, R.W. Connell'in hegemonik erkeklik teorisini etnik köken ve kültürel kimliklerin çerçevesinde yorumlamak için bir fırsat sunar. Connell (2019, s. 147), hegemonik erkeklik kavramını, toplumsal cinsiyet ilişkilerinde erkeklerin üstünlüğünü ve baskınlığını ifade eden, ancak aynı zamanda erkekler arası hiyerarşileri ve rekabeti de içeren bir yapı olarak tanımlar.

Romandaki Hasan'ın babası ile Hüsrev'in babası arasındaki çatışma, hegemonik erkeklik mücadelesinin etnik köken üzerinden nasıl tezahür edebileceğinin bir örneğini sunar. Bu durum, bireylerin ve grupların kendi kimliklerini ve sosyal konumlarını koruma ve pekiştirme çabası içinde, diğer etnik grupları aşağılama yoluna gidebilecekleri bir sosyal dinamik ortaya koyar. Söz konusu çatışma, aynı zamanda toplumsal hiyerarşideki yerini ve erkeklik kimliğini pekiştirmek için diğer erkeklik biçimlerine üstünlük kurma çabasını da gösterir. Etnik köken üzerinden yapılan bu aşağılama ve çatışma, hegemonik erkeklik yapısının sadece cinsiyet ekseninde değil, aynı zamanda kültürel ve etnik çeşitlilik içinde de nasıl işlediğini gösterir. Karşılıklı aşağılamalar ve çatışmalar,

erkeklik kimliğinin inşasında önemli bir rol oynayan rekabetçi ve savaşçı erkeklik imgelerini güçlendirir. Bu durum, hegemonik erkeklik ideallerinin, toplumsal cinsiyetin yanı sıra etnik ve kültürel kimlikler üzerinden de müzakere edildiği ve yeniden üretildiği karmaşık sosyal süreçleri yansıtır. Karakolda biten dalaşmalar ve her iki tarafın da komiserden dayak yemesi, hegemonik erkeklik mücadelesinin sonuçlarına dair ironik bir yorum sunar. Bu sonuç, erkeklik mücadelesinin ve etnik ayrımcılığın bireyler ve gruplar için yıkıcı sonuçlar doğurabileceğini gösterir. Ayrıca, bu tür çatışmaların, bireylerin ve toplulukların sosyal konumunu ve erkeklik kimliğini nasıl etkilediğini ve bu süreçlerin genellikle şiddet ve cezalandırma yoluyla pekiştirildiğini vurgular.

Hegemonik erkeklik yalnızca cinsiyetle sınırlı değildir, aynı zamanda dini inançlar ve kültürel normlar üzerinden de şekillenebilir. Bunun örneklerinden biri Zekeriya ve Ali arasında yaşanan çatışmadır. “Belediye nikâhından döndüklerinde, asıktı Zekeriya’nın suratı. Ablasıyla eniştesine suratlanıyordu. İmam nikâhı istemişti Zekeriya. Ali, “Eşeğin imamını evime sokmam,” diye direktmişti. Maraşlı çoğu Alevi’nin, hocalara yönelen, adlandırılmamış düşmanlığıyla” (Soysal, 2021, s. 61). Ali’nin imam nikâhı konusunda Zekeriya ile yaşadığı çatışma, Ali’nin kendi inançlarına ve kültürel değerlerine dayanarak aile içindeki erkeklik otoritesini koruma ve pekiştirme çabasını yansıtır. Ali’nin "Eşeğin imamını evime sokmam" şeklindeki direnci, Alevi kimliği ve bu kimlikle ilişkilendirilen dini uygulamalar çerçevesinde şekillenen hegemonik erkeklik anlayışını ortaya koyar. Bu durum, Ali’nin dini inançlarını ve kültürel değerlerini, aile içindeki erkek egemen pozisyonunu güçlendirme aracı olarak kullandığını gösterir. Öte yandan, Zekeriya’nın imam nikâhı istemesi, onun kendi dini inançlarına ve kültürel değerlerine bağlılığını ve bu inançlar doğrultusunda aile içindeki konumunu güçlendirmek istemesini gösterir. Bu talep, Zekeriya’nın kendi erkeklik kimliğini ve otoritesini, Ali’nin hegemonik erkeklik anlayışına meydan okuyarak ifade etme çabasını yansıtır. Connell’in hegemonik erkeklik teorisi, erkekler arasındaki güç ilişkilerinin ve rekabetin, yalnızca fiziksel güç veya ekonomik başarı üzerinden değil, aynı zamanda dini inançlar ve kültürel değerler gibi daha geniş sosyal ve kültürel faktörler üzerinden de şekillendiğini vurgular. (Connell & Messerschmidt, 2005, s. 148). Bu çerçevede, Ali ve Zekeriya arasındaki çatışma, hegemonik erkeklik mücadelesinin, bireylerin dini

inançları ve kültürel kimlikleri üzerinden nasıl çeşitlenip karmaşıklashaabileceğinin bir örneğini sunar.

Ali ve Zekeriya'nın aralarındaki mezhepsel çatışma nikahta da devam eder. "Nikah memurunun yadırgayan bakışlarına aldırmadan bir elini Kuran'a, bir elini tabancaya koyarak demişti "evet" sözünü. "Bu ne biçim mezheptir?" diye huysuzlanan Ali'yi de, "Bizim töremiz böyle," diye susturmuştu" (Soysal, 2021, s. 62). "Bizim töremiz böyle" ifadesi, kültürel geleneklerin ve törelerin, bireylerin davranışlarını ve toplumsal cinsiyet rollerini nasıl şekillendirdiğine işaret eder. Bu durum, hegemonik erkeklik anlayışının yalnızca genel kabul görmüş sosyal normlarla değil, aynı zamanda bölgesel veya kültürel özgünlüklerle de belirlendiğini gösterir. Ali'nin bu duruma "Bu ne biçim mezheptir?" diyerek tepki göstermesi, dini ve kültürel çeşitliliğin, toplumsal cinsiyet rolleri ve erkeklik anlayışları üzerindeki etkisinin farklı yorum ve anlayışlara açık olduğunu vurgular.

Romanda Ziyet ile Zekeriya'nın ilk gecesi de bize hegemonik erkekliğe dair referanslar vermektedir. İlk gece Zekeriya Ziyet'i soymamış sadece vajinasını sıkılmış ardından çarşaftaki kanı gördükten sonra uyumaya koyulmuştur. Uyurken Zekeriya'nın horultusunu duyan Ziyet erkeğin horultusuna alışmak gerektiğini düşünmüştür.

Zekeriya'nın Ziyet'i cinsel bir obje olarak görmesi ve ona karşı gösterdiği davranış, hegemonik erkekliğin toplumsal cinsiyet ilişkilerindeki etkisini açıkça gösterir. Zekeriya'nın eylemleri, kadının isteklerini, rahatını ve rızasını göz ardı etme eğilimini yansıtır. Bu durum, kadın bedeninin erkeğin kontrolü ve egemenliği altında olduğu fikrini pekiştirir. Cinsel ilişkinin, Ziyet için ağrı ve sıkıntıyla sonuçlanması, toplumsal cinsiyet normlarının kadınlar üzerindeki olumsuz etkilerini gözler önüne serer. Ziyet'in deneyimini "sevişme denen şeyin böylece başlayıp bitmiş olduğunu kavrayan" şeklinde algılaması, onun bu deneyimi kabullenme eğilimini ve toplumsal cinsiyet normlarının kadınların cinsel deneyimlerini nasıl şekillendirdiğini gösterir. Toplumsal beklentiler ve normlar, Ziyet'in deneyimini anlamlandırma ve yorumlama şeklini etkiler. Ayrıca, Zekeriya'nın horultusuna alışması gerektiğini düşünmesi ve bunu ayıp bir şeymiş gibi hissetmesi, toplumsal cinsiyet rollerinin kadınların cinsellikle ilgili düşünceleri ve duyguları üzerindeki baskısını vurgular.

Hegemonik erkeklik, kadınların cinselliklerini ve bedenlerini kontrol etme hakkına sahip olduğunu varsayar ve bu, cinsel ilişkilerdeki güç eşitsizliğini pekiştirir. Ziyet ve Zekeriya'nın ilişkisi, hegemonik erkeklik normlarının ve toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin kişisel ilişkilerde nasıl tezahür edebileceğinin bir örneğini sunar. Bu durum, kadınların cinsel özgürlüğü ve rızasının önemini ve toplumsal cinsiyet adaleti mücadelesinde bu konuların merkezi bir yer tutması gerektiğini gösterir.

Eve baskın yapan polis Mustafa, Hüseyin ve Oya'yı işaret ederek kalkmasını ve onlarla gelmesini istemişti. Mustafa'nın sebepsiz kalkar gibi yapıp hemen teslim olma refleksi ile birlikte Hüseyin de Mustafa'nın ne yaparsa onu yapmak için bekliyordu. Polise karşı bir sebep sorgulama ve direnme gerçekleştirilmeyen bu ikili koşulsuz teslim olmak istemiştir. Ama dayıları Ali,

“Nereye gidiyorlarmış? Bunlar benim misafirim hemşerim. Otur kardaş, siz de oturun. Mustafa, hadi. Hüseyin oğlum, oturun şuraya. Böyle sofranın ortasında gitmek var mıdır?” Ali'ye bu cesareti veren, belki Abdullah'ı gözünün ısırması. Maraşlı'ydı Abdullah da. Şimdi polis olmuş, ne önemi var, aslolan Maraşlılık'tır” (Soysal, 2021, s. 69).

Abdullah Ali'ye bakmıyor ama Ali Abdullah'ın bu sebepsiz gözaltına alma anını hala sorguluyordu. “Nereye hemşerim? Günahımız var mıdır?”(Soysal, 2021, s. 69). Bunun üzerine Abdullah bulunduğu konumun da verdiği yetkiyle “Ben polisim. İstedığimi, istediğim yere götürürüm” (Soysal, 2021, s. 69) deyip erkeklerin hepsini gözaltına alır.

Abdullah'ın polis kimliği ve Maraşlı kökeni arasındaki gerilim, hegemonik erkeklik içindeki güç mücadelesini ve kimlik politikalarını yansıtır. Abdullah, profesyonel rolünü, Maraşlı olarak paylaştığı etnik ve kültürel kimlikten üstün tutarak, Ali'nin ev sahipliği ve misafirperverlik anlayışına meydan okur. Bu durum, hegemonik erkeklik içindeki hiyerarşilerin yalnızca cinsiyetle değil, aynı zamanda etnik köken, meslek ve sosyal statü gibi faktörlerle de şekillendiğini gösterir. Abdullah'ın temsil ettiği otorite, R.W. Connell'in hegemonik erkeklik teorisinin birçok yönünü somutlaştırır. Abdullah, devletin gücünü ve otoritesini simgeleyen bir polis memuru olarak, toplumsal cinsiyet ilişkilerindeki güç dinamiklerini ve hegemonik erkeklik normlarını tezahür ettirir. Hegemonik erkeklik, toplumda en yüksek prestije sahip olan ve diğer erkeklik biçimlerini altında tutan erkeklik modelidir; güç, otorite ve kontrol üzerine kuruludur. Abdullah'ın karakteri ve eylemleri, bu kavramın çeşitli yönlerini ortaya koymaktadır.

Abdullah, polis olarak, yasaları ve düzeni koruma yetkisine sahiptir. Bu rol, ona toplum içindeki diğer bireyler üzerinde doğal bir üstünlük ve kontrol sağlar. Abdullah'ın evi basması ve baskın yapması, devlet otoritesinin bireysel özgürlüklere ve özel hayata müdahale etme gücünün bir göstergesidir. Bu, hegemonik erkeklikteki güç ve otoritenin merkezileşmesini yansıtır.

Abdullah'ın otoritesi, Ali ve diğer karakterlerle arasındaki sosyal hiyerarşiyi pekiştirir. Abdullah, mesleği ve devlet tarafından verilen yetkiyle, hegemonik erkeklik hiyerarşisinin zirvesinde yer alır. Ali ve diğer erkeklerin Abdullah karşısında sergiledikleri tepkiler—teslimiyet, direnç gösterme çabası veya dayanışma arayışı, erkekler arasındaki güç mücadelelerini ve hegemonik erkeklik normlarına uyum veya direniş biçimlerini gösterir. Ali, ev sahibi olarak konuklarına karşı olan sorumluluklarını yerine getirme konusunda karardır. Polisin baskını, onun ev sahipliği ve koruyuculuğu altındaki bireyler üzerindeki otoritesine açık bir meydan okumadır. Bu durum, hegemonik erkeklik modelinde erkeğin ailesini ve misafirlerini koruma görevini yerine getirme anlayışıyla doğrudan ilişkilidir. Ali'nin "Nereye gidiyorlarmış? Bunlar benim misafirim hemşerim" şeklindeki ifadesi, hem konukseverliğin hem de erkek olarak koruyucu rolünün altını çizer.

Ali'nin Abdullah'a Maraşlılık üzerinden yaklaşımı, etnik veya bölgesel kökenlerin insanlar arasında güçlü bağlar oluşturabileceği ve bazen resmi otoriteye karşı bile bir dayanışma aracı olarak kullanılabileceği fikrini ortaya koyar. Ancak, Abdullah'ın bu dayanışma çağrısına cevap vermemesi, hegemonik erkeklik içindeki güç dinamiklerinin, kişisel ve toplumsal bağların üzerine çıkabileceğini gösterir.

Ali'nin Abdullah'ı ve polisi konuklarıyla birlikte oturmaya davet etmesi, onun polisin otoritesine karşı kendi erkeklik anlayışını ve ev sahibi olarak otoritesini kullanma çabasını gösterir. Bu eylem, hegemonik erkeklik içinde erkekler arasındaki güç mücadelelerinin sadece fiziksel güçle değil, aynı zamanda sosyal ve kültürel normlar aracılığıyla da gerçekleştiğini vurgular.

Ali'nin polise karşı konumu, toplumsal cinsiyet rolleri ve hegemonik erkeklik kapsamında direnç ve teslimiyet arasındaki karmaşık ilişkiyi de sergiler. Ali'nin evini ve misafirlerini koruma altına alma çabası, hegemonik erkekliğin temsilcisi olarak devlet

otoritesine karşı bir direnç biçimidir. Ancak, Abdullah'ın “Ben polisim. İsteddiğimi, istediğim yere götürürüm” şeklindeki kesin ve kararlı tutumu, hegemonik erkeklik içindeki otoritenin, bireysel çabaların üzerinde nasıl bir güç oluşturabileceğini gösterir.

Roman'ın sorgu bölümü bir briç partisiyle başlıyor. Masada ise Adana Birinci Şube Müdürü Zekai Bey, Akdeniz Sanayi Fabrikası Müdürü emekli Albay Muzaffer Bey, Uluslararası Endüstri ve Ticaret Bankası'nın Adana müdürü İsmet Bey ve Kalp Hastalıkları Uzmanı Necmettin Bey bulunmaktadır.

Metinde, Zekâi Bey'in ırkçı ve üstünlükçü ideolojilere dayalı konuşmaları, hegemonik erkekliğin ideolojik boyutunu ortaya koyuyor. Zekai Bey'e göre,

“Bilhassa beyaz insan. Çünkü beyaz insan türü, siyah insanlardan çok uzun zamanlar, belki milyonlarca yıl önce dünyaya çıkmış ve bu zaman aralığında çok yetenekli bir yapıya sahip olmuştur. Sarı ırkın meydana çıkışından sonra da siyah ırka sıra geldiğinde, bu ilkel yapılar, beyazların üstün yapıları karşısında, beyazları Tanrı olarak nitelendirmişlerdir” (Soysal, 2021, s. 104)

Bu tür görüşler, hegemonik erkekliğin sadece cinsiyet üzerinden değil, aynı zamanda ırk, sınıf ve etnik köken gibi diğer toplumsal kategoriler üzerinden de üstünlük kurmaya çalıştığını gösteriyor.

Abdullah'tan Zekai Bey'e gelen telefonda Abdullah anarsistleri gözaltına aldığını ve yanında Albay olduğunu söylemiş ve Zekai Bey briç partisini yarıda bırakıp emniyete gitmek zorunda kalmıştır.

Zekai Bey emniyete geldiğinde albayın gittiğini öğrenmiş ve neden tutuklandıklarını Abdullah'tan öğrenmeye çalışmıştır.

“Müdürüm ihbar...”

“Kim yapmış ihbarı?”

“Bilmiyorum.”

“Ulan, bilmediğin yere ne gidiyorsun?”

“Adresi Sıkıyönetim bildirdi, sizi aradı...”

Zekâi Bey, Muzaffer Beyler'e edilen daha önceki telefonu hatırlıyor.

“Geç! Peki, gittiniz de ne getirdiniz? Sıkıyönetim'in istediğini getirmemişsin anlaşılan.”

“Bilmiyorum, müdürüm.”

“Ulan, ne biliyorsun sen? Gece yarısı beni buraya çağdırmaktan başka?”

“Verilen adrese gittik müdürüm. Önce kapıyı dinledim...”

“Eeee?”

“Henüz tam dinleyemeden çocuklar falan gördü. Yani evi tam dinleyemeden basmak zorunda kaldık.”

“Allah kahretsin seni emi? Ne diyorlardı?”

“Biri... Burjuva, diyordu müdürüm...”ınmeye çalışmıştır (Soysal, 2021, s. 128).

Zekâi Bey'in Abdullah'a ve duruma hakimiyeti, hegemonik erkeklikte güç ve otoritenin nasıl bir rol oynadığını gösterir. Emniyet müdürü olarak Zekâi Bey, talimatlarıyla ve kararlarıyla olayların akışını yönlendirir. Abdullah'a yönelik sert üslubu ve emir verici tavrı, otoritesini ve üst konumunu açıkça sergiler. Bu durum, hegemonik erkeklikte baskın ve kontrol eden erkek figürünü vurgular.

Metindeki hiyerarşik yapılar, Abdullah'ın Zekâi Bey'e ve Zekâi Bey'in Albay'a olan tepkilerinde belirgindir. Abdullah, Zekâi Bey'in sorgulamalarına karşı itaatkar bir tutum sergilerken, Zekâi Bey de Albay'ın emirlerine hızla yanıt vermek için çaba gösterir. Bu durum, erkekler arasındaki sosyal hiyerarşi ve güç ilişkilerini yansıtır. Hegemonik erkeklikte, bireyler arası hiyerarşik pozisyonlar, erkeklerin birbirleriyle ve toplumla olan ilişkilerini şekillendirir. Ayrıca Zekâi Bey'in sigara isteği ve "acı kahve" talebi, geleneksel erkeklik normlarına uyum sağladığını gösterir. Bu tür talepler, sıkıntı ve stresle başa çıkma yeteneğini vurgulayan geleneksel erkeklik özelliklerini simgeler. Erkeklerin bu tür durumlarda güçlü ve kontrol sahibi olmaları beklenir, bu da hegemonik erkeklik modelinin bir parçasıdır.

Gergin bir başlangıçtan sonra telefonda konuştuğu Abuzer Bey ile biraz rahatlamış hissetti. Abuzer Bey ona kent sigarasından bir karton ayırmış bu da Zekai Bey'in hoşuna gitmişti.

“Alo! Amman! Amman! Abuzer Beyfendi, şükür sesinizi duyana... Estağfurullah! Aman estağfurullah. Ne olacak, bu kadcık hizmet de bizden... Esirgemeyiz, beyfendi... Evet... Evet... Çok güzel... Yarın aldırırım. Yok kendim gelirim... Fiyatta anlaştık, efendim. İstedğinizden de mükemmel. Sabah onda... Gelirim, beyfendi... Oda numaranız? Otelden memnun musunuz? Tembih ettim, efendim... Üç memurum emrinizdeler... Allahısmarladık, Abuzer Bey...” (Soysal, 2021, s.79)

Zekâi Bey'in Abuzer ile telefon görüşmesi, güç ve otoritenin nasıl kullanıldığını gösterir. Zekâi Bey, Abuzer'e olan hizmetkâr tutumuyla onun taleplerini karşılamaya hazır olduğunu gösterirken, aynı zamanda kendi alanındaki otoriteyi de koruyor. Abuzer Bey ile olan ilişkisi, toplumsal statü ve güç dengelerini yönetme şekliyle hegemonik erkekliğin bir yansımasıdır. Zekâi Bey'in keyif aldığı ve rahatlama hissettiği anlar, geleneksel erkeklik normlarına uyum sağladığını gösterir. Sigara içmek, otorite kullanmak ve kontrolü elinde tutmak, geleneksel erkeklikle ilişkilendirilen davranışlardır. Bu eylemler, Zekâi Bey'in hegemonik erkeklik modeline uyum sağladığını ve bu modelin gerekliliklerini yerine getirdiğini gösterir.

Oya baş ağrısı ile beraber odanın içerisinde içsel bir sorgulamaya girişmiştir. Bu süreç içerisinde etrafındaki sorgu odalarının birinde “Sen işçi değil misin, ulan? Niçin aldın o orospuyu evine?” (Soysal, 2021, s. 80) diye soran bir ses duyar. Bu sesle beraber Oya'nın kafasından farklı düşünceler geçmiştir. “Ellerine bakan, durmamacasına ellerine bakan Gülşah'ı görür gibi oluyor. “Kocan dayak yiyor Gülşah, beni ağırladığı için. Sen bütün gün sırt ağırlarına rağmen evi temizleyip konuklarına yemekler pişirdindi ya. Şimdi şiş ellerine bak. Kocan dayak yesin diye çalıştın bütün gün” (Soysal, 2021, s. 82). Bu süreçte Oya kendini sorumlu hissediyor ve Ali'nin dayak yemesine sebep olan kişinin kendisi olduğunu düşünüyor. “Orospu! Orospunun birisin sen Oya. Abdullah'ın Ali'yi, “O orospuyu niçin evine aldın,” diye dövdüğünü duymamış gibi yapıyorsun çünkü” (Soysal, 2021, s. 82). Metin, erkeklerin kadınlara ve sosyal olarak daha alt konumda görülen diğer erkeklerle karşı güç ve kontrol kullanımını gösteriyor. Abdullah'ın Ali'ye şiddet uygulaması ve "O orospuyu niçin evine aldın" şeklindeki sorusu, hegemonik erkeklikteki baskın ve kontrol edici tavırların bir yansımasıdır. Bu tür davranışlar, toplumdaki cinsiyet hiyerarşisini pekiştirir ve erkeklerin kadınlar ve sosyal hiyerarşide kendilerinden düşük görülen diğer erkekler üzerinde üstünlük kurmasını sağlar.

Oya'nın kendisini "orospu" olarak adlandırması ve Abdullah'ın şiddeti, kadınlara yönelik cinsiyetçilik ve şiddeti gösteriyor. Bu durum, kadınlara yönelik aşağılayıcı davranışların ve şiddetin, hegemonik erkeklik yapısının bir parçası olarak nasıl normalleştirildiğini ve meşrulaştırıldığını ortaya koyuyor. Kadınların, bu yapı içinde hem fiziksel hem de sözel şiddete maruz kaldıkları ve bu durumun kadınların sosyal

konumunu daha da zayıflattığı görülüyor. Oya'nın kendini "orospu" olarak nitelendirmesi ve Ali'nin şiddete maruz kalmasını kendine yüklemesi, hegemonik erkeklik yapısının bireylerin öz imajları ve sosyal etiketlenmeleri üzerindeki etkisini gösteriyor. Bu tür etiketlemeler, kadınları aşağılar ve sosyal hiyerarşide daha da alt konumlara iter. Oya'nın Abdullah'ın bakış açısını içselleştirmesi ve kendini suçlaması, hegemonik erkeklik yapısının kadınların kendilik algıları üzerindeki zararlı etkilerini sergiliyor.

Odaya çağrılan Oya bir süre ayakta bekler. Zekai Bey ise Oya odada değilmiş gibi davranır. Zamanın onun zamanı olduğunu ve sadece onun kullanacağını düşünür. Zekai Bey bir süre sonra yerinden kalkıp Oya'ya sorular sormaya başlar: “Evli bir kadının, hem de çocuklu bir kadının, âlemin herifleriyle içmesini nasıl karşılırsınız, hanımefendi?” (Soysal, 2021, s. 84). Zekâi Bey'in Oya'ya karşı sergilediği tutum, hegemonik erkekliğin güç ve otorite kullanımını açıkça gösterir. Zekâi Bey, zamanı ve mekânı kontrol ederek Oya'yı yıpratma stratejisi uygular. Bu, hegemonik erkekliğin kontrol ve üstünlük kurma yöntemlerinden biridir. Zekâi Bey'in Oya'yı bekletme hakkını kendinde görmesi, toplumsal cinsiyet hiyerarşisindeki erkek üstünlüğünün bir göstergesidir.

Zekai Bey hala Oya'nın bulunduğu evi sorgulamaya devam ediyor ve beklemediği bir cevap alınca otoritesi sarsılıyor.

“Ne işiniz var onca erkek arasında?”

“Kadınlar da vardı.”

“Ahlak zabıtası mısınız yoksa?”

Zekâi Bey onun bozulmasından öfkeli.

“Akşam akşam orospuluğa ha?”

“Polis misiniz, yoksa seksomanyak mı?”

Oya ayakta. Haykırıyor. Aynı anda yüzünde patlayan tokatla yıkılıyor koltuğuna” (Soysal, 2021, s. 85).

Oya'nın "Ahlak zabıtası mısınız yoksa?" ve "Polis misiniz, yoksa seksomanyak mı?" şeklindeki karşılıkları, hegemonik erkeklik normlarına meydan okuma örneği olarak

değerlendirilebilir. Connell, hegemonik erkeklik yapısının mutlak olmadığını ve alt konumda bulunan gruplar tarafından sorgulanabileceğini ve meydan okunabileceğini ifade eder. Oya'nın bu direnişi, hegemonik erkeklik normlarının mutlak olmadığını ve kadınların bu yapıya karşı çıkabileceğini gösterir. Bunun üzerine Zekai Bey ile Oya arasındaki gerilim devam etmektedir. Zekai Bey otoritesini devam ettirip Türk kızlarının sorumluluğunu üstlenerek onları sizin gibilere teslim etmeyecelerini söylemiştir.

Zekâi Bey'in "Türk kızlarının sorumluluğunu üstlenme" ve onları "sizin gibilere teslim etmeme" yönündeki ifadeleri, hegemonik erkeklikte sıkça rastlanan otorite ve koruyuculuk motiflerini içerir. Bu durum, erkeklerin kadınları koruma altına alma ve onların kaderini belirleme hakkını kendilerinde gördüğü bir yapıyı ortaya koyar. Ancak bu "koruma" genellikle kadınların özgürlüklerinin kısıtlanması ve toplumsal cinsiyet rollerinin pekiştirilmesi anlamına gelir.

İleri gittiğini anlayan Zekai Bey kadın olmaya farklı bir perspektiften bakmıştır. “Ne de olsa kadındır, anadır diye, efendi efendi sorgusunu yapalım dedik, şunun bunun eline teslim etmeyelim dedik... Teslim etseydim ne yapacaklarını biliyor musun?” (Soysal, 2021, s. 138). Zekâi Bey'in "Ne de olsa kadındır, anadır" sözleri, kadınlara yönelik geleneksel ve stereotip çerçevesinde bir bakış açısını temsil eder. Bu ifade, kadınların toplumdaki rollerini sınırlayan, onları yalnızca annelik gibi belirli rollerle tanımlayan bir anlayışı yansıtır. Hegemonik erkeklik içinde kadınlar genellikle bu tür dar kalıplara sığdırılır, bu da kadınların bireysel özgürlüklerini ve çeşitliliklerini göz ardı eden bir yaklaşımdır.

Daha sonra döner koltuğuna oturup Oya'ya sırtını çevirmişti. Kadını aşağılamanın yolunun onu önemsiz hissettirmek olduğunu düşünmüştü. Zekâi Bey'in Oya'ya sırtını dönmesi ve kadını aşağılamanın yolunun onu önemsiz hissettirmek olduğunu düşünmesi, hegemonik erkekliğin kontrol ve üstünlük kurma yöntemlerinden birini ortaya koyar. Bu davranış, kadınların erkekler tarafından değersizleştirilmesi ve sosyal hiyerarşide daha alt konuma itilmesi sürecini yansıtır. Kadınların görmezden gelinmesi ve önemsizleştirilmesi, onların seslerini ve varlıklarını küçümseyen bir toplumsal cinsiyet dinamiğinin parçasıdır.

Oya'nın başka bir yere gönderilme ihtimali onu korkutmuştur. Daha önce kaldığı koğuşlardaki kadınları ve aralarındaki olayları aklından geçirdi. Onu en çok etkileyen olaylardan biri de onun gibi siyasi tutuklu olan Sema'dır. Sema'nın askerlerden gördüğü şiddeti anlatması üzerine Oya akşam uyuyamamış ve sürekli kusmuştu:

“Üç erkek, erkek demek belki yanlış, birlikte, birbirlerinden güç alarak bastırdılar copu. Delice bir acıydı, ama tiksinti, utanç daha fazlaydı. Kadın ve erkek aynı, bana oynanan oyunların en kötüsüydü. Kadın olmam en büyük ihanet gibi geliyordu bana. Adamlar kendilerinden geçmişlerdi. Sanki benim kim olduğum, ne olduğum önemli değildi onlarca. Üçü de, yüzyılların en çirkin erkeklik organının sahibiydiler sadece, ona yüreklerinin en iğrenç işlevini yüklemişler, buna kaptırmışlardı kendilerini. Sonra istekleri olunca... bayıltmadan önce... bir alkış sesi duydum... Sonra biri... ‘Cooooooooop!’ diye bağırdı. Aynı, hani maçlarda, çılgın kalabalığın, kendinden geçerek, ‘Goooooooool!’ diye bağırışı gibi... aynen...” (Soysal, 2021, s. 95).

Metinde anlatılan cinsel şiddet eylemi, cinselliğin hegemonik erkeklik içinde bir iktidar aracı olarak kullanıldığının altını çizer. Erkeklerin cinsel şiddet kullanarak bir kadını aşağılamaları, cinsellikle ilişkili eylemlerin toplumsal cinsiyet hiyerarşisini nasıl pekiştirdiğini ve kadınların erkek egemen sistem içinde nasıl objeleştirildiğini gösterir. Cinsel şiddet, kadınlara yönelik en üst düzeydeki baskının ve kontrolün bir ifadesi olarak işlev görür. Metinde vurgulanan utanç ve tiksinti duyguları, cinsel şiddetin sadece fiziksel değil, aynı zamanda psikolojik ve duygusal yıkıma da yol açtığını gösterir. Bu durum, hegemonik erkekliğin kadınların bedenleri ve kimlikleri üzerindeki tahakkümünü vurgular. Cinsel şiddet mağdurları, yaşadıkları travma nedeniyle derin bir utanç ve tiksinti hissederken, bu duygular toplumsal cinsiyet normları ve beklentileri tarafından daha da pekiştirilir. Metindeki “yüzyılların en çirkin erkeklik organının sahibiydiler” ifadesi, erkekliğin ve erkeklikle ilişkilendirilen davranışların nasıl şiddetle iç içe geçtiğini gösterir. Bu ifade, cinsel şiddetin erkeklikle ilişkilendirilen agresif ve baskıcı yönlerini eleştirir. Cinsel şiddetin kullanılması, erkekliğin toksik yönlerini ve cinsiyetçiliği açıkça sergilerken, hegemonik erkeklik yapısının bu tür davranışları nasıl normalleştirdiğini ve meşrulaştırdığını gösterir.

Sonraki sayfalarda Zekai Bey'in Turgut Sabuncu Beyefendi'den yeniği hakaret aklına gelir. Turgut Sabuncu Muzaffer Bey'in müdür olarak çalıştığı Akdeniz Sanayi'nin patronudur. Turgut Bey kibar, iyi eğitim görmüş, bağırmaktan ve otorite kurmaktan hoşlanmayan bir adamdır. Turgut Bey fabrikanın kontrolünü kendinden zıt birine yani albay Muzaffer Bey'e teslim etmiştir. Muzaffer Bey'in evindeki briç partisinde Zekai

Bey'in azarlandığı aklına gelmişti. “Görevinizi yapmıyorsunuz, bilin bunu! Bilin bunu!” (Soysal, 2021, s. 136) diyerek ve ağzından köpükler çıkararak sinirlenmişti. Zekai Bey'in işçilerin yaptığı grevin kanuni olduğunu söylemesi üzerine Tuğrul Bey Zekai Bey'i evden kovmuş ve “Gelmiş karşıma kanun diye geveliyor. Sizi niçin besliyoruz ha? Kervan yürüyecekse, sizin gibi itlere ne gerek var ha?” (Soysal, 2021, s. 136) demişti. Daha sonra söylediği sözlerden utanç duyarak Zekai Bey'in gönlünü almak için ona iki şişe viski göndermişti.

Turgut Sabuncu Beyfendi'nin durumu, Connell'in hegemonik erkeklik kuramı ışığında çeşitli yönlerden ele alınabilir. Turgut Bey, zengin bir iş insanı olarak, çevresindekiler üzerinde ekonomik ve sosyal bir hakimiyet kurmuştur. Robert Kolej ve İngiltere'de eğitim görerek elde ettiği batılılaşmış bir kimlikle, yerel toplumsal hiyerarşide üst bir konuma sahiptir. Bu, onun hegemonik erkekliğin bir temsilcisi olarak kabul edilebileceğini gösterir; çünkü hem ekonomik güç hem de Batı eğitimi, ona toplumsal bir üstünlük sağlar. Öte yandan, Muzaffer Bey'in durumu, hegemonik erkeklik içindeki alt pozisyonlara bir örnektir. Emekli bir albay olan Muzaffer Bey, askeri disiplin ve sertliğini işçilere yönelik öfke olarak sürdürmekte, bu da onun, Turgut Bey tarafından işçiler üzerinde bir baskı unsuru olarak kullanıldığını gösterir. Muzaffer Bey'in bu rolü, hegemonik erkeklik hiyerarşisi içinde, güç ve kontrolü elinde tutan ancak aynı zamanda bu gücü başkaları üzerinde uygulamak zorunda kalan bir konuma işaret eder.

Zekai Bey ile Turgut Bey arasındaki çatışma, hegemonik erkeklik kavramının içindeki güç mücadelelerini ve çelişkileri ortaya koyar. Zekai Bey'in grevin kanuni olduğunu söylemesi ve Turgut Bey'in bu duruma öfkeyle tepki göstermesi, hegemonik erkeklik içindeki çatışmayı ve güç dinamiklerini gösterir. Turgut Bey'in Zekai Bey'i azarlaması ve ardından pişmanlık duyarak özür dilemesi, hegemonik erkeklikteki baskının sürdürülebilir olmadığını ve zaman zaman bu baskının altında yatan insani duyguların ortaya çıkabileceğini gösterir.

Zekai Bey o gece evine gitmemiş, emniyete giderek “kanun adamı” görevini yerine getirmek istemiştir. Turgut Bey'e söylemediği şeylerin sınırını ise karakolda kaçak sigara satan Araplardan çıkarmıştır. Daha sonra viskiyi görünce Turgut Bey'in hata yaptığını anlamıştır.

Zekâi Bey, gücünü kanun adamı olarak göstermek için emniyet baskını yapar ve kaçakçılıktan yakalanan bir kişiyi döverek otoritesini yeniden teyit etmeye çalışır. Bu eylemler, hegemonik erkeklikte güç ve otorite kullanımının önemini ve erkekliğin fiziksel güçle sık sık ilişkilendirilmesini vurgular. Ancak, bu tür bir güç kullanımı, Zekâi Bey'in içinde bulunduğu duygusal ve etik çatışmayı da ortaya koyar. Turgut Bey'in sözleri beyninde yankılanırken bir yandan da yaptığı eylemlerden dolayı rahatsızlık duyar. Bu durum, hegemonik erkeklik içindeki çatışma ve gerilimleri gösterir; güç kullanımı, bireyin kendi değerleriyle ve toplumun beklentileriyle çelişebilir. Turgut Bey, ekonomik güç sahibi bir iş insanı olarak, toplumda yüksek bir konuma sahiptir. Vergilerini ödeyerek devlete katkıda bulunduğunu ve bu nedenle devletin onun çıkarlarını korumasını beklediğini ifade eder. Bu, hegemonik erkeklik kuramında ekonomik gücün ve sosyal statünün, erkeklik hiyerarşisinde üst sıralarda yer almak için nasıl kullanıldığının bir örneğidir. Turgut Bey'in gücü, aynı zamanda onun öfke ve kaba kuvveti başkalarına, örneğin Muzaffer Bey gibi alt pozisyonundaki erkeklere, yıkma yeteneğini de gösterir. Bu durum, hegemonik erkeklik içinde gücün sadece ekonomik değil, aynı zamanda sosyal ve kültürel olarak da nasıl yapılandırıldığını gösterir.

Zekâi Bey ve Turgut Bey arasındaki ilişki, hegemonik erkeklik içinde güç ve otoritenin karmaşık doğasını yansıtır. Zekâi Bey'in Turgut Bey'e duyduğu öfke ve daha sonra bu öfkenin yerini pragmatik bir yaklaşıma bırakması, hegemonik erkeklikte bireyler arası ilişkilerin nasıl zaman zaman çatışmalı ama aynı zamanda pragmatik olabileceğini gösterir. Turgut Bey'in Zekâi Bey'i viski göndererek gönlünü almaya çalışması, güç ilişkilerindeki bu karmaşıklık ve hegemonik erkeklik içindeki çatışmaların çözümünde uzlaşmanın ve ilişkilerin önemini vurgular.

Muzaffer Bey emekli albaydır. Askeriyedeki kışla hayatındaki disiplini, nizamları ve düzeni onun hayatına da yansımıştır. Asketlikteki bu katı sistem dolayısıyla sistemin daha iyi çalışacağına inanır. Emekli olduktan sonra Turgut Bey onu fabrikanın müdürü yapmıştır. Askeriyedeki sistemi buraya da uygulamıştır. askeri disiplinin ve ast-üst ilişkilerinin iş yerinde uygulanmasını savunarak, işlerin daha verimli yürüyeceğine inanır. Bu yaklaşım, hegemonik erkeklikte sıklıkla görülen otoriteye ve hiyerarşiye olan vurguyu yansıtır. Hegemonik erkeklik, toplumda baskın erkeklik modeli olarak, güç ve

otorite kullanımını merkezine alır. Muzaffer Bey'in iş yerinde askeri disiplini uygulama arzusu, bu modelin bir yansımasıdır; burada, itaat, disiplin ve üstünün emirlerine kesin bir uyum beklenir.

Muzaffer Bey'in iş yerinde güç ve otorite kullanımı, hegemonik erkekliğin diğer erkeklik biçimleri ve kadınlık üzerinde hakimiyet kurma yolunu temsil eder. Muzaffer Bey, işçilerin itirazlarını ve grevlerini, askerlikteki gibi bir itaatsizlik olarak görür ve bu durumları kabul edilemez bulur. Bu, iş yerinde güç kullanımının ve korku yaratmanın, baskın erkeklik modelinin bir parçası olarak görüldüğünü gösterir. Muzaffer Bey'in korku ve ceza üzerine kurulu yönetim anlayışı, hegemonik erkeklikte sıklıkla rastlanan bir durumdur. Muzaffer Bey'in iş ahlakı ve toplumsal cinsiyet normlarına ilişkin görüşleri ise hegemonik erkeklik kuramında işlenen temalardan biridir. İşini "tam bir şuurla" yapma ve vatan hizmeti anlayışı, erkeklikle ilişkilendirilen değerlere vurgu yapar. Bu anlayış, erkeklerin toplumda üretken, sorumlu ve vatanına hizmet eden bireyler olarak konumlandırılmasını sağlar. Muzaffer Bey'in işçilere yönelik eleştirileri, işçilerin bu erkeklik modeline uymadığını ve bu nedenle eleştirildiğini gösteririr özelliğidir.

Muzaffer Bey ile sosyal sınıf ve erkeklik arasındaki ilişki, hegemonik erkeklik kuramında önemli bir yer tutar. Muzaffer Bey, kendi sosyal statüsünü ve ekonomik gücünü, işçi sınıfına karşı bir üstünlük aracı olarak kullanır. Portakal bahçesi alımı gibi maddi başarılarını ve askerlikten emekli aylığını, erkekliğin ve sosyal statünün göstergeleri olarak sunar. Bu, hegemonik erkekliğin sadece toplumsal cinsiyet normlarıyla değil, aynı zamanda ekonomik güç ve sosyal sınıf ile de iç içe geçtiğini gösterir. Onun "Çalışma adabı yok bu memlekette. Kimse emeğinin hakkıyla yetinmeye niyetli değil" (Soysal, 2021, s. 178) şeklindeki sözleri, hegemonik erkeklik kapsamında, emeğin ve çalışmanın erkeklikle ilişkilendirilen değerler arasında nasıl konumlandırıldığını açığa çıkarır. Bu bağlamda, erkeklerin ve işçilerin işlerine sadakatle bağlı olmaları ve çalışarak topluma katkıda bulunmaları beklenir. Ancak Muzaffer Bey, işçilerin bu beklentiyi karşılamadığını ve sadece maddi çıkar peşinde koştuğunu iddia ederek, kendi erkeklik anlayışını ve değerlerini yüceltir. Bununla birlikte Muzaffer Bey'in işçilere ve köylülere yönelik eleştirileri, hegemonik erkeklik içindeki sosyal sınıf farklılıklarının nasıl bir rol oynadığını gösterir. Köylülerin şehre akın etmesini ve maddi

çıkarlarını önceliklendirmesini eleştirmesi, sosyal sınıfın ve kökenin, hegemonik erkeklik anlayışı içinde nasıl ayrımcı bir faktör olarak işlediğini ortaya koyar. Muzaffer Bey, kendi sınıfsal konumunu ve eğitimini, diğer erkeklik biçimlerine üstün göstermek için kullanır.

Muzaffer Bey'in karakterini ve onun yaşamındaki düzenin, ritüellerin, özellikle de sabah kahvesinin önemini vurgulayan zengin bir betimleme sunuyor. Muzaffer Bey'in hayatında, gündelik ritüellerin ve düzenin önemi, herhangi bir duygusal bağdan daha ağır basıyor gibi görünüyor. Bu düzen, onun askeri disiplinle şekillenen dünya görüşünü yansıtıyor; nöbetler, kumar oyunları, ve hatta karısının her sabah getirdiği kahve gibi şeylerle kendini gösteriyor. Muzaffer Bey için bu ritüeller, belirsizliğe ve değişikliğe karşı bir savunma mekanizması gibi duruyor.

Muzaffer Bey'in düşünceleri ve davranışları, hegemonik erkeklik kavramıyla analiz edildiğinde, bu karakterin toplumda erkeklerin üstünlüğünü ve hakimiyetini sürdürme arzusunu temsil ettiği görülebilir. Hegemonik erkeklik, toplumsal cinsiyet hiyerarşisinde en üst sırada yer alan, toplumsal cinsiyet normlarına en uygun erkek davranışlarını ifade eder. Bu kavram, erkekler arası ilişkilerdeki güç dinamiklerini, erkeklerin kadınlar üzerindeki hakimiyetini ve toplumsal beklentilere uyum sağlama arzusunu inceler.

İnceleyeceğimiz bir sonraki eser ise *Barış Adlı Çocuk* isimli hikaye kitabıdır. Sevgi Soysal'ın üçüncü hikâye kitabı *Barış Adlı Çocuk* 1976 yılında basılır. Kitap, değişik tarihlerde yazılmış hikâyelerden oluşur. Bununla birlikte hikâyeler farklı konuları içermektedir. Dil de farklılıklar vardır. Eserde bazı karakterler Rumeli ağzı ile konuşmaktadır.

İlk hikaye olan *Delikli nazarlık* ta Selanik'ten İzzettin Efendi'nin bir oğlu olur. Bebeğe Necip ismini koyarlar. Necip'in gelmesini herkes merakla bekler.

“hah çiftlikler kimin olsun Necip'in olsun. inekler, tavuklar, yumurtalar, civcivler, piliçler, buharı tüten sütler, kaymaklar, ballar, hayın Bulgarların en halis yoğurtları, kazciğerleri , kuzu ciğerleri, tavukgöğüsleri ve Pişona çiftliğinin bütün kadınlarının memeleri ve bu memelerin bol akası sütleri kimin olsun? Necip'in, Necip'in elbet” (Soysal, 2021, s. 13).

Metindeki "Delikli Nazarlık" hikayesinden alınan bu bölüm, doğum ve mirasla ilişkili geleneksel beklentileri ve cinsiyetçi toplumsal yapıları ön plana çıkarır. Bebeğin doğumuyla birlikte, Necip'e büyük bir mülkün, hayvanların ve çeşitli nimetlerin geleceği vaat edilir. Bu vaat, yalnızca erkek çocuğa yönelik büyük beklentileri ve ona sunulan mirasın genişliğini gösterirken, toplumsal cinsiyet hiyerarşisindeki erkek egemenliğinin ve mirasın erkekler aracılığıyla aktarılmasının önemini vurgular. Bu bağlamda, hegemonik erkeklik, erkeklerin sosyal, ekonomik ve kültürel hayatta üstünlük kurma ve bu üstünlüğü koruma eğilimini ifade eder. Hegemonik erkeklik, toplumda erkeklerin ve erkek çocukların kadınlara ve kız çocuklarına göre daha fazla değer verildiği, erkeklerin miras, güç ve kaynaklara erişimde öncelikli olduğu bir yapıyı destekler.

Metinde Necip'in doğumunun, ona vaat edilen çiftlikler, hayvanlar ve diğer nimetlerle birlikte, toplumda erkek çocuklara atfedilen değeri ve onlardan beklentileri yansıtması dikkat çekicidir. Ayrıca, kadınların ve kadın bedeninin ürünleri üzerindeki hakimiyetin, Necip'e -bir erkek çocuğa- aktarılması, cinsiyetçi toplumsal yapıların ve kadınların erkek egemen sistem içindeki konumunun bir yansımasıdır. Bu, kadınların sadece üreme ve besleme rolleriyle sınırlandırıldığı, erkek çocukların ise bu ürünlerin ve kaynakların varisi ve sahibi olarak görüldüğü bir yapıyı işaret eder.

Yukarıda belirtilen pasajda hegemonik erkekliğin incelenmesi, cinsiyetçi miras ve mülkiyet anlayışlarının, erkeklerin sosyal statüsünü ve toplumdaki rolünü nasıl pekiştirdiğini gösterir. Erkek çocuğun doğumu ve ona yapılan vaatler, erkek egemen toplumsal yapıların devamlılığını sağlama ve bu yapılar içinde erkeklerin üstünlüğünü koruma mekanizmaları olarak işlev görür. Bu durum, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin sürdürülmesine katkıda bulunan temel dinamiklerden biri olarak değerlendirilebilir.

Necip doğduktan sonra da içinde bulunduğu geleneksel yapı Necip'e bir değer oluşturmuştur. Necip on yaşına gelene kadar annesinin memesini emmiş, sonrasında çevredeki kadınların memelerinden süt almıştır.

“Necip işedi, aman aman işedi, Necip kaka yaptı, aman aman kaka yaptı, bezler, bezler, bezler, halayıklar, beslemeler, urum dadılar, elleri. dilleri kopasıcılar, gözleri körolasıcılar, yıkadılar. yıkadılar, yıkadılar. Ha halayıklar ha, ha beslemelere ha, vurun Necip'i sırtınıza, indirin Necip'i merdivenlerden, çıkarın

Necip'i merdivenlerden, indirin Necip'i merdivenlerden, çıkarın Necip'i merdivenlerden, deh halayıklar deh” (Soysal, 2021, s. 14).

Necip'in, hem annesi hem de çevredeki kadınlar tarafından beslenmesi ve ona yapılan aşırı hizmet, erkek çocuklara atfedilen özel bir değer ve önemin göstergesi olarak yorumlanabilir. Bu durum, toplumsal cinsiyet hiyerarşisinde erkeklerin ve erkek çocukların öncelikli ve merkezi bir konuma sahip olduğunu vurgular. Metinde Necip'in her bir eyleminin (işeme, kakaya oturma gibi) büyük bir önem taşıdığı ve bunların etrafında bir dizi hizmet ve dikkatin organize edildiği anlatılır. Bu durum, erkek çocukların hayatlarının ilk anlarından itibaren kadınlar tarafından hizmet görmesi ve bu hizmetin toplumsal cinsiyet rollerini pekiştirmesi açısından dikkat çekicidir. Kadınların (halayıklar, beslemeler, dadılar) erkek çocuğun bakımı ve konforu için seferber olmaları, kadın ve erkek rollerinin toplumdaki katı ayrımını ve bu rollerin nasıl içselleştirildiğini gösterir.

Bu senaryo, hegemonik erkeklikle ilgili daha geniş bir tartışmayı ortaya koyar. Hegemonik erkeklik, sadece erkekler ve kadınlar arasındaki güç ilişkilerini değil, aynı zamanda erkeklerin kendi içlerindeki hiyerarşiyi de ifade eder. Bu durum, erkek çocuklara ve erkekliğe atfedilen değer, kadınların ve kız çocuklarının maruz kaldığı değersizleştirilmenin ve marjinalleşmenin bir yansımasıdır. Erkek çocuğun bakımının merkezine konması, erkek egemen toplumun kadınları ve kadın emeğini nasıl konumlandığını ve değerlendirdiğini açıkça sergiler.

Necip belli bir yaşa gelince artık ilgilendiği şeyler silah ve o silahla atış talimleri yapmaktır. Önce nesnelerle yapılan bu talim daha sonra canlılar üzerinde yapılmaya başlamış ve bu eylem aile özellikle baba tarafından takdir edilmiştir.

“İzzet efendinin, efendi, efendilerin efendisi, efelerin efesi, paşaların paşası yoluna kurban olunası oğlu Necip, ah bütün yürekler onun için çarpsın, bütün bikirler onun için iza'e olsun, önce köpeklere sonra eşşeklere, sonra atlara bindi. Atıyla varsın önüne geleni kovalasın! Kırbacıyla yarsın önüne geleni korkutsun. Daha nasıl adam olsun? Daha bir eksiği kaldı mı ki? Kaldı, kaldı, babası ona Bulgar komitacılarmdan bir tüfenk aldı, aldı da ne iyi etti . Necip tam adam oldu, aslanlar asıanı oldu. O olmasın da kimler olsun?” (Soysal, 2021, s. 15).

Necip'in yetişkinliğe adım atması ve erkeklik ritüellerine katılımı anlatılır. Silah kullanımı, at binme ve canlılara karşı güç kullanımı, hegemonik erkeklik normlarına göre "gerçek" bir erkek olmanın önemli unsurları olarak gösterilir. Bu aktiviteler, güç,

kontrol ve agresiflik gibi erkeklikle özdeşleştirilen özellikleri vurgular. Babasının ve toplumun bu davranışları takdir etmesi, bu tür bir erkekliğin sadece kabul görmekle kalmayıp, aynı zamanda teşvik edildiğini ve ödüllendirildiğini gösterir.

Bu anlatılar, hegemonik erkeklik normlarının toplumsal cinsiyet hiyerarşisini nasıl pekiştirdiğini ve erkekler ile kadınlar arasındaki güç dengesizliklerini nasıl sürdürdüğünü örnekler. Erkek çocukların "gerçek" erkekliğe dair beklentilere nasıl maruz bırakıldığı ve bu beklentilerin bireylerin davranışlarını, ilişkilerini ve toplumdaki rollerini nasıl şekillendirdiği açıkça görülmektedir. Bu durum, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin ve stereotipik cinsiyet rollerinin devam etmesine katkıda bulunan, derinlemesine kökleşmiş bir yapıyı ortaya koymaktadır.

Hanife öyküsünde ailesi ve köy halkı tarafından "kötü yola düşmüş" olarak görülen genç bir kız olan Hanife'nin hikayesi anlatılmaktadır. Hanife'nin yaşadığı toplumda, namus ve aile şerefi kavramları bireyin kendi seçimlerinden ve hayatından daha önemli görülmekte, bu nedenle Hanife'nin davranışları ailesi ve köy halkı tarafından kabul edilemez bulunmaktadır. Metnin sonunda, Hanife'nin kardeşleri ve köy halkı tarafından öldürülmesi, ailesi ve toplumun onu "namus" adına kurban etmeye hazır olduklarını gösterir. Bu, Hanife'nin bireysel tercihlerinin ve özgürlüğünün, toplumsal normlar ve beklentiler karşısında nasıl bastırıldığını ve yok sayıldığını vurgular. Hikaye, Almanya'da yaşayan Hasan'ın bu olayı gazeteden okuyup, çalıştığı fabrikada işten çıkarılması ve sonrasında yaşadıklarıyla paralel şekilde ilerler, bu da göçmenlik, yabancılaşma ve adaletsizlik temalarını işler.

Hanife'nin hikayesinde, erkek aile üyelerinin kadın üzerindeki kontrolü ve şiddeti bu kavramın bir örneğidir. Hanife'nin kardeşleri ve köyün erkekleri, onun davranışlarını ve kişisel özgürlüğünü kontrol altında tutma ve "namus" adına şiddet uygulama hakkını kendilerinde görürler. Bu, erkek egemen toplumda kadınların, erkek aile üyeleri tarafından "korunması" gereken varlıklar olarak görüldüğünün bir göstergesidir.

Ahmet, Kara Ali ve Mustafa; Hanife'yi öldürme kararı alan ve eylemi gerçekleştiren erkek karakterlerlerdir. Bu karakterler, toplumdaki hegemonik erkeklik anlayışının temsilcileri olarak gösterilir. Onların eylemleri, toplumsal normlar ve cinsiyet rollerinin sert bir şekilde korunmasını vurgular. Musa Akçakoyun ve Ramazan Akçakoyun ise

Hanife'nin hikayesine paralel bir olayda, kendi kız kardeşlerini "kötü yola düşmek" suçlamasıyla öldüren kardeşlerdir. Bu karakterler, aile içi şiddet ve namus kavramının toplumda nasıl işlediğini gösteren başka bir örnek olarak karşımıza çıkar.

İnceleyeceğimiz bir sonraki eser *Hoş Geldin Ölüm* aldı yarım kalmış romandır..Anlatılan kısımda hegemonik erkeklik rollerini karşılayan karakter Sefer'dir. Sefer Sema'nın eski eşi Hasan'ın babasıdır. Geleneksel cinsiyet rollerine sıkı sıkıya bağlı kalmış, kadına şiddeti normalleştiren tutumlarıyla belirginleşir. Sefer, eşi Hayriye'ye karşı uyguladığı şiddetle, toplumdaki hegemonik erkeklik normlarını temsil eder. Bu durum, kadının söz hakkına ve özgürlüğüne yönelik sınırlamaları ve erkeğin aile içindeki baskın rolünü vurgular.

Hayriye'ye bir tokat patlatıverir. Böyle, bunun böyle olması gerektiğinden inandığından sadece. Köyde böyleydi, erkek işine karışan kadına, bu tokat atılmalı. İçi yansa da atar bu tokatı Sefer. Ve bunca yıldır, kimse engelleyememiştir bunu. Tokatı atar, sonra arkasını dönerek uyur, yemek yemez (Soysal, 1988, s. 24) .

Bu kısa metin içerisinde, Sema'nın yaşadığı içsel çatışmalar, kişisel ve siyasi hayatındaki zorluklar ele alınır. Ailesi ve geçmişiyile olan karmaşık ilişkileri arasında, Sema'nın kendini ve çevresindekileri anlama çabası ön plandadır. Metinde doğrudan hegemonik erkeklik örneklerine işaret edilmez; ancak Sema'nın erkeklerle olan ilişkileri, toplumdaki cinsiyet rollerinin ve beklentilerin bir yansıması olarak ele alınabilir.

İnceleyeceğimiz son eser Sevgi Soysal'ın tiyatro metni olan *Venüslü Kadınların Serüveni* adlı eserdir. Eserde baskın olarak hegemonik erkeklik özellikleri bulunmaktadır. Hegemonik erkeklik, erkek Bilge ve diğer erkek liderler tarafından temsil edilir. Bunlar, toplum içindeki güç yapılarını, normları ve cinsiyet rollerini belirleyen ve koruyan kişilerdir. Kadınlara karşı sergiledikleri güç gösterisi, hegemonik erkekliğin kadınları nasıl kontrol altında tuttuğunu ve toplumsal cinsiyet hiyerarşisini nasıl pekiştirdiğini gösterir. Kadınların sayım dışı bırakılması ve isteklerinin reddedilmesi, hegemonik erkekliğin kadınlara üstünlüğünü ve toplumsal düzende erkek egemenliğini vurgular

“-Yaşlı Bilge: Susun! (Erkeklerle.) Anıtı getirin! (Erkekler bir koşu anıtı getirip ortaya dikerler.) İşte?

Kadınlar: İşte ne?

Yaşlı Bilge: İşte kadınların sayılmayacağını ispatlayan belge.

Sesler : Neymiş? Neymiş? Neymiş?

1. Erkek: Belge.

2. Kadın: Ne belgesi?

3. Erkek: Sayılmama belgesi.

1. Kadın: Ayol taş o.

Kadınlar: Taş o. Taşa bakın taş...

Yaşlı Bilge: Susun! Atalarımız bu anıta diyorlar ki... Ve bir mayıs gecesi açan bahar çiçekleri dondu. Ve aşklar dondu ve nefretler dondu. Ve bilgiler donan dünyaya bakıp Dünya tutuldu dediler. Yine parlayınca dünya. Yine çözülünce nefretler. Yine çözülünce sevgiler. Venüslüler yaşadıklarına sevindiler. Ne kadar çok olduklarını, ne kadar? Bilmek istediler” (Soysal, 2021, s. 33-34).

3.3.2. Suç Ortağı Erkeklikler

Suç ortağı erkeklik, hegemonik erkekliğin ideallerine tam olarak uymasa da, bu ideallerin sürdürülmesine yardımcı olur. Bu erkekler, hegemonik erkeklik standartlarını aktif olarak sürdürmeyebilirler, ancak bu standartların toplumsal olarak kabul edilmesini ve desteklenmesini sağlayan tutum ve davranışlar sergilerler. Suç ortağı erkekler, hegemonik erkeklik tarafından sağlanan ayrıcalıklardan yararlanır. Bu, erkek egemen toplumda erkek olmanın getirdiği avantajlardan faydalanma şeklinde kendini gösterir. Hegemonik erkeklik normlarını açıkça sorgulamaktan kaçınır ve genellikle bu normları eleştirel bir bakış açısı olmadan kabul eder. Bu durum, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin ve kadınların maruz kaldığı adaletsizliklerin devam etmesine katkıda bulunabilir. Ayrıca erkekler, toplumsal cinsiyet rolleri ve ilişkileri konusunda daha esnek olabilirler. Ancak, bu esneklik hegemonik erkeklikle rekabet etmek yerine, mevcut cinsiyet hiyerarşisini desteklemeye yöneliktir. Hegemonik erkeklik standartlarına tam olarak uymadıkları için, bu standartları yerine getiren erkeklerle doğrudan rekabet içinde olmayabilirler. Bu durum, farklı erkeklik biçimlerinin bir arada var olmasına olanak tanır.

Soysal'ın eserlerindeki erkek karakterler, genellikle hegemonik erkeklik kalıplarıyla beraber “complicit masculinity” (Suç ortağı erkeklik) kavramıyla ilişkilendirilebilecek özellikler gösterir. Suç ortağı erkeklik, hegemonik erkeklikten faydalanabilen ancak

doğrudan hegemonik erkeklik kalıplarını yerine getirmeyen erkekler tarafından sergilenen bir erkeklik biçimidir.

Suç ortağı erkeklik kavramına uyan erkekleri inceleyeceğimiz ilk eser *Tante Rosa*'dır. Kitapta karşımıza çıkan ilk erkeklik biçimi Hans'tır. Metinde Hans, Rosa ile birlikte bir birahane dansına gider ve tüm biraların parasını öder. Rosa ile geçirdiği zaman boyunca onu cinsel bir obje olarak görmesi ve onunla bir gece geçirdikten sonra sorumluluk almaması, suç ortağı özelliklerini gösterir. Hans'ın eylemleri, hegemonik erkeklik kalıplarını aktif olarak teşvik etmese de, bu kalıpları sorgulamadan kabul ederek ve bu kalıplardan yararlanarak bu yapıyı pekiştirdiğini gösterir.

Hans, Rosa'nın hamile kalmasına neden olduktan sonra, Rosa'nın "namusu kirlendi" ve "zavallı bir piç kurusu doğurmamak" için onunla evlenme kararı alması, toplumun bu tür ilişkileri nasıl gördüğünün ve kadınlar üzerindeki baskının bir yansımasıdır. Hans, hegemonik erkeklik yapısının talep ettiği rolleri yerine getirme konusunda aktif bir katılımcı olmamakla birlikte, bu yapıdan faydalanmakta ve Rosa'nın yaşadığı zorluklar karşısında herhangi bir sorumluluk almamaktadır. Bu, işbirlikçi erkekliğin tipik bir örneğidir: Mevcut cinsiyet normlarını aktif olarak desteklemese de, bu normlar içinde rahat bir konumda olmak ve bu durumdan çıkar sağlamak.

Tante rosa mezarlıkta üretici oluyor hikayesinde Rosa bir dükkanda çalışır, eve maddi gelir sağlar ancak kocası kendi ilgi alanlarıyla ilgilenip herhangi maddi destek sağlamaz. Tante Rosa'nın kocası, suç ortağı erkeklik (complicit masculinity) kavramı çerçevesinde değerlendirilebilir, ancak bu özelliği biraz farklı bir açıdan sergiler. Suç ortağı erkeklik, hegemonik erkeklik normlarına meydan okumayan, ancak bu normlardan yararlanan ve onları pekiştiren erkek davranış biçimlerini tanımlar. Bu karakter, eşinin işlerine karışmamış, evdeki maddi sorumlulukları üstlenmemiş ve kişisel ilgi alanlarına (keman çalma, Hint felsefesi) odaklanmıştır. Bu davranışlarıyla, geleneksel erkeklik normlarına aktif bir şekilde meydan okumasa da, bu normlardan saparak kendi ilgi ve hobilerini takip ederken aynı zamanda eşinin çalışmasına ve aile ekonomisine katkıda bulunmamasıyla suç ortağı erkeklik özelliklerini gösterir.

Bu karakter, toplumsal cinsiyet rollerine dair normatif beklentileri (örneğin, erkeğin ailenin maddi ihtiyaçlarını karşılaması) yerine getirmemekle birlikte, bu rollerin dışında

kalarak kendi kişisel çıkarlarını sürdürmüştür. Bu durum, hegemonik erkeklik yapısını doğrudan desteklemese de, mevcut cinsiyet düzeninden dolayı bir şekilde yararlanan ve bu düzeni sorgulamadan kabul eden bir konumdadır. Bu nedenle, Tante Rosa'nın kocasının davranışları, işbirlikçi erkekliğin bir örneği olarak değerlendirilebilir; zira o, eşine destek olmamakla birlikte, eşinin çalışması sayesinde elde edilen imkanlardan faydalanmaktadır. Bu durum, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin hegemonik normlara açık bir meydan okuma olmaktan çok, bu normları pasif bir şekilde kabullenmeyi ve onlardan yararlanmayı ifade eder.

Kitaptaki bir başka suç ortağı erkeklik özelliği göateren karakter Rosa'nın yıllar önce terk ettiği kocası Mathes'tir. Mathes, Rosa'nın dükkanını batırmasına rağmen, bu durumdan dolayı somut bir sorumluluk almıyor. Bunun yerine, Rosa'ya zaman zaman küçük hizmetler sunarak borcunu azalttığını iddia ediyor. Bu davranış, toplumsal cinsiyet normlarının belirlediği "erkek sorumluluğu"ndan kaçınma eğilimini gösterir.

Bununla birlikte Mathes, Rosa'nın sağladığı olanaklardan yararlanıyor, ancak bu olanakları sağlamak için aktif bir çaba göstermiyor. Örneğin, Rosa'nın evinde kalmak, yemek yapmak ve bulaşıkları yıkamak gibi işlerle uğraşırken, bu durumdan kendi çıkarına bir şekilde yararlanmaya çalışıyor.

Mathes, Rosa'nın işlerine ve planlarına pasif bir katılımcı olarak yer alıyor. Rosa'nın fikirlerine ve önerilerine itiraz etmiyor, sadece onun yönlendirmesiyle hareket ediyor. Bu, hegemonik erkeklik kalıplarını aktif olarak desteklemese de, mevcut toplumsal cinsiyet düzeninden faydalanma eğilimini gösterir. Mathes'in davranışları, hegemonik erkeklik kalıplarını doğrudan teşvik etmese de bu kalıplardan faydalanarak ve onları sorgulamadan var olmasını sağlayan suç ortağı özelliklerini yansıtır. Bu durum, toplumsal cinsiyet hiyerarşisindeki karmaşık ilişkiler ve erkeklik biçimleri arasındaki dinamiklerin bir örneği olarak ele alınabilir.

The end tante rosa adlı son öyküde ise Rosa ölür ve mezarlık işleri için bu işe yardım edecek tek tanıdık kişi Mathes'tir. Mathes, Rosa'nın ölümünden sonra meydana gelen ve çözümü gereken bir dizi problemin ortasında, sorumluluktan kaçınan ve çözüm için aktif adımlar atmaktan çekinen bir tavır sergiliyor. Bu durum, işbirlikçi erkekliğin karakteristik özelliklerinden biri olan toplumsal cinsiyet sorumluluklarından kaçınma

eğilimini yansıtır. Ayrıca Rosa'nın ölümüyle ilgili süreçte gösterdiği pasiflik, suç ortağı erkekliğin bir başka özelliğidir. Sorunların çözümü için gerekli adımları atmak yerine, olayların akışına bırakır ve durum daha da karmaşık bir hale geldikçe müdahale etmekten kaçınır.

Rosa'nın ölümünden sonra, Mathes'in Rosa'nın küllerini alması ve onu anma biçimi, Rosa'nın mirası üzerinden bir tür yarardan faydalanma çabası olarak görülebilir. Bu, hegemonik erkeklik yapısının sunduğu avantajlardan, dolaylı yollarla da olsa, faydalanmayı içerir. Mathes, Rosa'nın ölümü ve sonrasında yaşananlardaki rolleriyle, toplumsal cinsiyet normlarına uygun davranışlar sergilemekte ve bu normların sürdürülmesine katkıda bulunmaktadır. Suç ortağı erkeklik, hegemonik erkeklik normlarının pekiştirilmesinde önemli bir rol oynar. Sonuç olarak, Mathes'in davranışları, suç ortağı erkeklik kavramının bazı temel özelliklerini yansıtır. Bu durum, toplumsal cinsiyet dinamikleri içindeki karmaşık ilişkileri ve erkeklik biçimlerinin çeşitliliğini gösterir.

İnceleyeceğimiz bir sonraki eser ise *Yürümek* adlı romandır. Suç ortağı erkeklik rolünde karşımıza çıkan kişi romanın ana karakterlerinden Mehmet'tir. Mehmet daha çok romanda hegemonik erkeklik temsili olarak karşımıza çıkar. Ama romanın bazı yerlerinde farklı erkeklik davranışları ile oluşturulmuştur.

Memet'in parti deneyimi ve bir kızla yaşadığı yakınlaşma sonrasında beklediği "son" ve aldığı tepki, romantik ve cinsel ilişkilerdeki toplumsal cinsiyet beklentilerine dair sosyal normlarla etkileşimini gösterir. Memet'in bu deneyimdeki beklentileri ve sonrasında yaşadığı hayal kırıklığı, cinsiyetle ilgili güç dinamiklerine ve ilişkilerdeki beklentilere dair genel bir fikir verir. Suç ortağı erkeklik bağlamında bu, Memet'in mevcut cinsiyet düzeninden belirli bir şekilde yararlanma beklentisi içinde olabileceğini düşündürebilir.

Romanın ilerleyen sayfalarında üniversite kantininde bulunan Mahmut ve Semih'in Ece ile ilgili düşünceleri işbirlikçi erkekliği temsil eder. Erkek karakterlerin Ece ve diğer kadınlardan bekledikleri davranışlar, toplumsal cinsiyet rollerine sıkı sıkıya bağlı kalındığını ve kadınların bu roller içinde sınırlı bir hareket alanına sahip olduğunu gösterir. Erkeklerin kadınlar üzerindeki kontrolü ve kadınların seslerini, varlıklarını ve

eylemlerini erkek onayına bağlamaları, mevcut cinsiyet hiyerarşisini pekiştiren bir yapıyı destekler.

Mahmut ve Semih'in üniversite kantinindeki sosyal statüleri ve güç dinamikleri içerisindeki rolleri, cinsiyet hiyerarşisini ve erkek egemen toplumsal yapıları sürdürme eğilimlerini gösterir. Mahmut'un burs konusu ve Semih'in fakültedeki etkinlikleriyle ilgili güç kullanma yeteneği, sosyal hiyerarşideki yerlerini pekiştirmek için cinsiyet normlarını nasıl kullandıklarına dair ipuçları verir.

Bu örnekler, metindeki erkek karakterlerin davranışlarının ve tutumlarının, complicit masculinity kavramıyla nasıl ilişkilendirilebileceğini göstermektedir. Erkek karakterler, hegemonik erkeklik normlarına direkt uyum sağlamasalar da, bu normlardan yararlanarak ve toplumsal cinsiyet hiyerarşisini sorgulamadan mevcut düzeni destekleyen davranışlar sergiler.

Bir diğer suç ortağı erkekliği temsil eden karakter Bülent'tir. Bülent kantinde Ela ile birlikte. Bülent'in düşüncesi Ela ile beraber olmaktır. Bülent, hegemonik erkeklik standartlarını ve beklentilerini Elâ üzerinden dolaylı yollarla güçlendirirken, kendisi bu standartların doğrudan bir temsilcisi olmayabilir. Örneğin, Bülent ve Elâ arasındaki ilişki dinamikleri, güç ve cinsiyet normlarının nasıl içselleştirildiğini ve çoğu zaman eleştirilmeden kabul edildiğini gösteriyor. Bülent'in Elâ'ya üniversiteye niçin geldiğini sorgulaması, cinsel ilişkiyi bir tür başarı veya erkeklik ispatı olarak görme eğilimi ve Elâ'ya karşı sergilediği üstünlükçü tavır, işbirliği erkekliğinin karakteristik özelliklerini sergileyebilir.

Ayrıca, Bülent'in Elâ'yı İzmir'e gitmeye ikna etme çabası ve onu kendi cinsel ve sosyal beklentilerine uygun bir şekilde yönlendirmeye çalışması, işbirliği erkekliğinin bir başka yönünü ortaya koyar. Bülent, erkeklik hiyerarşisinde aktif bir baskı uygulayıcı olmasa da, hegemonik erkeklikten faydalanma ve bu sistem içinde bir yer edinme arzusu, işbirliği erkekliğine işaret eder. Bu, toplumsal cinsiyet rollerinin ve beklentilerinin nasıl karmaşık ve çok katmanlı olduğunu, ayrıca bireylerin bu rolleri ve beklentileri nasıl çeşitli yollarla içselleştirdiğini ve yinelediğini gösterir.

Sonuç olarak, Bülent'in karakteri ve davranışları, işbirliği erkekliği kavramının belirli yönlerini yansıtır. Bu, hegemonik erkeklikten dolaylı yollarla faydalanma, cinsiyet

normlarını destekleme ve cinsiyet hiyerarşisindeki konumunu pekiştirme arzusunu içerir.

Mehmet'in kaldığı yurttaki erkeklerle biraraya gelip yaptığı sohbetler ve burada konuştukları konular bize suç ortağı erkeklikler üzerine referans verebilir. Metinde Memet ve arkadaşlarının davranışları, cinsiyetçi şakalar ve kadınları cinsel obje olarak gösterme eğilimi, işbirliği erkekliği özelliklerini sergiliyor. Bu karakterler, hegemonik erkeklikten faydalanırken, aynı zamanda bu normlara katkıda bulunuyor ve cinsiyetçi yapıları sürdürüyorlar.

Cengiz'in anlattığı eşekle ilgili hikaye, toplumsal cinsiyet normlarının ve erkek egemen bir toplumun cinsellikle ilgili tutumlarını abartılı bir şekilde sergileyerek, kadınları ve cinselliği nesneleştiren bakış açısını yansıtır. Bu hikaye, hegemonik erkeklikle uyumlu olmasa da, işbirliği erkekliği çerçevesinde cinsiyetçi değerlerin yeniden üretilmesine katkıda bulunur. Metindeki erkek karakterler, Connell'in işbirliği erkekliği kavramını çeşitli yönlerden yansıtarak, hegemonik erkeklik normlarını pekiştiren davranışlar sergiliyor. Bu karakterler, toplumsal cinsiyet hiyerarşisini destekleyen ve sürdüren bir erkeklik anlayışını temsil ediyorlar.

Mehmet ile Ela aynı evde yaşamaktadır ancak Mehmet sürekli Ela ile birlikte olmak istemektedir. Ela duygusal ve fiziksel ihtiyaçlarının karşılanmadığını düşünmektedir. Mehmet aynı zamanda ev işlerine de yardım etmemektedir. Mehmet, geleneksel erkeklik rollerinden sapma gösteren, ilişkisindeki sorumlulukları ve günlük yaşamdaki problemleri, özellikle de evdeki bozuk eşyaların onarımını ihmal eden bir figür olarak tasvir ediliyor.

Mehmet'in evdeki bozuk musluğu tamir ettirmeme kararı, ev işlerine katılım konusunda isteksizliği, ve Elâ'nın duygusal ve fiziksel ihtiyaçlarına karşı duyarsızlığı, suç ortağı erkekliğin özelliklerini sergiliyor. Bu, ev işleri ve duygusal bakım gibi geleneksel olarak "kadını" olarak görülen rollerin üstlenilmesindeki isteksizlikle bağlantılıdır. Aynı zamanda, Mehmet'in ilişkideki aşk ve sevgi gösterimleri, bu ihmallere rağmen, ilişkinin devam etmesini sağlayan faktörler arasında görülüyor. Bu, suç ortağı erkekliğin, hegemonik erkeklik normlarına tam olarak uymasa da, bu normların sürdürülmesine ve

toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin devam etmesine nasıl katkıda bulunduğu bir örneğidir.

Connell, suç ortağı erkekliği hegemonik erkeklikle karşılaştırdığında, hegemonik erkekliğin toplumsal cinsiyet hiyerarşisinin en üstünde yer alan, erkeklerin kadınlara ve diğer erkeklere karşı üstünlüğünü sağlayan normlar bütünü olduğunu belirtir (Connell, 2019, s. 152). Suç ortağı erkeklik ise bu hegemonik yapıyı doğrudan desteklemese de, ondan faydalanır ve bu sayede mevcut toplumsal cinsiyet düzeninin korunmasına yardımcı olur. Mehmet'in davranışları, bu karmaşık dinamiklerin bir yansıması olarak, erkeklerin toplumsal cinsiyet rollerini nasıl içselleştirdikleri ve bu rollerin ilişkiler üzerindeki etkileri hakkında önemli bir perspektif sunar.

Sonraki sayfalarda Memet ve Elâ arasındaki ilişki, çocukla olan ilişkileri, kurulan sofrada Ela'nın çocuğuna kızan Mehmet'in davranışları anlatılmaktadır.

“Sofrada, Elâ'nın çocuğu huysuzlandı. Sofranın tadı tuzu kaçtı. İşte bir yük; paylaşamayacağım bir yük, diye düşündü Elâ. Memet çocuğa kızdığını belli etmemeye çalıştı. Bir şey, belli edilmemeye çalışılan bir şey varsa, başlar kaçamaklar, herkes kendi sığınağını yapar, kendi altınlarını gizlice gömer toprağa, çizilir sınırlar karşılaşmamak için yan sokaklara sapılır, arka sokaklara; bakışlar kaçırılır, sırt sırta dönülmeden uyunmaz olunur.

- Söyle yatsın!

- Ben karışmak istemiyorum, sen söylesen daha iyi olur.

- Her şeyime karışmak hakkını buluyorsun pekâlâ. Benim çemberimin ya içinde, ya da dışındasm. İçindeysen, daha doğrusu çemberlerimiz çakıştıysa, senin çemberin benim çocuğumu da içine almış demektir, bu benim çemberimin içinde çünkü” (Soysal, 2021, s. 124-125).

Sofra, bir araya gelmenin, paylaşmanın ve birlikte yaşamanın sembolü olarak ön plana çıkar. Ancak, çocuğun huysuzlanmasıyla birlikte sofranın bu paylaşımcı atmosferi bozulur ve Memet ile Elâ arasında gergin bir diyalog başlar. Bu durum, R.W. Connell'in erkeklik teorileri çerçevesinde, özellikle "complicit masculinity" (suç ortağı erkeklik) kavramı bağlamında değerlendirilebilir.

Memet'in çocukla ilgili duruma tepkisi, bu erkeklik formunun bir örneği olarak görülebilir. Memet, çocuğa doğrudan kızmaktan kaçınırken, aynı zamanda Elâ'nın "çemberi" içinde yer alıp almadığına dair tartışma, suç ortağı erkeklikle

ilişkilendirilebilecek bazı özellikleri yansıtır. Bu, Memet'in Elâ'nın çocuğuyla olan ilişkisini, dolaylı yoldan belirli bir sorumluluk alma şeklinde kabul ettiğini gösterir.

Memet'in tepkisi, hegemonik erkeklikten farklı bir pozisyon almasına rağmen, mevcut toplumsal cinsiyet yapılarının ve beklentilerinin devamına katkıda bulunduğunu göstermektedir. O, çocuğun disiplini ve aile içindeki roller üzerine Elâ ile yaşadığı çatışmada, çocuk eğitimi ve aile içi dinamiklerde geleneksel erkeklik rolünden sapmaktadır. Ancak, bu durum onun toplumsal cinsiyet normlarına tamamen meydan okuduğu anlamına gelmez; zira Memet'in davranışları, mevcut toplumsal cinsiyet düzenini destekleyici bir işlev görebilir.

Bu bağlamda, Memet ve Elâ'nın ilişkisi ve çocukla olan etkileşimleri, toplumsal cinsiyet normları ve erkeklik anlayışlarının karmaşık yapısını ortaya koyar. Memet'in tutumu, hegemonik erkeklik normlarıyla tamamen uyumlu olmasa da, bu normların sürdürülmesine ve belirli sosyal yapıların korunmasına yardımcı olan daha geniş bir suç ortağı erkeklik modelinin parçasıdır. Bu durum, aile içi roller, sorumluluklar ve çocuk yetiştirme pratikleri üzerine yeniden düşünülmesi gerektiğini vurgular.

Memet, Elâ'nın çocuğuyla ilgili endişelerine duyarlılık gösterirken ve çocuk konusunda kırıncı bir tavır sergilememeye özen gösterirken, aynı zamanda çocuğun bakımı ve yetiştirilmesi konularında direkt bir sorumluluk almaktan kaçınır. Bu durum, hegemonik erkeklik normlarının devamına dolaylı bir destek olarak yorumlanabilir, çünkü ev içi iş bölümü ve çocuk yetiştirme konularında geleneksel cinsiyet rollerinin sürdürülmesine katkıda bulunur.

Sofra sahnesi ve sonrasında gelişen olaylar, bireyler arasındaki ilişkilerdeki güç dinamiklerini ve sosyal beklentileri daha geniş bir çerçevede ele alır. Elâ'nın sofranın ardından yaşananları ve arkadaşlarının davranışlarını düşünmesi, kişisel ilişkilerdeki karmaşıklığı ve toplumsal cinsiyet normlarının bireysel deneyimler üzerindeki etkisini gösterir. Bu durum, işbirlikçi erkekliğin sadece bireyler arası ilişkilerde değil, aynı zamanda sosyal çevre ve topluluk içindeki etkileşimlerde de nasıl işlediğine dair önemli içgörüler sunar.

Metinde Mehmet, olayların ve çevresindeki duygusal yoğunluğun dışında kalır gibi görünüyor. Tekneden düşen mor koyunu gören Elâ'nın telaşlı haliyle bu durumu

umursamayan Mehmet, “Ben de Karadenizliyim” (Soysal, 2021, s. 133) demesiyle, yaşanan trajik ve yoğun duygusal olayların ortasında, kendini bu olaylardan soyutlayarak, belki de bilinçli veya bilinçsiz bir şekilde, kendi kimliğini ve kökenini öne çıkarıyor. Bu davranış, Connell'in suç ortağı erkeklik tanımına uyar, çünkü Mehmet, o an yaşanan sosyal ve duygusal karmaşayla doğrudan ilgilenmek yerine, kendi kimliğini ön plana çıkararak, toplumsal cinsiyet hiyerarşisindeki yerini korumaya çalışıyor gibi görünüyor.

Ela'nın Mehmet'e,- Celladına demiş ki Danton... Unuttum ne demişti... Şey demişti... ‘Ölümden gaddar olabilir misin? Başımın sepetin dibini öpmesini nasıl engelleyebilirsin?’... Şu senin Karadenizli takacı somyasını şu yaşlı adamın başına bin kez deçarpsa, o yine bir keçisinin ardından ağlayacak” (Soysal, 2021, s. 134) demesi üzerine Mehmet'in “- Ne diyorsun? Soyutlayıp durma her şeyi. Sabah oluyor. Uykum var, seni seviyorum. Bırak özentiyi, yok Rumdu, yaşlıydı, keçiydi, somyaydı, acıydı, şimdi bunların sırası değil. Bakalım kalacak bir yer bulabilecek miyiz?” (Soysal, 2021, s. 134). cümleleriyle Mehmet'in duygusal anlamda yaşananlara uzak kalışını ve belki de o anın ciddiyetini anlamadığını gösteriyor. Bu, Mehmet'in suç ortağı erkeklik rolüne işaret edebilir; çünkü o, yaşanan acı ve hüznün ağırlığını anlamaktan çok, pratik ve bireysel çıkarlarına odaklanıyor.

İnceleyeceğimiz bir sonraki eser *Yenişehir’de Bir Öğle Vakti* adlı eserdir. Kızılay’da bir kavak ağacının devrilmesi etrafında gelişen olayları anlatan romanda karşımıza çıkan ilk suç ortağı erkeklik karakteri Ahmet’tir. Ahmet'in "Amada" mağazasından modaya uygun, alışılmamış ve orijinal giysiler satın alması, belirli bir sosyal imaj ve statü peşinde olduğunu gösterir. Kendini Samanpazarı'ndaki diğer gençlerden ayırmaya çalışması, hegemonik erkeklik kalıplarını benimseme ve bu kalıplar aracılığıyla sosyal hiyerarşide üst konuma gelme çabası olarak yorumlanabilir. Ahmet, modaya uygun giyinerek ve dikkat çekerek, toplumsal cinsiyet normlarına uygun bir "erkeklik" performansı sergiler. Bu performans, hem sosyal kabul görme hem de belli bir ayrıcalık elde etme arayışını içerir.

Ahmet'in Kızılay'dan alışveriş yapma arzusu da önemli bir noktadır. Kızılay'dan alışveriş yapmanın, onun için bir ayrıcalık ve üstünlük göstergesi olduğunu düşünmesi, toplumsal cinsiyet hiyerarşisindeki yerini ve statüsünü pekiştirmek için dış görünüşüne

ve tüketim alışkanlıklarına önem verdiğini gösterir. Bu, suç ortağı erkekliğin bir başka yönünü vurgular: Toplumsal cinsiyet normlarını destekleyen ve bu normlardan faydalanan ancak hegemonik erkeklik kalıplarının ağır yüklerini taşımaktan kaçınan davranışlar. Bununla birlikte, Ahmet'in Şükran ile ilgili düşünceleri, suç ortağı erkekliğin kadınlar ve diğer erkeklerle olan ilişkilerde nasıl tezahür edebileceğini gösterir. Ahmet, Şükran'ı diğer kadınlara kıyasla değerlendirirken, onun dans etme becerisi, popüler kültür bilgisi ve sosyal etkileşimdeki rahatlığını takdir eder. Ancak bu takdir, aynı zamanda, kadınları belirli kalıplar içinde değerlendirme eğilimini ve kadınların değerini belli özellikler üzerinden belirleme eğilimini de gösterir. Bu, suç ortağı erkeklik kavramının, kadınlarla olan ilişkilerde hegemonik erkeklik normlarını destekleyen ve bu normlardan faydalanan ancak açıkça baskıcı olmayan bir yönünü yansıtır.

Ahmet'in toto oynayarak kazandığı para ile lüks giysiler satın alma hayali, toplumsal cinsiyet normlarına uyum sağlama arzusunu ve toplumda belirli bir statüye ulaşma çabasını yansıtır. Bu durum, erkeklerin başarılarını maddi kazançlar ve tüketim üzerinden sergileme eğilimini gösterir, ki bu da hegemonik erkeklikle ilişkilendirilen değerlerden biridir. Ancak Ahmet, bu tüketim arzularıyla hegemonik erkeklik normlarını tam olarak benimsemese de bu normlardan faydalanmaya çalışarak ve onları destekleyerek işbirlikçi bir erkeklik sergiler.

Aynı zamanda, Ahmet'in babasıyla ilişkisi, erkeklikle ilişkilendirilen güç dinamiklerini ve kuşaklar arası çatışmayı ortaya koyar. Babasını hem bir engel hem de aşılması gereken bir hedef olarak görmesi, erkeklik ideallerine ulaşma ve aile içindeki erkek hiyerarşisinde üst sıralara çıkma arzusunu gösterir. Bu, Ahmet'in babasıyla rekabeti, suç ortağı erkeklik bağlamında hegemonik erkeklik normlarını hem sorgulaması hem de bu normlara ulaşma çabası olarak yorumlanabilir.

Şükran ile olan etkileşimi ise, cinsiyet rolleri ve beklentileri konusunda daha karmaşık bir tabloyu ortaya koyar.

Şükran geliyordu karşıdan .

“Nerde kaldın kız?”

“Ne o, taksi mi beklettin sanki?”

“Uzatma kız. Bak, bir daha bekletirsen . . .”

“Bekletirim bekletirim . Ne olmuş?”

Ahmet sustu. Tartışılmazdı Şükran'la. Bütün mahalle kızları gibi çenesi güçlüydü Şükran'ın. Biraz daha uzatsa, “sen bana baksana diye a'ları uzata uzata dırdıra başlayacak (Soysal, 2021, s. 23-24).

Ahmet, Şükran'la olan ilişkisinde geleneksel erkek egemen tutumları sergilerken, Şükran'ın bu tutumlara meydan okuyan bağımsız ve güçlü karakteri, cinsiyet rollerinin katı sınırlarını sorgulatır. Ahmet'in Şükran'a karşı tutumu, suç ortağı erkeklik kapsamında, geleneksel erkeklik normlarını sürdürme eğilimini yansıtırken, aynı zamanda bu normların meydan okunabilirliğini de kabul eder.

Şükran'ın arkadaşı Günseli'nin köyde öğretmenlik yaparken anlattığı hikaye üzerine Ahmet'in ve köydeki topluluğun Döndü'ye yönelik tutumları, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ve kadınlara yönelik şiddeti sürdüren toplumsal yapıları yansıtır. Ahmet'in Şükran ile yaptığı konuşma, kadınların cinsel davranışları üzerindeki erkek egemen kontrolünü ve namus kavramının çifte standartlarını ortaya koyar. Ahmet'in “Namus meselesi bu, karışılmaz” (Soysal, 2021, s. 29) şeklindeki tepkisi, erkeklerin kadınların bedenleri ve seçimleri üzerindeki kontrolü destekleyen toplumsal normları pekiştirdiğini gösterir. Bu, erkek egemen toplumun, kadınları cinsel davranışları üzerinden yargılama ve cezalandırma eğilimini ve erkeklerin bu süreçte genellikle sorumluluktan muaf tutulmasını vurgular.

Ahmet ve diğer erkek karakterlerin eylemleri, işbirlikçi erkekliğin nasıl çalıştığını gösterir: Hegemonik erkeklik normlarını aktif olarak pekiştirmeyebilirler veya bu normlara uymayabilirler, ancak bu normlardan faydalanırlar ve onları destekleyen bir toplumsal yapı içinde hareket ederler. Ahmet'in “Biz bir kızın bakire olup olmadığını on metreden anlarız kızım” (Soysal, 2021, s. 30) gibi sözleri, kadınların cinselliğine yönelik denetimi ve kadın bedeni üzerindeki erkek egemen iddiaları kabul ettiğini ve bunları normalleştirdiğini gösterir.

Şükran ile Ahmet arasındaki diyalog, kadınların bu toplumsal cinsiyet rollerine ve normlara karşı çıkabileceğini, ancak erkekler tarafından kolayca reddedilebileceğini gösterir. Ahmet'in Şükran'ı susturma ve konuyu değiştirme çabaları, erkeklerin kadınların seslerini ve eleştirilerini bastırma eğilimini yansıtır. Bu durum, işbirlikçi erkekliğin kadınlar ve erkekler arasındaki güç dinamiklerini nasıl etkilediğini ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin sürdürülmesine nasıl katkıda bulunduğunu gösterir.

Ayrıca metnin ilerleyen sayfalarında Ahmet'in Şükran'ı manipüle etmeye çalışması ve onun duygularını kullanarak kendi çıkarları doğrultusunda hareket etmesi, suç ortağı erkeklik özelliklerinden biridir. Ahmet, Şükran'ın sosyal çevresinden ve ailesinden gelen baskılar konusunda endişelenirken, kendi eğlencesi ve sosyal statüsü için onunla birlikte olmayı tercih ediyor. Bu, hegemonik erkeklik kalıplarına uyan bir davranıştır; çünkü toplumsal cinsiyet hiyerarşisinde üst sıralarda yer almak ve kadınlar üzerinde kontrol ve güç sahibi olmak bu kalıpların bir parçasıdır.

Ahmet'in Şükran'a evlilik vaadiyle yaklaşımı, ancak "askerlik var, şu var, bu var" gibi mazeretler sunması, sorumluluk almaktan kaçınmasını ve ilişkideki güç dinamiklerini kendi lehine kullanma çabasını gösterir. Bu durum, işbirlikçi erkekliğin bir başka özelliğidir: Toplumsal cinsiyet hiyerarşisindeki yerini korumak ve pekiştirmek için kadınların duygusal ve sosyal ihtiyaçlarını ikincil olarak görmek.

Ahmet'in Şükran'ı Bodrum'a gitmeye ikna etme girişimi ve fiziksel yakınlık arayışı, onun ilişkideki cinsel ve duygusal gücünü pekiştirmeye çalıştığını gösterir. Bu, hegemonik erkeklik ile suç ortağı erkeklik arasındaki ilişkiyi yansıtır: Ahmet, hegemonik erkeklik kalıplarını destekleyen davranışlar sergilerken, bunların getirdiği sorumlulukları üstlenmekten kaçınır. Ahmet ve Şükran arasındaki etkileşim, toplumsal cinsiyet rollerinin ve erkeklik anlayışlarının nasıl içselleştirildiğini ve bireysel ilişkiler üzerindeki etkisini gösterir. Ahmet'in Şükran'a fiziksel olarak agresif davranışı ve ondan cinsel bir karşılık beklemesi, kadınlara yönelik yaygın cinsiyetçi yaklaşımların ve beklentilerin bir yansımasıdır. Bu, hegemonik erkeklik normlarının sürdürülmesine katkıda bulunan bir davranış örneği olarak işbirlikçi erkekliğin bir parçasıdır.

Ahmet'in Şükran'a karşı sergilediği tutum, aynı zamanda erkek egemen toplumsal yapıların devamına hizmet eder. Şükran'ı cinsel bir obje olarak görmesi ve onun rızasını tam olarak dikkate almaması, erkeklerin kadınlara yönelik egemenliklerini ve kontrolünü sürdürme arzularını yansıtır. Bu, işbirlikçi erkekliğin, erkek egemen toplumun devam etmesine nasıl katkı sağladığının bir örneğidir.

Bir sonraki karakter Salih Bey'dir. Metinde Prof. Salih Bey ve onun geçmişi üzerinden işlenen erkeklik temaları, R.W. Connell'in "complicit masculinity" (suç ortağı erkeklik) kavramıyla analiz edilebilir. İşbirlikçi erkeklik, hegemonik erkeklikten faydalanmayı ve

toplumsal cinsiyet hiyerarşisini desteklemeyi içerirken, hegemonik erkeklik kalıplarının ağır yüklerini taşımayı gerektirmeyen bir erkeklik formudur. Bu bağlamda, Salih Bey'in yaşam hikayesi ve erkeklik anlayışı suç ortağı erkeklik özellikleri taşımaktadır.

Salih Bey, kariyerinde ve kişisel gelişiminde başarıyı çok çalışarak, bilgi ve uzmanlık kazanarak elde etmeyi amaçlar. Bu başarı arzusu, toplumsal cinsiyet hiyerarşisinde yükselmek ve aile geçmişinin yarattığı ekonomik ve sosyal güvensizlikleri aşmak için bir araç olarak görülebilir. Profesörlük ve avukatlık gibi prestijli mesleklerde yer alması, toplumsal cinsiyet hiyerarşisinde üst sıralara ulaşmayı başarmış olmasına işaret eder. Ancak, Salih Bey'in bu başarısı, hegemonik erkeklik kalıplarını doğrudan teşvik etmese de, bu kalıplardan faydalanarak elde edilmiştir.

Salih Bey'in çocukluğu, yoksulluk içinde geçse de, kendisini diğerlerinden ayırma ve "ayrı ve başka biri olma" arzusu güçlüdür. Bu, işbirlikçi erkekliğin bir yönünü yansıtır: mevcut toplumsal cinsiyet hiyerarşisindeki yerini iyileştirmek için hegemonik erkeklik normlarına uyum sağlama çabası. Salih Bey'in bu çabası, sınıf geçmek ve derslerde başarılı olmakla sınırlı değil, aynı zamanda sosyal statüsünü ve ekonomik durumunu iyileştirme yönünde de kendini gösterir. Babasıyla ilişkisi ve ondan öğrendiklerine bakıldığında ise Salih Bey, toplumsal cinsiyet rolleri ve erkeklik anlayışını, babasının mahalledeki diğer insanlara karşı tutumu ve iş yöntemleri üzerinden öğrenmiştir. Bu, işbirlikçi erkekliğin bir başka yönüdür: Mevcut toplumsal cinsiyet düzenini sürdürme ve bu düzenden faydalanma, ancak bu düzenin ağır yüklerinden kaçınma. Salih Bey, babasının herkese güvenmeme tutumunu benimseyerek, başkalarına karşı dikkatli ve korumacı bir yaklaşım geliştirir. Bu, hegemonik erkeklikle ilişkilendirilen rekabetçi bir tutumdur. Yetişkinlik döneminde, Salih Bey'in sosyal statüsü, maddi başarısı ve akademik kariyeri, toplumun erkeklerden beklediği başarı ölçütlerine uygun düşer. Ancak, bu başarı ve statü, Salih Bey'in kişisel gelişiminde ve insanlarla ilişkilerinde belirli eksikliklere neden olur. Salih Bey, toplumsal cinsiyet normlarının bireysel kimlik ve ilişkiler üzerindeki etkisini kabul ederken, bu normlardan yararlanmayı da sürdürür, bu da işbirlikçi erkekliğin bir başka örneğidir.

Salih Bey'in hayatı ve içinde bulunduğu dönem içerisindeki rekabetçi yapısı yerini kuralcılığa bırakır. Kitapta tasvir edilen kavak ağacının düşme aşamasında kapanan yolda Salih bey arabasıyla bir süre beklemektedir. Salih Bey'in eylemi, toplumsal

düzende bir düzenleyici olarak hareket eden ve bu düzenin devamını sağlayan erkek figürü olarak görülebilir. Bu durum, toplumsal cinsiyet rollerinin ve beklentilerinin bireylerin davranışları üzerindeki güçlü etkisini de göstermektedir. Salih Bey gibi bireyler, belirli durumlarda bireysel eylemliliklerini toplumsal kuralların ve normların sınırları içinde ifade ederler, böylece toplumsal düzenin ve istikrarın korunmasına katkıda bulunurlar.

Öte yandan, Güngör'ün kuralları esnetme eğilimi ve kendi yolunu bulma kararlılığı, Salih'in tutumunun bir kontrastını oluşturur. Bu farklılık, toplumsal cinsiyet rolleri ve erkeklik anlayışlarının monolitik olmadığını, çeşitli erkeklik pratikleri ve yorumlarının mevcut olduğunu gösterir. Salih Bey'in davranışı, toplumsal kurallara uymanın ve bunları desteklemenin, suç ortağı erkeklik anlayışının bir parçası olarak nasıl görülebileceğini örneklendirir.

İnceleyeceğimiz bir sonraki eser *Şafak* adlı romandır. İnceleyeceğimiz ilk karakter Hüseyin'dir. Ali dayısı ve diğer akrabaları tarafından okuması için yardım edilen Ali avukat olup arkadaşları ile bir büro açar. Hüseyin ve ortakları, kendi işlerini kurmuş olmalarına rağmen, Hüseyin toplumun ve ailelerinin onlardan bekledikleri rol ve sorumlulukları yerine getirmekte zorlanır. Para kazanması gereken bir dönemde, akrabaları ve tanıdıkları tarafından sürekli olarak farklı konularda yardım istemleriyle karşılaşır. Hüseyin, bu yardım taleplerini reddedemiyor çünkü çocukluğundan beri kendisine öğretilen akrabalık bağlarının gücü ve sorumluluklarından haberdardır. Bu bağlar, onun toplumdaki yerini ve kimliğini belirliyor. Ayrıca, Hüseyin'in akrabaları ve tanıdıklarıyla olan ilişkisi, gelecekteki potansiyel iş fırsatlarının bir kaynağı olarak görülüyor, bu da onun bu ilişkileri sürdürme konusundaki isteksizliğini daha da karmaşık hale getiriyor.

Hüseyin'in bu durumu suç ortağı erkeklik özelliklerine uyuyor. O, toplumsal ve ailevi beklentilere uyum sağlamaya çalışırken, aynı zamanda bu beklentilerin yarattığı baskı ve sınırlamalara da boyun eğiyor. Bu durum, hegemonik erkeklik ideallerine doğrudan meydan okumasa da, bu ideallerin sürdürülmesine ve desteklenmesine katkıda bulunuyor. Hüseyin, akrabalık ilişkileri ve toplumsal beklentiler arasında sıkışıp kalmış, bu beklentilere hizmet ederken kendi bireysel hedeflerinden ve ihtiyaçlarından ödün vermek zorunda kalan bir karakter olarak suç ortağı erkeklik modelini temsil ediyor.

Bir diğerkarakter ise Mustafa'dır. Mustafa'nın hikayesi, kişisel bir dönüşüm ve içsel çatışmalarla doludur. Tutukluluk döneminde kendisiyle barışık, dirençli ve gelişimgösterdiğini hissetmesi, bireysel direncin ve dayanıklılığın altını çizer. Ancak serbest bırakıldıktan sonra yaşadığı bocalama, özgürlük koşullarında kimliğini yeniden konumlandırma çabasını gösterir. Güler ile ilişkisi üzerine düşünmesi ve Ali ile karşılaşması, onun sosyal ilişkilerdeki konumunu ve bu ilişkilerin karmaşıklığını vurgular.

Ali'ye "siz sahip çıkmadıkça hiçbir şey olacağı yok" (Soysal, 2021, s. 34) demesi ve kendisini "siz" diyerek ayırıştırması, Mustafa'nın topluluk içindeki yerini ve bu topluluğa olan bağlılığını sorguladığını gösterir. Bu, Connell'ın suç ortağı erkeklik kavramı ile kısmen uyumlu olabilir, çünkü Mustafa toplumsal cinsiyet rolleri ve topluluk beklentileri arasındaki dinamikleri ele alır. Ancak, Mustafa'nın bu süreçteki eleştirileri ve öz-refleksiyonları, hegemonik erkeklik yapılarına meydan okuma potansiyelini de içerir. Mustafa'nın tecrübeleri ve toplumsal cinsiyet rolleriyle olan ilişkisi, hem işbirlikçi hem de hegemonik erkeklik özelliklerini içeren karmaşık bir resim çizer. Onun hikayesi, kişisel dönüşüm, toplumsal cinsiyet normlarına uyum ve bunlara meydan okuma arasındaki çizgide hareket eder. Bu bağlamda, Mustafa'nın davranışları ve düşünceleri, Connell'ın erkeklik modellerinin bireyler üzerindeki etkisinin ve bu modellere olan uyumun karmaşıklığını gösterir.

Ali dayısının evine yapılan baskında Mustafa'nın içinde bulunduğu durum da bize suç ortağı erkeklik özelliği verebilir. Mustafa'nın kendi suçsuzluğuna rağmen suçlu gibi hissetmesi ve bu hissin altında yatan iç çatışmalar, onun mevcut sosyal düzenden ve onun getirdiği cinsiyet beklentilerinden tamamen bağımsız olmadığını gösterir. Mustafa'nın kendisine ve toplumsal olaylara dair sürekli sorgulamaları, onun hegemonik erkeklik kalıplarına tam olarak uymadığını ancak bu kalıplardan tamamen kaçamadığını da gösterir. Bu bağlamda, Mustafa'nın yaşadığı iç çatışma ve çözümler, işbirlikçi erkekliğin bazı yönleriyle uyumlu olabilir, çünkü o mevcut düzenle tamamen uyum sağlamamakla birlikte, ondan tamamen kaçınmakta da zorlanır.

İnceleyeceğimiz bir sonraki karakter Abdullah'tır. Abdullah, amirleri karşısında ezik ve güleç bir ifade takınarak, bu yapının beklentilerine uyum sağladığını gösterir. Bu, işbirlikçi erkekliğin bir özelliği olabilir, çünkü Abdullah, güç yapısının gerekliliklerine

uyarak, kendi konumunu korumaya veya iyileştirmeye çalışmaktadır. Bu davranış, Abdullah'ın otoriteye itaat ederken, aynı zamanda otoritenin bir parçası olarak güç kullanma yetkisine sahip olduğunu gösterir. Ancak, Abdullah'ın güç kullanım şekli, hegemonik erkeklikten ziyade, belirli bir durumda neyin kabul edilebilir veya beklenen olduğuna uyum sağlama çabasını yansıtır. Abdullah'ın Oya ile etkileşimi ve ona karşı sergilediği tutum, mevcut toplumsal cinsiyet ve güç hiyerarşilerini pekiştiren sosyal ve kurumsal yapıların bir yansımasıdır. Yani, Abdullah'ın eylemleri, hegemonik erkeklik tarafından belirlenen toplumsal cinsiyet normlarını destekleyici bir rol oynayarak, Connell'in suç ortağı erkeklik kuramına uygun düşer. Bu, Abdullah'ın kendi pozisyonunu korumak ve güç yapısının bir parçası olarak kalmak adına, o yapının beklentilerine uyum sağlamasından kaynaklanır.

Oya'nın cezaevi sürecinde orada mahkum olan kişilerden biri de İğneci Ahmet'tir. Kendisi de mahkumdur ama iğnecilik veya hastabakıcılık yapmaktadır. İğneci Ahmet'in durumu ve cezaevi içindeki kadın mahkûmlar arasındaki dinamikler, R.W. Connell'in suç ortağı erkeklik kuramı açısından değerlendirildiğinde, karmaşık bir sosyal yapıyı ortaya koyuyor. Bu bağlamda, İğneci Ahmet'in cezaevi içindeki rolü ve kadın mahkûmlarla olan ilişkileri, mevcut toplumsal cinsiyet hiyerarşisini ve güç dinamiklerini pekiştiriyor olabilir.

Ahmet'in kadın mahkûmlar arasında yarattığı rekabet ve kıskançlık, hegemonik erkeklik yapısını pekiştiren sosyal ilişkilerin bir örneği olarak görülebilir. Ahmet, kendisine verilen görev ve pozisyon sayesinde, kadınlar arasında belli bir güç ve kontrol sahibi oluyor. Bu, onun kadın mahkûmlar üzerinde belli bir etki ve kontrol sahibi olmasını sağlayan bir ayrıcalık yaratıyor. Kadın mahkûmların Ahmet'e karşı hissettikleri duygular ve onun etrafında dönen dedikodular, toplumsal cinsiyet temelli güç ilişkilerini ve kadınların bu yapı içindeki konumlarını vurgular. Aynı zamanda, Ahmet'in kadın mahkûmlarla kurduğu ilişkiler, cezaevi gibi kapalı ve kontrol altında bir ortamda bile toplumsal cinsiyet rollerinin ve beklentilerinin nasıl devam ettiğini gösterir. Kadınların Ahmet'e yönelik tepkileri ve aralarındaki rekabet, hegemonik erkeklik normlarının ve toplumsal cinsiyet hiyerarşisinin, bireylerin davranışları ve ilişkileri üzerindeki etkisini yansıtır. Bu bağlamda, İğneci Ahmet'in davranışları ve kadın mahkûmlarla olan etkileşimleri, Connell'in suç ortağı erkeklik modeli kapsamında değerlendirilebilir.

Ahmet, hegemonik erkeklik yapısının avantajlarından yararlanıyor ve bu yapının sürdürülmesine katkıda bulunuyor. Ancak, bu dinamikler aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini ve güç dengesizliklerini de ortaya koyuyor, bu nedenle karmaşık toplumsal cinsiyet dinamiklerinin daha geniş bir çerçevede ele alınması gerektiğini gösteriyor.

Nezarette bulunan Zekeriya'nın Abdullah'ı görür görmez ayağa fırlaması ve hazırola geçmesi, otoriteye itaatkar bir tutum sergilediğini ve mevcut hiyerarşik düzene uyum sağladığını gösteriyor. Zekeriya'nın daha sonra Abdullah'a kendisinin de Mustafa gibi düşünmediğini, hatta Mustafa'ya karşı olumsuz duygular beslediğini ifade etmesi, Zekeriya'nın güç yapıları içinde kendisine bir yer bulma ve kabul görme çabasını ortaya koyuyor. Bu, Zekeriya'nın toplumsal cinsiyet hiyerarşisindeki yerini pekiştirmek adına hegemonik erkeklik normlarına uyum sağlamaya çalıştığını gösterir, bu da onun suç ortağı erkeklik kategorisine girebileceğini düşündürür.

İnceleyeceğimiz bir sonraki eser Sevgi Soysal'ın *Barış Adlı Çocuk* hikayesidir. Bu suç ortağı erkeklik kuramına göre karşımıza çıkan ilk kişi *Ay'ı boyamak* hikayesindeki Hasan Özçakar'dır. Hasan Özçakar'ın hikayesi, Connell'in erkeklik kuramları, özellikle suç ortağı erkeklik bağlamında, belirgin bir şekilde ele alınabilecek bir durum sunuyor. Hasan, toplumsal cinsiyet hiyerarşileri içinde aktif bir yer edinmeye çalışırken, hegemonik erkeklik ideallerine tam olarak uymayan ancak bu idealler tarafından yararlanan bir konumda duruyor.

Hasan'ın ayı boyama işi üzerinden giriştiği mücadele ve bu süreçte yaşadığı zorluklar, geleneksel erkeklik rollerine uyum sağlama çabası içinde olduğunu gösteriyor. Bir yandan toplum tarafından kabul görmek ve başarıya ulaşmak için çaba sarf ederken, diğer yandan bu süreçte karşılaştığı zorluklar, kendi erkeklik algısını ve toplumdaki yerini sorgulamasına neden oluyor. Hasan'ın, bir şeyi başarıyla tamamlama (ayı boyama işini bitirme) arzusu ve bu süreçte yaşadığı başarısızlık hissi, işbirlikçi erkekliğin karmaşıklığını ortaya koyuyor. Başarısızlık, onun toplumsal cinsiyet hiyerarşisindeki konumunu yeniden değerlendirmesine sebep oluyor.

Öte yandan, Hasan'ın yaşadığı deneyimler, hegemonik erkeklik normlarının bireysel erkekler üzerindeki etkisini ve bu normlara uyum sağlamanın getirdiği zorlukları

gösteriyor. Hasan, toplumda başarılı ve kabul gören bir erkek olma yolunda ilerlerken, kendisinden beklenen rolleri yerine getirememesi ve bu roller içinde sıkışıp kalma duygusuyla mücadele ediyor. Bu süreç, bireyin toplumsal cinsiyet rolleriyle olan ilişkisini ve bu rollerin birey üzerindeki baskısını vurguluyor.

Sonuç olarak, Hasan Özçakar'ın hikayesi, Connell'ın suç ortağı erkeklik kuramını yansıtan ve toplumsal cinsiyet rollerine uyum sağlama, bu rollerin birey üzerindeki etkisi ve toplumdaki yerini sorgulama temalarını içeren karmaşık bir erkeklik deneyimini sergiliyor. Bu hikaye, erkeklerin toplumsal cinsiyet hiyerarşileri içindeki konumlarını nasıl anlamlandırdıkları ve bu konumlarla nasıl mücadele ettikleri üzerine derinlemesine düşünmeyi teşvik ediyor.

Eserdeki bir başka örnek ise Bir görüş günü adlı hikayedir. Hikayedeki Şevket Bey'in kızı Güler'e karşı tutumu, işbirlikçi erkekliğin unsurlarını barındırabilir. Kızının mahkum olmasına rağmen ona maddi destek sağlaması, cinsiyet normlarına ve toplumsal beklentilere uygun davranışlar sergilemesi beklenen bir baba figürünü temsil eder. Bu, toplumsal cinsiyet hiyerarşisini dolaylı yoldan destekleyen bir tavır olarak görülebilir. Şevket Bey'in "Sizleri de görüştürüyorlar demek" şeklindeki ifadesiyle, kızının bulunduğu durumu ve cezaevi koşullarını normalleştirilmesi ve kabullenmesi, hegemonik cinsiyet düzeninin bir parçası olarak işlev görebilir.

3.3.3. Madun Erkeklik

Madun erkeklik, toplumsal cinsiyet hiyerarşisinde alt sıralarda yer alır ve hegemonik erkeklik tarafından dışlanan, hor görülen veya aşağılanan özellikler taşır. Heteroseksüel anlayış dışında karşımıza çıkan homoseksüel yönelimler bu kategoride oluşturulmuştur. Eşcinsellik, bu kategoride sıklıkla incelenir çünkü heteronormatif toplum yapısında eşcinsel erkekler, hegemonik erkeklik normlarına uymadıkları için madun konuma itilirler.

3.3.4. Marjinal Erkeklik

Hegemonik erkeklik, toplumun en yüksek prestije ve iktidara sahip erkeklik biçimi olarak tanımlanırken, marjinal erkeklikler bu iktidar yapısının dışında kalan ve çoğu zaman bastırılan, göz ardı edilen ya da değersizleştirilen erkeklik formlarını temsil eder.

Bu erkeklik formları, etnik azınlıklar, alt sınıf mensupları veya cinsel yönelimleri nedeniyle marjinalize edilen erkekler tarafından yaşanan erkeklikler olabilir.

Sevgi Soysal'ın ilk eseri olan *Tutkulu Perçem*'de erkek karakterlere ait marjinal bir rol bulunamadığı için bir sonraki eser olan *Tante Rosa* kitabına geçilmiştir.

Tante Rosa'da karşımıza ilk çıkan marjinal erkek rolüne sahip kişi Rosa'nın keman çalan, felsefe ile ilgilenen, işe gitmeyen ve hastalığından dolayı savaşa katılamayan ikinci kocasıdır. Metindeki erkek karakter, Tante Rosa'nın keman çalan ve dükkan işlerine karışmayan kocası olarak tanıtılmaktadır. Bu karakter, Connell'in marjinal erkeklik kavramına göre incelendiğinde, toplumsal cinsiyet hiyerarşilerinde hegemonik erkeklikten farklı bir konumda bulunuyor gibi görünmektedir.

Karakter, toplumun geleneksel erkeklik beklentilerinden uzakta, sanata ve felsefeye ilgi duyan, ev ekonomisine doğrudan katkı sağlamayan bir yaşam sürdürmektedir. Bu durum, onu hegemonik erkeklik normlarına uymayan ve bu yüzden toplumsal cinsiyet hiyerarşisinde daha alt bir konuma itilen bir örnek olarak ele alabilir. Özellikle savaşa katılmama durumu ve ev işlerine katkıda bulunmama gibi özellikleri, toplumun geleneksel olarak "erkek" olarak değerlendirdiği rollerden sapma olarak kabul edilebilir.

Karakter, aynı zamanda Tante Rosa'nın ifadesiyle “eve hayatı sevdiren” (Soysal, 2021, s. 38), Hindistan ve felsefe hakkında bilgi sahibi biri olarak tanımlanmaktadır. Bu özellikler, onun daha ziyade zihinsel ve duygusal desteği temsil etmesini sağlar, bu da geleneksel erkeklik rollerinin dışında bir yere konumlanmasına yol açar.

Bununla birlikte, Tante Rosa'nın kocasının marjinal erkeklik yaşamasına rağmen, bu durumun aile içinde bir uyum ve mutluluk kaynağı olduğu anlaşılmaktadır. Tante Rosa, kocasının bu özelliklerini takdir etmekte ve onu diğer erkeklerle kıyaslayarak övmektedir. Bu durum, marjinal erkekliklerin de kendi içinde çeşitlilik gösterdiğini ve hegemonik erkeklikle karşılaştırıldığında her zaman olumsuz değerlendirilmemesi gerektiğini gösterir.

Sonuç olarak, metindeki bu erkek karakter, Connell'in marjinal erkeklik kavramı ile uyumlu özellikler göstermektedir. Toplumsal cinsiyet normlarından sapması, onu

hegemonik erkeklikten farklı bir konuma yerleştirirken, aynı zamanda bu farklılığın aile içinde pozitif bir değer olarak kabul edildiği bir durumu temsil eder.

Bir sonraki eserimiz ise *Yürümek* adlı romandır. Burada karşımıza çıkan ilk erkek Alişan'dır. Alişan fiziksel, sosyal ve sınıfsal durumundan dolayı diğer çocuklar tarafından şiddete maruz kalmıştır:

“Niçin Alişan’la ve niçin elbet? Alişan, Selanik’in kapıcısının kavruk oğlu: Sümüklü Alişan, Sinek Alişan; Karınca Alişan. istese, belki Elâ bile dövebilir onu. Alişan’la edilecek bir kavganın seyre değebilecek hiçbir yönü olamaz. Şu Elâ’nın anasının, “zavallı verem mi ne?” diye, arada eve çağırıp yemek verdiği Alişan’la dövüşmek için mi silahlandılar musluk demirleriyle? Bir sıkımlık canı var onun. Alişan’ı sık sık tokatlar babası. Alişan her tokatta yere düşer; görenler, “dövme oğlanı, bir sıkımlık canı var zaten” derler” (Soysal, 2021, s. 31).

Bu metinde, Connell'in marjinal erkeklik kavramı çerçevesinde incelenebilecek bazı unsurlar var. Alişan, fiziksel güçsüzlüğü, sosyal konumu ve çevresinden aldığı muamele nedeniyle marjinalleştirilmiş bir karakter olarak tasvir edilir. Connell'in marjinal erkeklik kavramı, toplumsal cinsiyet hiyerarşileri içinde hegemonik erkeklikten sapma olarak kabul edilen durumları ele alır. Alişan'ın durumu, hegemonik erkeklik normlarının (fiziksel güç, baskınlık, bağımsızlık) dışında kalarak marjinalleştirilmesiyle örtüşmektedir.

Metinde Alişan, fiziksel olarak zayıf ve savunmasız biri olarak betimlenir; babası tarafından sıkça dövülür ve bu durum çevresindekiler tarafından "bir sıkımlık canı var zaten" şeklinde yorumlanır. Bu, onun hem ailesi içinde hem de dış dünyada zorbalığa maruz kaldığını ve bu durumun toplumsal kabul gördüğünü gösterir. Alişan'ın bu şekilde tasvir edilmesi, onun toplumsal cinsiyet hiyerarşisinde alt sıralara itildiğini ve marjinal bir erkeklik pozisyonunda konumlandırıldığını işaret eder.

Ayrıca, Alişan'ın sosyal statüsü (kapıcının oğlu olması) ve diğer çocuklar tarafından hor görülmesi, marjinalleşmesinin sadece fiziksel zayıflığından değil, aynı zamanda sosyoekonomik konumundan da kaynaklandığını gösterir. Bu durum, Connell'in erkeklik hiyerarşileri içindeki çeşitliliğe ve karmaşıklığa dikkat çektiği, erkekler arasındaki güç ilişkilerinin sadece kadınlara yönelik baskıdan değil, aynı zamanda erkekler arasındaki etkileşimlerden de kaynaklandığını vurgulayan çalışmalarıyla uyumludur.

Sonuç olarak, Alişan'ın metindeki konumu, Connell'in marjinal erkeklik kavramıyla analiz edilebilecek özellikler taşır. Alişan, toplumsal cinsiyet hiyerarşisinde marjinalize edilen, hegemonik erkeklik normlarının dışında bırakılan ve bu nedenle hem fiziksel hem de sosyal olarak dezavantajlı bir pozisyonda betimlenir.

Eserde bir Rum olan Aleko da marjinal erkekliğe örnek gösterir. Aleko hem maddi yetersizliğinden dolayı hem de etnik özelliğinden dolayı marjinal erkeklik rolündedir.

Sabiha Hanım kulağını bükmüş olacak ki, Hulûsi Bey Elâ'nın Aleko'yla tepeye çıkmasını yasakladı. Yengesi, ünlü kahkahalarından birini savurarak söze karıştı: - Kendini bilen bir kız Rum oğlanlarıyla çama çıkmaz. Kısmet bir altın toptur, bir tepersen bir daha gelmez. Ayol bütün Ada koca bekleyen kızlarla doluyken, sen cebi delik Rum oğlanıyla çama çıkarsan, parlak parlak kısmetler bütün o koca bekleyen kızları almasalar da, seni hiç almazlar. Ayol ananda hiç akıl yok senin. Koca dediğin çamda bulunmaz. İyi yetişmiş erkek kardeşi olan iyi aile kızlarıyla dostluk kuracaksın. Toprağı bol olsun, annem, her yaz yazlığa çıkmadan kulağımı bükmedi. "Ada'ya eşeğe binmeye değil koca bulmaya git" diye (Soysal, 2021, 52).

Bu metinde Aleko'nun durumu, R.W. Connell'in marjinal erkeklik kavramı çerçevesinde değerlendirilebilir, ancak biraz farklı bir bağlamda. Aleko, burada bir etnik azınlık mensubu olarak tasvir edilir ve bu, onun marjinal bir erkeklik pozisyonuna itilmesine sebep olur. Marjinal erkeklik, genellikle toplumsal güç yapıları içinde alt sıralarda yer alan ve hegemonik erkeklik ideallerinden sapma olarak görülen erkeklik biçimlerini ifade eder. Bu durum, sadece fiziksel güç veya cinsel yönelim gibi özelliklerle sınırlı değil, aynı zamanda sosyoekonomik statü, etnik köken, ve diğer toplumsal ayrımcılık formları ile de ilişkilidir.

Aleko'nun etnik kökeni, onun "cebi delik Rum oğlanı" olarak nitelendirilmesine ve toplumsal kabul görme açısından diğerlerinden daha düşük bir konumda olmasına yol açar. Bu, Aleko'nun toplumsal cinsiyet hiyerarşisinde marjinal bir konuma itilmesine sebep olan etnik ayrımcılığın bir örneğidir. Marjinal erkeklik bağlamında, Aleko'nun bu konumu, onun toplumsal güç yapıları içinde hegemonik erkeklikten uzak bir yerde konumlanmasına neden olur. Toplumun Aleko'ya ve onun gibi etnik azınlık mensubu olan erkeklere atfettiği değer, hegemonik erkeklik normlarına uymadıkları ve toplumsal beklentilerin dışında kaldıkları için daha düşüktür.

Yengesinin Aleko ile ilişki kurmanın toplumsal kabul ve iyi bir "kısmet" bulma şansını azaltacağını söylemesi, toplumun etnik köken temelli ayrımcılığını ve bunun bireysel

ilişkiler üzerindeki etkisini yansıtır. Bu durum, Aleko'nun marjinalleştirilmesinin, Elâ'nın sosyal konumunu ve evlilik ihtimallerini nasıl etkileyebileceğine dair bir örnek sunar.

İnceleyeceğimiz bir sonraki eser *Yenişehir'de Bir Öğle Vakti* adlı eserdir. Bu eserde karşımıza çıkan marjinal erkekliklerden ilki Necip Bey'dir. Necip Bey Selanik'ten Türkiye'ye kaçarak gelen zengin bir ailenin çocuğudur. Necip Bey, hem etnik kökeni hem de toplumsal algılar nedeniyle kendisini dışlanmış ve marjinalize edilmiş hissetmektedir:

“İstanbul'a çoban kılığında gelip okula başladıktan sonra, bütün arkadaşları, Selanikli olduğunu öğrendikten sonra yarı aşağılamalı, "Dönme misin?" sorusunu en az bir kez olsun sormuşlardı ona. Necip Bey bunun böyle olmadığını kanıtlamak için, ki dönme değildi, o kadar çaba gösterirdi ki, hep karşısındakinin sözlerine inanmadığı, bütün çabalarının, karşısındakinin Yahudiliğiyle ilgili kanısını sadece güçlendirdiği duygusuna kapılırdı” (Soysal, 2021, s. 62-63).

"Dönme misin?" soruları, Nazilerin yükselişi sırasında Almanya ve İsviçre'de yaşadığı Yahudi düşmanlığı ve hatta kendi evinde karşılaştığı önyargılar, onun toplumsal cinsiyet performansı üzerinde baskı oluşturmuş ve kendini ifade etme biçimlerini etkilemiştir. Bu durumlar, Necip Bey'in hegemonik erkeklik normlarına uygun davranış sergileme baskısını artırırken aynı zamanda marjinal bir erkeklik pozisyonunda olduğunu hissettirmiştir.

Necip Bey'in oğluna şiddet uygulaması, kendi içindeki çatışmaların ve marjinalleşme hissini bir yansıması olarak görülebilir. Bu durum, onun kendi erkekliğini ve aile içindeki otoritesini kanıtlama ihtiyacından kaynaklanıyor olabilir. Ancak, bu davranış, marjinalleşmenin getirdiği içsel çatışmayı çözme yerine daha da derinleştirmiş ve aile içi ilişkilerde ciddi problemlere yol açmıştır.

İnceleyeceğimiz bir diğer kişi ise Ali'nin babasıdır. Alinin babası her an Balkan şampiyonu olduğunu hatırlar ve övünürdü. Bu hayatta başardığı en önemli şeydi. Ali'nin babası fakir bir aileden geeliyordu ve kendisi de böyle bir hayat sürüyordu. Fabrikada çalıştığı sırada ne olursa olsun patronla tartışır istifası verir çıkardı.

“Patronlarının çıkışlarını hazmedemiyordu. Kafası atınca da evde çocuk, hasta varmış aldırıyor, istifayı basıyordu. Sonra eve dönüp anamı görünce hatasını anlıyordu, ama çok geç... Bir gün yine , anam yeni doğum yapmış o sıralarda, ateşliydi, ben kızamıklıydım, evde ne ilaç vardı, ne de yemek parası; o gün aybaşı

olduğu için anam babamdan ücretini alınca eve meyve getirmesini söylemişti. Sonra, babam geç vakit geldi eve. İçmişti. B izi görür görmez ağlamaya başladı. O gün patronunun bir sözüne kızıp terk etmişti işi. Ücretini bile almadan anlıyor musun? Sonra da bir arkadaşından borç alıp içmişti. Anam dayanamayıp bağırıyordu” (Soysal, 2021, s. 171).

Ali'nin babası, geçmişteki başarısını (Balkan şampiyonluğu) koruyamamanın ve şimdiki iş hayatında istikrar sağlayamamanın verdiği hayal kırıklığıyla mücadele ediyor. Toplumun erkeklere atfettiği "aile reisi ve besleyici" rolünü yerine getirememe, bu baskılarla başa çıkamama durumu, onun marjinalleşmesine yol açıyor. İstifa etme eğilimi ve ardından ailesine bakamama, ekonomik sıkıntılar içinde kalma, ve en nihayetinde eşiyle yaşadığı çatışma, marjinal erkekliğin çeşitli yönlerini yansıtıyor. Babasının "adam olma" ve "eve dolu el ile dönme" gibi ifadeleri, toplumun erkeklikten beklentilerini içselleştirdiğini; ancak bu beklentileri karşılayamamanın getirdiği içsel çatışma ve öfkeyi yönetememenin sonuçlarını yaşadığını gösteriyor. İş yerinde yaşadığı olay ve sonrasındaki pişmanlık, toplumsal cinsiyet rollerinin bireysel davranışlar ve aile içi ilişkiler üzerindeki derin etkisini ortaya koyuyor. Sonuç olarak, Ali'nin babası marjinal erkeklik kavramı altında incelendiğinde, hegemonik erkeklik ideallerine ulaşamama ve bu yüzden yaşanan içsel çatışma, öfke, hayal kırıklığı ve sosyal dışlanma gibi temaların altını çizer. Bu durum, aynı zamanda, erkeklik normlarının bireyler üzerindeki baskısını ve bu normlardan sapmanın getirebileceği psikolojik ve sosyal sonuçları da gözler önüne serer.

Eserdeki diğer marjinal erkeklik temsilcisi ise Çingene Necmi'dir. Babası ayı oynatır hatta onunla güreşir. Kendisi de sokak köşesinde ayakkabı boyar. Necmin düşünceleri marjinal erkekliğe uyar.

“Bu sokaktan geçen şehirli kısmının çoğu hiçbir şeyi karşılıksız yapmaz. Gülmeyi de. Ya kendisini alsın diye yavuklusuna güler, ya iyi et versin diye kasaba güler, ya terfi ettirsin diye müdürüne güler, ya oy versin diye halka güler. Böyle, karşılıksız gülmeyi bilmez. Durup dururken gülenden de kuşulanır. Suratını asıverir, benden bir şey isteyecek diye. Necmi bayılır kahkahaya. Aynı köşede taksicilik yapan şoför Hüseyin'in radyosundan polis radyosunu dinler, Hüseyin durakta durdukça . Şarkıları birlikte söyleyip basar kahkahayı. Fazlaca gülünce, ayakkabı boyatmak için yanaşan müşteri irkilerek uzaklaşıverir. Necmi de ardından sallır küfürü “.

Marjinal erkeklik, toplumun dominant erkeklik standartlarına uymayan, bu standartlardan sapma gösteren ve bu nedenle toplumsal cinsiyet hiyerarşisinde kenara itilmiş erkeklik biçimlerini ifade eder. Necmi'nin portresi, birkaç açıdan bu tanımla

örtüşmektedir. Necmi'nin gülmeyi ve yaşamdan zevk almayı tercih etmesi, onun çevresindeki toplumsal beklentilere ve normlara karşı bir direniş sergilediğini gösterir. O, insanların genellikle bir beklenti veya karşılık umarak yaptıkları davranışlardan bağımsız olarak, saf mutluluğu ve eğlenceyi kucaklar. Çevresindekilerin durup dururken gülen birisinden kuşkullanması, Necmi'nin toplumda kabul gören davranış kalıplarına uymadığını ve bu nedenle dışlanma riski taşıdığını gösterir. Bu, marjinal erkekliğin bir yönünü, yani dominant erkeklik normlarına uymayanların toplum tarafından nasıl yadırganabileceğini ve dışlanabileceğini yansıtır. Necmi'nin paraya ve müşteriye bağımlı olmadan yaşama biçimi, ekonomik özgürlüğünü ve bağımsızlığını koruma arzusunu gösterir. Bu durum, onun toplum içindeki ekonomik hiyerarşilerden ve beklentilerden ayrıştığını ve bu yüzden marjinal bir pozisyonda olduğunu işaret eder. Necmi'nin müşterinin tepkisine aldırmadan kendi değerleri ve neşesini önceliklendirmesi, bireysel özgürlüğüne ve kendi değerlerine olan bağlılığını gösterir. Bu, toplumun belirlediği değerlerden ve rollerden bağımsız bir yaşam sürdürme arzusunu yansıtır ve marjinal erkekliğin bir başka özelliğidir.

İnceleyeceğimiz bir sonraki eser *Şafak* romanıdır. Eserin baskın kısmında Ali komşuları için söylediği sözler ve onların Ali için kullandığı ifadeler bize marjinal erkeklik özelliklerini verir.

“Hüsrev’in babası Ali’nin çalıştığı fabrikanın yazıcısı. Haşan yazıcının ne yaptığını bilmiyor. Bildiği, babasıyla Hüsrev’in babasının aralannın iyi olmadığı. Bir takışmışlık, çekemezlik var ortada, bildiği o kadar. “Dinini s..tiğimin Arap uşağı!” diye sövüyor babası. Hüsrevler Arap uşağı. Mahallede Maraşlılar’la Arap uşakları takışır sık sık. Karakolda biter dalaşmalar. Sonunda iki taraf da komiserden dayak yer. Olsun, yine de birbirlerini düşman bellerler” (Soysal, 2021, s. 57).

Bu metin, marjinal erkeklik kavramı çerçevesinde incelendiğinde, toplumsal cinsiyet rolleri, erkeklik algıları ve etnik kökenlerin sosyal dinamikler üzerindeki etkileri açısından zengin bir içerik sunar. Marjinal erkeklik, genellikle toplumun ana akım erkeklik anlayışlarına uymayan, kenarda kalmış veya marjinalleştirilmiş grupların erkeklik pratikleri ve deneyimlerini ifade eder. Bu metin, bu kavramın çeşitli yönlerini ele alır. Metindeki erkek figürler arasındaki çatışma, erkeklikle sık sık ilişkilendirilen şiddetin bir yansımasıdır. Erkeklerin birbirleriyle fiziksel ve sözlü şiddet yoluyla çatışmaları, erkekliklerini ispatlama veya savunma çabası olarak görülebilir. "Arap uşağı" ve "Maraşlılar" gibi etnik kökenlere atıfta bulunan ifadeler, erkeklik anlayışının

yanı sıra toplumsal aidiyet ve dışlanmışlık hislerini de ortaya koyar. Bu, bireylerin ve grupların sosyal hiyerarşideki yerlerini belirlemede etnik kökenin önemini vurgular. Babanın kullandığı ağır küfürler, erkekler arasındaki çatışmayı kişisel ve topluluk düzeyinde daha da derinleştirir. Küfürler, hem öfke ve nefretin ifadesi hem de erkeklikle ilişkilendirilen sertlik ve agresifliğin bir parçası olarak görülebilir. Metinde anlatılan gruplar arası çatışmalar, toplumsal çatışma ve düşmanlığın erkeklikle nasıl iç içe geçebileceğini gösterir. Bu çatışmalar, aynı zamanda bireylerin ve grupların toplum içindeki yerlerini ve kimliklerini nasıl müzakere ettiklerini de ortaya koyar.

Marjinal erkeklik kavramı bu metinde, erkeklerin sosyal çevreleri ve topluluk içindeki yerleriyle nasıl etkileşime girdiklerini, aynı zamanda erkekliklerini nasıl ifade ettiklerini ve mücadele ettiklerini derinlemesine anlamamızı sağlar. Bu, erkeklik algılarının sadece bireysel düzeyde değil, aynı zamanda toplumsal, kültürel ve etnik dinamiklerle de şekillendiğini gösterir.

Metinde marjinal erkekliği temsil eden karakterlerden biri de temsilcisi Zekeriya'dır. Connell'in marjinal erkeklik kavramı üzerinden Zekeriya'yı yorumlamak, onun karakterinin toplumsal cinsiyet hiyerarşisindeki karmaşık konumunu anlamamıza yardımcı olur. Zekeriya, ekonomik olarak zorlu bir geçmişe sahip ve yetim kalmış bir karakterdir. Bu durum, onun toplumsal cinsiyet hiyerarşisinde daha alt bir konuma itilmesine yol açar. Milli Mücadele Derneği aracılığıyla bir pozisyon elde etmiş olmasına rağmen, bu durum Zekeriya'ya sınırlı bir ayrıcalık sağlar ve onu tam anlamıyla egemen erkeklikten ayırır.

Zekeriya'nın Alevi bir kadınla evlenmesi ve bu evliliğin bazı çevrelerce kabul görmemesi, onun marjinalleşmesine neden olur. Türkiye'de Alevilik, çeşitli sosyal ve siyasi nedenlerle marjinalleştirilmiş bir dini inançtır. Bu durum, Zekeriya'nın toplumsal cinsiyet hiyerarşisindeki konumunu daha da karmaşık hale getirir.

Zekeriya, geleneksel erkeklik normlarına tam olarak uymayan bir karakter olarak betimlenir. Örneğin, yemek yerken gösterdiği fiziksel tepkiler veya nikâh sırasında sergilediği davranışlar, onun toplumun beklediği "sabit" erkeklik kalıplarından sapmasına örnek olarak gösterilebilir. Bu durum, onun hem marjinalleştirilmesine hem de belli bir derecede özgürlük kazanmasına neden olabilir.

Zekeriya'nın eşi Ziyet ile olan ilişkisi, onun duygusal dünyasına ve kişisel ilişkilerdeki konumuna dair önemli ipuçları sunar. Ziyet ile olan ilişkisindeki duygusal derinlik ve karmaşıklık, Zekeriya'nın marjinal erkeklik konumunu pekiştirirken, aynı zamanda toplumsal cinsiyet rollerinin katı sınırlarına meydan okur.

Bir diğer marjinal erkek temsilcisi Veyis ve arkadaşı Teberdar'dır. Metinde, Veyis ve onun topluluğu, etnik kimlikleri ve ana dilleri (Kürtçe) nedeniyle marjinalleştirilmiş ve baskı altına alınmış durumdadır. Kürtçe konuşmanın yasaklanması ve bu dili konuşanların cezalandırılması, onların sosyal ve kültürel olarak kenara itilmesine neden olmuştur. Bu durum, marjinal erkeklik bağlamında, erkek bireylerin dil ve etnik kimlikleri üzerinden nasıl ötekileştirildiğini ve baskıya maruz kaldığını gösterir.

Öğretmenin öğrencilerine Kürtçe konuşmayı yasaklaması ve bu yasağa uymayanların cezalandırılması, itaat etme ve uyum sağlama baskısını ortaya koyar. Bu durum, hegemonik erkeklik anlayışının altında yatan otorite ve itaat ilişkisini vurgular. Erkek bireylerin, toplumsal beklentilere ve normlara uyum sağlamak zorunda bırakıldığı, ancak bu süreçte kendi kimliklerinden ve dillerinden uzaklaştırıldığı bir durumu işaret eder.

Veyis'in anlatıları, şiddetin hem fiziksel hem de duygusal boyutlarını içerir. Öğretmene olan kızgınlığı ve annesiyle iletişim kuramama üzüntüsü, erkekliğin güçlü ve koruyucu olma beklentileri ile çelişir. Veyis ve topluluğunun maruz kaldığı şiddet ve baskı, marjinal erkeklik bağlamında, erkek bireylerin güçsüzlüğünü ve mağduriyetini ortaya koyar. Ayrıca Veyis ve arkadaşının hikayesi, marjinalleştirilmiş bireylerin karşılaştığı zorluklara rağmen bir arada durma ve dayanışma içinde olma önemini vurgular. Bu dayanışma, marjinal erkeklik kavramının, bireylerin toplumsal baskı ve zorluklara karşı birlikte hareket edebilme kapasitesini ve topluluk içindeki rollerini nasıl yeniden tanımlayabileceğini gösterir.

Metinde, Veyis ve onun topluluğu, etnik kimlikleri ve ana dilleri (Kürtçe) nedeniyle marjinalleştirilmiş ve baskı altına alınmış durumdadır. Kürtçe konuşmanın yasaklanması ve bu dili konuşanların cezalandırılması, onların sosyal ve kültürel olarak kenara itilmesine neden olmuştur. Bu durum, marjinal erkeklik bağlamında, erkek bireylerin dil ve etnik kimlikleri üzerinden nasıl ötekileştirildiğini ve baskıya maruz

kaldığını gösterir. Öğretmenin öğrencilerine Kürtçe konuşmayı yasaklaması ve bu yasağa uymayanların cezalandırılması, itaat etme ve uyum sağlama baskısını ortaya koyar. Bu durum, hegemonik erkeklik anlayışının altında yatan otorite ve itaat ilişkisini vurgular. Erkek bireylerin, toplumsal beklentilere ve normlara uyum sağlamak zorunda bırakıldığı, ancak bu süreçte kendi kimliklerinden ve dillerinden uzaklaştırıldığı bir durumu işaret eder.

Veyis'in anlatıları, şiddetin hem fiziksel hem de duygusal boyutlarını içerir. Öğretmene olan kızgınlığı ve annesiyle iletişim kuramama üzüntüsü, erkekliğin güçlü ve koruyucu olma beklentileri ile çelişir. Veyis ve topluluğunun maruz kaldığı şiddet ve baskı, marjinal erkeklik bağlamında, erkek bireylerin güçsüzlüğünü ve mağduriyetini ortaya koyar.

Veyis ve arkadaşının hikayesi, marjinalleştirilmiş bireylerin karşılaştığı zorluklara rağmen bir arada durma ve dayanışma içinde olma önemini vurgular. Bu dayanışma, marjinal erkeklik kavramının, bireylerin toplumsal baskı ve zorluklara karşı birlikte hareket edebilme kapasitesini ve topluluk içindeki rollerini nasıl yeniden tanımlayabileceğini gösterir.

Metindeki karakterler ve olaylar, marjinal erkeklik kavramını, toplumsal ve kültürel baskılarla şekillenen erkeklik anlayışları üzerinden incelenmesi gereken zengin bir örnek teşkil eder.

Eserde karşımıza çıkan son marjinal erkeklik temsilcisi de Abdullah'tır. Abdullah'ın hikayesi, marjinal erkeklik kavramı ile bağlantılı çeşitli yönleri içerir. Marjinal erkeklik, toplumsal cinsiyet normlarının ve beklentilerinin dışında kalan, genellikle ana akım erkeklik anlayışı tarafından kenara itilen veya göz ardı edilen erkeklik biçimlerini ifade eder. Abdullah'ın yaşadıkları ve iç dünyası, bu kavramla ilişkili bazı temaları yansıtabilir.

Abdullah'ın amelelik yaparak geçirdiği zorlu deneyimler ve sonrasında polis olma yolundaki kararlılığı, toplumsal cinsiyet normlarına ve erkeklik beklentilerine dair baskılara işaret eder. Maraş sıcaklığında zift dökme işi, fiziksel güç ve dayanıklılık gerektiren, tipik olarak "erkek işi" olarak görülen bir meslektir. Abdullah, bu işi bırakıp

polis olma kararıyla, toplumda daha saygın ve güçlü kabul edilen bir erkeklik biçimine yönelmiş olabilir.

Abdullah, polis olmakla güç ve otorite kazanmayı, bu sayede toplumsal hiyerarşide yükselmeyi ve kendisini marjinalleşmiş bir pozisyondan çıkarmayı hedefliyor olabilir. Polislik, Abdullah için hem ekonomik güvence hem de toplumsal saygınlık anlamına gelir. Ancak, bu süreçte karşılaştığı etik ve vicdani çatışmalar, marjinal erkeklik bağlamında güç ve otoritenin karmaşık yüzünü gösterir. Bununla birlikte Abdullah'ın Ali'ye duyduğu öfke ve Zekâi Bey'in otoritesinden duyduğu korku, kendisi ile toplum arasındaki çatışmayı ve içsel marjinalliğini yansıtır. Kendi zorlukları ve sınıfsal mücadeleleri içinde, Abdullah diğer "marjinal" kişilere - örneğin Ali gibi işçilere veya toplumun dışladığı diğer gruplara - karşı duyduğu öfke ve kırgınlıkla mücadele eder. Bu, marjinal erkeklik kavramının, sadece toplumsal cinsiyet normlarıyla değil, aynı zamanda sınıf, ekonomik durum ve toplumsal adaletle de iç içe geçtiğini gösterir.

Abdullah'ın hikayesi, marjinal erkeklik kavramını çeşitli yönleriyle ele alır ve bu kavramın sadece bireysel düzeyde değil, toplumsal ve ekonomik bağlamlar içinde de nasıl işlediğine dair zengin bir örnek sunar. Bu bağlamda, Abdullah'ın yaşadıkları, marjinal erkeklik kavramıyla ilişkilendirilebilecek karmaşık bir hikaye örgüsü sunar.

İnceleyeceğimiz bir sonraki eser ise *Barış Adlı Çocuk* adlı kitaptır. İnceleyeceğimiz ilk öykü ise Cellat Fuch, kent halkına nasıl karışır adlı eserdir. Bu metinde marjinal erkeklik, Connell'in cinsiyet teorileri çerçevesinde incelendiğinde, toplumsal cinsiyet normları ve güç dinamikleri açısından zengin bir inceleme alanı sunar. Bu metindeki Fuchs ailesi ve özellikle Joseph Fuchs'un durumu, hegemonik erkeklikten sapma ve marjinalleşme örneği olarak değerlendirilebilir.

Joseph Fuchs ve ataları, kentte yaşayan insanlar tarafından dışlanmış, marjinal bir konumda bulunan cellat ailesidir. Bu aile, toplumsal normlardan ve hegemonik erkeklikten sapar, çünkü işleri ve kimlikleri toplum tarafından korku ve nefretle karışık bir şekilde algılanır. Fuchs ailesinin erkeklik biçimi, hem güç kullanımı hem de toplumsal dışlanma açısından karmaşık bir durumu ifade eder. Onların erkekliği, toplumun güvenliğini sağlama ve adaleti yerine getirme gibi geleneksel erkeklikle

ilişkilendirilen rolleri yerine getirirken, aynı zamanda bu roller nedeniyle toplum tarafından dışlanmalarıyla çelişir.

Fuchs ailesinin durumu, hegemonik erkeklik normlarına meydan okudukları ve bu nedenle toplumsal hiyerarşinin alt sıralarında konumlandırıldıkları için marjinal erkekliğin bir örneği olarak görülebilir. Ancak, aynı zamanda, idam gibi devletin şiddet monopolyunu uygulayarak hegemonik erkekliğin korunmasına da hizmet ederler.

Joseph'in hikayesi, bu marjinal erkekliğin dönüşümünü de simgeler. Atalarının yolundan gitmeyi reddeden ve kentin içine, normatif toplumsal yaşama katılmaya çalışan Joseph, marjinal erkeklikten çıkıp hegemonik erkeklikle daha uyumlu bir konuma geçme çabası içindedir. Ancak, bu geçiş sürecinde karşılaştığı zorluklar, toplumsal cinsiyet normlarının ve erkeklik tanımlarının ne kadar katı ve affedilmez olduğunu gösterir. Toplumun onu dışlamaya devam etmesi ve sonunda kendi içsel çatışmalarıyla yüzleşmesi, hegemonik erkeklik yapısının dışındakiler için var olan zorlukları ve sınırları vurgular.

Bu metindeki marjinal erkeklik, Connell'in teorileri ışığında, toplumsal cinsiyet normları ve erkeklik tanımları arasındaki çatışmaları, dışlanmış erkeklik biçimlerinin deneyimlerini ve hegemonik erkeklik yapısının bu deneyimleri nasıl şekillendirdiğini anlamak için zengin bir analiz sağlar.

İnceleyeceğimiz bir başka öykü ise *Ayı boyamaktır*. Kızılay'ın binasının üstündeki ay sembolünü boyamak için ihale açılır ve tecrübesi olamamsına rağmen Hasan ihaleyi kazanıp boyamaya başlar ancak geçen sürelerde hem yavaş davranır hem de yanlışlar yapar. Hasan Özçakar'ın hikayesi, marjinal erkeklikle ilgili temaları farklı bir perspektiften ele alır. Marjinal erkeklik, toplumsal beklentilerin ve normların dışında kalan, kenara itilmiş ya da göz ardı edilen erkeklik biçimlerini ifade eder. Hasan'ın yaşadıkları, bu konseptin çeşitli yönlerine ışık tutar.

Hasan, toplumun belirlediği başarı ve erkeklik normlarıyla mücadele eder. İşsizlik, güvensizlik ve umutsuzluk içinde, kendisini toplumda bir yer edinme ve "erkek" olarak kabul görmek için çaba sarf ederken bulur. Bu durum, marjinalleştirilmiş erkeklerin sosyal kabul ve başarı için geleneksel erkeklik normlarıyla çatışmasını yansıtır. Hasan'ın ayı boyama girişimi, toplumsal beklentilere uygun bir başarı elde etme ve bu sayede

yeterli bir erkek olma çabasını simgeler. Ancak bu süreçte karşılaştığı zorluklar, güvensizliği ve başarısızlık korkusunu daha da pekiştirir. Bu, marjinal erkekliğin, toplumun erkeklerden beklediği başarı ve güç normlarına ulaşamama korkusunu içerdiğini gösterir. Ayrıca Hasan'ın ekonomik bağımsızlığa ulaşma ve bu yolla kendine güven kazanma çabası, erkek kimliğinin önemli bir parçası olarak görülen ekonomik başarıyla ilişkilidir.

Hasan, toplumsal cinsiyet normlarına uygun bir şekilde ekonomik bağımsızlığını kazanarak “erkek” olmanın gerekliliklerini yerine getirmeye çalışır. Ancak bu süreçte yaşadığı zorluklar, marjinal erkekliğin ekonomik bağımsızlık ve sosyal kabul arasındaki çatışmayı yansıtır. Bununla birlikte Hasan, ayı boyama işiyle bir tür kimlik arayışına girer. Kendini ispatlama ve toplumsal bir rol edinme çabası, marjinal erkekliğin, toplum tarafından kabul görmek ve değerli hissetmek için çaba gösteren bireylerin yaşadığı içsel mücadeleyi temsil eder.

Hasan Özçakar'ın hikayesi, marjinal erkeklik kavramını, bireyin toplumsal beklentilerle ve kendine biçilen rolle olan çatışmasını, ekonomik bağımsızlık, başarı ve sosyal kabul arayışını merkeze alarak ele alır. Bu bağlamda, Hasan'ın yaşadıkları, marjinal erkekliğin çeşitli yönlerini ve bu durumun birey üzerindeki etkilerini detaylı bir şekilde ortaya koyar.

İnceleyeceğimiz son eser ise *Hoş Geldin Ölüm*dür. Metinde, Ömer ve Hasan karakterleri marjinal erkeklik ile ilişkilendirilebilecek özellikler göstermektedir.

Ömer, toplumun geleneksel erkeklik beklentilerinden farklı bir yolda ilerleyen bir karakterdir. Siyasi aktivizmi, alternatif yaşam tarzı seçimleri ve toplumsal cinsiyet rollerine yönelik sorgulayıcı tutumuyla, hegemonik erkeklikten uzaklaşır. Özellikle toplumsal değişim için mücadele etmesi ve bireysel çıkarlarından çok toplumun iyiliğini düşünmesi, onu marjinal bir erkeklik örneği yapar. Ayrıca, geleneksel erkek rollerine meydan okuyan ve kolektif hareketin bir parçası olarak görünen davranışlarıyla, hegemonik erkeklik yapısının dışında kalan bir konumda bulunur.

Hasan karakteri de, geleneksel erkeklik kalıplarına uymayan, karmaşık duyguları ve zorlukları olan bir karakterdir. Hasan'ın duygusal derinliği, ailevi sorumluluklarına olan bağlılığı ve kişisel çatışmaları, onu hegemonik erkeklikten uzaklaştırır. Özellikle Sema

ile olan ilişkisindeki belirsizlikler ve kendi içsel mücadeleleri, toplumun ondan beklediği erkeklik rollerine tam olarak uymadığını gösterir. Hasan, toplumun marjinalleştirdiği ve geleneksel erkeklik normlarına sığmayan bir konumda yer alır.

Bu iki karakter, Connell'ın marjinal erkeklik kavramı çerçevesinde, geleneksel erkeklik kalıplarına uymayan ve bu nedenle toplumda kenarda kalan ya da dışlanan erkekler olarak görülebilir. Her ikisi de kendi yollarında toplumsal cinsiyet rollerine meydan okuyor ve hegemonik erkeklik normlarının dışında bir yerde konumlanıyor.

SONUÇ

Soysal'ın eserlerinde toplumsal cinsiyet rolleri, güç dinamikleri ve kimlik konularının önemli bir yer tuttuğunu daha önce belirtmiştik. Sevgi Soysal'ın eserlerindeki erkeklik kurgularını anlamamıza yardımcı olacak olan R. W. Connell'in çalışmaları, bu tür toplumsal cinsiyet dinamiklerini ve güç ilişkilerini anlamak için önemli bir çerçeve sağlar. Ayrıca, Connell'in "toplumsal değişim" üzerine yaptığı çalışmalar da Soysal'ın eserlerinin analizinde önemlidir.

Soysal, Türkiye'deki sosyal ve politik değişimleri, özellikle de 1970'lerdeki siyasi çalkantıları ve toplumsal dönüşümleri ve kadınların sosyal konumları, bireysel özgürlükler ve cinsiyet rolleri üzerine yoğunlaşır. Soysal'ın varoluşsal temaları ele aldığı ve bu bağlamda erkeklik kimliklerini sorguladığı eserleri, döneminin sosyo-politik yapısını yansıtan metinlerdir. Bu bağlamda, Connell'in toplumsal değişim ve dönüşüm üzerine kuramı, Soysal'ın eserlerinin toplumsal arka planını ve karakterlerinin davranışlarını anlamak için değerli bir çerçeve sunabilir. Sevgi Soysal'ın eserlerinde, özellikle toplumsal cinsiyet rolleri, güç ilişkileri ve toplumsal değişim gibi konuları ele aldığı birçok karakter bulunmaktadır.

Soysal, kadın hakları ve cinsiyet eşitliği konularına duyarlı bir yazar olarak bilinir. Eserlerinde kadın karakterlerin güçlendirilmesi ve toplumsal cinsiyet normlarının sorgulanması sıkça görülür. Kadınların güçlü, bağımsız ve kendine yeten bireyler olarak tasvir edilmesi, Soysal'ın feminizmle yakından ilgilendiğini gösterir. Ayrıca kişiliği de özgür ruhludur. Bunu hem eserlerindeki kadın hharakterlerinden hem de Soysal'ın konuşmalarından fark edilebilir. Bu özelliğinden dolayı Sevgi Soysal üzerine yazılan yazılar daha çok eserlerinde bulunan kadın karakterler üzerinden ele alınmıştır. Bununla birlikte Soysal'ın eserlerindeki erkek karakterler üzerine yapılan çalışmalar da son dönemlerde daha çok artmıştır. Ancak Soysal'ın eserlerindeki erkekler R. Connell'in ortaya koyduğu erkeklik türleri ile şimdiye kadar bütüncül olarak ele alınmamıştır. Bundan dolayı tezin, bu alanda yapılan diğer çalışmalardan farklılaştığı iddia edilebilir.

Tezde Sevgi Soysal'ın yedi eseri incelenmiştir. Soysal'ın “*Tutkulu Perçem*”, “*Tante Rosa*”, “*Yürümek*”, “*Yenişehir'de Bir Öğle Vakti*”, “*Venüslü Kadınların*

Serüveni” gibi eserleri, bireyin toplum içindeki yerini, özgürlük arayışını ve cinsiyet rollerinin baskılarını ele alır. Bu eserlerde yazar, varoluşsal sorunları işlerken, erkek karakterler üzerinden de erkeklik kimliklerini ve bu kimliklerin toplumsal beklentilerle olan çatışmalarını irdlemiştir. 12 Mart 1971 darbesi sonrası toplumsal çalkantıların, baskılar ve ideolojik mücadelelerin dolu olduğu bir dönemde Soysal; bireyin özgürlük arayışı, toplumsal adalet ve cinsiyet rollerinin yeniden tanımlanması çerçevesinde ele alır. Bu döneme dair öne çıkan eserleri arasında “*Şafak*”, bu temaları belirli karakterlerde ve durumlarda göreceğimiz “*Barış Adlı Çocuk*” ve “*Hoş Geldin Ölüm*”de görebiliriz.

Sevgi Soysal’ın eserlerinde Connell’in erkeklik tipolojisinde sunduğu dört erkeklik tipinden üçü bulunmuştur. Madun erkeklik eserlerinde gözlenmemiştir. Soysal’ın eserlerinde bir erkek birden fazla erkeklik türlerinde de karşımıza çıkmaktadır. Buna göre bir erkek içinde bulunduğu sosyal konuma veya hiyerarşik yerine göre farklı erkeklikleri temsil edebilir. Bu da bize erkek karakterleri üzerinden, erkeklik kimliklerinin monolitik olmadığını, farklı sosyal ve ekonomik koşullar altında değişik biçimler alabileceğini gösterir.

Sevgi Soysal’ın eserlerinde en fazla karşımıza çıkan erkeklik türü hegemonik erkekliktir. Eserlerdeki hegemonik erkekler 26 karakter üzerinden anlatılmıştır. Bu erkeklik türü ataerkil sistemin idealleştirilmiş erkeklik anlayışını oluşturduğu için her dönem içinde değişikliğe uğrasa da hem erkeklikleri hem kadınları oluşturduğu idealle hegemonya altına alır. Sevgi Soysal’ın yaşadığı dönem düşünüldüğünde ise bu dönem, çok partili hayata geçiş, hızlı kentleşme, ekonomik değişimler ve sosyal hareketliliğin artması gibi önemli gelişmeleri içerir. Bu değişimler, erkeklik ve kadınlık rollerinin yeniden şekillenmesine yol açarken, hegemonik erkeklik anlayışlarını da dönüştürmüştür. Yazarın özellikle 1971 muhtırasından sonraki süreçte hem cezaevinde tanık olduğu olaylar hem içinde bulunduğu ve karşılaştığı erkekler hegemonik erkeklik düşüncesini yaşamasını ve eserlerine aktarmasını sağlamıştır. Bu karakterler genellikle toplumun güvenlik ve düzenini sağlama görevini üstlenirler ve bu doğrultuda otoriter ve disiplinli davranışlar sergilerler. Bu karakterler daha çok Soysal’ın 1971 muhtırası sonrası yaşadığı olayları anlattığı *Şafak* adlı eseridir. Bu eserdeki Zekai Bey, Muzaffer

Bey ve Turgut Sabuncu bu özellikleri yansıtır. *Yürümek* eserinde Hakkı, *Yenişehir'de Bir Öğle Vakti* eserindeki Necip Bey ve Doğan Bey bunlara örnek gösterilebilir. Bunun dışında Soysal'ın eserlerindeki hegemonik erkeklik figürlerinden biri de baba figürüdür. Hem kendi hayatında hem eserlerindeki karakterlerde bu figür sıkça karşımıza çıkar. Otoriter, karar alıcı, duygularından arınmış bir erkeklik tipi karşımıza çıkar. *Tutkulu Perçem* ve Tante Rosa'daki baba figürleri, *Yenişehir'de Bir Öğle Vakti* romanındaki Mehtap'ın babası ve Doğan Bey buna örnek gösterilebilir.

Soysal, özellikle yaşadığı dönemde toplumsal cinsiyet, kadın erkek eşitliği, feminizm gibi düşünceleri eserlerinde sıkça işlediği için başvurduğu erkek karakterler de daha çok sistem içerisinde kadınların karşısında ona ataerkil sistemi hatırlatan hegemonik erkeklikler olmuştur. Bu durum hegemonik erkeklik karşısındaki erkekler için de geçerlidir. Soysal'ın eserlerindeki erkekler hegemonik erkeklik idealine yakın veya toplumda var olabilmek için o idealleri benimsemek isteyen kişilerdir. Soysal'ın eserlerinde tasvir edilen karakterler, toplum tarafından beklenen güçlü, otoriter ve duygusal olarak mesafeli erkeklik kalıplarına uymaya çalışırken aynı zamanda bu beklentilere direnç gösterirler. Örneğin, Mehmet'in çocukluktan itibaren yaşadığı çeşitli sosyal ve kişisel çatışmalar, hegemonik erkeklik normlarının bireylerin kimliklerini nasıl şekillendirdiğine dair önemli örnekler sunar. Nuri ile olan ilişkisi, erkeklikle ilişkilendirilen güç ve kontrol beklentileri, rekabet ve erkekler arası ilişkilerin karmaşıklığı gibi temaları ele alır.

Eserde karşımıza çıkan diğer erkeklik türleri ise suç ortağı erkeklik ve marjinal erkekliktir. Suç ortağı erkeklikler 13 karakter üzerinden, marjinal erkeklikler ise 15 karakter üzerinden anlatılmıştır. Bu erkeklikler içinde bulunduğu duruma göre hegemonik erkeklik rollerini de benimsemektedir. Suç ortağı erkekliklerden *Tante Rosa* eserindeki Hans ve Mathes hegemonik erkekliklerden pay alan karakterler olarak gösterilebilir. Bununla birlikte *Yürümek* romanındaki Mehmet farklı erkeklik türlerinde karşımıza çıkmakla birlikte suç ortağı erkekliklerde de görülebilir. Mahmut ve Semih karakterleri ise daha çok suç ortağı erkeklik özellikleri göstermektedir. *Yenişehir'de Bir Öğle Vakti* eserindeki Ahmet ve Salih

Bey farklı erkeklik türlerinde konumlanmaktadır. *Şafak* eserindeki Hüseyin karakteri hegemonik erkekliğe katkı sunan bir roldeyken Zekeriya erkeklik ideallerini gerçekleştiremeyen ama bazı durumlarda hegemonik erkeklikten pay alan bir karakterdir.

Sevgi Soysal'ın eserindeki 15 karakterin marjinal erkeklikle örtüşen özellikleri daha çok etnik köken ve sınıfsal olarak karşımıza çıkar. *Yürümek* romanındaki Alişan ve Aleko, *Yenişehir'de Bir Öğle Vakti* eserindeki Necip Bey ve Çingene Necmi, *Şafak* romanındaki Hüsrev, Veyis ve Teberdar karakteri etnik köken bağlantılı marjinalleşen erkeklikler olarak karşımıza çıkar. *Tante Rosa*'daki Rosa'nın ikinci kocası, *Yenişehir'de Bir Öğle Vakti* eserindeki Ali, *Şafak* romanındaki Zekeriya ve Abdullah, Barış Adlı Çocuk eserindeki Cellat Fuch ve Hasan, *Hoş Geldin Ölüm* eserindeki Ömer ve Hasan sınıfsal özelliklerinden dolayı marjinalleşen erkeklikler olarak karşımıza çıkar.

Soysal'ın eserlerinde karşımıza çıkmayan erkeklik türü olan madun erkeklik aynız amanda hayatında ve ortaya koyduğu yazılarda da görülmemektedir. Soysal'ın yaşadığı dönemde Türkiye'de özellikle 1960 dönemi ve sonrası toplumsal cinsiyet bağlamında en önemli konu erkek karşısında kadının konumu ve erkek-kadın eşitsizliğidir. Bu temalardan dolayı ortaya konan eserlerde madun erkeklikler karşımıza çıkmamaktadır.

Sevgi Soysal'ın eserlerindeki erkek kimlikleri, yalnızca döneminin değil, günümüzün de önemli meselelerinden birini oluşturur. Yazarın, erkeklik kimliklerine dair yaptığı sorgulamalar, toplumsal cinsiyet rollerinin eleştirisine katkıda bulunur ve okuyucuya, bu rollerin bireysel ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini düşünme fırsatı sunar. Soysal, eserleriyle, cinsiyet rolleri ve kimlikler üzerine varoluşsal soruşturmalar yaparak edebiyatın bu tür konularda ne kadar güçlü bir araç olabileceğini göstermiştir.

KAYNAKÇA

- Althusser, L. (2015). *İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları*, 2. Baskı. (A. Tümertekin, Çev.). İstanbul: İthaki Yayınları.
- Antonio, G. (1997). *Hapishane Defterleri*. İstanbul: Belge Yayınları.
- Atay, T. (2004). Erkeklik En Çok Erkeği Ezer. s. 101, *Toplum ve Bilim Dergisi*, 14.
- Baird, V. (2019). *Cinsel Çeşitlilik Yönelimler, Politikalar, Haklar ve İhlaller*. (H. Doğan, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Bell, H. R. (2003). *Erkek işi//Kadın işi: Dünyanın en eski kültüründe cinsiyetin tinsel rolü*. (M. Erkmen, Çev.) İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Berktaş, F. (2018). *Tarihin Cinsiyeti*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Bora, A. (2008). *Sivil Toplum Kuruluşları İçin Toplumsal Cinsiyet Rehberi*. Ankara: Odak Ofset Matbaacılık.
- Bourdieu, P. (2018). *Eril Tahakküm* (4 b.). (B. Yılmaz, Çev.) İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Bozok, M. (2009). Feminizmin Erkekler Cephesindeki Yankısı: Erkekler ve Erkeklik Üzerine Eleştirel İncelemeler. *Cogito* (s. 58), 269-284.
- Bozok, M. (2011). *Soru ve Cevaplarla Erkeklikler*. İstanbul: Altan Basım.
- Butler, J. (2014). *Cinsiyet Belası: Feminizm ve Kimliğin Altüst Edilmesi*. (B. Ertür, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Connell, R. W. (2019). *Erkeklikler*. (N. Konukcu, Çev.) Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Connell, R. W. (1998). *Toplumsal Cinsiyet ve İktidar*, Çev. (A. Y. Cem Soydemir, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Connell, R., & Messerschmidt, W. (2005). Hegemonic masculinity: Rethinking the Concept. *Gender & Society*(19(6)), 829-859.
- Çelik, G. (2016). Erkekler (de) Ağlar!": Toplumsal Cinsiyet Rollerini Bağlamında Erkeklik İnşası ve Şiddet Döngüsü. *Fe Dergi*, 8(2), 1-12.
- Direk, Z. (2018). *Cinsel Farkın İnşası Felsefi Bir Problem Olarak Cinsiyet*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Doğan, E. (2003). *Sevgi Soysal Yaşasaydı Âşık Olurdum*. İstanbul: Everest Yayınları.
- Dökmen, Z. (2009). *Toplumsal Cinsiyet Sosyal Psikolojik Açıklamalar*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

- Duru, O. (1973). "Sevgi Soysal." *Milliyet Sanat Dergisi*(46), 3-15.
- Fine, C. (2020). *Toplumsal Cinsiyet Yanılsaması*. (K. Tanrıyar, Çev.) İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Goldberg, H. (2010). *Erkek Olmanın Tehlikeleri: Erkek Üstünlüğü Mitini Yaşatmak*. (S. Budak, Çev.) Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Göç, M. (2020). 20. *Yüzyıl Amerikan Edebiyatında Erkekler ve Erkeklikler*. Konya: Palet Yayınları.
- Gülseven, A. S. (2017). Türk Aile Hukukunda Toplumsal Cinsiyet Roller. *Türkiye*, 183-230.
- Günay , E. Ç. (2018). İllet, Zillet, Erkeklik: Eleştirel Erkeklik Çalışmaları ve Türkiye'deki Seyri. *Toplum ve Bilim*(145), 6-31.
- Horzum, Ş. (2018, Aralık). Erkek ve Erkeklik Çalışmaları: Sorunsaldan Kurumsala. *Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(4), 81.
- Kepekçi, E. (2012). Egemen Kepekçi, Erkeklik Eleştirisi ve Feminizm Birlikteliği Mümkün Mü? . *adın Araştırmaları Dergisi*(11).
- Kılıçaslan, S. C., & Işık, T. (2016). *Toplumsal Cinsiyet ve Efsaneden Gerçeğe Türkiye'de Kadın*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Marshall, G. (1999). *Sosyoloji Sözlüğü*. (O. Akmhay, & D. Kömürcü, Çev.) İstanbul: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Öğüt, H. (2017). Erkek Olmak: Büyük İmkânsızlık. *Psikeart*(50), 72-79.
- Ökten, Ş. (2009). Toplumsal Cinsiyet ve İktidar: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin Toplumsal Cinsiyet Düzeni. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*.
- Sancar, S. (2016). *Erkeklik: İmkânsız İktidar*. İstanbul: Metis Yayınlar.
- Scott, J. W. (2007). *Toplumsal Cinsiyet: Faydalı Bir Tarihsel Analiz Kategorisi*. İstanbul: Agora Yayınları.
- Scott, J. W. (2013). *Feminist Tarihin Peşinde*. İstanbul: Bgst Yayınları.
- Scully, D. (2014). *Cinsel şiddeti anlamak: Tutuklu tecavüzcü erkekler üzerine bir inceleme*. çev. (Ş. Tekeli , & L. Aytek, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Segal, L. (1992). *Ağır Çekim: Değişen Erkeklikler Değişen Erkekler*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Selek, P. (2010). *Sürüne sürüne erkek olmak*. İstanbul: İletişim Yayınları.

- Soysal, S. (1988). *Hoş Geldin Ölüm*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Soysal, S. (2021). *Barış Adlı Çocuk*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Soysal, S. (2021). *Şafak*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Soysal, S. (2021). *Tante Rosa*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Soysal, S. (2021). *Tutkulu Perçem*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Soysal, S. (2021). *Venüslü Kadınların Serüveni*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Soysal, S. (2021). *Yenişehir'de Bir Öğle Vakti*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Soysal, S. (2021). *Yürümek*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Şahin, S. (2020). "Sevgi Soysal". Türk Edebiyatı Eserler Sözlüğü içinde. Erişim Adresi (22.11.2022): <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/soysal-sevgi>.
- Tunç, E. (2020). *Anadolu Sahası Türk Halk Hikâyelerinde Erkeklik Temsilleri*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi
- Türk, H. B. (2008). Eril Tahakkümü Yeniden Düşünmek: Erkeklik Çalışmaları İçin Bir İmkân Olarak Pierre Bourdieu. *Toplum ve Bilim*(112), 119146.
- Vatandaş, C. (2007). Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Algılanışı. *Sosyoloji Konferansları* (s. 39-40). DergiPark.
- Zeybekoğlu, Ö. (2010). Toplumsal Cinsiyet Roller Bağlamında Türk Toplumunun Erkeklik Algısı(algı). *ETHOS: Felsefe ve Toplumsal Bilimlerde Diyaloglar*(3) s.49.

Tablo 4: Connell'in Erkeklik Teorisi ve Sevgi Soysal'ın Eserleri

Eserdeki Erkeklikler	Hegemonik Erkeklik	Suç Ortağı Erkeklik	Madun Erkeklik	Marjinal Erkeklik
<i>Tutkulu Perçem</i>	+			
<i>Tante Rosa</i>	+	+		+
<i>Yürümek</i>	+	+		+
<i>Yenişehir'de Bir Öğle Vakti</i>	+	+		+
<i>Şafak</i>	+	+		+
<i>Barış Adlı Çocuk</i>	+	+		+
<i>Hoş Geldin Ölüm</i>	+			+
<i>Venüslü Kadınların Serüveni</i>	+			

	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ	Doküman Kodu Form No.	FRM-YL-15
		Yayın Tarihi Date of Pub.	04.12.2023
	FRM-YL-15 Yüksek Lisans Tezi Orijinallik Raporu <i>Master's Thesis Dissertation Originality Report</i>	Revizyon No Rev. No.	02
		Revizyon Tarihi Rev.Date	25.01.2024

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

Tarih: 16/05/2024

Tez Başlığı: Sevgi Soysal'ın Eserlerinde Erkeklik Kurguları

Yukarıda başlığı verilen tezimin a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 141 sayfalık kısmına ilişkin, 16/05/2024 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda işaretlenmiş filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 21 'dir.

Uygulanan filtrelemeler*:

- ☒ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç
- ☒ Kaynakça hariç
- ☐ Alıntılar hariç
- ☐ Alıntılar dâhil
- ☒ 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tezimin herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumlarda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Furkan AYKANAT

Öğrenci Bilgileri	Ad-Soyad	Furkan AYKANAT
	Öğrenci No	N20136742
	Enstitü Anabilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı
	Programı	Yeni Türk Edebiyatı

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.
Doç. Dr. Hayrunisa TOPÇU

* Tez **Almanca** veya **Fransızca** yazılıyor ise bu kısımda tez başlığı **Tez Yazım Dilinde** yazılmalıdır.

**Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları İkinci bölüm madde (4)/3'te de belirtildiği üzere: Kaynakça hariç, Alıntılar hariç/dahil, 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç (Limit match size to 5 words) filtreleme yapılmalıdır.

	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ	Doküman Kodu Form No.	FRM-YL-15
		Yayın Tarihi Date of Pub.	04.12.2023
	FRM-YL-15 Yüksek Lisans Tezi Orijinallik Raporu <i>Master's Thesis Dissertation Originality Report</i>	Revizyon No Rev. No.	02
		Revizyon Tarihi Rev.Date	25.01.2024

TO HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE

Date: 16/05/2024

Thesis Title: Masculinity Fiction in Sevgi Soysal's Work

According to the originality report obtained by myself/my thesis advisor by using the Turnitin plagiarism detection software and by applying the filtering options checked below on 16/05/2024 for the total of 141 pages including the a) Title Page, b) Introduction, c) Main Chapters, and d) Conclusion sections of my thesis entitled above, the similarity index of my thesis is 21 %.

Filtering options applied**:

- ☒ Approval and Declaration sections excluded
- ☒ References cited excluded
- ☐ Quotes excluded
- ☐ Quotes included
- ☒ Match size up to 5 words excluded

I hereby declare that I have carefully read Hacettepe University Graduate School of Social Sciences Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports that according to the maximum similarity index values specified in the Guidelines, my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge.

Kindly submitted for the necessary actions.

Furkan AYKANAT

Student Information	Name-Surname	Furkan AYKANAT
	Student Number	N20136742
	Department	Türk Dili ve Edebiyatı
	Programme	Yeni Türk Edebiyatı

SUPERVISOR'S APPROVAL

APPROVED
Ass. Prof. Hayrunisa TOPÇU

**As mentioned in the second part [article (4)/3] of the Thesis Dissertation Originality Report's Codes of Practice of Hacettepe University Graduate School of Social Sciences, filtering should be done as following: excluding refence, quotation excluded/included, Match size up to 5 words excluded.

	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ	Doküman Kodu Form No.	FRM-YL-09
		Yayın Tarihi Date of Pub.	22.11.2023
	FRM-YL-09 Yüksek Lisans Tezi Etik Kurul Muafiyeti Formu <i>Ethics Board Form for Master's Thesis</i>	Revizyon No Rev. No.	02
		Revizyon Tarihi Rev.Date	25.01.2024

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

Tarih: 16/05/2024

Tez Başlığı: Sevgi Soysal'ın Eserlerinde Erkeklik Kurguları

Yukarıda başlığı verilen tez çalışmam:

1. İnsan ve hayvan üzerinde deney niteliği taşımamaktadır.
2. Biyolojik materyal (kan, idrar vb. biyolojik sıvılar ve numuneler) kullanılmasını gerektirmemektedir.
3. Beden bütünlüğüne veya ruh sağlığına müdahale içermemektedir.
4. Anket, ölçek (test), mülakat, odak grup çalışması, gözlem, deney, görüşme gibi teknikler kullanılarak katılımcılardan veri toplanmasını gerektiren nitel ya da nicel yaklaşımlarla yürütülen araştırma niteliğinde değildir.
5. Diğer kişi ve kurumlardan temin edilen veri kullanımını (kitap, belge vs.) gerektirmektedir. Ancak bu kullanım, diğer kişi ve kurumların izin verdiği ölçüde Kişisel Bilgilerin Korunması Kanuna riayet edilerek gerçekleştirilecektir.

Hacettepe Üniversitesi Etik Kurullarının Yönergelerini inceledim ve bunlara göre çalışmamın yürütülebilmesi için herhangi bir Etik Kuruldan izin alınmasına gerek olmadığını; aksi durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Furkan AYKANAT

Öğrenci Bilgileri	Ad-Soyad	Furkan AYKANAT
	Öğrenci No	N20136742
	Enstitü Anabilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı
	Programı	Yeni Türk Edebiyatı

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.

Doç. Dr. Hayrunisa TOPÇU

* Tez **Almanca** veya **Fransızca** yazılıyor ise bu kısımda tez başlığı **Tez Yazım Dilinde** yazılmalıdır.

	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ	Doküman Kodu Form No.	FRM-YL-09
		Yayın Tarihi Date of Pub.	22.11.2023
	FRM-YL-09 Yüksek Lisans Tezi Etik Kurul Muafiyeti Formu <i>Ethics Board Form for Master's Thesis</i>	Revizyon No Rev. No.	02
		Revizyon Tarihi Rev.Date	25.01.2024

HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE

Date: 16/05/2024

ThesisTitle: Masculinity Fiction in Sevgi Soysal's Work

My thesis work with the title given above:

1. Does not perform experimentation on people or animals.
2. Does not necessitate the use of biological material (blood, urine, biological fluids and samples, etc.).
3. Does not involve any interference of the body's integrity.
4. Is not a research conducted with qualitative or quantitative approaches that require data collection from the participants by using techniques such as survey, scale (test), interview, focus group work, observation, experiment, interview.
5. Requires the use of data (books, documents, etc.) obtained from other people and institutions. However, this use will be carried out in accordance with the Personal Information Protection Law to the extent permitted by other persons and institutions.

I hereby declare that I reviewed the Directives of Ethics Boards of Hacettepe University and in regard to these directives it is not necessary to obtain permission from any Ethics Board in order to carry out my thesis study; I accept all legal responsibilities that may arise in any infringement of the directives and that the information I have given above is correct.

I respectfully submit this for approval.

Furkan AYKANAT

Student Information	Name-Surname	Furkan AYKANAT
	Student Number	N20136742
	Department	Turkish Language and Literature
	Programme	Modern Turkish Literature

SUPERVISOR'S APPROVAL

APPROVED
Ass. Prof. Hayrunisa Topçu

